

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก

The Reduction of the Prison Population : A Study of Measures Under Imprisonment.

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2555

ชื่อโครงการวิจัย : การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก
 ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ สถาบัน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 ปีที่ทำวิจัย : 2555 สถานที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 จำนวนหน้า : 214 หน้า ลิขสิทธิ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษามาตรการที่สามารถใช้ลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษของประเทศไทย ได้แก่ มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขังเปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

จากการศึกษาข้อมูลในทางเอกสารและการออกแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น และสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ปัญหาพื้นฐานของการบังคับโทษจำคุกไทยคือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Overcrowding) ซึ่งมีผลโดยตรงมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านทางในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาด้วยสำหรับในชั้นบังคับโทษ ก็สามารถใช้มาตรการตามกฎหมายต่างๆ ในการลดปริมาณผู้ต้องขังได้ และเมื่อศึกษาถึงแนวทางแก้ไขในชั้นบังคับโทษของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขัง เป็นมาตรการที่มีผลหรือส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้ แต่แท้จริงแล้วมิใช่มาตรการหลักที่ใช้ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ เนื่องจากต้นทางของหลักการความคิดและวัตถุประสงค์ของมาตรการนั้นมิได้ถูกออกแบบหรือสร้างมาเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง แต่มีมาเพื่อตอบสนองต่อผลการเปลี่ยนแปลงความประพฤติที่ดีขึ้นในเบื้องต้นและอย่างถาวรในตอนสุดท้ายของผู้ต้องขัง

โดยธรรมชาติของมาตรการทั้ง 3 เรื่อง ที่ทำการศึกษาพบว่าเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการคือ พัฒนาการความเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด บุคลิกนิสัย ความประพฤติ ความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้ต้องขังที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในอนาคตได้จริงโดยปราศจากการกระทำความผิดอีกเป็นหลัก ความเปลี่ยนแปลงหรือจุดเปลี่ยนดังกล่าวนี้เป็นไปตามหลักวิชากฎหมายบังคับโทษที่กำหนดให้ “ผู้ต้องขังเป็นประธานของการบังคับโทษ” หรือเป็นผลหรือตัวชี้วัดที่จะเกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวของเขาในด้านต่างๆ ที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

การลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีความเป็นภาวะวิสัยจึงต้องเป็นการลดปริมาณไม่ว่าโดยมาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขัง จึงต้องสอดคล้องกับ

หลักการและแนวคิดทฤษฎีของวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเป็นรายบุคคล Individualization of Punishment

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า กรณีการบังคับโทษจำคุกในเรือนจำจำเป็นต้องมีการกิจที่เป็นหัวใจสำคัญที่ต้องทำให้ได้คือ การสร้างจุดเปลี่ยนแปลงให้กับผู้ต้องขัง ในด้านของความคิด ทักษะ และ พฤติกรรม เป็นรายบุคคล อย่างถาวรหรือค่อนข้างถาวร เป็นจริงเท่าที่จะทำได้ เพื่อยังให้เกิดการบรรลु วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษและภารกิจของกฎหมายอาญา ผลจากการศึกษาได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข คือ

1. ในทางหลักคิดทฤษฎีต้องนำวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษมาใช้ซึ่งสัมพันธ์กับการบังคับโทษ รายบุคคล (Individualization of Punishment) อาจทำตามแบบของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยการกำหนดโทษรายบุคคลกับผู้ต้องขัง ซึ่งผลจากการใช้ในประเทศที่ ทำการศึกษาพบว่าใช้ได้ผลดีมาก

2. ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยเฉพาะ เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อให้งานราชทัณฑ์สามารถดำเนินการไปได้ อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

3. ต้องมีการบูรณาการการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมเพื่อลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาลและลด ปริมาณผู้ต้องขังล้นเรือนจำ อันเป็นปัญหาพื้นฐานของราชทัณฑ์ไทยปัจจุบัน

Name of Research: The Reduction of the Prison Population: A Study of Measures Under Imprisonment.

Researcher: Asis. Prof. Thanee Vorapatr

Institution: Dhurakij pundit University

Year of publication: 2012

Publisher: Dhurakij pundit University

Source: Dhurakij pundit University Research Center

Number of pages: 214

Copyright: Dhurakij pundit University

Abstract

The research objectives are 1) to study the lawful measures used in Thailand's execution stage namely parole system, mitigated imprisonment, amnesty, rehabilitation and behavior change programs and comparing them with those applied in the United Kingdom, the United States of America, Japan and Germany and 2) to find effective ways to reduce number of inmates.

According to the data obtained from various documents, questionnaires, and intensive interviews, it was found that prison overcrowding is a main problem directly resulted from investigation process and trial's sentencing stage in Thailand justice system. Apart from improving investigation process and trial's sentencing stage, to tackle this problem, the legal measures for inmate reduction are also needed to be implemented in the execution stage. Although parole system and mitigated imprisonment, amnesty, rehabilitation and behavior change programs are very effective and widely used measures in reducing the number of inmates in UK, USA, Japan and Germany, their actual purpose is to correct the convicts' behavior in both short and long terms.

The ultimate goals of these three legal measures (parole system and mitigated imprisonment, amnesty, rehabilitation and behavior change programs) are to help offenders develop positive attitudes, change their characteristics, correct their behavior and give them practical knowledge and vocational skills to help prevent them from returning to crime and ending up in prison again. These changes for the better resulting from the implementation of these measures are in line with the law of execution in which the famous sentence 'Punishment must fit the crime' is cited. In other words, Convicts are the ones who can make change in their lives, so they should be appropriately punished. This is to serve the real purpose of punishment and spirit of law.

It is necessary to cut down the number of the situational [offenders](#), the perpetrators who commit crime under certain circumstances, but normally are not inclined to commit crimes and are unlikely to repeat the offense. And, therefore, the parole system, mitigated imprisonment, amnesty, rehabilitation and behavior change programs are needed to be based on the objectives of the individualization of punishment.

As far as I'm concerned the key thing that needs to be made happen is to create the turning point in the prisoners' minds; made them individually change the way of thinking, attitude, and behavior in a sustainable manner. From my study, I would like to propose the following suggestions to facilitate the process, accomplish the mission and serve the real purposes of criminal law and for the benefits of punishment.

1) Theoretically, the punishment needs to be done on purpose and should be based on the objectives of the individualization of punishment approach. We may adopt the individualization of punishment approach which is very effective and widely implemented in the UK, USA, Japan and Germany.

2) The Thai government should urgently legislate the rehabilitation law for those behind bars like the UK, USA, Japanese and German governments did. The individualization of punishment plan for convicts is also needed to make sure that the department of corrections does the right jobs. And the staff in all prisons throughout the country can perform their duty in the same standard and under the same goals.

3) The management system of the Justice Ministry is in desperate need to be holistically overhauled to cut down the number of criminal cases and it is another way to finally lead to the solution of the prison overcrowding which has been a serious fundamental problem in the kingdom of Thailand.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิชาการของข้าพเจ้าได้มีโอกาสดำเนินการเพิ่มขึ้นนี้ ต้องขอของพระคุณท่านเจ้าของและผู้บริหารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนมาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิด “หนี้ทางใจ” กับข้าพเจ้าตามที่ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร และรองศาสตราจารย์ ดร.วรารักษ์ สาม โกเศศ ได้ให้การอบรมสั่งสอนแก่นักศึกษาทุนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ข้าพเจ้าจดจำและบันทึกไว้อย่างไม่มีวันลืมเลือนได้

องค์ความรู้อันเป็นเรื่องหลักในงานวิจัยฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้รับการประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่อเนื่องมาประมาณ 10 ปี โดยตรงจากบิดาทางวิชาการ (Doktorvater) ที่เคารพยิ่งคือ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร ทำให้เห็นมุมมองทางวิชาการที่กว้างไกลโดยเฉพาะในเรื่องที่วิจัยนี้

ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ที่กรุณาตอบแบบสอบถามงานวิจัยเรื่องนี้ และผู้บริหารของกรมราชทัณฑ์ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งญาติผู้ต้องขังและผู้ต้องขัง(ไม่แสดงชื่อนามสกุล) ที่กรุณาให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม เพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องของงานวิจัยฉบับนี้

งานวิจัยฉบับนี้เป็นผลงานที่ทำเพื่อค้นคว้าทางวิชาการ มิได้มีเจตนาให้เกิดผลเสียหายหรือผลกระทบต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ประการใด ข้าพเจ้ามีความมุ่งหวังว่าผลการศึกษาที่น่าจะพอเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่มากนักน้อย หรือถึงขั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบางประการได้บ้าง ไม่ว่าทางทฤษฎีหรือทางปฏิบัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์

มกราคม 2556

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	8
1.3 สมมติฐาน.....	9
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย.....	11
1.7 ข้อยกเว้นในการวิจัย.....	12
2 หลักการและแนวคิดทฤษฎีของกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการลดปริมาณผู้ต้องขัง....	13
2.1 ความหมายของการบังคับโทษจำคุก.....	13
2.2 ความสัมพันธ์ในการกิจของกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	18
2.3 วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ.....	21
2.4 หลักการบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล Individualization of Punishment.....	34
2.5 มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ.....	35
2.6 สถานการณ์การบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย.....	47
2.7 มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทย.....	52
2.7.1 การพัก-ลดโทษ.....	53
2.7.2 การอภัยโทษ.....	57
2.7.3 การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง.....	59
3 มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในต่างประเทศ.....	70
3.1 อังกฤษ.....	70
3.1.1 การบังคับโทษจำคุก.....	73
3.1.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	78

3.2 สหรัฐอเมริกา	86
3.2.1 การบังคับโทษจำคุก.....	86
3.2.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	90
3.3 ญี่ปุ่น.....	96
3.3.1 การบังคับโทษจำคุก.....	97
3.3.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	101
3.4 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	112
3.4.1 การบังคับโทษจำคุก.....	113
3.4.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	126
4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทย.....	134
4.1 สถานการณ์และสภาพปัญหาพื้นฐาน.....	134
4.1.1 สถานการณ์ปัญหาการบังคับโทษจำคุก.....	134
4.1.2 วิเคราะห์การบังคับโทษจำคุกในเรื่องทั่วไป.....	135
4.1.3 กฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย.....	137
4.2 การกึ่งและระบบของกระบวนการบังคับโทษจำคุกกับผลในการลดปริมาณผู้ต้องขัง	138
4.3 มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ.....	139
4.3.1 การพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ.....	139
4.3.2 การอภัยโทษ.....	143
4.3.3 การแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้ต้องขัง.....	145
5 สรุปเสนอแนะ.....	151
5.1 สรุป.....	151
5.2 เสนอแนะ.....	152
บรรณานุกรม.....	154
ภาคผนวก	
1.ผลการศึกษาภาคสนาม.....	157
1.1 ผลการสัมภาษณ์.....	158
1.2 แบบสอบถาม.....	189
1.3 ผลการออกแบบสอบถาม.....	196
2.ประวัตินักวิจัย.....	215

สารบัญตาราง

ตารางที่	เรื่อง	หน้า
1	แสดงสถิติดัชนีผู้สูงอายุของประเทศไทย ปี 2545-2553.....	1
2	ประเภทของการกำหนดโทษที่มีคำพิพากษาของประเทศไทย.....	3
3	แสดงสถิติผู้ต้องขังระหว่างคดีนักโทษเด็ดขาดและจำนวนผู้ต้องขังรวมของประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2538-2553.....	4
4	แสดง แนวคิดในการจำคุกเดิมกับแนวคิดในการจำคุกยุคใหม่.....	32
5	แสดงสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์รวมในประเทศไทย.....	48
6	แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทยแยกตามลักษณะความผิด.....	49
7	แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาล.....	49
8	แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ.....	50
9	แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามอายุ.....	50
10	แสดงจำนวนนักโทษเด็ดขาดในประเทศไทยที่ได้รับการปล่อยตัวพักการลงโทษเพื่อคุมประพฤติในรอบ 10 ปี.....	55
11	แสดงสถิติการกระทำผิดเนื่องจากการพักการลงโทษในประเทศไทย.....	55
12	สถิติการกระทำผิดเนื่องจากการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษในประเทศไทย.....	56
13	สถิตินักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการปล่อยตัวลดวันต้องโทษจำคุกในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี2539-2548	56
14	แสดงสถิติการอภัยโทษเฉพาะรายในประเทศไทย.....	58
15	แสดงสถิติการพระราชทานอภัยเนื่องในโอกาสต่างๆในประเทศไทย.....	59
16	แสดงจำนวนประชากรในเรือนจำในประเทศ England และ Wales.....	72
17	แสดงสถิติจำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ต้องโทษจำคุกจริง รวมทั้งผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970-2003.....	114
18	แสดงสถิติของการคุมประพฤติในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปีค.ศ. 2002.....	120

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่ เรื่อง	หน้า
1 กราฟแสดงจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2553.....	4
2 กราฟแสดงจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552.....	5
3 กราฟแสดงการเปรียบเทียบจำนวนเจ้าหน้าที่และจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย ปี 2543 – 2552	5
4 แสดงวงจรความสัมพันธ์ของกฎหมายอาญากับสังคมของประเทศไทย.....	19
5 แสดงความเปลี่ยนแปลงแนวคิดของวัตถุประสงค์ของการลงโทษสู่วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ.....	31
6 แสดงความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ของการลงโทษกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ.....	32
7 แสดงการเข้าสู่การบังคับโทษและการออกจากการบังคับโทษของประเทศไทย.....	47
8 แสดงเรือนจำและหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	52
9 แสดงการบูรณาการเรือนจำกับหน่วยต่างๆ.....	52
10 แผนภูมิแสดงจำนวนประชากรของผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกา.....	86
11 แผนภูมิแสดงจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำระดับรัฐจำแนกตามประเภทของความผิด	88
12 แผนภูมิแสดงอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกาโดยรวมในสหรัฐอเมริกา	89
13 แผนภาพกราฟเส้นของจำนวนผู้ถูกพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น.....	103
14 แผนภาพแสดงระยะเวลาการดำเนินการพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น.....	104
15 แผนภาพแสดงผลของการประเมินคุณภาพผู้ได้รับการพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น.....	104
16 แผนภาพสถิติเปรียบเทียบระหว่างผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ได้รับการพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น.....	104
17 แผนภาพแสดงจำนวนผู้ต้องหาที่ศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีคำพิพากษา ปี 1963 – 2006	113
18 แสดงสถิติการใช้โทษในคดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	116
19 แผนผังระยะเวลาตามคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีปี 2003.....	117
20 กราฟแสดงปรากฏการณ์การบังคับโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปี ค.ศ. 1970 – 2003.....	117
21 แสดงจำนวนประชากรที่เป็นผู้เยาว์ในเรือนจำในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	118
22 แสดงจำนวนประชากรในเรือนจำในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีปี ค.ศ. 1992-2004	119
23 แสดงโครงสร้างของอายุของผู้ต้องขังในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในปี ค.ศ. 2004	119

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาของปัญหา

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นอาจกล่าวได้ว่างาน “ราชทัณฑ์” เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทำหน้าที่ดำเนินการบังคับตามมาตรการบังคับทางอาญาที่ศาลได้พิพากษาหรือมีคำสั่งในการจำกัดอิสรภาพของบุคคล มีภารกิจหลักสำคัญในการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยนักโทษเด็ดขาด ที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจำคุก และควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ต้องกักขังและผู้ต้องกักกัน ควบคุมและป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีเพื่อให้ถูกบังคับตามคำพิพากษา ตลอดจนการพัฒนจิตใจผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ

โดยภาพรวมปัจจุบันพบว่าประเทศไทยเราประสบกับปัญหาต่างๆ มากมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภัยธรรมชาติ เป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นตามมา เป็นผลโดยตรงที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องทำงานมากขึ้น มีการจับกุมผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้น คดีขึ้นสู่ศาลมากขึ้น ปรากฏตามตารางสถิติคดีขึ้นสู่ศาลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสถิติคดีขึ้นสู่ศาลของประเทศไทย ปี 2545-2553

ปีงบประมาณ	ชั้นศาล		
	ศาลฎีกา	อุทธรณ์	ต้น
ปี 2545			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	8,348	52,935	648,688
คดีเสร็จไป	3,822	30,747	581,115
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	4,562	22,188	67,573
ปี 2546			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	11,470	66,653	519,452
คดีเสร็จไป	5,126	36,045	462,247
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	6,344	30,608	57,205

ปีงบประมาณ	ชั้นศาล		
	ศาลฎีกา	อุทธรณ์	ต้น
ปี 2547			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	14,468	64,618	482,637
คดีเสร็จไป	5,470	32,239	420,342
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	8,998	32,379	62,295
ปี 2548			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	16,749	63,357	495,950
คดีเสร็จไป	4,793	31,261	430,298
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	11,956	32,096	65,652
ปี 2549			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	18,918	64,436	533,141
คดีเสร็จไป	5,440	31,562	465,967
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	13,478	32,874	67,174
ปี 2550			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	21,049	69,520	562,545
คดีเสร็จไป	5,359	33,885	498,576
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	15,690	35,635	63,969
ปี 2551			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	23,571	73,653	565,764
คดีเสร็จไป	7,035	38,683	503,727
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	16,536	34,970	62,037
ปี 2552			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	25,156	73,162	580,939
คดีเสร็จไป	6,032	44,156	520,116
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	19,124	29,006	60,823
ปี 2553			
ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	28,485	63,913	544,258
คดีเสร็จไป	9,411	43,813	487,711
คดีอยู่ระหว่างดำเนินการ	19,074	20,100	56,547

จากตารางพบว่าศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาจะมีคดีที่ค้างมากขึ้นทุกปีคดีค้างมาตั้งแต่ปี 2545 ถึง 2552 มีอัตราเพิ่มขึ้น คดีรับใหม่ในชั้นอุทธรณ์และฎีกาก็มีอัตราเพิ่มขึ้น คดีค้างไปปีถัดไปก็มียอดมากขึ้น ปรากฏการณ์โดยภาพรวมก็คือ จำนวนคดีที่มีการอุทธรณ์ฎีกามีอัตราเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่ในปี 2553 ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มีปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลลดลง คดีค้างน้อยลงเล็กน้อย น่าจะเป็นผลมาจากการเริ่มนำวิธีการใหม่ๆ เช่น กระบวนการ

ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น ซึ่งยังต้องดูผลการดำเนินการในช่วงต่อไปอีก ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาเมื่อปริมาณคดีมากก็จะแก้ปัญหาโดยวิธีการเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาให้เพียงพอและเพิ่มศาล ขยายองค์กร ปัจจุบันแนวคิดในการขยายองค์กรและอัตรากำลังได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปแล้ว เพราะมีการศึกษาถึง แนวทาง วิธีการอื่นๆ ใหม่ๆ ที่ดีและเหมาะสมกว่าเพื่อนำมาใช้มากยิ่งขึ้น

ข้อมูลจากตารางที่ 1 นับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายศักยภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในการ บริหารจัดการว่ามีประสิทธิภาพแค่ไหนเพียงไร หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติของบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ ยุติธรรมมีความสมดุลและสร้างความเป็นปกติให้กับสังคมได้มากน้อยเพียงใด

สถานการณ์การใช้มาตรการบังคับของศาลอาญาไทย พบว่าโทษจำคุกยังเป็นโทษที่ศาลยังใช้อยู่เป็นปริมาณ ที่มาก ในขณะที่เดียวกันก็พบว่ามีการพยายามใช้มาตรการบังคับอื่นๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโทษปรับและการรอการ ลงโทษ รายละเอียดปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ประเภทของการกำหนดโทษที่มีคำพิพากษาของศาลในประเทศไทย

ปี พ.ศ.	ประเภทของการกำหนดโทษที่มีคำพิพากษา														รวม
	ประหารชีวิต		จำคุก		ปรับ		กักขัง		วิปถรณ์		รอลงโทษ		อื่นๆ		
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	
2546	270	0.05	64,983	11.10	305,753	52.21	5,622	0.96	672	0.11	205,943	35.16	2,415	0.41	585,649
2547	310	0.05	83,810	13.74	307,934	50.47	7,495	1.23	1,421	0.23	207,013	33.93	2,119	0.35	610,102
2548	311	0.05	61,443	10.52	293,701	50.28	6,464	1.11	137	0.02	217,055	37.16	5,073	0.87	584,184
2549	302	0.05	65,787	10.59	312,213	50.28	6,160	0.99	449	0.07	234,708	37.80	1,338	0.22	620,957
2550	963	0.15	102,178	15.92	275,262	42.90	4,289	0.67	352	0.05	254,730	39.70	3,907	0.61	641,681
2551	416	0.06	104,306	15.49	275,871	40.98	3,021	0.45	275	0.04	278,198	41.33	11,074	1.65	673,161
2552	595	0.09	108,633	16.22	242,908	36.27	9,800	1.46	740	0.11	286,626	42.80	20,358	3.04	669,660
2553	392	0.06	110,043	17.81	219,339	35.50	2,863	0.46	543	0.09	266,911	43.20	17,797	2.88	617,888

ในท้ายที่สุดในการบวนการยุติธรรมทางอาญาหน้าที่ในการจัดการกับผู้กระทำความผิดที่จำเป็นต้องจำกัด อิสรภาพหลังจากที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้วก็คือ “งานราชทัณฑ์” ในขณะที่ประเทศไทยมีเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวนประมาณ 195 แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พิจารณาได้จากจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันที่อยู่ในความควบคุมประมาณ 227,532 คน เป็นชาย 194,604 คน หญิง 32,928 คน¹ ในขณะที่ความจุมาตรฐานของเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศมีอยู่เพียง 109,430 คน² พบว่ามีจำนวน

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2554 กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์.

² ส่วนมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง สำนักทัณฑวิทยา ข้อมูล ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2552

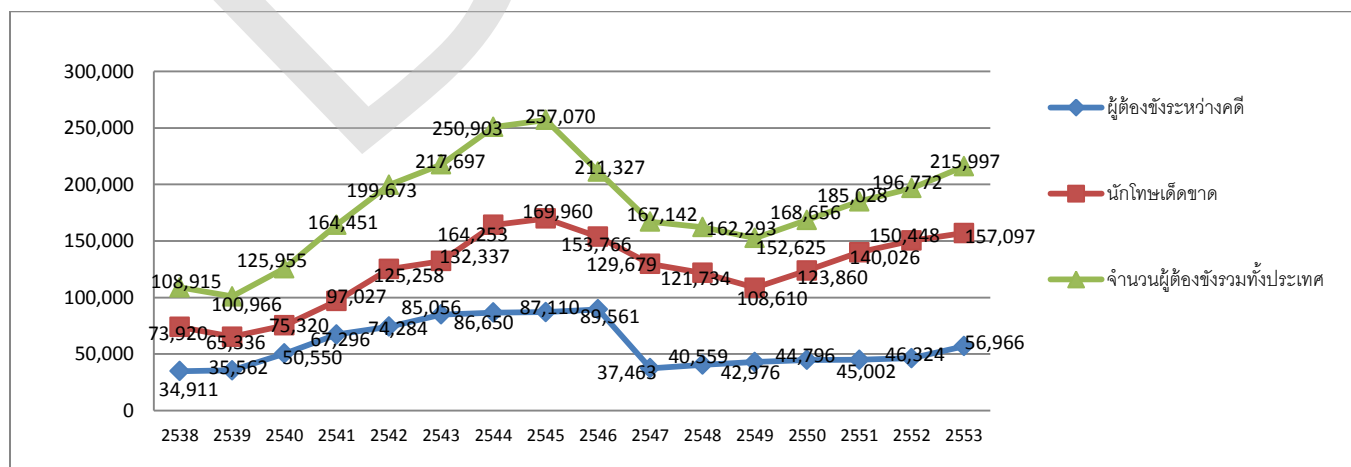
ผู้ต้องขังเกินความจุอยู่จำนวน 118,102 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มอย่างต่อเนื่อง ปรากฏตามข้อมูลสถิติจำนวนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา และนักโทษเด็ดขาด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 ถึง พ.ศ. 2553 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงสถิติผู้ต้องขังระหว่างคดี นักโทษเด็ดขาดและจำนวนผู้ต้องขังรวมในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2553

ปี	ผู้ต้องขังระหว่างคดี	นักโทษเด็ดขาด	จำนวนผู้ต้องขังรวมทั้งประเทศ
2538	34,995	73,920	108,915
2539	35,562	65,336	100,966
2540	50,550	75,320	125,955
2541	67,296	97,027	164,451
2542	74,284	125,258	199,673
2543	85,056	132,337	217,697
2544	86,650	164,253	250,903
2545	87,110	169,960	257,070
2546	89,561	153,766	211,327
2547	37,463	129,679	167,142
2548	40,559	121,734	162,293
2549	42,976	108,610	152,625
2550	44,796	123,860	168,656
2551	45,002	140,026	185,028
2552	46,324	150,448	196,772
2553	56,966	157,097	215,997

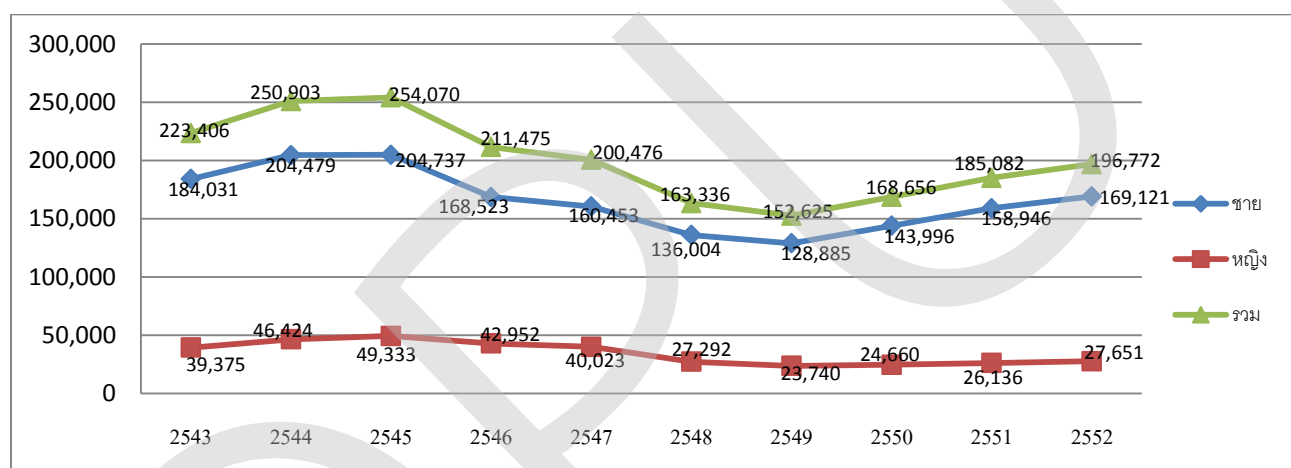
จากตารางเมื่อนำมาแสดงผลข้อมูลความเปลี่ยนแปลงเป็นกราฟเส้น ทำให้เห็นภาพทิศทางความเป็นไปได้ในการเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้ต้องขังอย่างชัดเจน ดังนี้

รูปภาพที่ 1 กราฟแสดงจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2553

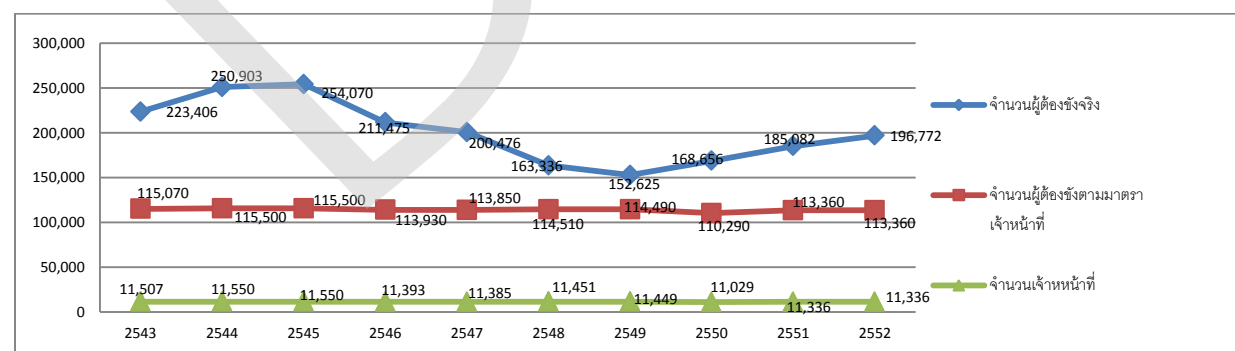
จากตารางและกราฟเส้นแสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ต้องขังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2545 ปริมาณผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นถึง 257,070 คน แยกเป็นระหว่างพิจารณา 87,110 คน นักโทษเด็ดขาด 169,960 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณผู้ต้องขังลดลงมาอยู่ที่ 152,625 คน แยกเป็นต้องขังระหว่างพิจารณาคดี 44,015 คน นักโทษเด็ดขาด 108,610 คน และตั้งแต่นั้นมามีปริมาณเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ.2553 รวมจำนวน 215,997 คน เป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา 58,900 คน นักโทษเด็ดขาด 157,097 คน เมื่อนำข้อมูลความผันแปรดังกล่าวมาจัดเป็นกราฟเส้นแยกตามเพศชายและหญิงปรากฏเป็นภาพให้เห็นดังนี้

รูปภาพที่ 2 กราฟแสดงจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2552

จากข้อมูลปริมาณผู้ต้องขังของประเทศไทยเมื่อนำมาคิดความสัมพันธ์กับจำนวนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ตั้งแต่ปี 2543-2552 ปรากฏตามกราฟดังนี้

รูปภาพที่ 3 กราฟแสดงการเปรียบเทียบจำนวนเจ้าหน้าที่และจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย ปี พ.ศ.2543 – 2552

จากกราฟข้างต้นแสดงการเปรียบเทียบจำนวนเจ้าหน้าที่และจำนวนผู้ต้องขัง ปี พ.ศ.2543-2552 ทำให้เห็นว่าจำนวนผู้ต้องขังจริงมีมากกว่าความสามารถของอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ๆ รองรับได้เกินอยู่เป็นจำนวนมาก เห็น

ได้จากกราฟเส้นกลาง ซึ่งเป็นกราฟที่แสดงจำนวนผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ฯ กราฟเส้นบนเป็นจำนวนผู้ต้องขังจริง และกราฟเส้นล่างเป็นจำนวนเจ้าหน้าที่

การเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้ต้องขังเช่นนี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่องบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ รวมทั้งการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และยังนำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมาย ตามมาอีก ทั้งความแออัด งบประมาณ บุคลากร การบริหารงานเรือนจำและในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง เช่น ในเรื่องสถานที่นอน อาหาร สุขภาพอนามัย การทะเลาะวิวาทระหว่างนักโทษ เป็นต้น อันถือว่าเป็นวิกฤตราชทัณฑ์ และเป็นวิกฤตของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่สังคมภายนอกจะต้องให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหานักโทษล้นคุก เพราะปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบทางลบต่อสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต

ข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตเรือนจำไทย ในเรื่องผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เกินความจุปกติที่เรือนจำจะรับได้ แต่ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า งานราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่รองรับผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ก่อนหน้านั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา หรือนักโทษเด็ดขาดก็ตาม ดังนั้น เมื่อเราพบวิกฤติของปัญหาในระบบที่ทำงานอย่างเป็นกระบวนการเช่นนี้ ก็จะต้องตรวจสอบกระบวนการหรือระบบเพื่อหาจุดอ่อน ข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาดที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การแก้ไขวิกฤต ซึ่งก็อาจจะต้องดำเนินการเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกันคือ

ส่วนแรก การแก้ปัญหาภายในเรือนจำเอง เช่น การใช้มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นราชทัณฑ์ ได้แก่ การลด-พักการลงโทษ การอภัยโทษ มาตรการในการปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยเพื่อลดการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นประเด็นที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยฉบับนี้

ส่วนที่สอง คือการทบทวนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในส่วนต่างๆ ก่อนที่จะมาถึงงานราชทัณฑ์ พิจารณาในเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของหน่วยต่างๆ เหล่านั้น ทั้งในทางทฤษฎี และทางปฏิบัติ ตลอดจนการนำมาตรการพิเศษต่างๆ มาใช้เช่น มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก การผันคดี เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว³

³ ธาณี วรภัทร์. “การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา” ทุนมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ, 2552.

แนวทางในการแก้ไขทั้ง 2 แนวทางที่กล่าวมานี้ เป็นแนวทางที่มีการวิพากษ์วิจารณ์และให้คำแนะนำหรือเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องมานานแล้ว แต่ในเวลาที่ต้องกระทำจริงๆ กลับเริ่มต้นหรือนับหนึ่งไม่ได้ หรือไม่เป็นผลได้จริงกลายเป็นปัญหาเรื้อรังในงานราชทัณฑ์และในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและปัญหาของสังคมไทยมาเป็นเวลายาวนาน ขอให้สังเกตว่ามันขยายตัวใหญ่ขึ้นๆ และมีผลกระทบในวงที่กว้างขึ้นๆ และวันนี้สำหรับผู้เขียนเห็นว่ามันมีผลกระทบในระดับโลกแล้ว ในหลายๆ ประเทศก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน

นอกจากที่กล่าวมาแล้วในความเห็นของผู้เขียนปัญหาพื้นฐานของงานราชทัณฑ์ ที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Overcrowding) แต่สังคมไทยยังไม่ได้ตระหนักคือ **ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ** ใช้สำหรับการบังคับโทษจำคุกอย่างแท้จริง การราชทัณฑ์ของเรายังไม่มีการแก้ไขผู้ต้องขังให้ถูกหลักวิชา เป็นผลโดยตรงทำให้เรือนจำไม่สามารถทำหน้าที่คุ้มครองสังคมได้ตามภารกิจ งานราชทัณฑ์ไม่สามารถประเมินหรือรับรองพฤติกรรมของคนทั้พ้นโทษจำคุกออกมาสู่สังคมได้ ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขความบกพร่องอย่างจริงจัง เพียงแต่มุ่งเน้นการขังไว้ตามระยะเวลาที่คำพิพากษากำหนด เมื่อครบแล้วปล่อยตัวออกสู่สังคมจึงเป็นความเสี่ยงที่น่ากลัวมากที่สุดเพราะนั่นคือการปล่อยอาชญากรออกมาอยู่ร่วมกับคนปกติทั่วไปในสังคม ไม่รู้ว่าผู้บริสุทธิ์คนใดจะเป็นเหยื่อรายต่อไป ซึ่งประเทศเราก็ขาด “มาตรการทางกฎหมาย” และมาตรการอื่นๆ ที่สำคัญสำหรับมาดูแลในเรื่องนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากหลายๆ ประเทศที่มีกฎหมายบังคับโทษที่ชัดเจนในการประเมินผู้ต้องขัง หรือมีมาตรการพิเศษมารองรับ เช่น อังกฤษ เป็นต้น ดังนั้น ในสังคมไทยการกระทำความผิดที่ทำร้ายคนในสังคมก็จะเกิดขึ้นซ้ำอีก ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มีความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต คนดีๆ ต้องตกเป็นเหยื่อของอาชญากรอีกเป็นจำนวนมาก ความปลอดภัยของสมาชิกในสังคมก็ลดน้อยลง นอกจากนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้นทางทั้งหมดก็ต้องทำงานซ้ำกับอาชญากรคนเดิม และยังต้องทำงานหนักขึ้นอีก เพราะเราแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำความผิดไม่ได้ เปรียบเทียบได้กับเครื่องกรองน้ำ ถ้ามีประสิทธิภาพเมื่อน้ำไหลผ่านก็สามารถกรองสิ่งไม่ดีออกได้หมด ผลที่ได้คือน้ำบริสุทธิ์ แต่ถ้าเครื่องกรองไม่ดีหรือไม่มีระบบการกรองของเสีย ผุ่นละอองใดๆ เลย น้ำที่ผ่านเครื่องเป็นน้ำไม่สะอาด หลังจากออกจากเครื่องกรองก็ยังเหมือนเดิม หรืออาจจะสกปรกมากขึ้นก็อาจเป็นไปได้ แต่สิ่งที่สำคัญอีกประการก็คืออาชญากรไม่ใช่คน มีพัฒนาการมีการเรียนรู้ได้ ดังนั้นการกลับมาอีกครั้งของเขาจึงมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น แน่นนอนย่อมรุนแรงและสร้างความเสียหายมากขึ้น มีความรู้ความสามารถมากขึ้น เก่งขึ้น และอาจสามารถรวมตัวกันเป็นองค์กรอาชญากรรม และก้าวหน้าไปถึงองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้

ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Overcrowding) ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ในโลกนี้ก็เผชิญปัญหานี้มาก่อนเช่นกัน แต่ก็สามารถบริหารจัดการให้ลดลงได้โดยใช้มาตรการเล็งโทษจำคุกรูปแบบต่างๆ เช่น มาตรการก่อนฟ้อง มาตรการระหว่างฟ้อง มาตรการในชั้นพิพากษา และมาตรการชั้นบังคับโทษจำคุก

ปัญหาการขาดองค์ความรู้ว่าด้วยการบังคับโทษก็เป็นปัญหาสำคัญที่หลายๆ ประเทศเคยเผชิญมาแล้วอีกเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น เมื่อครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สถานการณ์งานราชทัณฑ์ของญี่ปุ่นในช่วงนั้นไม่ต่างอะไรมากนักกับปัญหาของประเทศเราในขณะนี้ นักกฎหมายและนักวิชาการของเขาก็สามารถแก้ปัญหานี้ได้เป็นอย่างดีจนกระทั่งปัจจุบันกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของญี่ปุ่นพัฒนาการในการบังคับโทษและแก้ไขปัญหาล้นเรือนจำได้ กล่าวได้ว่าทันสมัยมาก⁴

สำหรับการลดปริมาณผู้ต้องขังจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า เมื่อนักศึกษาพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแล้ว การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำอาจจะทำได้โดย

1. มาตรการทั่วไป ได้แก่ การพัก-ลดโทษ และการอภัยโทษ ซึ่งมาตรการในการพัก-ลดโทษ เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 สำหรับการอภัยโทษปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ

2. มาตรการถาวร ได้แก่ การแก้ไขพฤตินิสัยให้กลับตัว สำนึกไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นมาตรการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งประเทศต่างๆ ก็ได้บัญญัติเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน

ข้อเท็จจริงคือ ประเทศไทยตามกฎหมายและทางปฏิบัติใช้ทั้ง 2 มาตรการ แต่มีประเด็นสำคัญที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยว่าทำไมผู้ต้องขังยังล้นเรือนจำอยู่ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น ต่างก็ใช้มาตรการทั้ง 2 รูปแบบนี้แล้วสามารถแก้ไขปัญหาล้นเรือนจำได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้นำเสนอในลำดับต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษาเฉพาะกรณีมาตรการทางกฎหมาย ในชั้นบังคับโทษจำคุก ในเรื่อง พัก-ลดโทษ อภัยโทษ และการแก้ไขพฤตินิสัย

⁴ ดู ธาณี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2553.

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยมุ่งศึกษาเฉพาะกรณี มาตรการทางกฎหมาย ในชั้นบังคับโทษจำคุก ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศ อังกฤษสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3. เพื่อทราบความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ประเด็นที่ผู้วิจัย เห็นว่าเกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยกำหนดกลุ่มบุคคลในการออกแบบสอบถามคือ ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ ราชทัณฑ์ ผู้ต้องขัง ว่าบุคคลเหล่านั้นมีความคิดเห็นเป็นประการใดในปัญหาดังกล่าวและมาตรการที่จะนำไปใช้

4. เพื่อนำผลจากการศึกษามาเสนอแนวทางในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

1.3 สมมติฐาน

ปัญหาพื้นฐานของงานราชทัณฑ์ของประเทศไทยคือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Overcrowding) ทำให้มีผลกระทบต่อกฎหมาย หลักประกันสิทธิต่างๆ ตลอดจนมาตรการของกฎหมายบังคับโทษที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไม่สามารถดำเนินการได้ อันยังให้เกิดปัญหากับประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและความสงบสุขของสังคม จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ ต่างก็เป็นประเทศที่มีมาตรการที่ลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำโดยมีการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในส่วนของงานราชทัณฑ์ ได้แก่ มาตรการแก้ไขพฤติกรรม การพัก-ลดโทษ การอภัยโทษ อันทำให้มีผลในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้จริง ช่วยลดภาวะความแออัดคับแคบของผู้ต้องขังในเรือนจำได้ หากทำการศึกษาลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ในชั้นบังคับโทษจำคุก ของประเทศเหล่านี้แล้วนำมาศึกษาเปรียบเทียบและประยุกต์ใช้น่าจะสามารถแก้ปัญหาในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทยให้มีผลได้จริงเช่นกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษาในกรณีมาตรการทางกฎหมายในชั้นชั้นบังคับโทษจำคุก ในเรื่อง พัก-ลดโทษ อภัยโทษ และการแก้ไขพฤติกรรมเท่านั้น

ทำการศึกษาเปรียบเทียบหลักการแนวคิดทฤษฎีและกฎหมาย และข้อมูลที่เป็นผลในทางปฏิบัติ ที่แสดงออกมาเป็นเอกสาร ซึ่งได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กับกฎหมาย บังคับโทษจำคุกในประเทศไทย นอกจากนั้นยังได้ทำการศึกษาในภาคสนามด้วย กล่าวคือ การสัมภาษณ์ผู้บริหารงาน

ราชทัณฑ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และการใช้แบบสอบถามสำรวจ ในพื้นที่ต่างๆ ที่กำหนดสี่ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออก

การใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลใช้สนับสนุนข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ รวมทั้งสิ้น 440 ราย จากกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษจำคุก ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ผู้ต้องขัง แบ่งพื้นที่เป็น 4 ภูมิภาค กลุ่มละ 22 ราย รวมภูมิภาคละ 110 ราย 4 ภูมิภาครวมทั้งสิ้น 440 ราย ดังนี้

อาชีพ	ภูมิภาค			
	เหนือ	กลาง	ตะวันออก	ใต้
1.ผู้พิพากษา	22	22	22	22
2.อัยการ	22	22	22	22
3.ตำรวจ	22	22	22	22
4.พนักงานราชทัณฑ์	22	22	22	22
5.ผู้ต้องขัง	22	22	22	22
รวม	110	110	110	110

สำหรับเจ้าพนักงานราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง ได้กำหนดเรือนจำและทัณฑสถาน แบ่งแยกตามภูมิภาค จำนวนร้อยละ 15 จากจำนวนเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ⁵ จำนวน 25 แห่ง กำหนดพื้นที่เป็น 4 ภาค ได้ดังนี้

1) ภาคกลาง ได้แก่ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ทัณฑสถานวัยหนุ่ม พระนครศรีอยุธยา เรือนจำกลางบางขวาง เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำจังหวัดนนทบุรี เรือนจำอำเภอ รัษฎบุรี

2) ภาคเหนือ ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ทัณฑสถานเปิดหนองน้ำขุ่น เรือนจำกลางเชียงใหม่ เรือนจำกลางเชียงราย เรือนจำจังหวัดแพร่ เรือนจำอำเภอเทิง

3) ภาคตะวันออก ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา ทัณฑสถานเกษตรอุตสาหกรรมเขาพริก เรือนจำ กลางคลองไผ่ เรือนจำกลางขอนแก่น เรือนจำจังหวัดชัยภูมิ เรือนจำอำเภอสีคิ้ว

4) ภาคใต้ ได้แก่ ทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เรือนจำกลาง สุราษฎร์ธานี เรือนจำจังหวัดภูเก็ต เรือนจำอำเภอทุ่งสง เรือนจำอำเภอหลังสวน

⁵ เป็นค่าประมาณการที่คิดจากฐานพื้นที่ 4 ภูมิภาค ไม่มีที่มาทางสถิติ เพียงต้องการทราบตัวอย่างความคิดเห็นเพื่อสนับสนุน คำตอบในเชิงเอกสารเท่านั้น

⁶ จำนวนเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ 165 แห่ง

ในการเลือกประชากรกลุ่มผู้ต้องขังนั้น จากการแบ่งภาคและการกำหนดสถานที่ต่างๆ ในแต่ละภาค ดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้ผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มผู้ต้องขังที่เป็นกลาง และได้ข้อมูลที่กระจายตัวไปยังผู้ต้องขังหลายลักษณะตามประเภทของสถานที่คุมขัง

การหาข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อทราบทัศนคติและความเห็นของประชากรกลุ่มต่างๆ กอปรกับเป็นการติดตามประเมินผลการใช้กฎหมายในทางปฏิบัติด้วย อันจะนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการศึกษาวิเคราะห์ในงานวิจัยต่อไป

การแจกแบบสอบถามกระทำด้วยวิธีจัดส่งทางไปรษณีย์ โดยขออนุญาตท่านอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และขอความร่วมมือท่านผู้บัญชาการเรือนจำ/ผู้อำนวยการทัณฑสถาน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อสร้างความคิดในมาตรการทางกฎหมาย ที่นำไปสู่การแก้ไขปรากฏการณ์ผู้ต้องขังล้นเรือนจำในประเทศไทย โดยเฉพาะมาตรการการลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นบังคับโทษจำคุก ได้แก่ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง การพัก-ลดโทษ การอภัยโทษ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำมาใช้ในมิติของกฎหมายดียิ่งขึ้น ตอบสนองต่อแนวคิดทฤษฎี การกิจของกระบวนการยุติธรรม และทางปฏิบัติ อันยังให้เกิดการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้อย่างถูกต้องและมีผลอย่างแท้จริง

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

ส่วนที่ 1 ทำการวิจัยเอกสาร รวบรวมเอกสารกฎหมายต่างๆ เป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหลักของการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยให้ได้ข้อสรุปทางกฎหมายว่าจะมีผลต่อการลดหรือเปลี่ยนแปลงหรือเลี่ยงโทษจำคุกเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสอบถามด้วย ทั้งนี้ ในส่วนของต่างประเทศและในประเทศที่ได้เคยศึกษามาก่อนแล้ว สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาต่อสำหรับประเทศไทย

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารงานราชทัณฑ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ หรือผู้แทนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ ผู้บัญชาการเรือนจำ/ทัณฑสถานหรือผู้แทน ครอบครัวผู้ต้องขัง นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อประกอบประเด็นศึกษา

ส่วนที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่สนับสนุนส่วนที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามสำรวจผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในเรื่องนี้ซึ่งได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังกำหนดพื้นที่แจกแบบสอบถามเป็น 4 ภูมิภาค รวมทั้งสิ้นจำนวน 440 ชุด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (QUOTA SAMPLING) และแบบเจาะจง (PURPOSIVE SAMPLING)

ข้อมูลในส่วนที่ 3 นี้จะทำการวิเคราะห์โดยการนำผลแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS FOR WINDOWS) ซึ่งจะนำเสนอให้เห็นข้อมูลในลักษณะของร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นสำคัญ ซึ่งจะได้ในส่วนที่สองนี้สนับสนุนและเสนอแนะการวิจัยในส่วนที่หนึ่งต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่จะทำได้ และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ได้ครบทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 1-3 จะทำการวิเคราะห์และนำเสนอให้เห็นกระบวนการยุติธรรมในชั้นบังคับโทษจำคุก ในมาตรการต่างๆ ว่ามีผลอย่างไรบ้างที่เป็นส่วนทำให้สามารถลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ที่สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามหลักการและทฤษฎีทางกฎหมาย

1.7 ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุกเท่านั้น และเฉพาะมาตรการ การพัก-ลดโทษ การอภัยโทษ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เท่านั้น

บทที่ 2

หลักการและแนวคิดทฤษฎีของกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการลดปริมาณผู้ขังในเรือนจำ

ในบทนี้จะได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในสนับสนุนการศึกษาวิจัยประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ขังในเรือนจำ ตั้งแต่ในเรื่องของ ความหมาย หลักการและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมและในการบังคับโทษจำคุก ความสัมพันธ์ในการกิจของกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การกิจและบทบาทของการบังคับโทษจำคุก สถานการณ์การบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย กฎมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ของสหประชาชาติ และมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่มีในชั้นบังคับโทษจำคุก หรือที่อยู่ในความดูแลของงานราชทัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการการลด-พักการลงโทษ การอภัยโทษ ตลอดจนการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเด็ดขาด ที่จัดได้ว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้ค่อนข้างถาวร

2.1 ความหมายของการบังคับโทษจำคุก

กฎหมายบังคับโทษ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นส่วนหนึ่งของสาขากฎหมายอาญาในความหมายของกฎหมายอาญาในความหมายอย่างกว้าง ดังนั้น ในส่วนเริ่มต้นนี้จึงต้องเริ่มจากนิยามความหมายของกฎหมายอาญาก่อน ซึ่งแยกพิจารณาเป็น 2 แบบ คือ

- 1.กฎหมายอาญาในความหมายอย่างแคบ คือ กฎหมายอาญาสารบัญญัติ
 - 2.กฎหมายอาญาในความหมายอย่างกว้าง จะหมายถึง
 - 2.1 กฎหมายอาญาสารบัญญัติ หรือ กฎหมายอาญา (Criminal Law) ซึ่งเป็นกฎหมายเนื้อหา
 - 2.2 กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ หรือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Criminal Procedure Law) ซึ่งเป็นกฎหมายสำหรับวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินคดี
 - 2.3 กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษหรือกฎหมายราชทัณฑ์ (Strafvollzugsrecht/ Prison Law)
- เมื่อพิจารณาเฉพาะแต่ในความหมายของกฎหมายบังคับโทษ อาจให้นิยามความหมายได้ว่า

“การบังคับโทษ” ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Penalty” ได้มีการให้นิยามความหมายตาม Black’s Law Dictionary.⁷ ไว้ว่า “การบังคับโทษ” เป็นการลงโทษที่มีการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดโทษจำคุกในเรือนจำ หรือ การปรับ และวิธีอื่นๆ รวมถึงการลงโทษเป็นจำนวนเงินที่พิจารณาตามความเสียหายของแต่ละความผิดที่ได้กระทำ กับรัฐหรือพลเรือน เป็นเรื่องของการทดแทนชดเชยให้กับคู่กรณีฝ่ายที่ได้รับความเสียหายและสูญเสียจากการกระทำ อาชญากรรมที่เกิดขึ้น”

ส่วนคำว่า “การบังคับโทษจำคุก” เป็นมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับโทษจำคุกและ โทษหรือวิธีการ เพื่อความปลอดภัยที่เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคล⁸ การบังคับโทษต้องเป็นไปตาม “กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ” (Strafvollzugsrecht หรือ Prison law) กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุกของประเทศไทยที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และกฎกระทรวงซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติดังกล่าว⁹

Prof.Dr. Torsten Verrel¹⁰ กล่าวว่า “Strafvollzug หรือ Execution of sentences Law – StVollzG หรือ กฎหมายบังคับโทษจำคุก เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องทัณฑวิทยา เป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการกับผู้ต้องโทษ ไม่ให้กลับมากระทำความผิดอีก ที่มุ่งเน้นเฉพาะการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดภายในเรือนจำเป็นหลัก”

รัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้ลงโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มาตรา 2 ความว่า

“**มาตรา 2** บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติ เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

เช่นเดียวกับในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่ว่าอำนาจตามกฎหมายที่ทำให้รัฐสามารถที่จะลงโทษจำคุก

⁷ Bryan A Garner. **Black’s Law Dictionary**. 8 Edition. USA.: Tomson,2004.p.1168.

Penalty 1.Punishment imposed on a wrongdoer, us in the form of imprisonment or fine : esp., a sum of money exacted as punishment for either a wrong to the state or a civil wrong (as distinguished from compensation for the injured party’s loss)

Though usu. For crimes, penalties are also sometimes imposed for civil wrong.

⁸ vgl. Etwa Claus Roxin, Strafverfahrensrecht, 24 Auflage, pp.430-431.

⁹ คณิต ฒ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ:วิญญูชน,2555 หน้า 46.

¹⁰ Geschäftsführender Direktor. Kriminologisches Seminar. der Universität Boon. 9 September 2009.

ผู้กระทำความผิดได้นั้น เริ่มมาจากประมวลกฎหมายอาญา¹¹ มาตรา 1¹² บทบัญญัตินี้คือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) หรือหลักนี้ในทางวิชาการเรียกว่า “หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” อันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” และเป็น “หลักกฎหมายในรัฐธรรมนูญ”

โทษ “จำคุก” เป็นโทษชนิดหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น อำนาจในการที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้อันเป็นผลให้บุคคลคนหนึ่งจะต้องถูกบังคับโทษจำคุกในเรือนจำ จะต้องมาจากหลักการพื้นฐานของหลักรัฐธรรมนูญและหลักประกันในทางกฎหมายอาญา เมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายอาญากำหนดฐานความผิดและโทษไว้อย่างชัดเจน ศาลก็มีอำนาจพิพากษาลงโทษได้¹³

ในประเทศไทยปัจจุบันโทษตามกฎหมายอาญามี 5 ประการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 คือประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

สำหรับการบังคับโทษจำคุกนั้น กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 (*Strafvollzugsgesetz [StVollzG] / Execution of sentence Law*) แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด ค.ศ.2001 และใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน การบังคับโทษ (*Strafvollzug*) มีความหมายเช่นเดียวกับ *Corrections* หรือ *Penal System* ในภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายความว่าถึง บริบทของการลงโทษทางอาญาเพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ผิดให้ถูกต้อง โดยการจำกัดเสรีภาพของบุคคล การบังคับโทษตามกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีความแตกต่างจากการบังคับโทษในความหมายปกติ (*Strafvollstreckung/ Execution of sentence*) เพราะหมายถึงเฉพาะแต่ การบังคับโทษด้วยวิธีการจำกัดเสรีภาพของบุคคลที่กระทำความผิดอาญา ไม่รวมถึงมาตรการลงโทษอื่นๆ เช่น โทษปรับ โทษริบทรัพย์สิน

สำหรับการบังคับโทษตามความหมายของนักวิชาการด้านทัณฑวิทยาสามารถอธิบายได้ ดังนี้

“กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ” หมายความว่าถึง กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบังคับโทษและการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ซึ่งเป็นคำแปลจากชื่อกฎหมายโดยตรง *StVollzG*¹⁴

¹¹ Criminal Code (*Strafgesetzbuch, StGB*). As promulgated on 13 November 1998 Federal Law Gazette I, p.945, p.3322.

¹² Section 1 No punishment Without a Law.

¹³ See. Bernd Schünemann. *Nulla poena sine lege?*. Berlin:Waltwe de Gruyter,1978.

¹⁴ Gesetz über den Vollzug der Freiheitsstrafe und der freiheitsentziehenden Maßregeln der Besserung und Sicherung.

“การบังคับโทษ” คือ ส่วนหนึ่งของเครื่องมือทางกฎหมายว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล อันเกี่ยวข้องด้วยการจำกัดเสรีภาพของบุคคลไว้ในเรือนจำ¹⁵

“การบังคับโทษ” คือ การจำกัดเสรีภาพจากการกระทำความผิดอาญา โดยทั่วไปเป็นที่เข้าใจได้ว่า การบังคับโทษ คือ วิธีการและขั้นตอนของการจำกัดเสรีภาพจากการกระทำความผิดอาญา และการเข้าสู่รูปแบบของการบังคับโทษตามคำพิพากษาของศาล ตลอดจนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขังหลังพ้นกำหนดโทษ การบังคับโทษเป็นการบรรยายให้เห็นถึง ขั้นตอนที่เป็นไปตามความจริงของการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล และทำให้เห็นถึงความแตกต่างของการบังคับโทษจำคุกกับการบังคับโทษมาตรการอื่นๆ การบังคับโทษจำคุกมีองค์ประกอบ 4 ประการ ต่อไปนี้

- 1) การบังคับโทษจำคุก จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะแต่การจำกัดเสรีภาพบุคคลที่กระทำความผิดอาญา
- 2) การบังคับโทษจำคุกไม่ได้เป็นเพียงโทษจำกัดเสรีภาพ แต่รวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัยว่าด้วยการจำกัดเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันด้วย
- 3) การบังคับโทษจำคุกต้องประกอบด้วยวิธีการกระทำความผิดอาญา
- 4) การบังคับโทษจำคุกต้องเป็นไปภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและกฎหมายอาญาเป็นไปตามคำนิยามจากหนังสือ Strafvollzug¹⁶

“กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ” คือ กฎหมายว่าด้วยมาตรการลงโทษซึ่งบัญญัติถึงการบังคับโทษจำกัดเสรีภาพในเรือนจำ เนื่องจากอำนาจในการบังคับโทษเป็นอำนาจของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจึงถือเป็นกฎหมายปกครองพิเศษ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก มีความแตกต่างจากกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษมาตรการอื่นๆ เพราะจะมีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะถึงวิธีการและขั้นตอนการจำกัดเสรีภาพ¹⁷

จึงอาจกล่าวได้ว่าความหมายของการบังคับโทษตามแนวของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีความสอดคล้องกับกฎหมายบังคับโทษจำคุกของประเทศไทย แต่เนื่องจากแนวทางของกฎหมายเยอรมันมุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามแนวแห่งรัฐธรรมนูญจึงใช้คำว่า “การบังคับโทษจำกัดเสรีภาพ” แทน “การบังคับโทษจำคุก” และแบ่งแยกกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ออกจากกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษมาตรการอื่นๆ

¹⁵ Götz Dieter, Haensch Günther, Wellmann Hans: Grosswörterbuch Deutsch als Fremdsprache. (พจนานุกรม Langenscheidt) 2006.

¹⁶ Günther Kaiser, Heiz Schöch: Strafvollzug, 5. neu bearbeitete Auflage. C.F. Müller Verlag, Heidelberg 2003.

¹⁷ Johannes Feist (Hrsg.): Kommentar zum Strafvollzugsgesetz (AK-StVollzG). 5. Auflage. Luchterhand, Neuwied 2006.

การลงโทษคือ การปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้าย เนื่องมาจากการที่บุคคลผู้นั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้นๆ การลงโทษเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด ทั้งนี้การ ป้องกันแบ่งออกเป็น “การป้องกันทั่วไป” และ “การป้องกันพิเศษ” มาตรการบังคับทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เป็น การป้องกันทั่วไป (General Prevention/Generalprävention) คือ การลงโทษตามบทบัญญัติมาตรา 18 แห่งประมวล กฎหมายอาญา ได้แก่ การประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นมาตรการบังคับทางอาญาที่ใช้ ช่มชู้มิให้บุคคลอื่นกระทำความผิดในทางเดียวกัน หรือเป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจของบุคคลทั่วไปที่คิดจะกระทำ ความผิดอย่างเดียวกัน ให้งดความคิดนั้นๆ ในขณะที่วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการบังคับทางอาญาซึ่งมี วัตถุประสงค์เป็นการป้องกันพิเศษ (Special Prevention/ Spezialprävention) เนื่องจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยใช้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดเดียวกันซ้ำอีก และเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดที่ อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นทางเลือกที่ศาลสามารถมีคำสั่งใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษ ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองต่อภารกิจหลักในการคุ้มครอง สังคมและป้องกันการกระทำความผิดของกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาคู่ขนาน (Zweispuriges Strafrecht) ไม่มุ่งเน้นเพียงแต่การใช้ “โทษ” เป็นมาตรการบังคับทาง อาญาเพื่อลงโทษแก่บุคคลที่กระทำความผิด แต่ให้โอกาสบุคคลที่จะแก้ไขพฤติกรรมเสียให้กลับเป็นคนดีและกลับคืนสู่ สังคมโดยการเลือกใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการป้องกันพิเศษอีกประการหนึ่ง โดยการนำมาบังคับใช้ แทนมาตรการลงโทษทางอาญา หรือใช้ควบคู่กัน ไปเพื่อการดำเนินคดีอาญาและการอำนวยความยุติธรรมทางอาญา สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประการของกฎหมายอาญา¹⁸ ได้แก่

1. “การป้องกันทั่วไป” กล่าวคือ ลงโทษการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดทราบว่าได้ กระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับและให้บุคคลอื่นเห็นว่าหากมีการกระทำเช่นนี้เกิดขึ้น การกระทำนั้นก็จะไม่เป็นที่ ยอมรับ บุคคลย่อมจักต้องได้รับโทษจากการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย

2. “การป้องกันพิเศษ” กล่าวคือ เป็นการป้องกันมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิด กลับมาก่ออันตรายต่อสังคมอีก ในอนาคตโดยการใช้อนุสัญญาฟื้นฟูและป้องกันประเภทต่างๆ

¹⁸ Bernd-Dieter Meier. **Strafrechtliche Sanktionen**. 3Auflage Heidelberg :Springer,2009. pp.21-31.

2.2 ความสัมพันธ์ในการกิจของกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในทางวิชาการเพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์ในเชิงระบบในมิติต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในทุกมิติ ที่น่าจะมีผลในการคิดวิเคราะห์ที่จะแก้ไขปรับปรุงและใช้เป็นพื้นฐานทางความคิดในการลดปริมาณผู้ต้องขังอันเป็นปัญหาพื้นฐาน ตามลักษณะของความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

1. มิติสัมพันธ์ในเชิงภารกิจ ภารกิจของกฎหมายอาญา จะเป็นผลได้จริงต้องได้รับการดำเนินงานจากภารกิจของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และภารกิจของกฎหมายบังคับโทษ มิติสัมพันธ์ของภารกิจจึงเป็นความสัมพันธ์กันของกระบวนการที่รวมอยู่ในการดำเนินการ การจะวิเคราะห์ วิจัย แก้ไข ปรับปรุง กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องรู้และเข้าใจภารกิจของกฎหมายก่อนเพื่อให้เห็นองค์รวมและความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน มิฉะนั้นก็จะเกิดปัญหาตามมาดังเช่นที่เคยปรากฏในการแก้ไขกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเรา ยิ่งแก้ไขยิ่งเกิดปัญหาผลกระทบ แก้ไขไปแก้ไขมาแย่กว่าเก่าก็มี เป็นต้น

2. มิติสัมพันธ์ในลักษณะของกฎหมาย กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ที่นำมาใช้ในปัจจุบันจะพบว่า มีกฎหมายอาญาหลักๆ ที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ กฎหมายส่วนที่เป็นอาญาสารบัญญัติ ส่วนที่เป็นอาญาวิธีสบัญญัติ และส่วนอาญาบังคับโทษ มีมิติความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันดังนี้ คือ

2.1 กฎหมายอาญาสารบัญญัติ¹⁹ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่มีภารกิจในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ภารกิจในการปราบปรามและภารกิจในการป้องกันการกระทำ รวมตลอดทั้งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและคุ้มครองคุณภาพของการกระทำ ซึ่งได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา เป็นต้น

2.2 กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ²⁰ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะพิสูจน์ค้นหาความจริง มีภารกิจในการทำให้กฎหมายอาญามีผลบังคับและทำให้ภารกิจของกฎหมายอาญาเกิดผลได้อย่างจริงจัง ซึ่งได้แก่ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.3 กฎหมายอาญาบังคับโทษ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่มีภารกิจในการบังคับโทษผู้กระทำความผิดในลักษณะต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ โดยมุ่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วของ

¹⁹ ธานี วรภัทร์, วิฤตราชทัณฑ์ วิฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2554, หน้า 31-35.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32-34.

บุคคลและกินคนดีสู่สังคม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 รวมทั้งกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่า การกิจของกฎหมายทั้งสามเรื่องนี้มีส่วนที่สัมพันธ์กันและมีผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งสรุปเป็นวงจรของความสัมพันธ์ได้ดังนี้

รูปภาพที่ 4 แสดงวงจรความสัมพันธ์ของกฎหมายอาญากับสังคมของประเทศไทย

จากแผนภาพจะเห็นระบบการทำงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขับเคลื่อนโดยกฎหมายทั้ง 3 ลักษณะเชื่อมต่อกันเป็นวงจร เพื่อสนองต่อการกิจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเชื่อมโยงกับภาคสังคม กล่าวคือ “ถ้ากระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง คนในสังคมก็จะสงบสุข เศรษฐกิจ การลงทุนก็จะดี ในทางกลับกัน ถ้ากระบวนการยุติธรรมไร้ประสิทธิภาพสังคมก็จะเดือดร้อนด้วยภัยคุกคามจากอาชญากรและอาชญากรรมต่างๆ และที่น่ากลัวมากที่สุดคือภัยคุกคามคนในสังคมที่เกิดจากกลไกหรือระบบการทำงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไร้ประสิทธิภาพ”

3. มิติสัมพันธ์ในรูปแบบขององค์กร มิติมุมมองในส่วนนี้ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของกฎหมายและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในรูปแบบวงกลม และแบบแนวราบ สุดท้ายระบบสะท้อนให้เห็นว่า ถ้ากระบวนการยุติธรรมขาดประสิทธิภาพ ภาคสังคม ก็จะได้รับผลกระทบมากที่สุด ระบบทำให้เราเห็นภาพขาเข้าของคติความ ที่ได้เข้าสู่กระบวนการในการสอบสวนฟ้องร้องและพิจารณาพิพากษากระทั่งเสร็จกระบวนการในส่วนนี้ ดังนั้น ส่วนต้น(ขาเข้า)จะมีความสำคัญมากต่อปริมาณเพิ่มหรือลดของจำนวนบุคคลที่ถูกบังคับโทษจำคุก การศึกษาระบบได้แสดงให้เห็นว่า การที่จะควบคุมปริมาณและประสิทธิภาพของการบังคับโทษจำคุก จะต้องพิจารณาดำเนินการในสมการ (Function) ส่วนหน้า เป็นหลักด้วย ด้วยมาตรการต่างๆ ที่กฎหมายให้ทำได้

การฉายภาพมิติสัมพันธ์ของกระบวนการยุติธรรมยังแสดงผลให้เห็นอีกว่า ส่วนสุดท้ายจริงๆ ที่มีผลกระทบจากการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือ “สังคม” กล่าวคือ ถ้าสามส่วนแรก หรือหน่วยต่างๆ ใน

กระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพสังคมก็จะไม่สงบสุข ซึ่งทำให้ส่วนของภารกิจของกระบวนการยุติธรรม ล้มเหลว ที่ว่าวิกฤตราชทัณฑ์นั้น เป็นวิกฤตกระบวนการยุติธรรม จริงๆ แล้วส่วนที่จะมีผลวิกฤตมากที่สุดจริงๆ ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ “ภาคสังคมวิกฤต”

เมื่อกระบวนการยุติธรรมทำงานล้มเหลว ปฏิกริยาหรือปรากฏการณ์ทางสังคมที่ตามมาคืออะไร ? คำตอบ จากการศึกษาวิจัยคือ

1.กระบวนการยุติธรรมจะคุกคามสิทธิของคนบริสุทธิ์ในสังคมมากขึ้น เพราะบุคคลในสังคมจะถูกนำเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมง่าย ผู้ที่ต้องถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดีโดยไม่มีความจำเป็นต้องเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐจะมีมากขึ้น กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถคุ้มครองสังคมได้ อาชญากรมีความเข้มแข็งมากกว่าอำนาจรัฐ

2.งานบังคับโทษจำคุกจะทำร้ายสังคม กล่าวคือ คนที่ไม่สมควรถูกส่งไปบังคับโทษจำคุกจะไปอยู่ร่วมกับอาชญากรมืออาชีพในเรือนจำ จึงเกิดภาวะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทำให้เกิดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ของสังคมอาชญากรใหม่ ที่ส่งผลให้มีการพัฒนารูปแบบและลักษณะของการกระทำความผิดให้พัฒนามากยิ่งขึ้น เป็นแหล่งผลิตอาชญากรสู่สังคม และกลายสภาพเป็นองค์กรอาชญากรรม หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างรวดเร็ว

3.มิติสัมพันธ์ของกระบวนการในเนื้อหา ในส่วนนี้คือการมองกระบวนการยุติธรรมเชื่อมต่อกันโดยกฎหมายอาญา กล่าวคือ กฎหมายอาญาจะกำหนดบทบาทหน้าที่ สถานะของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิธีการหรือขั้นตอน อำนาจหน้าที่ ตลอดจนสิ่งที่กฎหมายรับรองคุ้มครอง หรือเป็นหลักประกัน อันมีเหตุผลทางกฎหมายที่เป็นภาวะวิสัย และตรวจสอบได้ เนื้อหาของกฎหมายจะสอดคล้องกันในการค้นหาความจริงและการบังคับโทษ การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของกฎหมายจึงมีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวมด้วย ซึ่งอาจมองเป็นรูปของสมการ (Function) ทางกฎหมายก็ได้ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายบังคับโทษ ฯลฯ ต้องดูผลกระทบต่างๆ ที่จะตามมาด้วย มิฉะนั้นแล้วจะให้ผลเป็นว่ายิ่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายยิ่งทำให้เพิ่มปัญหาให้กับการทำงานมากขึ้น ซึ่งก็มีปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในหลายๆ โอกาสที่ผ่านมา

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมมีฐานความคิดที่มีมิติสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ การจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไรๆ ในส่วนใด จึงต้องมองอย่างเป็นระบบ มิฉะนั้นก็จะเกิดผลกระทบและอาจทำให้ระบบเสียหายได้ ดังที่เคยปรากฏมาแล้ว ดังนี้ กระบวนการยุติธรรมจึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกส่วนในกระบวนการ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับมิติสัมพันธ์ที่กำหนดไว้นั่นเอง อันจะ

ยังให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามภารกิจที่สมบูรณ์ หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังทำงานแบ่งแยกหรือแยกส่วนกัน ระบบหรือมิติสัมพันธ์ต่างๆ ก็จะเกิดจุดอ่อนหรือทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย ดังที่เคยปรากฏในประวัติการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย เช่น คดีเชอร์รี่เอนด์ เป็นต้น

2.3 วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงพัฒนาการของวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษในอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นทิศทางที่ไปสัมพันธ์กับมาตรการต่างๆ ที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ การพัก-ลดการลงโทษ การอภัยโทษ และการแก้ไขฟื้นฟู เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการอธิบายพัฒนาการทางความคิดในเรื่องนี้โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนตามลำดับดังนี้

2.3.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

2.3.3 ความสัมพันธ์และความขัดกันของเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ²¹

2.3.1 วัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษในอดีตที่ผ่านมา มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ได้รับโทษรู้สึกสำนึกว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำผิด อันเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น โดยแนวทางจะมุ่งเน้นการแก้แค้นทดแทน ชดเชยการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายอาญานั้นๆ ต่อตัวผู้กระทำความผิด การดำเนินการจึงแสดงออกในวิธีการต่างๆ ที่น่ากลัว โหดร้าย ป่าเถื่อน มิได้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษตกเป็น “กรรมของการบังคับโทษ”²² และส่วนที่ให้ความสำคัญน้อยมากคือการที่ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นให้หมดไป เรื่องนี้ในทางทฤษฎีหรือปรัชญาการลงโทษได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญมีดังนี้²³

1) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน

²¹ ธาณี วรภัทร์, “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย: การบังคับโทษจำคุก” วิทยานิพนธ์คุฎฎฎฎฎฎ คณະณิศาสตรัปริดีพนมมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.

²² ดู ธาณี วรภัทร์ กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก, พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2555.

²³ ดู อุททิศ แสนโกศิก, “หลักกฎหมายอาญา: การลงโทษ” อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ. วัดธาตุทอง, 23 มีนาคม 2515. ม.ร.พ.

- 2) การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่
- 3) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข
- 4) การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิด

1) การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน²⁴ (Retribution) ตามวัตถุประสงค์ข้อนี้การลงโทษจะเป็นไปเพื่อความยุติธรรม ผู้ใดกระทำความผิดก็จะต้องได้รับโทษเป็นการทดแทน หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งคือ การกระทำความผิดเป็นกรรมชั่ว เมื่อผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องชดใช้กรรมของตนโดยการรับโทษ นักปรัชญาชาวเยอรมัน Immanuel Kant ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดตามทฤษฎีนี้ และยังมีความคิดว่า ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับสังคมยอมรับรองการกระทำของเขา และด้วยเหตุนี้ก็มีผลเสมือนว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำความผิด และท่านได้กล่าวไว้ในหนังสือ Philosophy of Law ว่า "จะใช้การลงโทษเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ลงโทษเองหรือแก่สังคมเป็นส่วนรวมก็ตาม การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเป็นการไม่สมควรที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งเพียงเพื่อจะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น ทุกคนมีสิทธิในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ในอันจะไม่ถูกปฏิบัติเช่นนั้น" ความผิดที่ได้กระทำและโทษที่ได้รับจะต้องเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม

ปัญหามีอยู่ว่าทำไมสังคมต้องเข้าไปลงโทษผู้กระทำความผิด การที่รัฐเข้ามารับหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการทดแทนก็เพื่อป้องกันมิให้มีการแก้แค้นกันเอง ทำให้สังคมวุ่นวายเพราะจะมีการแก้แค้นกันเองโดยไม่สิ้นสุดซึ่งแสดงถึงความไร้ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าให้ได้รับความเป็นธรรม โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้รับผลร้ายที่สาสมและทดแทนกันอย่างยุติธรรม วัตถุประสงค์ในการลงโทษข้อนี้ เป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่ในทุกสังคม แม้ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ที่ปัจจุบันเริ่มที่จะลดความสำคัญลงเพราะสังคมมีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดมากขึ้น กอปรกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนก็มีจุดอ่อนหลายประการคือ²⁵

1.การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้พิจารณาถึงประโยชน์ในอนาคต คือไม่ได้พิจารณาถึงว่าการลงโทษนั้นจะมีผลในการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่ การลงโทษเพื่อการทดแทนมิได้ทำให้เกิดผลอะไร กลับคืนมาในเชิงความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมในอนาคต

²⁴ Clemens Bartollas. **Invitation to Corrections**. Boston : USA. Allyn&Bacon,2002. pp.71-72.

²⁵ นันทิ จิตสว่าง. **หลักทัณฑ์วิทยา**. กรุงเทพฯ : กรมราชทัณฑ์, ม.ป.พ. หน้า 24-25.

2.การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่กระทำ ฉะนั้นเมื่อได้ลงโทษผู้กระทำความผิดตามอัตราโทษแล้ว ก็ต้องปล่อยตัวออกมาทั้ง ๆ ที่ยังเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่ หรือเช่นกรณีการตัดมือผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ สังคมจะไม่ได้อะไรจากการลงโทษดังกล่าว นอกจากคนพิการให้ที่สังคมจะต้องเป็นภาระเลี้ยงดูต่อไป

3.เป็นการยากมากที่จะวัดขนาดความรุนแรงของโทษ กับความผิดว่ามีความเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ เพราะในสภาพความเป็นจริง สังคมยังไม่สามารถมีมาตรการใด ๆ ที่จะลงโทษให้ได้สัดส่วนกับความผิดอย่างแท้จริงได้ เช่นกรณีการลักทรัพย์ การจะลงโทษอย่างไรจึงจะสาสม หากจะใช้โทษจำคุกจะต้องจำคุกกี่ปีจึงจะทดแทนกันได้ เป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งสิ้น ยังไม่มีมาตรฐานใด ๆ ที่จะวัดได้ว่าทดแทนกันได้ ปัญหาจึงเกิดว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษอย่างยุติธรรมหรือผู้เสียหายได้รับการตอบแทนที่ยุติธรรมหรือไม่

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองทำให้วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ลดความสำคัญลงในปัจจุบัน แต่ก็ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้เพราะยังสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปในการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษเพื่อทดแทนให้สาสมกัน

2) การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่²⁶ (Deterrence) มีหลักการว่า การลงโทษจะคำนึงถึงแต่เพียงผลของการลงโทษต่อตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้นไม่ได้ แต่ต้องคำนึงถึงผลต่อประชาชนทั่วไปด้วย วัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ

- 1.มีผลแก่ตัวผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกลงโทษมีความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำอีก
- 2.เป็นตัวอย่างให้กับคนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษ เพื่อคนทั่วไปจะได้ทราบจะได้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นบ้าง ทำให้เกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้นอีก

การข่มขู่ดังกล่าวทำให้เกิดความกลัวที่จะถูกลงโทษ จะทำให้หลายคนไม่กล้ากระทำความผิดแล้ว ยังมีผลทำให้คนทั่วไปคิดว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง

การที่จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขู่และยับยั้งจะต้องทำให้การลงโทษนั้น เรย์ เจฟเฟอร์รี่ กล่าวไว้ว่าจะต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม กล่าวคือมีลักษณะ 4 ประการ²⁷

²⁶ Stephen Livingstone and Tim Owen. **Prison Law**. 2nd ed. New York:Oxford,1999. pp.415-416. And Clemens Bartollas. **Invitation to Corrections**. Boston : USA. Allyn&Bacon,2002. pp.28-29.

²⁷ นัทธี จิตสว่าง. อ้างแล้ว. หน้า 26-27.

1.การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กล่าวคือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลุดรอดจากการถูกจับกุมลงโทษไปได้ยาก ซึ่งจะมีผลในการข่มขวัญและยับยั้งให้คนทั่วไปและผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดขึ้นอีก เพราะทำผิดแล้วต้องถูกจับก็ไม่คุ้มค่า

2.การลงโทษจะต้องสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วให้ “เห็นผลทันตา” จึงจะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปเห็นเป็นตัวอย่างว่า เมื่อกระทำความผิดแล้วจะได้รับผลร้ายเช่นไร ในทางตรงกันข้ามหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว อีก 3 ปีต่อมาจึงสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ หรืออีก 5 ปีต่อมา กว่าศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิด ก็จะทำให้คนทั่วไปลืมถึงเรื่องราวการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น และทำให้การลงโทษไม่มีผลในการข่มขวัญยับยั้งเพราะไม่เห็นผลทันตา ดังนั้น หากเป็นกรณีการกระทำความผิดในคดีที่สะท้อนขวัญประชาชนหรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ กระบวนการยุติธรรมโดยตำรวจ อัยการ ศาล อาจร่วมมือกันในการเร่งดำเนินคดีเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการพิจารณาตัดสินใจโดยเร็ว ก็จะทำให้การลงโทษมีผลในการข่มขวัญยับยั้งมากขึ้น

3.การลงโทษต้องมีความเสมอภาค โดยที่ผู้ที่กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษเท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่คิดจะทำความผิดไม่มีโอกาสแก้ตัว หรือหาทางหลีกเลี่ยงหรือหาข้อยกเว้นจากการถูกลงโทษถ้าทำผิด การลงโทษจึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้ง หากเมื่อมีการกระทำความผิดแล้วบางคนได้รับโทษ บางคนมีข้อยกเว้น ก็จะทำให้การลงโทษไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ต่างหาช่องทางที่จะหลบหนีหรือหาข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับโทษทำให้ไม่มีความเกรงกลัวต่อโทษ

4.การลงโทษจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและตัดเทียบกับความผิด หากบทลงโทษเบาเกินไปไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปไม่เกิดความเกรงกลัวและคุ้มค่าที่จะเสี่ยงกระทำความผิด แต่หากบทลงโทษหนักเกินไปก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดพยายามปกปิดการกระทำความผิดของตนเอง โดยการทำร้ายเหยื่อ หรือทำให้เหยื่อได้รับผลร้ายมากขึ้น เช่น หากใช้โทษประหารชีวิตกับการปล้นหรือข่มขืน จะกระตุ้นให้มีการปล้นแล้วฆ่าเจ้าทุกข์หรือข่มขืนแล้วฆ่าเพื่อปกปิดการกระทำความผิดของตนเองเพราะโทษเท่ากันในขณะที่เดียวกัน กระบวนการยุติธรรมจะต้องทำงานหนักมากขึ้นในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพราะยังมีโทษหนักยังต้องมีการพิสูจน์หรือมีพยานหลักฐานที่ชัดเจน ศาลจึงจะส่งลงโทษ หากพยานหลักฐานหรือการฟ้องร้องดำเนินคดีไม่รัดกุมพอ ก็จะเป็นโอกาสให้ผู้กระทำความผิดหลุดรอดจากการถูกลงโทษไปได้ ดังนั้น โทษจึงต้องมีความเหมาะสมและตัดเทียบกับการกระทำความผิด จึงจะมีผลในการข่มขวัญยับยั้ง

3) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข²⁸ (Rehabilitation) การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขนั้นมีแนวคิดว่าการลงโทษตามทฤษฎีปรับปรุงแก้ไขประสงค์เพียงเพื่อจะป้องกันไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำผิดมาแล้ว กลับมากระทำผิดซ้ำอีกพยายามหาทางให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วเกิดความยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ซึ่งทฤษฎีนี้เกิดขึ้นภายหลังทฤษฎีที่ 1 และ 2 ที่กล่าวมาแล้ว แนวคิดทฤษฎีนี้เห็นว่าการทำให้ผู้กระทำผิดได้รับความยากลำบาก หรือได้รับผลร้ายด้วยการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่จะทำให้คนประพฤติตัวดีขึ้น หรือสำนึกในการกระทำที่ไม่ดีของตนเอง กอปรกับเห็นว่าการลงโทษเพื่อการข่มขู่ ไม่มีผลเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษแล้วกลับใจไม่กระทำผิดซ้ำอีกไม่เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดมีความสามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้เลย ซึ่งในวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษในข้อนี้จะไปสัมพันธ์หรือไปขยายผลในวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษในหัวข้อต่อไป

4) การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิดได้อีก²⁹ (Incapacitation) เป็นวัตถุประสงค์หรือแนวคิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสกระทำความผิด อาจได้แก่ การจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ตลอดชีวิต จำคุกมีกำหนดระยะเวลา การประหารชีวิต เป็นต้น โดยประสงค์จะกำจัดผู้กระทำความผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวร หรือชั่วคราวก็ตาม อันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้นๆ อีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นพื้นฐานสำคัญในการลงโทษทางอาญา โดยในการนำไปใช้นั้น จะเน้นหนักไปในทางใดก็จะเป็นไปตามลักษณะทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา และแนวนโยบายแห่งรัฐ ในบางช่วงเวลาแนวคิดของทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นเครื่องมือของรัฐในการคุ้มครองป้องกันสังคมในสถานการณ์ที่วิกฤติได้ หากเราพิจารณาประวัติการลงโทษทางอาญาตั้งแต่อดีตของประเทศไทย ในยุคสุโขทัย อยุธยา เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จะพบว่ามีให้นำทฤษฎีต่างๆ มาใช้อย่างเห็นได้อย่างชัดเจน การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้นั้นจะผสมกลมกลืนกันอยู่หลายแนวคิดทฤษฎี ปรากฏในโทษและวิธีการบังคับโทษในทางอาญา

²⁸ Stephen Livingstone and Tim Owen, **Prison Law**, 2nd ed. New York: Oxford, 1999, p.452. and Clemens Bartollas, **Invitation to Corrections**. Boston : USA. Allyn&Bacon, 2002. pp.52-54.

²⁹ Clemens Bartollas, **Invitation to Corrections**. Boston: USA. Allyn&Bacon, 2002. pp.71-75. and Joan Petersilia **When Prisoners Come Home**. New York : Oxford, 2003. pp.12-13, 64-65.

สำหรับวิธีการลงโทษที่สนองต่อวัตถุประสงค์นี้และใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันก็คือ การจำคุกโดยการกันผู้กระทำผิดออกไปจากสังคมให้สังคมปลอดภัย แต่การจำคุกเป็นวิธีที่แยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมได้เป็นการชั่วคราว ผู้กระทำความผิดยังคงต้องกลับมาอยู่ในสังคมในท้ายที่สุด แม้จะเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตซึ่งต่อมาก็จะมีการลดโทษด้วยวิธีการต่างๆ จนที่สุดแล้วก็สามารถออกจากเรือนจำกลับเข้ามาสู่สังคมได้อีก และเมื่อกลับมาแล้วผู้กระทำผิดอาจมีความโกรธแค้นสังคมมากยิ่งขึ้น เป็นผลต่อเนื่องจากการลงโทษที่เขาได้รับ หรือการอยู่ในเรือนจำนานๆ ทำให้บุคคลนั้นปรับตัวเข้ากับสังคมยากขึ้น กอปรกับโดยทั่วไปสังคมไม่ยอมรับบุคคลที่ผ่านการรับโทษจำคุกมาแล้ว คนเหล่านี้จึงมีตราบาปเป็นชนชั้น³⁰ ไม่มีใครยอมรับ

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษจำคุกจะไม่เหมือนกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ที่มุ่งที่จะลงโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นหลัก หากแต่วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเป็นการพัฒนาการจากแนวคิดในอดีตในการลงโทษเข้ามาสู่แนวคิดยุคใหม่ที่มีความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนบำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่างๆ ที่เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมายอาญาอันเป็นกติกาสังคม ถึงขนาดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำคนลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุง ซ่อมแซมแก้ไข ยกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้นๆ ได้³¹ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2) เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม

- 1) เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม³²

วัตถุประสงค์ข้อนี้มุ่งเน้นการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิด และให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดและตรงกับความเป็นจริงในการบังคับโทษในทัศนสถานที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษ

³⁰ นัทธี จิตสว่าง. อ้างแล้ว. หน้า 29.

³¹ See. Iain Crow. The Treatment and Rehabilitation of Offenders. London:SAGE Publications,2004.

³² Strafvollzugsgesetz. 1976.

§ 2 Aufgaben des Vollzuges. Im Vollzug der Freiheitsstrafe soll der Gefangene fähig werden, künftig in sozialer Verantwortung ein Leben ohne Straftaten zu führen (Vollzugsziel). Der Vollzug der Freiheitsstrafe dient auch dem Schutz der Allgemeinheit von weiteren Straftaten.

จำคุกผู้กระทำความผิดครบระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็จะออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้น ในหลายประเทศในโลก เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังกฤษเป็นต้น ต่างก็มีกฎหมายและหรือแนวนโยบายในการลงโทษจำคุก ที่จะต้องหลีกเลี่ยงผลเสียให้กับบุคคลในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติและต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ อยู่บนพื้นฐานของการบังคับโทษ หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ เพราะนักโทษทุกคนมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง หากการจำคุกทำลายบุคลิกภาพของคนให้เสียไป การฟื้นฟูก็จะทำไม่ได้ผล สุดท้ายสังคมก็จะได้รับความเสียหายอีกต่อไป³³

การลงโทษอย่างมีเหตุผลที่เป็นภาวะวิสัย ย่อมไม่ลงโทษเพียงเนื่องจากว่าได้มีการกระทำความผิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งใดที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจแก้ไขให้กลับเป็นดังเดิมได้ แต่การลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคต หรือการมองไปข้างหน้าเพื่อให้ทั้งผู้ที่กระทำความผิดเองและผู้ที่รู้เห็นว่าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษไม่กระทำความผิดขึ้นอีก³⁴ เป็นสิ่งที่สำคัญ³⁵ โดยสรุปมีหลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษที่ต้องนำมาใช้ดังนี้³⁶

- หลักการความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำ กล่าวคือ รัฐจะต้องพยายามบริหารจัดการต่างๆ ให้การดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ มีความใกล้เคียงกับการใช้ชีวิตของบุคคลทั่วไปภายนอกเรือนจำมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งภายนอกคุกและภายในคุกต้องใกล้เคียงกันมิฉะนั้นจะทำให้ผู้ได้รับโทษจำคุกเสียบุคลิกภาพ หรือวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของตนในการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอกไป ทำให้ไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เป็นการทำลายวัฒนธรรมการใช้ชีวิตปกติของมนุษย์

- หลักการหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ หมายความว่า มาตรการหรือกลไกต่างๆ ในการลงโทษและบังคับโทษต้องหลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ อันเป็นการทำลายบุคลิกลักษณะของความเป็นมนุษย์ไป เช่น

³³ Günther Kaiser, **Strafollzug**, 5Auflage C.F.Müller Verlag, 2003. pp.113-121.

³⁴ Clemens Bartollas, **Invitation to Corrections**, Boston:USA. Allyn&Bacon, 2002. p.335.

³⁵ Strafvollzugsgesetz. 1976.

§ 3 Gestaltung des Vollzuges.

(1) Das Leben im Vollzug soll den allgemeinen Lebensverhältnissen soweit als möglich angeglichen werden.

(2) Schädlichen Folgen des Freiheitsentzuges ist entgegenzuwirken.

(3) Der Vollzug ist darauf auszurichten, daß er dem Gefangenen hilft, sich in das Leben in Freiheit einzugliedern.

³⁶ Klaus Laubenthal, **Strafollzug**, 5Auflage. Würzburg:Springer, 2008. pp94-129.

การไม่ให้เกิดวัฒนธรรมคุกโดยไม่จำเป็นที่จะเป็นผลมาลายพฤติกรรมของผู้ต้องขัง การตัดการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารภายนอกคุก การลงโทษด้วยวิธีทารุณโหดร้ายภายในเรือนจำ เป็นต้น เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึก ว่าตนเองด้อยกว่าหรือตกต่ำกว่าคนอื่นทั่วไป เช่น การเรียกชื่อหรือการใช้สรรพนามต่างๆ ในการเรียกผู้ต้องขัง เป็นต้น

- พยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของคนๆ นั้น กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดถูกคุมขังในเรือนจำ ย่อมเสื่อมเสียฐานะและชื่อเสียงในสายตาของคนทั่วไปทำให้ โอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนดีลดน้อยลง กอปรกับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกครั้งแรกหรือความผิดเล็กน้อยๆ ผู้กระทำความผิดจะต้องมาอยู่ปะปนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรอาชีพ ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถ ครอบงำบุคคลอื่นได้ง่าย เพราะคนเราย่อมซึมซับความเลวได้ง่ายกว่าสิ่งที่ดีๆ ทำให้ผู้ที่พอจะกลับตัวได้หมดโอกาส ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วเป็นพฤติกรรมที่ดี อันเป็นสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่พึงประสงค์ไม่ได้ วิธีการอาจ ได้แก่

-การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษจำคุก โดยพยายามใช้บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ หรือพยายามใช้โทษปรับ เป็นหลักในการเลี่ยงไม่ใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะ โทษจำคุกระยะสั้น

-การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนด ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานในส่วนราชทัณฑ์ที่จะพิจารณา ปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนด หากเห็นว่าความเหมาะสมในอันที่จะมีชีวิตรอยู่ในสังคมของผู้นั้นจะเลื่อมทรา มลง หากจำคุกอยู่ในเรือนจำต่อไป และการปล่อยตัวผู้นั้นออกมาจะไม่เป็นอันตรายต่อสังคม

-การแยกประเภทนักโทษ เช่น แยกนักโทษโดยพิจารณาจากอายุ แยกผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกออกจาก พวกที่กระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง เป็นต้น

- หลักการคืนคนดีสู่สังคม การบังคับโทษมุ่งผลสำเร็จในการสร้างจิตสำนึก สร้างความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้ เกิดขึ้นกับบุคคลที่ต้องโทษให้ได้

การบังคับโทษต้องพยายามมุ่งยกระดับสามัญสำนึกและพฤติกรรมที่ตกต่ำของผู้กระทำความผิดให้ขึ้นมาสู่ ระดับคนปกติ โดยหลักการที่ว่ามนุษย์เป็นประติฐักรรรมที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเป็นพิเศษให้สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้และสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยและพฤติกรรมได้ จึงต้องมีการส่งเสริมคุณค่าในตัวบุคคล ส่งเสริม ความสามารถของบุคคล ต้องแสดงผลลัพธ์ของความคิดและการกระทำรวมทั้งผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจสำหรับความ

เป็นไปได้ที่จะหาเลี้ยงชีพ เพื่อชดเชยจุดอ่อนหรือสิ่งบกพร่องของแต่ละคน ซึ่งการบำบัดปรับปรุงแก้ไขนี้นักโทษแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน แต่ต้องมีวิธีการวิเคราะห์หาสาเหตุและวางแผนการบังคับโทษเป็นรายๆ ไป อันจะยังผลสุดท้ายให้เกิดคือ เมื่อนักโทษพ้นโทษแล้วไม่กระทำความผิดซ้ำอีก³⁷

2) เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม³⁸ การบังคับโทษมุ่งที่จะคุ้มครองสังคม อันเป็นภารกิจเดียวกันกับภารกิจของกฎหมายอาญา ดังนั้นเมื่อปรากฏเป็นที่แน่ชัดแล้วโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดและศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว ส่วนของการบังคับโทษก็จะจำกัดเสรีภาพของนักโทษผู้นั้นเพื่อเข้าสู่มาตรการในการแก้ไขในรูปแบบต่างๆ ตามระยะเวลาที่สมควรโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยต่างๆ เกี่ยวกับความบกพร่องของนักโทษเป็นรายๆ ไป ให้เป็นไปตามแผนการบังคับโทษ เมื่อบำบัดรักษาเป็นปกติดีแล้ว จึงปล่อยบุคคลนั้นกลับเข้าสู่สังคม วัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจึงเป็นการคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง ถ้าหากได้กระทำอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ภารกิจของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กลั่นกรองเอาคนที่กระทำผิดกฎหมายเข้ารับโทษจำคุก ภารกิจของกฎหมายบังคับโทษจะทำการแก้ไขพฤติกรรมชั่วของคนที่ได้กระทำผิดกฎหมายอาญาให้เป็นคนดีของสังคม อย่างไรก็ตาม การแก้ไขผู้กระทำผิดในปัจจุบัน แม้จะเป็นแนวทางที่ยอมรับกันในวงการราชทัณฑ์โดยทั่วไป แต่ก็ยังเป็นที่สงสัยว่าจะได้รับผลตามวัตถุประสงค์เพียงไร เพราะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดจะมีอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ³⁹

1.ผู้กระทำผิดได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้วโดยถูกหล่อหลอมและขัดเกลาให้มีบุคลิกลักษณะเช่นนั้นมาเป็นเวลานาน แต่ใช้เวลาในเรือนจำไม่นาน ในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ฟื้นคืนจิตสำนึกที่ดีกลับมาและปรับตัวเข้ากับคนโดยทั่วไปในสังคมนั้นทำได้ยาก

2.การลงโทษเพื่อการแก้ไขนั้น จะขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนปกติทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามหลักของเบนเทม(Bentham)ที่ว่า“หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” (Principle of less eligibility) ทั้งนี้เพราะคนโดยทั่วไปจะเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้กระทำผิดจะได้รับการอบรมแก้ไขฝึกวิชาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการจัด

³⁷ See Clemens Bartollas. **Invitation to Corrections**. Boston : USA. Allyn&Bacon,2002.

³⁸ See Joan Petersilia **When Prisoners Come Home**. New York : Oxford,2003.

³⁹ นันทิ จิตสว่าง. อ้างแล้ว. หน้า 30-31.

การศึกษา การหางาน ในขณะที่คนทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมากไม่ได้รับบริการดังกล่าวความรู้สึกของคนทั่วไปดังกล่าวเห็นได้ว่าขัดกับหลักของการแก้ไขฟื้นฟู

3.การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำผิดครั้งแรก ซึ่งได้กระทำความผิดไปเพราะอารมณ์ชั่ววูบหรือโดยพลั้งพลาด หรือทำไปเพราะความจำเป็น การแก้ไขฟื้นฟูไม่ให้ผู้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกย่อมมีทางทำสำเร็จได้มาก แต่สำหรับผู้กระทำผิดที่เคยกระทำความผิดและถูกลงโทษมาหลายครั้งแล้ว หรือพวกอาชญากรอาชีพหรือพวกทำผิดติดนิสัย โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวจะยอมเป็นไปได้น่ายาก ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูจึงไม่สามารถจะทำให้ผู้กระทำผิดกลับตัวได้ทุกกรณีไป

2.3.3 ความสัมพันธ์และความขัดกันของเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ⁴⁰

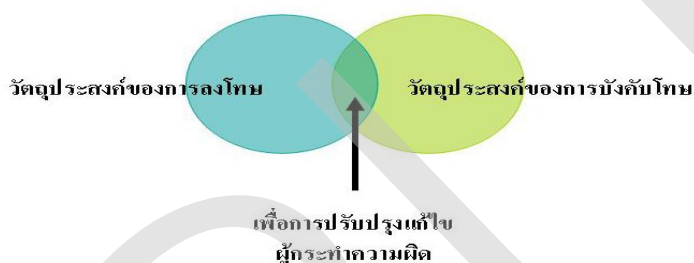
ตามที่กล่าวมาแล้วว่าการแก้ไขนั้น ขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนทั่วไป ตามหลักที่เรียกว่า “หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” (Principle of less eligibility) โดยคนในสังคมทั่วไปจะเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้กระทำผิดจะได้รับการอบรมแก้ไขฝึกวิชาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการจัดการศึกษา การหางาน ในขณะที่คนทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมากไม่ได้รับบริการดังกล่าว ความรู้สึกของคนทั่วไปดังกล่าวเห็นได้ว่าขัดกับหลักของการแก้ไขฟื้นฟูตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ ซึ่งในขณะเดียวกันหากไม่ให้ประโยชน์ในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมก็เป็นการยากในการแก้ไขผู้กระทำความผิดให้มีจิตสำนึกและกลับตัวกลับใจไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นจึงเกิดความสัมพันธ์และความขัดกันของเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ

1. พัฒนาการความสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและการบังคับโทษ เดิมการลงโทษจำคุกมุ่งเน้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ที่เน้นการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ การตัดโอกาสกระทำความผิด และการแก้ไขฟื้นฟู เน้นหนักการแก้แค้นให้สาสมที่ผู้ผิดได้กระทำต่อเหยื่อ แต่จากวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเดิมเป็นวัตถุประสงค์ข้อสุดท้ายของการลงโทษ ได้รับความสนใจและนำมาใช้ค่อนข้างน้อยเพราะมีความเชื่อว่าไม่น่าจะทำได้ แต่เนื่องจากผลของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้ออื่นๆ ที่ผ่านมามีทำให้เกิดผลร้ายต่อสังคมที่เห็นได้ชัด เพราะความเป็นอาชญากรของผู้กระทำความผิดมิได้หมดไปและยังเป็นการเพิ่มจำนวนอาชญากรมืออาชีพนับมากขึ้น

⁴⁰ Günther Kaiser. **Strafollzug**. 5Auflage C.F.Müller Verlag,2003. pp.122-127., Klaus Laubenthal. **Strafollzug**. 5Auflage. Würzburg:Springer,2008. , ฤทธิ วรรณทร์. “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย:การบังคับโทษจำคุก” วิทยานพนธ์คุณทิ บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,2552.

แท้จริงแล้วการแก้ไขฟื้นฟูปรับแก้พฤติกรรมผู้กระทำผิดควรจะต้องเป็นเรื่องหลักในการนำมาใช้ก่อนวัตถุประสงค์ข้ออื่น ซึ่งจะทำให้เกิดศักยภาพที่เป็นผลได้จริงเป็นไปตามภารกิจของกฎหมายอาญา วิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายบังคับโทษ อันเป็นบทพิสูจน์ทฤษฎีความคิดในช่วงเวลาที่ผ่านมาก็เห็นได้อย่างประจักษ์ในประเทศต่างๆ ที่มีประสบการณ์หลายๆ ประเทศ กล่าวคือ สามารถที่จะปกป้องคุ้มครองสังคมและสร้างความสงบสุขให้กับสังคมอย่างแท้จริงได้ ความเปลี่ยนแปลงแนวคิดดังกล่าวปรากฏตามรูปภาพดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 5 แสดงความเปลี่ยนแปลงแนวคิดของวัตถุประสงค์ของการลงโทษผู้ว่าวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

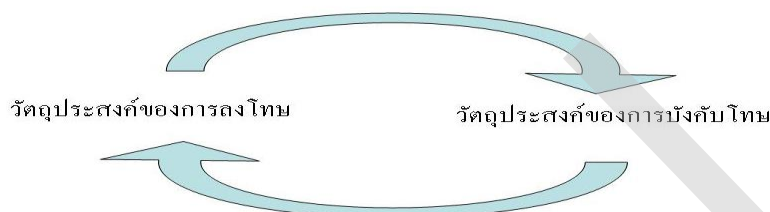

จากภาพข้างต้นเป็นการแสดงพัฒนาการด้านความคิด และในทางปฏิบัติในการบังคับโทษจำคุกที่มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจะเป็นหลักประกันให้กับสังคมได้ว่า เพื่อให้ผู้ที่มีการพิสูจน์ความจริงแล้วว่ากระทำผิดจริง เมื่อได้ผ่านกระบวนการบังคับโทษจำคุกแล้ว ภายหลังแต่นั้นเขาต้องสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำผิดได้ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นการคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง ดังนั้นในการปรับปรุงแก้ไข บำบัดฟื้นฟู พฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย บุคคลที่เป็นผู้ต้องโทษจะต้องได้รับหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานทางกฎหมายมากขึ้น ได้รับความคุ้มครองในเรื่องสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งได้ปรากฏเป็นรูปธรรมตามแนวทางในมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการบังคับโทษจำคุกของสหประชาชาติ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) และในกฎหมายบังคับโทษจำคุกของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และในทางนโยบายกับกฎหมายของอังกฤษ เป็นต้น อันเป็นเป้าหมายที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของการบังคับโทษจำคุกในยุคใหม่

ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษ จะเสียไปใช้ไม่ได้ต้องยกเลิกแต่อย่างใดไม่ ซึ่งตามความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ หากแต่เป้าหมายของการบังคับโทษจำคุกจะมีความเคารพสิทธิของบุคคลมากขึ้น เป้าหมายที่มุ่งเน้นจึงเปลี่ยนแปลงไป ความเหมาะสมของการกระทำและโทษที่จะได้รับก็ยังคงต้องให้พิจารณาให้เหมาะสม สมดุลกันเช่นกัน ยังคงต้องมีความสมน้ำสมเนื้อในการชดเชยการกระทำชั่วเป็นกรณีๆ ไป หรือการให้

สาสมในระดับที่เชื่อถือหรือญาติของเขื่อและสังคมพึงพอใจ การตัดสินใจจึงยังต้องใช้หลักการตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษเหล่านี้อยู่ด้วยต่อไป

รูปภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ของการลงโทษกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ เป็นสิ่งที่ต้องนำมาใช้ผสมผสานร่วมกันอย่างเหมาะสมสำหรับการบังคับโทษจำคุก ภารกิจของงานราชทัณฑ์ต้องยึดถือวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษไว้เป็นหลักการอันสำคัญก่อน และการตรากฎหมายมาใช้บังคับก็ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างชัดเจนด้วย

ตารางที่ 4 แสดง แนวคิดในการจำคุกเดิมกับแนวคิดในการจำคุกยุคใหม่

แนวคิดในการจำคุกเดิม	แนวคิดในการจำคุกใหม่
1. การลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน 2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ 3. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสกระทำความผิด 4. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข	เพื่อให้มีการดำรงชีวิตอนาคตโดยปราศจากการกระทำ ความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2 เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม 3. เพื่อแก้แค้นทดแทนที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการแก้แค้น กันเอง 4. เพื่อข่มขู่ มิให้เอาเยี่ยงอย่าง 5. เพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด

เป้าหมายสุดท้ายของการบังคับโทษจำคุกคือ สามารถที่จะเปลี่ยนอาชญากรให้ปรับปรุงแก้ไขตัวเองและทัศนคติให้มีความคิดอย่างเป็นคนปกติมากที่สุดก่อนปล่อยผู้นั้นออกสู่สังคมภายนอกเรือนจำ และคาดว่าจะไม่มีการกระทำความผิดซ้ำอีก จัดว่าเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับโทษจำคุกที่สำคัญ อันเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ

2. การขัดกันของเป้าหมาย ในหัวข้อที่ผ่านมาได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ ในขณะเดียวกันวัตถุประสงค์ของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษก็มีการขัดกันของเป้าหมายอยู่ด้วย กล่าวคือ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ มุ่งกระทำต่อตัว “ผู้ต้องโทษ” ที่ต้องโทษจำคุก เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ และตัดโอกาสกระทำความผิด และเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงแก้ไขอยู่ในสัดส่วนของเป้าหมายที่น้อยมาก มิได้เป็นเป้าหมายหลัก ทิศทางจึงเน้นไปในด้านการกระทำในลักษณะแก้แค้นทดแทนเพื่อให้เหยื่อหรือสังคมรู้สึกได้ว่าโทษจำคุกเป็นวิธีการที่แก้แค้นได้สาสมกับที่เขาได้กระทำความผิด สมดุลทางความรู้สึกของการกระทำชั่วมกับโทษที่ได้รับ การลงโทษจำคุกในอดีตจึงเน้นการทรมาน ทำให้ผู้ต้องโทษลำบากอดข้าวอดน้ำ ต้องทำงานหนัก หวาดกลัว ถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก มีสภาพชีวิตที่ตกต่ำกว่าคนทั่วไป ภาพการติดคุกจึงเหมือนกับตกนรกในโลกมนุษย์ ผู้ต้องโทษจำคุกจึงอยู่ในสถานะเป็นเพียง “กรรมของการบังคับโทษ” เท่านั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเป้าหมายที่ตอบสนองความรู้สึกและความต้องการของคนในสังคม แต่ไม่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ และยังก่อปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมในทางลบในลำดับต่อมาอีกด้วย

ส่วนวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะมีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการคุ้มครองสังคมอย่างยั่งยืน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีแล้วไม่กระทำความผิดซ้ำอีก หรือเปรียบเทียบได้กับการทำน้ำเสียให้กลายเป็นน้ำดี ของเสียให้เป็นของดี ตามความเป็นจริงที่ว่า “เมื่อมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำผิดตามระยะเวลาแล้ว ผู้นั้นก็ต้องออกมาดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติอีกครั้ง” ดังนั้นการบังคับโทษจำคุกจึงต้องหลีกเลี่ยงผลเสียในการบังคับโทษจำคุก กล่าวคือ ต้องไม่ทำลายบุคลิกภาพของคนปกติหรือคุณลักษณะประจำตัวของคนคนนั้นตามที่กล่าวมาแล้ว และต้องสอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ หลีกเลี่ยงผลเสียจากการบังคับโทษ ต้องทำให้มีความใกล้เคียงของชีวิตภายในและภายนอกเรือนจำให้มากที่สุด เพราะนักโทษทุกคนมีโอกาสกลับเข้าสู่สังคม ผู้ที่ถูกบังคับโทษจำคุกจะต้องได้รับความคุ้มครองหรือมีหลักประกันการบังคับโทษจากกฎหมาย ในการบังคับโทษจำคุกตามกฎหมายจึงยกระดับผู้ต้องโทษจำคุกเป็น “ประธานของการบังคับโทษ” ซึ่งแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

2.4 หลักการบังคับโทษที่เหมาะสมกับบุคคล (Individualization of Punishment)

สมการความสัมพันธ์ที่เหมาะสมของการกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดกับความผิดอาญาที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่แสดงและยืนยันว่าผู้กระทำความผิดเป็น “ประธานของการบังคับโทษ” เพราะวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ คือ ตัวผู้กระทำความผิด ตัวผู้กระทำความผิดมีความสำคัญต่อการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก กรณี จึงเป็นเรื่องของการมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นหลัก การกำหนดโทษจึงมีความจำเป็นที่ต้องรู้และเข้าใจ

สภาพพฤติกรรมแห่งคดี ประวัติการกระทำความผิด อายุ สุขภาพทางกายและภาวะแห่งจิต ประวัติการศึกษา และครอบครัว สิ่งแวดล้อม ภูมิหลัง ประวัติการทำงาน สถานทางการเงิน นิสัย ภาวะแห่งจิตและความประพฤติเป็น อาชีพ ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เหตุอันอันควรปราณี โดยตามความจริงที่ว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถและความรับผิดชอบที่ไม่เท่าเทียมกันซึ่งบุคลิกลักษณะนิสัยแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก จึงต้องมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง เพื่อการปรับปรุงแก้ไขบุคลิกลักษณะ (Character Building) ผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีและสามารถอยู่ได้ในสังคม ผู้กระทำความผิดจึงเป็นประธานของการบังคับโทษ⁴¹

ดังนั้น ข้อเท็จจริง 2 ส่วนที่สำคัญในการพิจารณาพิพากษาและในการบังคับโทษคือ

1. ข้อเท็จจริงที่เป็นพฤติการณ์ของการกระทำความผิด

2. ข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนบุคคลกล่าวคือ ความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติเป็นอาชญาของผู้ต้องหา

ทั้ง 2 ข้อนี้จะนำไปสู่การพิจารณาโทษที่ดีการบังคับโทษที่ดี ตามหลักการที่ดำเนินการให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้กล่าวไว้ว่า⁴² “โทษจำคุกและโทษกักขัง (ซึ่งเป็นโทษที่ศาลเปลี่ยนมาจากโทษจำคุกตามมาตรา 23) เป็นโทษที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนเป็นคนดีได้ เพราะทำให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์มีโอกาสพิจารณาผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลว่าการปฏิบัติ (treatment) ในเรือนจำหรือสถานที่กักขังได้ทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนได้หรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้โดยถือหลักว่า จะต้องพิจารณาผลปฏิบัติจากเป็นคนคนไป”

⁴¹ ดู ธานี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2555.

⁴² หยุด แสงอุทัย กฎหมายอาญา ภาค 1 พิมพ์ครั้งที่ 21 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554 หน้า 188.

กฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษที่สอดคล้องกับหลักการลงโทษต้องเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดรายบุคคล หลัก Individualization of Punishment ในข้อ 58⁴³, 59⁴⁴, 60(1)⁴⁵

ดังนั้น ในระบบการจัดการบังคับโทษผู้กระทำความผิด กฎหมายและการบริหารงานราชทัณฑ์จึงต้องกำหนดทิศทางที่มุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขบุคลิกนิสัย (Character Building) ผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีและสามารถอยู่ได้ในสังคม การค้นหาบุคลิกภาพที่แท้จริงเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติและบุคลิกนิสัยจึงเป็นภารกิจหลักที่สำคัญที่ต้องดำเนินการกับผู้ต้องขังทุกคน การบังคับโทษจึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

2.5 มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners)

องค์การสหประชาชาติได้พยายามกำหนดขึ้นโดยนำหลักการและทางปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเหมาะสมกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และสร้างประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการเรือนจำ เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2469 โดยองค์การสันนิบาตชาติได้มีข้อเสนอต่อคณะกรรมการราชทัณฑ์ระหว่างประเทศ (IPPC) ทำการประชุมกันที่กรุงเบิร์น (Berne) จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ.2498 องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เป็นครั้งแรกที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิส ได้มีการวางหลักเกณฑ์เป็นข้อกำหนดของมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ต่อมาได้เป็นที่แพร่หลายเป็นแบบฉบับของนานาอารยประเทศ

ข้อกำหนดดังกล่าวมิใช่กฎหมายและไม่มีสภาพบังคับ ประเทศต่างๆ จะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ เพียงแต่มีการพยายามส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ พยายามปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าวให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยในการประชุม

⁴³ 58. The purpose and justification of a sentence of imprisonment or a similar measure deprivative of liberty is ultimately to protect society against crime. This end can only be achieved if the period of imprisonment is used to ensure, so far as possible, that upon his return to society the offender is not only willing but able to lead a law-abiding and self-supporting life.

⁴⁴ 59. To this end, the institution should utilize all the remedial, educational, moral, spiritual and other forces and forms of assistance which are appropriate and available, and should seek to apply them according to the individual treatment needs of the prisoners.

⁴⁵ 60. (1) The regime of the institution should seek to minimize any differences between prison life and life at liberty which tend to lessen the responsibility of the prisoners or the respect due to their dignity as human beings.

ขององค์การสหประชาชาติที่ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อบุคคลผู้กระทำความผิดในครั้งต่อๆ มา โดยเฉพาะในการประชุมครั้งที่ 4 ครั้งที่ 5 และครั้งที่ 7 องค์การสหประชาชาติได้พยายามในการทำให้ข้อกำหนดมาตรฐานนี้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ

ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง มีอยู่ทั้งสิ้น 95 ข้อ โดยแยกออกเป็น ข้อสังเกตเบื้องต้น ประกอบด้วยข้อกำหนดข้อ 1 – 5

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดทั่วไป ประกอบด้วยข้อกำหนดข้อ 6 – 55

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดที่ใช้กับผู้ต้องขังประเภทพิเศษ ประกอบด้วยข้อกำหนดข้อ 56 – 95 แยกนำเสนอเป็น 5 หัวข้อ

ก. ผู้ต้องขังที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุก

ข. ผู้ต้องขังที่วิกลจริตและจิตไม่ปกติ

ค. ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนและรอการพิจารณา

ง. ผู้ต้องขังคดีแพ่ง

จ. บุคคลที่ถูกจับกุมหรือคุมขังโดยไม่ผ่านกระบวนการพิพากษาคดีของศาล

สำหรับเนื้อหาของมาตรฐานขั้นต่ำในการในการปฏิบัติต่อนักโทษ เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่ใช้กับผู้ต้องขังในเรือนจำและมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังเท่านั้น จะได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ภาคที่หนึ่ง กฎทั่วไป

หลักการเบื้องต้น กฎมาตรฐานทุกข้อต้องใช้อย่างเสมอภาคปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุในเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นๆ กำเนิดทางชาติหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน กำเนิดหรืออื่นใด ห้ามทั้งสิ้น และต้องให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของนักโทษ⁴⁶

1.การลงทะเบียน เรือนจำทุกแห่งควรจัดให้มีสมุดบันทึกทะเบียน บันทึกข้อมูลรายละเอียดของนักโทษแต่ละคนเกี่ยวกับ ลักษณะเฉพาะของนักโทษรายนั้นๆ เหตุที่ต้องโทษและศาลพิพากษา วันเวลาที่รับเข้าเรือนจำและกำหนดการปล่อย เรือนจำจะรับตัวบุคคลใดเข้าจำคุกมิได้⁴⁷

⁴⁶ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 6

⁴⁷ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 7

2.การจำแนกประเภทนักโทษ กำหนดให้ต้องจำแนกตาม เพศ ชาย หญิง โดยแยกเรือนจำหรือแยกแดน อายุ ประวัติการกระทำความผิด เหตุผลในการต้องโทษ และความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไข ผู้คุมซึ่งระหว่างคดีต้องแยกจากนักโทษเด็ดขาด⁴⁸

3.ที่พักอาศัยของนักโทษ⁴⁹ กรณีแรกควรเป็นห้องนอนเดี่ยว เว้นแต่มีเหตุพิเศษโดยทั่วไปไม่ควรให้นอนสองคนในห้องเดียวกัน กรณีที่สองห้องพักรวม ต้องคัดสรรนักโทษที่มีความเหมาะสมที่จะมาพักร่วมกัน ต้องมีการดูแลตรวจตราตลอดเวลากลางวันและต้อง

1.มีหน้าต่างที่กว้างพอจะให้นักโทษได้รับแสงสว่างสำหรับอ่านหนังสือหรือทำงาน มีอากาศถ่ายเทได้

2.มีไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างพอเพียงไม่เกิดปัญหากับสุขภาพตาในการอ่านหนังสือหรือทำงาน

4.สุขอนามัยส่วนตัว เรื่องของความสะอาดของ เนื้อตัวร่างกาย ผม หนวดเครา เพื่อให้นักโทษสามารถปรากฏตัวในสภาพที่ดี ต้องมีน้ำและของใช้ในห้องน้ำอย่างเพียงพอแก่ความจำเป็น⁵⁰

5.เสื้อผ้าและที่นอน เรือนจำต้องจัดเสื้อผ้าที่เหมาะสมแก่สภาพอากาศ โดยคำนึงถึงสุขอนามัยของนักโทษ มีสภาพดีและสะอาด ชุดชั้นในต้องมีการเปลี่ยนซักอยู่เสมอตตามความจำเป็นในการรักษาสุขอนามัย ไม่มีลักษณะที่เป็น การเหยียดหยามหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักโทษ กรณีนักโทษได้รับอนุญาตให้ออกไปนอกเรือนจำพึงได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อผ้าที่จัดหาเอง หรือเสื้อผ้าอื่นที่ไม่ใช่ชุดนักโทษได้⁵¹

ต้องจัดให้นักโทษนอนในที่นอนที่เป็นสัดส่วนเฉพาะตนอย่างพอเพียง สะอาด มีการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดี และมีการทำความสะอาดอยู่เป็นประจำ⁵²

6.อาหาร อาหารต้องมีสารอาหารที่เพียงพอและตามกำหนดเวลาปกติ เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพพลานามัย มีคุณภาพ มีการจัดเตรียมและเก็บรักษาที่ดี เรือนจำต้องจัดเตรียมน้ำดื่มที่เพียงพอความต้องการของนักโทษทุกคน⁵³

7.การออกกำลังกายและกีฬา นักโทษทุกคนต้องได้รับโอกาสในการออกกำลังกายกลางแจ้ง อย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง เมื่ออากาศเอื้ออำนวย นักโทษอื่นที่อยู่ในวัยและสภาพร่างกายที่เหมาะสม พึงมีสิทธิ์ได้รับโอกาสในการ

⁴⁸ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 8

⁴⁹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 9-13

⁵⁰ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 15,16

⁵¹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 17,18

⁵² มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 19

⁵³ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 20

ฝึกฝนการเล่นกีฬาและสันทนาการ ในช่วงของการออกกำลังกาย เรือนจำต้องจัดให้มีสถานที่และอุปกรณ์ตามสมควร⁵⁴

8.บริการด้านการแพทย์ เรือนจำต้องมีแพทย์อย่างน้อย 1 คน มีความรู้ด้านจิตบำบัด การให้บริการควรต้องประสานกับโรงพยาบาลหรือศูนย์สาธารณสุขของชุมชนหรือประเทศรวมถึงศูนย์จิตบำบัด⁵⁵ กรณีโรคต้องการบำบัดรักษาเฉพาะด้านควรส่งตัวไปยังสถานบำบัดรักษานั้นโดยเฉพาะ หรือโรงพยาบาลนอกเรือนจำ กรณีที่อยู่ในเรือนจำมีสถานพยาบาลเองจะต้องมีอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาและยาที่พอแก่การเจ็บป่วย มีเจ้าหน้าที่การแพทย์ประจำ⁵⁶ เรือนจำต้องให้บริการทันตกรรมโดยเจ้าหน้าที่ทันตกรรมแก่นักโทษทุกคน⁵⁷

เรือนจำต้องจัดให้มีที่พักพิงให้หญิงที่มีครรภ์ก่อนและหลังคลอดบุตร จะต้องจัดให้หญิงได้คลอดบุตรในสถานพยาบาลนอกเรือนจำ กรณีที่การคลอดเกิดขึ้นในเรือนจำต้องไม่บันทึกสถานที่เกิดของเด็กในสูติบัตรว่าเด็กนั้นเกิดในเรือนจำ⁵⁸ ผู้ดูแลทารกในเรือนจำต้องผ่านการอบรมอย่างดีแล้วและต้องได้รับอนุญาตก่อน โดยเรือนจำต้องกำหนดระเบียบว่าด้วย⁵⁹

ต้องตรวจสอบสุขภาพนักโทษทุกคนตั้งแต่แรกรับและหลังจากนั้นอีกตามความจำเป็น⁶⁰ ต้องดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักโทษ⁶¹ และต้องรายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำเมื่อพบว่านักโทษรายใดควรส่งตัวไปบำบัด รักษา ภายนอกเรือนจำ⁶² นอกจากนั้นต้องตรวจตราและเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเรือนจำอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับ⁶³

ก. ปริมาณและคุณภาพด้านอาหารในเรือนจำ

ข. สุขลักษณะและความสะอาดของเรือนจำและนักโทษ

ค. ความสะอาด ความร้อน แสงสว่าง และการระบายอากาศภายในเรือนจำ

⁵⁴ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 21

⁵⁵ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 22 (1)

⁵⁶ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 22 (2)

⁵⁷ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 22 (3)

⁵⁸ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 23 (1)

⁵⁹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 23 (2)

⁶⁰ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 24

⁶¹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 25 (1)

⁶² มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 25 (2)

⁶³ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 26 (1)

ง. ความเหมาะสมและความสะอาดของที่นอนและเสื้อผ้าของนักโทษ

จ. ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาและการกีฬาในเรือนจำกรณีไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะ

ผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับ รายงานและคำแนะนำ ของเจ้าหน้าที่การแพทย์ ในทันที และหากมีเรื่องที่อยู่นอกวิสัยที่จะจัดการได้ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่าเพื่อพิจารณาทันที⁶⁴

9.การให้ข้อมูลแก่นักโทษ นักโทษทุกคนจะต้องได้รับข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับข้อบังคับของ เรือนจำ ระเบียบวินัยของเรือนจำ วิธีการแสวงหาข้อมูลและวิธีการร้องทุกข์ ตลอดจนข้อมูลสำคัญอื่นๆ ที่จำเป็น ให้ นักโทษเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตน รวมทั้งข้อแนะนำเกี่ยวกับวิธีการปรับตัวในการใช้ชีวิตในเรือนจำ ในกรณีที่ นักโทษอ่านหนังสือไม่ออก ทางเรือนจำจะต้องอธิบายข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวด้วยวาจาให้นักโทษได้เข้าใจ⁶⁵

10.การติดต่อกับโลกภายนอก นักโทษพึงได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับครอบครัวของตนและเพื่อนที่เชื่อถือได้ โดยจดหมายและการเยี่ยมตามเวลาที่เรือนจำกำหนดภายใต้การควบคุมที่จำเป็น กรณีนักโทษที่เป็นคนต่างด้าวพึง ได้รับอนุญาตให้ติดต่อกับผู้แทนสถานทูตหรือกงสุลของประเทศของนักโทษผู้นั้น หากไม่มีสถานทูตหรือสถาน กงสุล จะติดต่อกับผู้แทนสถานทูตหรือองค์กรระดับประเทศหรือระหว่างประเทศอื่นใด ที่ทำงานด้านการคุ้มครอง สิทธิประโยชน์ของบุคคลนั้นได้⁶⁶

นักโทษพึงได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร จุลสารพิเศษของทางเรือนจำ วิทยู การ บรรยายหรือสื่ออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน ภายใต้การอนุญาตหรือการควบคุมของเรือนจำนั้นๆ⁶⁷

เรือนจำทุกแห่งต้องจัดให้มีห้องสมุดสำหรับนักโทษทุกประเภทอย่างเพียงพอ ทั้งประเภทมีสาระกับหนังสือ อ่านเล่น นักโทษพึงได้รับการสนับสนุนให้ได้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างเต็มที่ด้วย⁶⁸

11.การนับถือศาสนา นักโทษทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นใน เรือนจำรวมทั้งมีสิทธิที่จะมีไว้ซึ่งหนังสือธรรมะหรือคู่มือพิธีกรรมของศาสนานั้นๆ ด้วย⁶⁹

⁶⁴ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 26 (2)

⁶⁵ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 35

⁶⁶ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 37-38

⁶⁷ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 39

⁶⁸ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 40

⁶⁹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 42

12.การแจ้งข่าวเกี่ยวกับการตาย ความเจ็บป่วย หรือการย้ายไปจำคุกที่เรือนจำอื่น เป็นต้น⁷⁰ กรณีที่นักโทษตาย หรือเจ็บป่วยหนัก หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถูกย้ายไปยังสถานที่อื่นเพื่อบำบัดรักษาทางจิต ผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องแจ้งเรื่องดังกล่าวให้คู่สมรสของนักโทษผู้นั้นหากมี หรือญาติสนิทของนักโทษผู้นั้น หรือบุคคลที่นักโทษผู้นั้นเคยระบุไว้ว่าเป็นคนที่ตนไว้วางใจได้ทราบ นักโทษพึงได้รับแจ้งข่าวกรณีญาติสนิท ที่ตายหรือเจ็บป่วยหนักอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิต นักโทษพึงได้รับอนุญาตตามควรแก่พฤติการณ์ ได้ไปเยี่ยมไข้ญาติญาติสนิทของตนโดยคำพัง หรือภายใต้การติดตามควบคุมของเจ้าหน้าที่ นักโทษทุกคนมีสิทธิ์ที่จะแจ้งข่าวให้แก่ครอบครัวของตนได้ทราบถึงการที่ตนถูกจำคุก หรือการที่ตนถูกย้ายไปจำคุกที่เรือนจำอื่น

13.การขนย้ายนักโทษ กรณีจะขนย้ายนักโทษคนใดมาจากหรือไปยังเรือนจำอื่น จะต้องทำโดยปกปิดข่าวต่อสาธารณชนเกี่ยวกับการขนย้ายนักโทษเท่าที่จะทำได้ ต้องมีมาตรการคุ้มครองป้องกันนักโทษให้ปลอดภัยจากการคุกคาม หนีคุก การสอดรู้ และการประจานไม่ว่าในรูปแบบใดจากบุคคลอื่นหรือสาธารณชน พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องไม่อับทึบจนทำให้ได้รับความทรมานทางร่างกายจนเกินควร⁷¹

ภาคที่สอง กฎที่ใช้เฉพาะกับกรณีพิเศษ

ก) นักโทษที่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

1.คำแนะนำเบื้องต้น มีความประสงค์ เพื่อจะแสดงถึงเจตนารมณ์ของการบริหารจัดการเรือนจำ และสิ่งที่ควรจะเป็น⁷²

- พึงเป็นที่ตระหนักว่าโทษจำคุกและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นโทษที่หนักอยู่แล้วในแง่ที่ว่าเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกแยกออกจากสังคมภายนอก โดยเป็นการจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพของผู้นั้น ดังนั้นระบบราชทัณฑ์จึงไม่ควรจะไปเพิ่มความทุกข์ให้แก่นักโทษในเรือนจำหนักขึ้นไปกว่าโดยสภาพของโทษจำคุกนั้นอีก เว้นแต่ในกรณีของการคัดแยกประเภทของนักโทษโดยชอบธรรมหรือเพื่อรักษาระเบียบวินัย⁷³

- วัตถุประสงค์และความชอบธรรมของโทษจำคุก หรือมาตรการลงโทษอื่น คือเพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยที่สุดจากอาชญากรรม ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อโทษจำคุกนั้นสามารถจะทำให้ผู้กระทำ

⁷⁰ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 44

⁷¹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 45

⁷² มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 56

⁷³ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 57

ความคิดได้รับการฟื้นฟูทัศนคติใหม่มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจและสามารถที่จะดำรงชีวิตของตนในทางที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง และช่วยเหลือตนเองได้เมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว⁷⁴

- เรือนจำพึงนำเอาการดำเนินการและรูปแบบของการช่วยเหลือทุกอย่างที่เหมาะสม ทั้งในด้านการแก้ไขเยียวยา การศึกษา การอบรมทางคุณธรรมและทางจิตวิญญาณมาใช้ ตลอดจนจัดให้มีการช่วยเหลือเชิงแก้ไข เยียวยานักโทษให้เหมาะสมกับความต้องการของนักโทษรายบุคคลด้วย⁷⁵

- ระเบียบข้อบังคับของเรือนจำจะต้องเป็นไป เพื่อลดความแตกต่างระหว่างชีวิตในเรือนจำกับชีวิตที่เป็นอิสระนั้น หากความแตกต่างนั้นเป็นผลลบต่อความรับผิดชอบของนักโทษ หรือลดทอนความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักโทษ⁷⁶

- ก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาพ้นโทษทางเรือนจำต้องจัดมาตรการที่จำเป็นรองรับ เพื่อให้ให้นักโทษนั้นได้กลับคืนสู่สังคมจะต้องมีกระบวนการก่อนปล่อยตัวที่จัดในเรือนจำหรือสถานที่คุมขังอื่นที่เหมาะสม หรือการปล่อยตัวไปภายใต้การควบคุมดูแล ซึ่งการควบคุมดูแลนี้ไม่ควรที่จะมอบหมายให้ตำรวจเข้ามาจัดการ หากแต่พึ่งอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคม⁷⁷

- การบำบัดแก้ไขนักโทษจะต้องไม่เป็นการตัดขาดนักโทษออกจากชุมชน หากแต่ต้องให้นักโทษได้มีความสัมพันธ์กับชุมชน ทางเรือนจำควรมีข้อมูลรายชื่อของหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานบำบัดฟื้นฟูไว้เพื่อช่วยเหลือในการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษต่อไป มีการประสานงานกับทุกองค์กรที่มีผู้ทำงานด้านสังคมเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักโทษ ครอบครัวของนักโทษ หน่วยงานที่บำเพ็ญประโยชน์ทางสังคม ทุกชั้นตอนควรมีมาตรการดูแลเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย กำหนดโทษตามคำพิพากษา สิทธิประโยชน์สวัสดิภาพและประโยชน์ทางสังคมอื่นๆ ของนักโทษให้มากที่สุด⁷⁸

⁷⁴ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 58

⁷⁵ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 59

⁷⁶ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 60 (1)

⁷⁷ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 60 (2)

⁷⁸ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 61

- การจัดให้บริการด้านการแพทย์พึงเป็นไปในลักษณะของการตรวจและบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยของนักโทษทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ หรือความบกพร่องอื่นที่อาจกระทบต่อการบำบัดฟื้นฟูนักโทษ การเยียวยา การผ่าตัดและการบำบัดทางจิตที่จำเป็น⁷⁹

- กรณีเพื่อผลของการรักษา จำเป็นที่จะต้องแยกรักษานักโทษเป็นรายบุคคล และในกรณีที่นักโทษที่ป่วยเป็นโรคอย่างเดียวกันหลายคน และจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะด้านก็ควรที่เรือนจำจะคัดแยกให้ไปอยู่ที่สถานบำบัดรักษาเฉพาะด้านนั้นต่อไป มาตรการในการรักษาความปลอดภัยของสถานบำบัดเฉพาะด้านแต่ละประเภทอาจมีระดับความเข้มงวดแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น กรณีเรือนจำเปิด ซึ่งจัดไว้ให้แก่ักโทษชั้นดีที่ไม่มีเหตุจะต้องหลบหนีนั้น อาจมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการฝึกฝนวินัยของตนเองมากกว่าการป้องกันการหลบหนี โดยอาจจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นหนักไปที่การบำบัดแก้ไขมากขึ้นสำหรับนักโทษประเภทนี้โดยเฉพาะ เป็นต้น⁸⁰

- จำนวนนักโทษในเรือนจำปิดแต่ละแห่งจะต้องมีไม่มากจนเกินไป เพราะอาจทำให้การบำบัดแก้ไขนักโทษในรายบุคคลไม่ได้ผล โดยทั่วไปแล้วเรือนจำปิดแต่ละแห่งควรมีนักโทษไม่เกิน 500 คน และสำหรับเรือนจำเปิดควรมีนักโทษน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้⁸¹ ในทางกลับกันการมีเรือนจำขนาดเล็กมากแต่กลับไม่มีสาธารณูปการที่เพียงพออย่างไม่เป็นลักษณะที่พึงประสงค์⁸²

- การบำบัดแก้ไขนักโทษนั้นไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อนักโทษได้รับการปล่อยตัวไป หากแต่หน่วยงานทั้งของทางราชการและเอกชนควรติดตามดูแลนักโทษอย่างมีประสิทธิภาพหลังการพ้นโทษนั้นด้วย เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแก่นักโทษและเพื่อประโยชน์ในการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษนั้น⁸³

2.การบำบัดแก้ไขนักโทษ การบำบัดแก้ไขนักโทษต้องดำเนินตลอดระยะเวลาเวลาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักโทษเคารพต่อกฎหมาย และสามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อพ้นโทษ ได้พัฒนาจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบและความนับถือในตนเองของนักโทษ⁸⁴ เรือนจำต้องใช้มาตรการทุกอย่างรวมทั้งการอบรมทางศาสนา

⁷⁹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 62

⁸⁰ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 60 (1), (2)

⁸¹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 63 (3)

⁸² มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 64 (4)

⁸³ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 64

⁸⁴ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 65

ตามที่จะจัดให้ได้ ให้การศึกษา การแนะแนวและฝึกอบรมด้านอาชีพ กิจกรรมสังคม การฝึกฝนเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี การกีฬา เพื่อให้เหมาะสมกับนักโทษรายบุคคล โดยคำนึงถึงประวัติทางสังคมและประวัติการกระทำผิด ความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ทักษะ ทักษะ อาชีพ กำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก และแนวโน้มเกี่ยวกับอนาคตของนักโทษผู้นั้นภายหลังการปล่อยตัว⁸⁵

สำหรับนักโทษที่มีกำหนดโทษจำคุกมีระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร ผู้บัญชาการเรือนจำนั้นจะต้องมีข้อมูลรายละเอียดของนักโทษแต่ละคน เกี่ยวกับประวัติทางสังคมและประวัติการกระทำผิดของนักโทษ ความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ ทักษะและลักษณะทางอารมณ์ของนักโทษตลอดจนกำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก และแนวโน้มเกี่ยวกับอนาคตของนักโทษผู้นั้นภายหลังการพ้นโทษ อีกทั้งจะต้องมีรายงานการตรวจของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ กับรายงานการบำบัดทางจิตหากมี ของนักโทษผู้นั้นเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย⁸⁶

รายงานและเอกสารที่ข้องเกี่ยวกับข้อมูลรายละเอียดดังกล่าว จะต้องจัดเก็บอยู่ในแฟ้มแยกเป็นรายบุคคลซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยเสมอ และจะต้องมีการจัดแยกประเภทของแฟ้ม เพื่อสะดวกแก่การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดแก้ไขนักโทษนั้น⁸⁷

3.การจำแนกประเภทของนักโทษและการคัดแยกนักโทษรายบุคคล วัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภทนักโทษคือ⁸⁸

(ก) เพื่อคัดแยกนักโทษออกจากบรรดานักโทษอื่นที่มีประวัติอาชญากรรมและความประพฤติที่ไม่ดีซึ่งอาจชักนำไปในทางที่เลวร้ายนั้น

(ข) เพื่อประโยชน์ในการจัดมาตรการการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษ จึงต้องมีการคัดแยกประเภทของนักโทษหลายประเภท

การจัดให้มีเรือนจำหลายประเภทและการจัดให้มีแดนต่างๆ ของเรือนจำแยกเป็นหลายแดนตามประเภทของนักโทษเป็นเรื่องที่ควรดำเนินการ เพื่อประโยชน์แก่การบำบัดแก้ไขนักโทษให้เหมาะสมแก่ลักษณะของ

⁸⁵ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 66 (1)

⁸⁶ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 66 (2)

⁸⁷ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 66 (3)

⁸⁸ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 67

นักโทษนั้น⁸⁹ ในทันทีที่รับนักโทษผู้นั้นเข้าสู่เรือนจำและได้ศึกษาบุคลิกภาพของนักโทษผู้นั้นแล้วการจัดรายการฝึกอบรมและการบำบัดแก้ไขนักโทษผู้นั้น ให้อาศัยข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะสำหรับนักโทษผู้นั้น ตลอดจนความสามารถและแนวโน้มของนักโทษผู้นั้นเป็นฐานในการพิจารณา⁹⁰

4.การให้สิทธิพิเศษแก่นักโทษ เรือนจำทุกแห่งอาจจัดให้มีการให้สิทธิพิเศษ ตามสมควรแก่นักโทษ แยกตามประเภทของนักโทษและประเภทของการบำบัดแก้ไขนั้นได้ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กำลังใจแก่นักโทษที่มีความประพฤติดีกับเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความรับผิดชอบ รักษาสิทธิประโยชน์ของนักโทษตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือของนักโทษในการบำบัดแก้ไขนั้น⁹¹

5.การทำงานของนักโทษในเรือนจำการจัดการและลักษณะของงานที่จัดให้นักโทษทำในเรือนจำนั้นควร มีลักษณะเหมือนกันกับงานในสังคมนอกเรือนจำมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อว่าจะได้เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักโทษให้สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติหลังจากพ้นโทษจำคุกไปแล้ว

ผลประโยชน์ที่นักโทษจะพึงได้รับจากการทำงานในเรือนจำนั้น จะต้องถือเป็นเรื่องที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการที่เรือนจำจะแสวงหาผลกำไรจากโรงงานอุตสาหกรรมในเรือนจำนั้น⁹² ลักษณะงานควรเป็นดังนี้⁹³

- (1) งานที่ให้นักโทษทำต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไป
- (2) นักโทษที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดมีหน้าที่จะต้องทำงานในเรือนจำนั้น งานที่ต้องจัดให้เหมาะสมกับความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นไปตามความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์
- (3) งานที่จะให้นักโทษทำเป็นหลักนั้นควรอยู่ในระหว่างเวลาของวันทำงานปกติ
- (4) ส่งเสริมให้นักโทษได้เพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพโดยสุจริตเมื่อพ้นโทษ
- (5) จัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพที่เป็นประโยชน์กับนักโทษโดยเฉพาะนักโทษที่อยู่ในวัยทำงาน
- (6) ภายใต้งบประมาณที่จะสามารถจัดให้ได้ และภายใต้อำนาจกำหนดทางการปกครองและระเบียบวินัยของเรือนจำ นักโทษพึงมีสิทธิเลือกชนิดของงานที่ทางเรือนจำจัดให้มีนั้นตามที่นักโทษผู้นั้นประสงค์จะทำ

⁸⁹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 68

⁹⁰ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 69

⁹¹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 70

⁹² มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 72

⁹³ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 71

อุตสาหกรรมและกลไกการจัดให้มีขึ้นภายในอาณาบริเวณของเรือนจำนั้นควรอยู่ภายใต้การจัดการโดยตรงของเรือนจำโดยมิใช่การให้บริษัทเอกชนมาจัดการแสวงหากำไร ในกรณีของงานที่ให้นักโทษทำจัดโดยสถานที่อื่นที่ไม่อยู่ในความควบคุมของเรือนจำนั้น การทำงานของนักโทษในกรณีนี้จะต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ด้วย ซึ่งหากงานดังกล่าวมิใช่เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานราชการแล้วผู้ที่ได้ประโยชน์จากการทำงานของนักโทษดังกล่าว จะต้องจ่ายค่าจ้างเต็มจำนวนตามอัตราค่าจ้างปกติ แก่หน่วยงานราชทัณฑ์ด้วย⁹⁴

ทางเรือนจำมีหน้าที่ที่จะต้องจัดมาตรการเพื่อคุ้มครองรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ ให้แก่นักโทษที่ทำงานในเรือนจำนั้นในระดับเดียวกันกับมาตรการ เพื่อคุ้มครองรักษาความปลอดภัยและสุขภาพของแรงงานประเภทที่ทำงานโดยไม่รับค่าจ้าง มีกฎข้อบังคับว่าด้วยการจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่นักโทษในฐานะคนงานในเรือนจำ กรณีที่เกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยด้วยเหตุที่เกิดจากการทำงานในเรือนจำนั้นในอัตราไม่น้อยกว่าอัตราค่าสินไหมทดแทนที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับคนงานประเภทที่ทำงานโดยไม่รับค่าจ้าง⁹⁵

จำนวนชั่วโมงสูงสุดของการทำงานรายวันและรายสัปดาห์ของนักโทษ จะต้องมีการกำหนดไว้ในกฎหมายหรือกฎข้อบังคับของหน่วยงานราชทัณฑ์ โดยจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และธรรมเนียมปฏิบัติในเรื่องเดียวกันนี้ที่มีสำหรับคนงานประเภทที่ทำงานโดยไม่รับค่าจ้างนั้น จะต้องกำหนดให้มีวันหยุดอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งวันกับจะต้องมีการกำหนดจำนวนชั่วโมงที่แน่นอนเพื่อให้เป็นเวลาเพียงพอต่อการศึกษาอบรมของนักโทษหรือกิจกรรมอื่นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบำบัดแก้ไขนักโทษนั้น⁹⁶ และจะต้องมีระบบการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมให้แก่นักโทษ อย่างน้อยที่สุดนักโทษพึงได้รับอนุญาตให้ใช้จ่ายเงินบางส่วนของค่าจ้างที่ได้รับ เพื่อซื้อหาของใช้ส่วนตัวที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเงินรายได้นั้นบางส่วนไปให้แก่ครอบครัวของตนเอง เรือนจำพึงมีระบบการเก็บรักษาเงินรายได้ส่วนที่เหลือของนักโทษผู้นั้น เป็นเงินออมไว้ให้และส่งคืนแก่นักโทษผู้นั้นในเวลาที่พักโทษ⁹⁷

6.การศึกษาและสันติภาพ เรือนจำจะต้องส่งเสริมการศึกษาต่อของนักโทษที่ยังสามารถศึกษาต่อได้ จัดการให้มีการศึกษาทางศาสนาให้นักโทษด้วย โดยเฉพาะนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษที่ไม่รู้หนังสือ ซึ่งการศึกษาต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาของประเทศ เพื่อว่าเมื่อพ้นโทษแล้วจะสามารถศึกษาต่อใน

⁹⁴ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 73

⁹⁵ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 74

⁹⁶ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 75

⁹⁷ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 76

สถานศึกษาอื่นๆ ได้โดยต่อเนื่องไม่เป็นอุปสรรค ต้องมีการจัดให้มีกิจกรรมเชิงสันติภาพและเชิงวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์แก่สุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักโทษ⁹⁸

7.ความสัมพันธ์ทางสังคมและการดูแลหลังพ้นโทษ เรือนจำจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการส่งเสริมให้นักโทษและครอบครัวให้มีการรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของนักโทษและครอบครัว⁹⁹ ต้องส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักโทษยังคงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและองค์กรภายนอกเรือนจำ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่สุดสำหรับครอบครัวของนักโทษและต่อการบำบัดฟื้นฟูทางสังคมแก่นักโทษ¹⁰⁰

วิเคราะห์มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ พบว่า

1. ข้อดี มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners เป็นแนวทางที่ประชาคมโลกได้ช่วยกันคิดค้นและสร้างขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง โดยกำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำๆ กอปรกับประเทศใดจะใช้เป็นแม่แบบ หรือแนวทางในการออกกฎหมายภายในประเทศ หรือกำหนดนโยบายในทางบังคับโทษจำคุกก็สามารถทำได้อย่างมีมาตรฐานสากล เป็นการร่วมกันสร้างความเหมือนกันในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังบนความแตกต่างของแต่ละประเทศ

อาจกล่าวได้ว่าข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำนี้เป็นการกำหนดสิ่งที่ดีในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และเป็นการสร้างหลักประกันในการคุ้มครองผู้ต้องขังให้มีมาตรฐาน

2. ข้อด้อย มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย แต่เป็นเพียงแนวทางกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้ประเทศต่างๆ นำไปปฏิบัติตามแต่ละเห็นสมควรและเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งจะไม่มีความบังคับใดๆ ถ้าการปฏิบัติของประเทศใดต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำๆ ก็อาจมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศเท่านั้น

ในหลายข้อเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ เนื่องจากแต่ละประเทศ แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันในปัจจัยต่างๆ เช่น วัฒนธรรม บริบทของสังคม ความเชื่อ งบประมาณ การปกครอง เป็นต้น ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย เช่น ในเรื่องของการที่ต้องมีแพทย์ประจำเรือนจำ แม้ว่าการออกมาตรฐานขั้นต่ำจะคำนึงถึงความแตกต่างด้านต่างๆ ของแต่ละประเทศก็ตาม ดังปรากฏในข้อ 2 ที่ระบุว่า “เนื่องจากความแตกต่างในด้านกฎหมาย สังคม

⁹⁸ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 77-78

⁹⁹ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 79

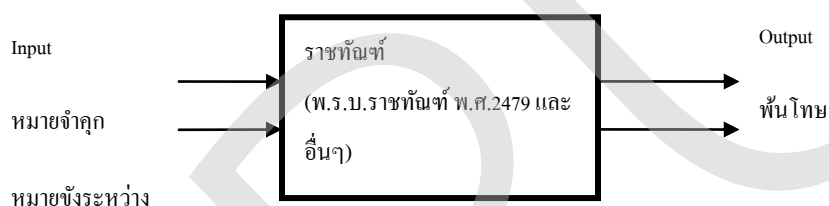
¹⁰⁰ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 80

เศรษฐกิจ และสภาพภูมิศาสตร์ ฉะนั้นข้อกำหนดนี้ย่อมจะใช้ปฏิบัติไม่ได้ทุกข้อทุกเวลา แต่ควรพยายามช่วยกันนำมาใช้ เพื่อจัดปัญหาที่ยากทั้งมวล เพราะข้อกำหนดนี้องค์การสหประชาชาติได้รับรองว่าเป็นข้อปฏิบัติขั้นต่ำที่เหมาะสมดีแล้ว

2.6 สถานการณ์การบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย

งานราชทัณฑ์เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีหน้าที่ดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ในการจำกัดอิสรภาพ เพื่อการลงโทษ การอบรมฟื้นฟูจิตใจ แก้ไขเพื่อคุ้มครองสังคมส่วนใหญ่ ดังปรากฏตามแผนผังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 7 แสดงการเข้าสู่การบังคับโทษและการออกจากการบังคับโทษของประเทศไทย

จากแผนภาพทำให้เราเห็นภาพขาเข้าและขาออกของผู้ต้องโทษจำคุก จุดที่สำคัญคือ ขาเข้า ก่อนเข้าสู่เรือนจำจะต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษามาก่อน ทำหน้าที่คัดกรองบุคคลผู้กระทำความผิดที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องใช้โทษจำคุกกับบุคคลนั้นด้วยเหตุผลการบังคับโทษจำคุกที่เป็นภาวะวิสัย ดังนั้นข้อมูลและการตัดสินใจใช้โทษจำคุกกับบุคคลใดๆ จึงมาจากกระบวนการยุติธรรมต้นทางทั้งสิ้น งานราชทัณฑ์ไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจใดๆ สำหรับในส่วนขาออก งานราชทัณฑ์มีส่วนพิจารณาในการปล่อยตัวด้วยมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ด้วย เช่น การพักโทษ การลดวันต้องโทษ ตลอดทั้งมีส่วนร่วมในการขอพระราชทานอภัยโทษกรณีต่างๆ ฯลฯ

ในการจัดการกับผู้กระทำความผิดหลังจากที่ศาลพิพากษาลงโทษแล้ว ในขณะที่มีเรือนจำหรือทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวนประมาณ 195 แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พิจารณาได้จากจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันที่อยู่ในความควบคุมประมาณ 227,532 คน¹⁰¹ เป็นชาย 194,604 คน หญิง 32,928

¹⁰¹ กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์

คน¹⁰² ในขณะที่ความจุมาตรฐานของเรือนจำหรือทัณฑสถานทั่วประเทศมีอยู่เพียง 109,430 คน¹⁰³ พบว่ามีจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุอยู่จำนวน 118,102 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มอย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่า การเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้ต้องขัง ย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่องบประมาณและประสิทธิภาพในการบริหารงานราชทัณฑ์ การควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และยังนำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งความแออัด โรคภัยต่างๆ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ บุคลากร การบริหารงานเรือนจำและในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง เช่นในเรื่องสถานที่นอน อาหาร สุขภาพอนามัย การทะเลาะวิวาทระหว่างนักโทษเป็นต้น เพราะปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต ทิศทางของปริมาณผู้ต้องขังอยู่ในภาวะที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีอัตรากำลังข้าราชการ 10,714 คน¹⁰⁴ โดยแยกเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในส่วนกลางกรม จำนวน 564 คน และอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวน 10,150 คน

1) การจำแนกสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ แยกตามประเภท¹⁰⁵ ปรากฏตามตารางดังนี้ คือ

ตารางที่ 5 แสดงสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์รวมในประเทศไทย

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1.นักโทษเด็ดขาด	151,870	27,121	178,991	72.24
2.ผู้ต้องขังระหว่าง	56,560	10,626	67,186	27.12
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	29,189	5,438	34,627	13.98
2.2 ใต้สวน-พิจารณา	9,445	1,937	11,382	4.59
2.3 สอบสวน	17,926	3,251	21,177	8.55
3.เยาวชนที่ฝากขัง	256	19	275	0.11
4. ผู้ถูกกักกัน	36	12	48	0.02
5.ผู้ต้องกักขัง	1,122	141	1,263	0.51
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	209,844	37,919	247,763	100

2) สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามลักษณะความผิด ปรากฏตามตารางดังนี้ คือ

¹⁰² ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2554

¹⁰³ ข้อมูล ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2555

¹⁰⁴ ศูนย์ข้อมูลบุคคล กองการเจ้าหน้าที่ 1 พฤษภาคม 2554

¹⁰⁵ กรมราชทัณฑ์ รายงานการดำเนินงานของราชทัณฑ์ต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2550. หน้า 120.

ตารางที่ 6 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามลักษณะความผิด

ลักษณะความผิด	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	25,911	1,647	27,558	22.25
พ.ร.บ.ยาเสพติด/สารระเหย	56,689	15,349	72,038	58.16
ความผิดต่อชีวิต	8,798	277	9,075	7.33
ความผิดต่อร่างกาย	3,552	83	3,635	2.93
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	5,646	109	5,755	4.65
กยันตรายต่อประชาชน	261	11	272	0.22
อื่นๆ (รวมหลายประเภท เช่น พ.ร.บ.ป่าไม้/การพนัน/อาวุธปืน/ บุกรุก/ลหุโทษ)	5,031	496	5,527	4.46
รวม	105,888	17,972	123,860	100

จากตารางข้างต้นนี้ เป็นการแจกแจงนักโทษเด็ดขาดกับลักษณะของความผิด สะท้อนตัวชี้วัดในสถานการณ์การกระทำความผิดในทางอาญา ทำให้มองเห็นภาพกว้างได้ว่าลักษณะความผิดใดมากน้อย และควรแก้ไขต่อไปอย่างไร สถิติสามารถช่วยในการวางแผนในทางปฏิบัติในช่วงเวลาในอนาคตต่อไปได้

3) สถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาล ปรากฏตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามกำหนดโทษตามหมายศาล

แยกตามกำหนดโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ไม่เกิน 3 เดือน	1,092	129	1,221	0.99
จำคุกกว่า 3 – 6 เดือน	2,540	508	3,048	2.46
จำคุกกว่า 6 เดือน - 1 ปี	7,822	1,262	9,084	7.33
จำคุกกว่า 1 – 2 ปี	15,285	2,511	17,796	14.37
จำคุกกว่า 2 – 5 ปี	29,216	4,359	33,575	27.11
จำคุกกว่า 5 – 10 ปี	22,793	4,527	27,320	22.06
จำคุกกว่า 10 – 15 ปี	9,265	1,498	10,763	8.69
จำคุกกว่า 15 – 20 ปี	5,960	811	6,771	5.47
จำคุกกว่า 20 – 50 ปี	10,149	2,142	12,291	9.92
จำคุกตลอดชีวิต	1,653	218	1,871	1.51
ประหารชีวิต	113	7	120	0.10
รวม	105,888	17,972	123,860	100

จากตารางข้างต้นนี้เป็นการแจกแจงนักโทษเด็ดขาดกับกำหนดโทษ สะท้อนตัวชี้วัดในสถานการณ์การกระทำความผิดในทางอาญาและมีการกำหนดโทษผู้กระทำความผิด ทำให้มองเห็นภาพกว้างของการกำหนดโทษของศาล ถือว่าเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจพิพากษาลงโทษของศาล Accountability ระหว่างองค์กร สะท้อน

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของความผิด กำหนดโทษที่ศาลพิพากษา กับความเหมาะสมและยุติธรรม ในการ
ดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

4) สถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ ปรากฏตามตาราง ดังนี้ คือ
ตารางที่ 8 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามจำนวนครั้งที่ต้องโทษ

จำนวนครั้งที่ต้องโทษ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ต้องโทษครั้งที่ 1	90,681	15,846	106,527	86.01
ต้องโทษครั้งที่ 2	9,780	1,773	11,553	9.33
ต้องโทษครั้งที่ 3	3,155	243	3,398	2.74
ต้องโทษครั้งที่ 4	1,442	81	1,523	1.23
ต้องโทษครั้งที่ 5 ขึ้นไป	830	29	859	0.69
รวมต้องโทษครั้งที่ 2-5 ขึ้นไป	15,207	2,126	17,333	13.99
รวม	105,888	17,972	123,860	100

จากตารางข้างต้นนี้ แสดงถึงสถิตินักโทษเด็ดขาดที่แสดงจำนวนครั้งที่ต้องโทษ หรือแสดงการกระทำ
ความผิดซ้ำ ตารางนี้สะท้อนตัวชี้วัดในเรื่องประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพใหญ่ และ
ประสิทธิภาพของการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมของงานราชทัณฑ์ในการแก้ไขพฤติกรรมอันเป็นงานด้านการบังคับ
โทษ ซึ่งเป็นส่วนที่แสดงผล (Out put) ทางกฎหมาย

5) สถิตินักโทษเด็ดขาด แยกตามอายุในประเทศไทย ปรากฏตามตารางดังนี้ คือ
ตารางที่ 9 แสดงสถิตินักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย แยกตามอายุ

แยกตามอายุ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ไม่เกิน 18 ปี	321	34	355	0.29
กว่า 18 - 20 ปี	4,138	444	4,582	3.70
กว่า 20 - 21 ปี	6,882	692	7,574	6.11
กว่า 21 - 25 ปี	16,268	2,308	18,576	15.00
กว่า 25 - 30 ปี	23,931	2,987	26,918	21.73
กว่า 30 - 35 ปี	17,325	3,096	20,421	16.49
กว่า 35 - 40 ปี	14,190	2,790	16,980	13.71
กว่า 40 - 45 ปี	10,451	2,284	12,735	10.28
กว่า 45 - 50 ปี	6,894	1,790	8,684	7.01
กว่า 50 - 60 ปี	4,254	1,214	5,468	4.41
กว่า 60 ปี-howx	1,234	333	1,567	1.27
รวม	105,888	17,972	123,860	100

จากสถิติสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทยได้ว่า

พบปัญหาและสถานการณ์ของงานราชทัณฑ์ที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1) ปริมาณผู้ต้องขังมีจำนวนมากกว่าความจุของเรือนจำ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและแนวโน้มในอัตราก้าวหน้า เป็นวิกฤติราชทัณฑ์ที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะพัฒนาการในเรื่องอื่นๆ ได้

2) เจ้าพนักงานบังคับโทษจำคุก ในประเทศไทยยังอยู่ในอัตราที่ต่ำ (เฉลี่ยที่ประมาณ 10,000 กว่าคน) กล่าวคือ เจ้าพนักงานมีไม่เพียงพอต่อการดูแลและการใช้มาตรการบังคับโทษ

3) งบประมาณ พบว่ามีจำนวนมากขึ้นและเพิ่มขึ้นทุกปี และใช้จ่ายไปในเรื่องการบริโภคมากที่สุด ซึ่งอัตราเพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขัง งบประมาณมิได้ถูกใช้ไปเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมากเท่าไร ทั้งๆ ที่งานราชทัณฑ์ถือเป็นการลงทุนกับมนุษย์ที่สำคัญ รัฐต้องให้ความสำคัญให้มากขึ้นกว่านี้

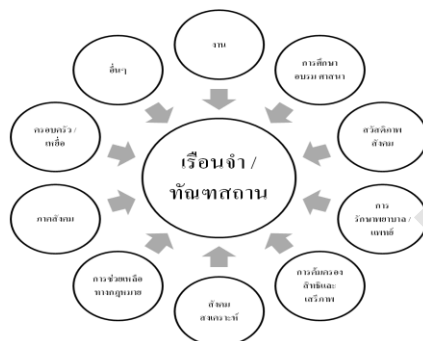
4) อายุผู้ต้องโทษพบว่า อายุ 21-30 ปี เพศชาย ติดคุกมากที่สุด และรองลงมาคือ อายุ 30-45 ปี ข้อมูลส่วนนี้เป็นจุดอ่อนที่ต้องรีบแก้ไข เพราะคนเหล่านี้อยู่ในช่วงวัยที่เป็นกำลังของประเทศต่อไป หากขาดการแก้ไขปรับพฤติกรรมสักระยะกลายเป็นอาชญากรอาชีพ และเขาต้องอยู่กับสังคมอีกนาน

5) ผู้ต้องขังที่ต้องโทษครั้งแรก มีอัตราประมาณร้อยละ 86.01 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กระทำผิดซ้ำครั้งที่สองไม่ถึงร้อยละ 10 ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่ต้องโทษซ้ำ 3-5 ครั้ง ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ข้อมูลส่วนนี้เป็นจุดแข็งที่น่าสนใจมาก เพราะตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา และตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ มีความชัดเจนตรงกันว่ามาตรการแก้ไขต่างๆ มักจะใช้ได้ผลสำหรับผู้ที่ทำความผิดครั้งแรก ซึ่งสันนิษฐานว่ายังไม่เป็นอาชญากรอาชีพ

6) ฐานความผิดที่ต้องจำคุกมากที่สุดคือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รองลงมาคือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน กำหนดโทษตามหมายศาล จำคุกมากที่สุดอยู่ที่กำหนดโทษ 2-5 ปี รองลงมาคือ 5-10 ปี

7) ความร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคอื่นๆ เพื่อการบังคับโทษ พบว่า เรือนจำ/ทัณฑสถาน มักต้องบริหารจัดการงานด้านต่างๆ เองทุกเรื่อง และทุกด้าน ซึ่งในความเป็นจริงเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีในทุกๆ ด้าน หน่วยงาน/ภาค ต่างๆ ในสังคมไม่สามารถเข้ามาช่วยบูรณาการการการบังคับโทษได้ สถานการณ์ปรากฏตามภาพดังนี้

รูปภาพที่ 8 แสดงเรือนจำและหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรณีถ้ามีมาตรการทางกฎหมายบัญญัติให้มีการบูรณาการหน้าที่ร่วมกันเพื่องานบังคับโทษ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของรัฐ และภาคเอกชน จะมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับเรือนจำ/ทัณฑสถาน รวมทั้งภาคสังคมด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีและได้ความชำนาญเฉพาะด้าน ก่อปรกัเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรของเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ไม่เพียงพออยู่แล้วได้ด้วย จะปรากฏตามภาพดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 9 แสดงการบูรณาการเรือนจำกับหน่วยต่างๆ

จากภาพยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องงาน การฝึกอาชีพ หน่วยงานที่ต้องเข้ามาคือ พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด และ จัดหางานจังหวัด การศึกษา ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเราขาดหลัก “ความร่วมมือ” หรือ “ความร่วมมือกันในส่วนกลาง” อย่างมาก

2.7 มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ มาตรการที่ได้นำมาทำการศึกษาค้นคว้าได้แก่ การพัก-ลดการลงโทษ การอภัยโทษ และการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับมาตรการดังต่อไปนี้

1.การพัก-ลด การลงโทษในประเทศไทย การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุก เป็นมาตรการในการลดระยะเวลาในการต้องโทษจำคุกของผู้ต้องขังให้น้อยลง ปลดปล่อยให้ผู้ต้องขังออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 32 (5), (6), (7) โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการควบคุมความประพฤติ ถ้าได้กระทำตามเงื่อนไขและมีได้กระทำผิดอาญาขึ้นอีก ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษก็จะเป็นอิสระโดยแท้จริง หากกระทำผิดเงื่อนไขหรือกระทำความผิดอาญาขึ้นอีก ก็จะส่งตัวกลับเข้ารับโทษที่เหลือในเรือนจำต่อไปตามเดิม ทั้ง 2 มาตรการนี้เป็นเหตุผลจูงใจให้นักโทษเด็ดขาดประพฤติดีอยู่ในระเบียบวินัย มีความอดสาเห ตั้งใจรับการศึกษาอบรมและทำงานฝึกวิชาชีพมากขึ้น สามารถช่วยลดปัญหาผู้พ้นโทษกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นผลดีในการดำเนินการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เป็นวิธจูงใจให้นักโทษเด็ดขาดประพฤติตนดี ตั้งใจรับการศึกษาอบรม และฝึกวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะการลดวันต้องโทษจำคุกเป็นเครื่องแสดงการสะสมคุณงามความดีที่เห็นได้ และเป็นประโยชน์แห่งตน ขณะเดียวกันการกระทำผิดวินัยจะมน้อยลง เพราะอาจถูกตัดวันลดโทษจำคุกที่สะสมไว้เมื่อไม่ปฏิบัติตามระเบียบของเรือนจำ

2. สังคมจะปลอดภัยจากผู้พ้นโทษมากขึ้น การกระทำผิดซ้ำจะลดลง เพราะระบบการลดวันต้องโทษจำคุกนี้จะปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนดโทษ ก็เฉพาะผู้ประพฤติตนดีตั้งใจรับการศึกษาอบรมฝึกวิชาชีพเท่านั้น นอกจากนี้ยังต้องประพฤติตนอยู่ในเงื่อนไขการคุมประพฤติที่มีพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติคอยดูแลความประพฤติ และเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำช่วยเหลือสังเคราะห์ตามควรแก่กรณี ช่วยแก้ปัญหาความยุ่งยากในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการตั้งต้นชีวิตใหม่ของผู้พ้นโทษได้เป็นอย่างดี

3. ลดผลกระทบในทางลบต่อผู้ต้องขัง การถูกจำคุกในเรือนจำหรือทัณฑสถานเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ผู้ต้องขังกลายเป็นอาชญากรโดยอาชีพ การดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังจะกระทำได้อย่างขึ้น นอกจากนี้ผู้ต้องขังยังต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพของเรือนจำทำให้เกิดความเคยชิน ไม่รู้สึกเกรงกลัวเจ็ดหลาบต่อการจำคุกในเรือนจำอีกต่อไป

4. ช่วยผู้ต้องขังในการปรับตนให้เข้ากับครอบครัวและสังคมได้ง่ายขึ้น ผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำถูกตัดขาดจากสังคมภายนอกและครอบครัว การถูกจำคุกเป็นระยะเวลานานจะทำให้บุคลิกภาพ ทัศนคติของผู้ต้องขังเปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกเป็นปมด้อย ไม่มีคุณค่าและต่อต้านสังคม การลดวันต้องโทษเพื่อปล่อยตัวคุมประพฤติจะช่วยผ่อนคลาย ลดล้างความรู้สึกหวาดกลัว การยอมรับของครอบครัว ชุมชนและสังคมหลังพ้น

โทษ ภายใต้กระบวนการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังและครอบครัวก่อนที่จะมีการปล่อยคุมประพฤติ ทำให้ผู้ได้รับการปล่อยตัวสามารถปรับตัวเข้ากับครอบครัวรวมทั้งกลับตนเป็นพลเมืองดีของชุมชนและสังคมได้ต่อไป

5. ช่วยลดความแออัดขัดเคืองในเรือนจำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการควบคุมหรือในด้านการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง เป็นอุปสรรคต่อการป้องกันการหลบหนี เป็นปัญหาในด้านการศึกษาอบรมด้านการฝึกวิชาชีพ ด้านการให้การสงเคราะห์และสวัสดิการต่างๆ ซึ่งไม่สามารถที่จะจัดให้ผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง กรณีผู้ต้องขังต้องว่างงานเนื่องจากเรือนจำมีจำนวนผู้ต้องขังมากกว่างานที่จัดให้ ผู้ต้องขังจึงมีเวลาว่างมากซึ่งจะทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักทัณฑ์วิทยา

6. ประหยัดเศรษฐกิจ ปัจจุบันงบประมาณค่าเลี้ยงดูผู้ต้องขังอัตรา 31.-บาทต่อวันต่อคน การพักการลงโทษและลดวันต้องโทษทำให้สามารถประหยัดงบประมาณค่าอาหารไปได้มาก ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงประหยัดงบประมาณค่าก่อสร้างเรือนนอน เรือนจำเพิ่ม เงินเดือนข้าราชการ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีก

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 32 (5) กำหนดให้มีการพักการลงโทษกับผู้ต้องขังเด็ดขาดได้ ภายใต้เงื่อนไขของความประพฤติ การศึกษาอบรม การทำงานให้เกิดผลดีหรือทำความดีความชอบให้แก่ราชการเป็นพิเศษ ให้ได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติจนกว่าจะพ้นโทษ ถ้ากระทำความผิดเงื่อนไขจะถูกนำตัวเข้ารับโทษจำคุกต่อไปตามกำหนดโทษที่เหลืออยู่¹⁰⁶

มาตรการพักการลงโทษ มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายให้ดุลพินิจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคุณสมบัติของนักโทษ ได้แก่ ความประพฤติ ความอดสาเห ความก้าวหน้าในการศึกษา การทำงาน เป็นต้น

2. เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล กรณีโทษจำคุกตลอดชีวิตต้องรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

3. ต้องเป็นนักโทษชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยม เท่านั้น โดยได้สิทธิการพักครั้งนี้

นักโทษชั้นดี สามารถได้รับการพักการลงโทษไม่เกิน 1 ใน 5 ของกำหนดโทษ

¹⁰⁶ ดู พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 32 (5) ,มาตรา34 กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 ข้อ 9 – ข้อ 98 , กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 6 และระเบียบกระทรวงมหาดไทย เรื่องการพักการลงโทษ ฉบับลงวันที่ 20 มกราคม 2496.

นักโทษชั้นดีมาก สามารถได้รับการพักการลงโทษไม่เกิน 1 ใน 4 ของกำหนดโทษ

นักโทษชั้นเยี่ยม สามารถได้รับการพักการลงโทษไม่เกิน 1 ใน 3 ของกำหนดโทษ

4. ระหว่างการพักการลงโทษต้องมีการคุมประพฤติไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกินกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่
จำนวนวันที่ได้พักการลงโทษถือเป็นวันต้องโทษจำคุกด้วย กรณีผิดเงื่อนไขสามารถจับกุมมาจำคุกต่อไปได้

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนนักโทษเด็ดขาดในประเทศไทย ที่ได้รับการปล่อยตัวพักการลงโทษเพื่อคุมประพฤติ ในรอบ 10 ปี

ปี งบฯ	(กรมราชทัณฑ์) จำนวนผู้ต้องขัง		(ผู้ว่าราชการจังหวัด) จำนวนผู้ต้องขัง		จำนวนผู้ต้องขังขอ มา (ราย)	อนุมัติ (ราย)	จำนวนวันที่ ได้พักโทษ (วัน)	ประหยัค งบประมาณ (บาท)	ผิดเงื่อนไข (ราย)
	ขอมมา	อนุมัติ	ขอมมา	อนุมัติ					
2545	3,370	3,166	300	295	3,670	3,461	1,525,161	44,229,669	31
2546	6,836	5,676	1,081	1,028	7,917	6,704	2,964,287	85,964,323	142
2547	5,763	4,881	661	657	6,684	5,538	2,831,347	87,771,757	157
2548	4,886	4,207	1,087	1,079	6,332	5,642	5,947,891	184,384,634	63
2549	3,978	3,401	979	972	4,957	4,373	3,805,970	152,393,306	54
2550	3,017	2,554	1,329	1,310	4,544	3,864	2,663,852	111,881,784	47
2551	1,820	1,580	622	594	2,442	2,174	19,738,508	692,290,231	55
2552	5,385	4,915	1,124	1,114	6,509	6,029	39,477,017	1,358,915,704	139
2553	3,277	2,917	-	-	2,917	2,917	1,111,073	46,665,066	27
2554	4,844	4,550	-	-	4,844	4,550	2,167,817	91,048,314	81
รวม	43,176	37,847	7,183	7,049	50,816	45,252	82,232,923	2,855,544,788	796

ตารางที่ 11 แสดงสถิติการกระทำผิดเงื่อนไขการพักการลงโทษในประเทศไทย

ปีงบประมาณ	อนุมัติพักการลงโทษ (ราย)	กระทำผิดเงื่อนไข	ร้อยละ
2550	2,554	47	1.84
2551	1,580	55	3.48
2552	2,148	145	6.75
2553	2,906	58	2.00
2554	4,550	81	1.80
รวม	13,738	387	2.82

ตารางที่ 12 สถิติการกระทำผิดเงื่อนไขการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษในประเทศไทย

ปีงบประมาณ	พักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ (ราย)			รวม (ราย)	กระทำผิดเงื่อนไข (ราย)	ร้อยละ
	เจ็บป่วย/ชราภาพ/คดีความผิดเล็กน้อย	วิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์	นักร้องประสานเสียง			
2550	195	1,017	-	1,212	11	0.91
2551	-	1,134	-	1,134	96	8.47
2552	1,462	1,460	-	2,922	97	3.32
2553	-	-	8	8	-	0.00
2554	126	1,114	-	1,240	8	0.65
รวม	1,783	4,725	8	6,516	212	3.25

สำหรับการลดวันต้องโทษจำคุก ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มาตรา 32 (6) และ (7) แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2520 ได้กำหนดหลักการลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่นักโทษ พ.ศ.2479 และพ.ศ. 2520 และกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 8 (พ.ศ.2521) การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่นักโทษเด็ดขาดคนใด ให้ถือตามมติเสียงส่วนมากของคณะกรรมการ

ตารางที่ 13 สถิตินักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการปล่อยตัวลดวันต้องโทษจำคุกในประเทศไทย ตั้งแต่ปี2539-2548

ปีงบประมาณ	อนุมัติให้ปล่อยตัว	ชั้นผู้ต้องขัง			จำนวนวันลดโทษ	ประหยัลดวันงบประมาณ	กระทำผิดเงื่อนไข		หมายเหตุ
		ดี	ดีมาก	เยี่ยม			n	x	
2539	17,978	6,511	4,490	6,977	906,456	20,848,488	27	0.15	พ.ร.ฎ.อภัยโทษ
2540	18,710	6,447	5,509	6,754	1,100,058	29,701,566	35	0.18	
2541	17,670	6,110	4,247	7,313	1,057,177	28,543,779	45	0.25	
2542	23,052	7,315	5,343	10,394	1,418,126	38,289,402	68	0.29	
2543	18,604	4,635	4,313	9,686	1,283,852	37,231,708	40	0.21	
2544	25,983	5,954	5,559	14,490	1,964,831	56,980,099	52	0.20	
2545	24,921	4,199	4,788	15,980	2,368,034	68,672,986	63	0.25	
2546	25,535	3,853	4,445	17,237	2,861,944	82,996,376	140	0.55	
2547	20,156	3,021	4,639	12,496	2,120,801	65,744,831	369	1.83	
2548	25,237	1,675	3,883	19,979	2,944,747	91,287,157	92	0.36	
2549	18,480	1,591	2,994	13,895	2,264,379	70,195,749	324	1.75	
2550	19,673	1,890	4,333	13,450	2,350,650	98,727,300	348	1.76	
2551	19,115	1,473	3,801	13,841	2,303,508	96,747,336	545	2.8	
2552	21,139	2,758	5,314	13,067	2,138,468	128,308,080	887	4.19	
2553	22,801	2,257	4,673	15,871	2,446,845	102,767,490	1,083	4.74	

2.การอภัยโทษ เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่นานาอารยประเทศนำไปใช้ในการบริหารดำเนินกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีระบบการปกครองที่แตกต่างกันไปประมุขหรือผู้นำประเทศหรือรัฐนั้นจะถูกกำหนดให้มีอำนาจในการที่จะอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดให้ได้รับการยกโทษ ลดหย่อนผ่อนโทษ หรือปล่อยตัวพ้นโทษไป เหตุผลแห่งการอภัยโทษนี้มาจากหลักแห่งความเมตตากรุณาอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้มีจิตสำนึกในการกระทำความผิดและมีโอกาสแก้ไขตนเอง มุ่งในการแก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมเพื่อสร้างไว้ซึ่งความสมบูรณ์ตามหลักนิติธรรม เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในหลักการของอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยารวมทั้งรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม¹⁰⁷

การอภัยโทษในประเทศไทยซึ่งมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อำนาจในการอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะพระราชทานอภัยโทษยกโทษหรือลดโทษมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ หรือรับโทษแต่เพียงบางส่วนอันมีการสืบทอดเป็นไปตามแบบแผนประเพณีการปกครองอันมีมาแต่โบราณกาล¹⁰⁸

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 191 บัญญัติว่า

“มาตรา 191 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ”

“การอภัยโทษ” หมายถึง การยกโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษให้แก่ผู้ถูกสั่งลงโทษเพราะกระทำความผิดอาญา อันเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์¹⁰⁹

การอภัยโทษเป็นมาตรการของฝ่ายบริหาร ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 มาตรา 261 มาตรา 261 ทวิ และมาตรา 267

การขอพระราชทานอภัยโทษต้องกระทำผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม¹¹⁰ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม¹¹¹ หรือโดยคณะรัฐมนตรี¹¹²

¹⁰⁷ กรมราชทัณฑ์. การพระราชทานอภัยโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ. นนทบุรี:ม.ส.พ., 2549. หน้า 1.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰⁹ คณิศ ฌ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. อ่างแล้ว. หน้า 661.

¹¹⁰ ดู มาตรา 259, 260

¹¹¹ ดู มาตรา 261 วรรคสอง

¹¹² ดู มาตรา 261 ทวิ

ภาระหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะบุคคล¹¹³
 ในกรณีคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรให้มีการอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษต้องกระทำโดยการตราพระราชกฤษฎีกา¹¹⁴

ตารางที่ 14 แสดงสถิติการอภัยโทษเฉพาะรายในประเทศไทย

ปี	สัญชาติ	จำนวนผู้ต้องขังที่ยื่นฎีกา ทูลเกล้าฯ(คน)	จำนวนผู้ต้องขังที่เสนอ ทูลเกล้าฯ(เรื่อง)	ผลฎีกาทูลเกล้า		
				ปล่อยตัว	ลงโทษ	ยกฎีกา
2547	ไทย	402	235	6	24	124
	ต่างชาติ	61	33	7	3	38
2548	ไทย	571	463	25	23	42
	ต่างชาติ	115	61	2	19	16
2549	ไทย	485	269	4	12	3
	ต่างชาติ	58	57	2	1	0
2550	ไทย	688	311	29	9	9
	ต่างชาติ	70	41	4	9	0
2551	ไทย	498	329	0	2	5
	ต่างชาติ	41	15	1	1	0
2552	ไทย	528	378	14	9	6
	ต่างชาติ	53	68	6	3	0
2553	ไทย	413	276	22	24	0
	ต่างชาติ	35	44	5	1	0
2554	ไทย	352	822	15	44	14
	ต่างชาติ	27	104	8	4	1
รวม		4,396	3,506	150	188	258

¹¹³ มาตรา 261 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าการพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นเป็นการสมควร จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องจำคุกท่านั้นก็ได้

¹¹⁴ มาตรา 261ทวิ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้

การพระราชทานอภัยโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ตารางที่ 15 แสดงสถิติการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสต่างๆ ในประเทศไทย

ปี	พ.ร.ฎ.พระราชทานอภัยโทษเนื่องในงาน/โอกาส	ใช้บังคับ	ปล่อยตัว (ราย)	ลดโทษ (ราย)	รวม
2549	ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช	9 มิ.ย.	32,427	75,834	108,261
2550	พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช	11 ธ.ค.	31,149	101,607	132,756
2553	พระราชพิธีบรมราชาภิเษกปีที่ 60 วันที่ 5 พฤษภาคม 2553	16 พ.ค.	36,870	130,385	167,255
รวม			100,446	307,826	408,272

3.การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เดิมงานเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดในประเทศไทยไม่มีการบริหารจัดการและกฎหมายที่เป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ จนกระทั่งได้มีการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ ร.ศ.120 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2444 และมีประกาศแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ.2465 ต่อมาจึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ ร.ศ. 120 และตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479¹¹⁵ ใช้บังคับแทน¹¹⁶ ภายหลังที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 แล้ว ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเป็นลำดับคือพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2520¹¹⁷ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2522¹¹⁸ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2523¹¹⁹ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีหน้าที่รักษาการและมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์¹²⁰ ซึ่งอาจสรุปเนื้อหาของกฎหมายได้ดังต่อไปนี้

¹¹⁵ ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ. เล่ม 53 ตอน 46. วันที่ 29 พฤศจิกายน 2479., คำว่า “มาตรา” ที่กล่าวถึงในหัวข้อนี้ หมายถึงมาตราตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479.

¹¹⁶ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479. มาตรา 2 และ 3.

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ภายหลัง 4 เดือน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา.

มาตรา 3 ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ ร.ศ.120 กับทั้งบรรดา กฎหมายกฎและข้อบังคับอื่นๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือที่มีข้อความขัด หรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้.

¹¹⁷ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ. เล่ม 94. ตอน 22. วันที่ 21 มีนาคม 2520.

¹¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ. เล่ม 96. ตอน 56. วันที่ 21 เมษายน 2522.

¹¹⁹ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ. เล่ม 97. ตอน 14. วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2523.

¹²⁰ มาตรา 58.

ก. บุคคลที่ต้องบังคับโทษจำคุก คือ ผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังหมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

1) นักโทษเด็ดขาด ได้แก่บุคคลที่ถูกขังตามหมายจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดและบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษ¹²¹ คำว่า “คำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษ” หมายถึง ในกรณีคนฝากควบคุมในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 4(5)

2) คนต้องขัง หมายถึงบุคคลที่ถูกขังตามหมายขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3) คนฝาก หมายถึง บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ในเรือนจำโดยไม่มีหมายอาญา แต่คุมขังไว้ด้วยเหตุผลอื่น เช่น วิกัลจริต แต่การจะนำบุคคลนั้นๆ เข้ากักขังจะต้องมีเอกสารคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 8 ด้วย นอกจากนั้น ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มีบทบัญญัติคำว่า “นักโทษพิเศษ” ซึ่งก็คือนักโทษเด็ดขาดที่ส่งไปอยู่ทัณฑนิคมตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์¹²² มาตรา 47 ถึงมาตรา 57

ข. สถานที่บังคับโทษจำคุก ได้แก่ เรือนจำกลาง เรือนจำพิเศษ เรือนจำจังหวัด เรือนจำอำเภอ ทัณฑสถาน สถานกักกัน สถานกักขัง

เนื่องจาก เรือนจำมีไว้สำหรับใช้คุมขังบุคคลไว้มิให้หนีไปได้ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำตลอดเวลา เมื่อศาลต้องการตัวบุคคลดังกล่าวไปพิจารณาสามารถที่จะนำตัวไปศาลได้ และลงโทษจำคุกตามคำพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด หรือจำคุกเพื่อรอการประหารชีวิต

ในปี พ.ศ.2549¹²³ มีเรือนจำกลาง จำนวน 34 แห่ง เรือนจำพิเศษ จำนวน 30 แห่ง เรือนจำจังหวัด จำนวน 49 แห่ง เรือนจำอำเภอ จำนวน 27 แห่ง ทัณฑสถาน จำนวน 27 แห่ง สถานกักกัน จำนวน 1 แห่ง สถานกักขัง จำนวน 5 แห่ง

สำหรับการแบ่งประเภทของเรือนจำ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ได้บัญญัติเรื่องของเรือนจำไว้ในมาตรา 6 กล่าวคือ “รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดประเภทหรือชั้นของเรือนจำ หรือสั่งให้จัดอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็นส่วนๆ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประเภท ชั้น เพศ ของผู้ต้องขัง หรือความประสงค์ในการอบรมผู้ต้องขังด้วย” ชั้นหรือประเภทของเรือนจำจะปรากฏอยู่ในกฎกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา

¹²¹ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์(ฉบับที่3) พ.ศ.2522 มาตรา 3.

¹²² มาตรา 4 (6).

¹²³ ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การกำหนดส่วนราชการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ.2545. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 45 ง หน้า 7-12, 2 พฤษภาคม 2549.

58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แก้ไขโดยกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 3 ซึ่งแบ่งประเภทเรือนจำไว้ใน ส่วนที่ 1 ประเภทเรือนจำ ข้อ 1-3 ดังนี้

ข้อ 1. เรือนจำแบ่งออกเป็นประเภทดังนี้

- (1) เรือนจำกลาง
- (2) เรือนจำส่วนภูมิภาค
- (3) เรือนจำชั่วคราว

ข้อ 2. เรือนจำกลางแบ่งเป็น

ก. เรือนจำกลางบางขวาง รับผู้ต้องขังที่มีคำพิพากษากำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป และโทษประหารชีวิต

ข. เรือนจำกลางประจำเขต รับควบคุมกักขังนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ถึง 10 ปี

ค. เรือนจำพิเศษ รับควบคุมกักขังผู้ต้องขังเฉพาะแต่ละประเภทคือ หญิง เด็ก คนชรา หรือคนพิการ ทุพพลภาพ คนเป็นโรคเรื้อน คนเป็นวัณโรค คนเป็นโรคจิต หรือคนเป็นโรคติดต่ออันตรายต่างๆ

ข้อ 3. เรือนจำส่วนภูมิภาคแบ่งเป็น

ก. เรือนจำจังหวัด

ข. เรือนจำอำเภอ

สำหรับเรือนจำส่วนภูมิกษณนี้ โดยปกติรับควบคุมกักขังที่เป็นคนฝาก คนต้องขัง นักโทษเด็ดขาดจำแทน เงินค่าปรับ นักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 1 อาจกล่าวโดยสรุปเรือนจำที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจแยกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. เรือนจำประจำศาล กล่าวคือ เป็นสถานที่เพื่อบุคคลไว้ให้มีตัวอยู่เสมอพร้อมที่จะนำไปศาลเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาพิพากษาคดี เรือนจำประเภทนี้ได้แก่เรือนจำอำเภอและเรือนจำจังหวัดนั่นเอง

2. เรือนจำที่จัดไว้คุมขังผู้ที่เป็นนักโทษเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นสถานที่สำหรับลงโทษโดยวิธีการจำคุกเป็นหลัก เรือนจำประเภทนี้คือเรือนจำกลางต่างๆ จะมีจำนวนมากน้อยแล้วแต่ความจำเป็นเพื่อรองรับผู้ที่กระทำผิดและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

3. **เรือนจำพิเศษ** กล่าวคือ เป็นสถานที่เพื่อการคุมขังบุคคลประเภทซึ่งมีลักษณะที่ต้องปฏิบัติแตกต่างกันเป็นพิเศษ เช่น ผู้กระทำผิดเป็นเด็ก ผู้ติดยาเสพติด ผู้หญิง เป็นต้น เรือนจำประเภทนี้อาจเรียกว่าทัณฑสถาน เช่น ทัณฑสถานเปิด ทัณฑสถานหญิง ทัณฑสถานวัยหนุ่ม

สำหรับเรือนจำชั่วคราว¹²⁴ หมายถึง เรือนจำที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการระบายผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ออกไปรับการฝึกอบรมอาชีพนอกเรือนจำ เช่น เกษตรกรรม งานช่างต่างๆ เป็นต้น เรือนจำชั่วคราวถือเป็นส่วนหนึ่งของเรือนจำกลาง เรือนจำจังหวัดหรือเรือนจำอำเภอซึ่งเรือนจำชั่วคราวตั้งอยู่ในเขต ไม่มีสภาพเป็นเรือนจำที่ถาวร ซึ่งเมื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์แล้วก็อาจยุบเลิกได้ หรือจะทำเป็นเรือนจำถาวรต่อไปก็ได้

ค. **อำนาจและหน้าที่เจ้าพนักงานเรือนจำ** รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องแก่การงานในความรับผิดชอบ และเงื่อนไขที่จะปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่นั้น¹²⁵ และตามกฎหมายกระทรวงฯ ข้อ 4-24 เจ้าพนักงานเรือนจำแยกเป็น 2 ประเภท คือ

1. **เจ้าพนักงานอำนวยการกลาง** ประกอบด้วย อธิบดี รองอธิบดี หัวหน้ากองในกรมราชทัณฑ์ สารวัตรเรือนจำประจำกรมราชทัณฑ์ ข้าราชการกรมราชทัณฑ์

2. **เจ้าพนักงานประจำเรือนจำ**¹²⁶ ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำ สารวัตรเรือนจำ พัสดี ผู้คุม

สำหรับหน้าที่ของผู้บัญชาการเรือนจำ¹²⁷ มีดังนี้ คือ รับผิดชอบบังคับบัญชากิจการเรือนจำทั่วไป ตรวจการเรือนจำตามระเบียบ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขผู้ต้องขัง ให้โอกาสร้องทุกข์ได้โดยสะดวก ควบคุมเจ้าพนักงานและกิจการของเรือนจำ รวมทั้งระงับเหตุการณ์ไม่สงบในเรือนจำ ออกหนังสือสำคัญให้ผู้ต้องขังกรณีอนุญาตให้ลา หรือได้รับการพักการลงโทษ เป็นประธานในการลงโทษเขียนผู้ต้องขังที่ทำผิดวินัย รับเรื่องทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการประหารชีวิตนักโทษ¹²⁸

¹²⁴ กฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 1(ค).

¹²⁵ มาตรา 13.

¹²⁶ คำสั่งกรมราชทัณฑ์ ที่ 328/2541 30 เมษายน 2541.

¹²⁷ วิสัย พุกกะวัน. คำอธิบายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์, 2534. หน้า 73.

¹²⁸ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย. ที่ 1807/2478.

ในส่วนของอำนาจผู้บัญชาการเรือนจำ มีดังนี้ คือ บัญชาเจ้าพนักงานและผู้ต้องขังทุกคนในเรือนจำ ตามกฎหมาย วินิจฉัยลงโทษ ยกการลงโทษ ลดหรือเพิ่มโทษ ทางวินัยผู้ต้องขัง¹²⁹ ใช้เครื่องพันธนาการอื่นๆ ที่เบากว่า ตรวน กุญแจมือ หรือโซ่ล่าม อนุญาตในกรณีต่างๆ ตามกฎหมาย เช่น อนุญาตให้ผู้ต้องขังที่ป่วยไปรักษานอกเรือนจำ ในกรณีเร่งด่วน¹³⁰ กรณีอนุญาตให้ผู้ต้องขังที่ครบกำหนดปล่อยตัวแล้วแต่ป่วยหนักอยู่รักษาตัวในเรือนจำ¹³¹ เป็นต้น และอำนาจอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ยื่นร้องขอต่อศาลให้ปล่อยกรณีการขังหรือจำคุกโดยผิดกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90

สำหรับแพทย์เรือนจำนั้น ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานประจำเรือนจำประเภทหนึ่ง ตามกฎกระทรวงฯ ข้อ 23 กำหนดให้มีแพทย์ประจำการทุกเรือนจำ แต่ในทางปฏิบัติปัจจุบันแพทย์มีไม่เพียงพอกับเรือนจำ ทางกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ในเรื่องนี้กล่าวคือ โดยออกระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการปฏิบัติงานอนามัยเรือนจำ พ.ศ.2544

นอกจากตามกฎกระทรวงฯ ข้อ 18 นี้แล้ว ยังมีปรากฏในหมวดอื่นและกฎหมายอื่นอีก เช่น อำนาจ สั่งใช้และเพิกถอนเครื่องพันธนาการ การส่งผู้ต้องขังที่ป่วยไปรักษาภายนอกเรือนจำ¹³² ลงโทษผู้ต้องขังที่ผิดวินัย รับเรื่องร้องทุกข์หรือหนังสือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา¹³³ เป็นต้น

สำหรับการรับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำนั้นมีวิธีปฏิบัติ¹³⁴ คือ ตรวจค้นสิ่งของที่ตัวผู้ต้องขัง ให้แพทย์ตรวจอนามัย จดบันทึกเรื่องเกี่ยวกับผู้ต้องขัง การตรวจค้นสิ่งของที่ตัวผู้ต้องขังนั้น ถ้าผู้ต้องขังเป็นชายให้เจ้าพนักงานชายเป็นผู้ตรวจ ถ้าผู้ต้องขังเป็นหญิงให้เจ้าพนักงานหญิงเป็นผู้ตรวจ หากไม่มีเจ้าพนักงานหญิงก็ให้ผู้ต้องขังนั้นเองแสดงสิ่งของที่ตนมีติดตัวมาต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ตรวจ หากว่ายังเป็นที่ยสงสัยว่าผู้ต้องขังยังไม่แสดงสิ่งของที่มีอยู่ทั้งหมดก็ให้เชิญหญิงอื่นที่เชื่อถือมาช่วยทำการตรวจให้ นอกจากนี้ เจ้าพนักงานเรือนจำยังต้องจัดแยกผู้ต้องขังที่รับตัวไว้ใหม่จากผู้ต้องขังอื่น เพื่อแพทย์ได้ตรวจก่อนหากโดยสภาพการณ์ไม่อาจจัดดังนั้นได้ให้พยายามปฏิบัติให้ใกล้เคียงกับที่กำหนดไว้

¹²⁹ มาตรา 35, มาตรา 37, มาตรา 45.

¹³⁰ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 6 ข้อ 5.

¹³¹ มาตรา 41.

¹³² ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 6. ข้อ 2. ข้อ 3. ข้อ 8ก.

¹³³ กฎกระทรวงฯ ข้อ 100. ข้อ 122. ข้อ 123. และข้อ 124.

¹³⁴ กฎกระทรวงฯ ส่วนที่ 3. ข้อ 35-37.

อย่างไรก็ดี สำหรับเด็กติดมากับผู้ต้องขัง จะได้รับอนุญาตให้อยู่ในเรือนจำเมื่อปรากฏว่า เด็กนั้นมีอายุต่ำกว่า 16 ปี หรือเด็กที่เกิดในเรือนจำ รวมทั้งที่คลอดในโรงพยาบาลนอกเรือนจำขณะที่มารดาเป็นผู้ต้องขัง ทั้งสองกรณีต้องปรากฏว่า ไม่มีผู้ใดจะรับเลี้ยงดูเด็กนั้นและอยู่ในความดูแลของผู้ต้องขัง¹³⁵

สำหรับการตรวจผู้ต้องขังเข้าใหม่โดยให้แพทย์ตรวจอนามัย และทำบันทึกข้อความเกี่ยวกับลักษณะความผิด ตำนินรูปพรรณ สุขภาพและสติปัญญา และอื่นๆ ตามข้อบังคับที่อธิบดีกำหนด เจ้าพนักงานเรือนจำอาจร้องขอรายงานแสดงประวัติของผู้ต้องขังจากพนักงานสอบสวนได้¹³⁶

อย่างไรก็ดี ยังมีหลักว่า ผู้ต้องขังหลายคนในคดีเดียวกันให้แยกไว้มิให้ปะปนกัน¹³⁷ นอกจากนั้นยังได้มีการจัดแยกผู้ต้องขังบางประเภทให้ไปอยู่รวมกันในเรือนจำพิเศษ เช่น ทักษสถานวัยหนุ่ม สำหรับผู้ต้องขังชายอายุไม่เกิน 25 ปี ทักษสถานหญิง สำหรับผู้ต้องขังหญิง ทักษสถานบำบัดพิเศษสำหรับผู้ต้องขังติดยาเสพติด สำหรับการกำหนดชั้นผู้ต้องขังใช้กับนักโทษเด็ดขาดเท่านั้นมี 6 ชั้น คือ ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว และชั้นเลวมาก¹³⁸ นักโทษเข้าใหม่จะถูกจัดให้อยู่ชั้นกลาง แต่กรณีนักโทษเด็ดขาดมีโทษจำคุกมากกว่า 1 ครั้ง ถ้าจำคุกครั้งปัจจุบันกับครั้งก่อนมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษหรือกระทำโดยประมาทให้จัดอยู่ในชั้นเลว¹³⁹

ง. การทำงานของนักโทษเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นการให้ผู้ต้องขังทำงานเป็นผลต่อเนื่องจากการคุมขังงานที่จะให้นักโทษเด็ดขาดทำจะคำนึงถึง กำหนดโทษ ความแข็งแรงของร่างกาย สติปัญญา อุปนิสัยและฝีมือ หรือความรู้ความชำนาญ ผลในทางเศรษฐกิจ ผลในทางอบรม สภาพการณ์แห่งเรือนจำ

1) **การทำงานภายในเรือนจำ** กล่าวคือ นักโทษเด็ดขาดต้องทำงานตามคำสั่งของ เจ้าพนักงานเรือนจำ¹⁴⁰ ไม่รวมถึงคนต้องขังและคนฝาก คำสั่งในการให้นักโทษทำงานต้องเป็นคำสั่งที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น โดยต้องพิจารณาจากอายุ เพศ ความเหมาะสมต่างๆ ของผู้ต้องขังด้วย ทั้งยังต้องจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการหยุดพักผ่อนด้วยตามระยะเวลาที่กำหนดโดยกฎกระทรวงฯ ข้อ 54

¹³⁵ มาตรา 9. ข้อบังคับกรมราชทัณฑ์(ฉบับที่ 5) เรื่องเด็กในความดูแลของผู้ต้องขังติดมายังเรือนจำ ข้อ 2 ,ระเบียบกรมราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 16) เรื่อง เด็กในความดูแลของผู้ต้องขังติดมายังเรือนจำ , หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ มท.0903/ว.200.

¹³⁶ มาตรา 10. กฎกระทรวงฯ ส่วนที่ 3 ข้อ 38-39.

¹³⁷ กฎกระทรวงฯ ข้อ 43.

¹³⁸ กฎกระทรวงฯ ข้อ 44.

¹³⁹ กฎกระทรวงฯ ข้อ 45.

¹⁴⁰ มาตรา 22.

2.) การทำงานภายนอกเรือนจำ กล่าวคือในกรณีที่เจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้นักโทษเด็ดขาดออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำให้อธิบดีแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง ไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกนักโทษเด็ดขาด ซึ่งเหลือโทษจำคุกไม่เกินสองปี เพื่อทำงานสาธารณะ แต่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษในลักษณะความผิดดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในข่ายได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ออกไปทำงานนอกเรือนจำ¹⁴¹

จ. การศึกษาอบรม กล่าวคือ อธิบดีมีอำนาจออกข้อบังคับ เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาและการอบรมผู้ต้องขัง¹⁴² บรรดาเครื่องอุปกรณ์ในการศึกษาและการอบรม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ สมุดหนังสือนั้น รัฐบาลจะเป็นผู้จัดการให้ แต่ผู้ต้องขังจะนำของตนเองมาใช้ก็ได้เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว¹⁴³ การใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำของผู้ต้องขังเพื่อเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องขังคนนั้น ผู้ต้องขังก็ยังมีสิทธิเสรีภาพในการแสวงหาความรู้ ความรู้จะช่วยขัดเกลาคิดใจ ความประพฤติและจิตสำนึกของผู้ต้องขังได้ ไม่เป็นภัยต่อสังคมอีกต่อไป ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขความผิดพลาดของชีวิตในอดีต มีวิชาความรู้และวิชาชีพติดตัวเมื่อพ้นโทษ สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ไม่เป็นภาระแก่สังคม ไม่ต้องถูกความจำเป็นบังคับให้ประกอบมีงานชีพเลี้ยงตัวอีกต่อไป

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่กระทำความผิดและต้องโทษอยู่ในเรือนจำส่วนใหญ่นั้นจะเป็นผู้มีการศึกษาน้อย และไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งหรือมีอาชีพรับจ้างรายวัน การศึกษาอบรมจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีสติปัญญา คิดเป็น แยกแยะความถูกต้อง ความดี ความชั่วได้ เป็นการปรับปรุงคุณภาพมนุษย์ที่สำคัญทางหนึ่ง เรือนจำมีหน้าที่ต้องให้มีผู้สมุดและสถานที่อ่านหนังสือสำหรับผู้ต้องขัง และต้องพยายามจัดให้ผู้ต้องขังได้อ่านหนังสือตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

ในการศึกษาและอบรมผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้ออกข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 8 เรื่อง การศึกษาและการอบรมผู้ต้องขัง โดยบัญญัติการศึกษาอบรมผู้ต้องขังนั้นให้จัดแบ่งเป็น 3 สาขา คือ พุทธศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาสามัญและวิชาชีพ จริยศึกษา ได้แก่ การอบรมศีลธรรมจรรยาและหน้าที่พลเมืองดี พลศึกษา ได้แก่ การศึกษาการอนามัยและสุขภาพ ตลอดจนการออกกำลังกายและการเล่นออกกำลังกายต่างๆ

1. พุทธศึกษา การศึกษาในสาขานี้แบ่งออกได้ดังนี้

¹⁴¹ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชอาณาจักร ความผิดต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

¹⁴² มาตรา 27.

¹⁴³ มาตรา 28.

1.1 วิชาสามัญ ผู้ต้องขังที่ยังอ่านเขียนหนังสือไทยไม่ได้และยังมีกำหนดโทษเหลือต้องจำต่อไปอีกตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ต้องจัดให้ศึกษาวิชาสามัญตามที่ทางการเรือนจำจัดให้ จนสามารถมีความรู้อ่านเขียนได้

1.2 วิชาชีพผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด และมีได้กำหนดให้มีหน้าที่อันเกี่ยวกับการงานที่มีใช้เป็นการหาผลประโยชน์ต้องจัดให้ศึกษาวิชาชีพทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติตามที่ทางเรือนจำจัดให้

กรณีถ้าเป็นคนฝาก คนต้องขัง สมัครเข้ารับการศึกษาดังกล่าวข้างต้นได้ โดยให้ผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาอนุญาตได้ ตามสมควรแก่กรณี

2. จริยศึกษา ทางเรือนจำจะจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนได้รับการอบรมศีลธรรม จรรยาและหน้าที่พลเมืองดีและต้องจัดให้ฟังพระธรรมเทศนาตามลัทธิศาสนาที่ตนนับถือ และต้องพยายามให้ความสะดวกผู้ต้องขังได้ประกอบพิธีกรรมในวันพระและพิธีสำคัญในทางลัทธิศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ ตามที่เห็นสมควร

3. พลศึกษา เรือนจำต้องพยายามจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการแนะนำในการอนามัยและการสุขาภิบาลตามสมควร ให้ผู้ต้องขังฝึกหัดระเบียบแถว เล่นกีฬาและการเล่นออกกำลังกายต่างๆ ตามที่เรือนจำจัดให้

ในการรักษาพยาบาล อนามัยและสุขาภิบาล ส่วนนี้เป็นการดูแลผู้ต้องขังด้านการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเป็นหญิงมีครรภ์¹⁴⁴ ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์¹⁴⁵ นอกจากนี้ในการควบคุมดูแลอนามัยของผู้ต้องขังก็เป็นอำนาจของแพทย์ และแสดงความเห็นต่ออธิบดีเพื่อขออนุญาตให้ผู้ต้องขังไปรักษาตัวนอกเรือนจำ¹⁴⁶ ในเรื่องสุขภาพอนามัยผู้ต้องขังมีหน้าที่ดังต่อไปนี้¹⁴⁷

- 1) ทำความสะอาดของร่างกาย เครื่องนุ่งห่มหลับนอน เครื่องใช้ส่วนตัว ที่อยู่อาศัย
- 2) ตัดผม โกนหนวดเครา ตัดเล็บ อาบน้ำ
- 3) ได้รับเครื่องนุ่งห่ม ผ้าอาบน้ำ ผ้าห่มนอนและเสื้อปูนอนและสิ่งจำเป็นสำหรับผู้หญิง

¹⁴⁴ หนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ 102/2502 ลงวันที่ 11 กันยายน 2502 อนุญาตให้ผู้ต้องขังคลอดบุตรนอกเรือนจำ กรณีเด็กต้องคลอดในเรือนจำ ให้ระบุเลขที่ของสถานที่เกิด มิใช่เรือนจำ

¹⁴⁵ มาตรา 29.

¹⁴⁶ มาตรา 30., ระเบียบกรมราชทัณฑ์(ฉบับที่ 6) เรื่อง การอนุญาตให้ผู้ต้องขังออกไปรักษาตัวนอกเรือนจำ, หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ 113/2486 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2486, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การควบคุมผู้ต้องขังที่ได้รับอนุญาตให้ออกไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ.2521, หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ มท.1005/ว.86 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2530 เรื่อง การอนุญาตให้ผู้ต้องขังป่วยออกไปรักษานอกเรือนจำหรือทัณฑสถาน

¹⁴⁷ กฎกระทรวงฯ ข้อ 67-78.

4) ใต้พักผ่อนและออกกำลังกาย

5) รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ สะอาดและเพียงพอ อย่างน้อยวันละ 2 มื้อ มีแพทย์หรือเจ้าพนักงานเรือนจำตรวจอาหารก่อนรับประทาน ผู้ทำอาหารต้องให้แพทย์ตรวจสอบสุขภาพเสียก่อน นอกจากนี้แพทย์ยังมีหน้าที่ตรวจเรือนจำในเรื่องสุขาภิบาลด้วยในทุกๆ 3 วัน ให้คำแนะนำและบันทึกผลตรวจการสุขาภิบาล แล้วพัศดีต้องทำตามคำแนะนำ¹⁴⁸ เช่นในเรื่อง ความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง แสงสว่าง การระบายอากาศ การทำงาน การพักผ่อน น้ำดื่ม น้ำใช้ การระบายน้ำเสีย การกำจัดปฏิกูลต่างๆ ภาชนะใส่อาหาร

ในการจัดชั้นผู้ต้องขัง การเลื่อน-ลดชั้นนักโทษเด็ดขาด และการแต่งตั้งผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เป็นมาตรการที่ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความเคร่งครัดในระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อตนเองรวมทั้งส่วนรวมยิ่งขึ้น โดยมีการให้ประโยชน์ตอบแทนลดหลั่นตามชั้นของผู้ต้องขัง เป็นอำนาจของรัฐมนตรี มาตรา 11 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 44 กำหนดชั้นของนักโทษเด็ดขาดไว้ 6 ชั้น คือ ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว และชั้นเลวมาก และมีข้อกำหนดเกณฑ์ต่างๆ ในการเลื่อน-ลดชั้นของนักโทษเด็ดขาด¹⁴⁹ การเลื่อนและลดชั้นนักโทษ ในทางปฏิบัติเป็นอำนาจของผู้บัญชาการเรือนจำ ซึ่งกระทำปีละ 2 ครั้ง ทำได้ครั้งละ 1 ชั้นเท่านั้น ถ้าข้ามชั้นต้องมีเหตุผลพิเศษและอนุมัติอธิบดีก่อน¹⁵⁰

อย่างไรก็ดี ในเรื่องของวินัย ความดี ความชอบ และโทษ หลักทั่วไปคือ ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของเรือนจำ¹⁵¹ โดยเรือนจำต้องแจ้งระเบียบข้อบังคับให้ผู้ต้องขังทราบ¹⁵² และกรณีที่นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษาและทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

1) ให้ความสะดวกในเรือนจำตามที่อธิบดีกำหนดไว้ในข้อบังคับ¹⁵³

¹⁴⁸ กฎกระทรวงฯ ข้อ 66.

¹⁴⁹ กฎกระทรวงฯ ข้อ 44, 45, 48, 81, 83, 107, 108, 134.

¹⁵⁰ กฎกระทรวงฯ ข้อ 81-83, ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วย การเลื่อนและลดชั้นนักโทษเด็ดขาด พ.ศ.2536. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การเลื่อนและลดชั้นผู้ต้องขัง พ.ศ.2522, หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ มท.0905/ว.55 ลงวันที่ 22 มีนาคม 2522.

¹⁵¹ มาตรา 31.

¹⁵² ระเบียบกรมราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 10) เรื่อง การชี้แจงระเบียบข้อบังคับของเรือนจำให้ผู้ต้องขังทราบ

¹⁵³ ข้อบังคับอธิบดีกรมราชทัณฑ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2480, แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับที่ 1/2499 กำหนดเรื่อง ความสะดวกและประโยชน์ที่นักโทษแต่ละชั้นจะได้รับในขณะใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ, แก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2533.

2) เลื่อนชั้น

3) ตั้งให้มีตำแหน่งหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ

4) ลาไม่เกินสี่วันในคราวหนึ่ง โดยไม่รวมเวลาที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้าด้วย เมื่อมีความจำเป็นเห็นสมควรเกี่ยวกับกิจธุระสำคัญหรือกิจการในครอบครัว แต่ห้ามมิให้ออกไปนอกราชอาณาจักรสยาม และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ระยะเวลาที่อนุญาตให้ลานี้มีให้หักออกจากการคำนวณกำหนดโทษ¹⁵⁴

5) พักการลงโทษภายใต้บังคับเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ แต่การพักการลงโทษนี้จะพึงกระทำได้ต่อเมื่อ นักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้กำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินกว่ากำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่¹⁵⁵

6) ลดวันต้องโทษจำคุก (Goodtime Allowance) ให้เดือนละไม่เกินห้าวัน ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ในการลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา¹⁵⁶

7) ในการลดวันต้องโทษตาม (6) ให้มีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนของกรมราชทัณฑ์ กรมตำรวจ กรมอัยการ กรมประชาสงเคราะห์และจิตแพทย์จากกรมการแพทย์ เป็นผู้พิจารณาโดยมติเสียงส่วนมาก เป็นมาตรการตอบแทนความประพฤติดีของนักโทษเด็ดขาด ตามมาตรา 32(6) และ (7) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2520 และกฎกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 8 พ.ศ.2521

8) นักโทษเด็ดขาดที่ส่งออกไปทำงานสาธารณะนอกเรือนจำตามมาตรา 22 ทวิ ให้ได้ลดวันต้องโทษจำคุกลงอีกไม่เกินจำนวนวันที่ทำงานสาธารณะนั้น และอาจได้รับรางวัลด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

¹⁵⁴ ดูระเบียบกรมราชทัณฑ์(ฉบับที่ 5) เรื่อง การลาของผู้ต้องขัง พ.ศ.2480, หนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ 60/2502 เรื่อง การลาของผู้ต้องขัง ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2502.

¹⁵⁵ ดูระเบียบกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การพักการลงโทษ พ.ศ.2496.

¹⁵⁶ ดูพระราชบัญญัติราชทัณฑ์(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2520 และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2523, กฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ.2521), หนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ มท. 0905/ว.149 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2521.

ในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ กล่าวคือ ภายใต้บังคับบทบัญญัติในภาค 7 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยข้อยกโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ ผู้ต้องขังยังมีสิทธิในอันที่จะยื่นคำร้องทุกข์หรือเรื่องราวใดๆ ต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้¹⁵⁷

¹⁵⁷ มาตรา 34., กฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 120-126, หนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ 136/2495 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2495 เรื่อง การรับเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง.

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในต่างประเทศ

ในบทนี้จะได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในต่างประเทศในชั้นการบังคับโทษจำคุก โดยทำการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยเฉพาะในมาตรการการพัก-ลด การลงโทษ มาตรการกักโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 อังกฤษ

ประเทศอังกฤษ มีแนวคิดและการปฏิบัติที่ให้ความสำคัญระหว่าง กระบวนการยุติธรรม : สังคม : แนวคิดใหม่ : การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด¹⁵⁸ เพื่อลดปริมาณคดีอาญาและปกป้องคุ้มครองสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มุ่งเน้นมาตรการป้องกันมากกว่าการแก้ไข กล่าวคือ เป็นกลไกการทำงาน 2 ภาคส่วนผสานกัน และมีแนวทางในการปฏิบัติการดังนี้

1. การป้องกันเบื้องต้น (Primary Prevention) เป็นการพยายามสร้างแนวทางในการป้องกันเยาวชนให้ห่างจากอาชญากรรมทุกประเภท มาตรการในการตรวจจับยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ
2. กระบวนการป้องกันอย่างทันที (Immediate Prevention) เป็นการสร้างสังคมให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น
3. การตรวจสอบ (Detection) เป็นมาตรการตรวจสอบการกระทำความผิด การสืบเสาะข้อมูลลักษณะการกระทำความผิด สืบเสาะสถานที่ เป้าหมายหรือแหล่งหลักฐานการประกอบอาชญากรรม การลงทุนกับงานด้านตำรวจ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สร้างมาตรการปกป้องเหยื่อมากขึ้น
4. อัยการ (Prosecution) ให้เกิดความร่วมมือในการทำงานระหว่างตำรวจกับระบบของกระบวนการทางอาญา ประสิทธิภาพของศาลในการบริหารจัดการการพิจารณาคดีที่ดี

¹⁵⁸ Secretary of State for the Home Department. **Justice for All**, 2002 p.30.

5. การลงโทษ (Punishment) มีการกำหนดโทษจากศาลตามคำพิพากษาที่เป็นที่ยอมรับได้อย่างถูกต้อง ยุติธรรม มีการนำกระบวนการลงโทษทางเลือกมาใช้

6. การปรับพฤติกรรม (Rehabilitation) กระบวนการปรับปรุงพฤติกรรมโดยสังคมมีส่วนร่วมในการป้องกัน และเข้าร่วมจัดการด้วย ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างเรือนจำและการคุมประพฤติ การช่วยเหลือนักโทษให้ เกิดทักษะในการทำงานและการทำางาน

ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการพิจารณากำหนดโทษ Sentencing Guideline Council โดยมี Lord Chief Justice เป็นประธาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการวินิจฉัยลงโทษที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ โดยมีแนวทาง เช่น¹⁵⁹

1) มีการพยายามใช้ระบบการลงโทษทางเลือก กล่าวคือ มีการลงโทษโดยสังคม ซึ่งเป็นการลงโทษแนว ใหม่

2) มีระบบการพักการลงโทษ โดยคณะกรรมการพักการลงโทษ ทำการพิจารณาผ่อนปรนหรือปล่อยตัว

3) รัฐมีนโยบายให้ใช้โทษปรับเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เพื่อคัดคนทำผิดที่ไม่ปฏิบัติตามในการลงโทษปรับครั้งแรก

4) ให้นำกระบวนการฟื้นฟูบำบัด ผู้กระทำความผิด (remand) โดยเฉพาะกับผู้เยาว์มาเป็นส่วนหนึ่งของ มาตรการลงโทษด้วย

5) ความผิดที่ไม่รุนแรงให้นำมาตรการลงโทษทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องมาใช้แทนการจำคุก¹⁶⁰

ให้ความสำคัญกับคำพิพากษาของศาลมาก กล่าวคือ คำพิพากษาดังกล่าวต้องปกป้องสังคม การกำหนดบทลงโทษ ให้เหมาะสมกับความผิดของอาชญากร กำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิด นำผู้กระทำความผิด ออกจากสังคมชั่วคราวหรือถาวร กำหนดวิธีการฟื้นฟูปรับปรุงพฤติกรรมผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้มีการกระทำ ความผิดซ้ำอีก สร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อความผิดที่กระทำขึ้น

รูปแบบแนวทางการลงโทษในสมัยใหม่มีดังนี้ คือ

1) การบริการสังคม

2) การจำคุกระยะสั้นพร้อมทั้งบริการสังคม ตั้งแต่ 3 เดือนถึง 12 เดือน

¹⁵⁹ Ibid. p. 86.

¹⁶⁰ Ibid. p. 87.

- 3) การพักการลงโทษและให้บริการสังคมสำหรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี¹⁶¹
- 4) การจำคุกในวันสุดสัปดาห์และบริการสังคมในวันธรรมดา
- 5) กรณีการจำคุกตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป ศาลอาจสั่งจำคุกครั้งหนึ่งและบริการสังคมอีกครั้งหนึ่ง
- 6) ให้จำคุกทันทีไม่ต้องรอสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นอันตรายหรือทารุณกรรมทางเพศ
- 7) แม้ว่าการจำคุกระยะสั้นจะเหมาะสมสำหรับในหลายๆ คดี แต่ต้องทำไปพร้อมกับการฟื้นฟูบำบัด การอบรมและการให้การศึกษา รวมถึงการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนประชากรในเรือนจำในประเทศ England และ Wales

ปี ค.ศ.	จำนวน
1975	39,820
1976	41,443
1977	41,570
1978	41,796
1979	42,220
1980	43,109
1981	43,346
1982	43,754
1983	43,773
1984	43,349
1985	46,278
1986	49,949
1987	48,610
1988	45,636
1989	45,897
1990	45,817
1991	44,566
1992	48,794
1993	51,047
1994	55,281

¹⁶¹ Ibid. p.93.

ปี ค.ศ.	จำนวน
1995	61,114
1996	65,298
1997	64,770
1998	64,602
1999	66,301
2000	70,861
2001	73,657
2002	74,488

3.1.1 การบังคับโทษจำคุกของประเทศไทย ในหัวข้อนี้จะเป็นเนื้อหาสาระของกฎหมายการบังคับโทษจำคุก หลักคิด แนวนโยบายแห่งรัฐ และการดำเนินการในปัจจุบันดังต่อไปนี้

(1) กฎหมายในการบังคับโทษจำคุก โครงสร้างอันสำคัญในการบังคับโทษจำคุก ในประเทศไทย อังกฤษและเวลส์ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดกฎเกณฑ์ และกรอบแนวทางต่างๆ จะบัญญัติไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์ ปี 1952 (Prison Act of 1952) และระเบียบข้อบังคับอีกส่วนหนึ่ง และ Prison Rules of 1964¹⁶² ซึ่งกำหนดหลักการพื้นฐานต่างๆ เนื้อหาสาระของกฎหมายราชทัณฑ์นี้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงในระหว่าง ปี ค.ศ.1968 และ 1972 และโดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการปรับปรุงแก้ไขจากสภาพปัญหาที่พบในทางปฏิบัติ และแก้ไขด้วยวิธีการที่พิสูจน์และประเมินผลได้จริง

(2) ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของงานราชทัณฑ์ ตามกฎหมาย Prison Rules of 1964 มีเป้าหมายเพื่ออบรมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อยังให้เกิดการกระตุ้นและสนับสนุนผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ต่อไป¹⁶³ ดังนี้ คือ

เป้าหมายแรก เปลี่ยนทัศนคติของผู้กระทำความผิดให้มีผลเหมือนกับคนทั่วไป มีการพยายามให้มีการปรับปรุงตัวมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง

¹⁶² แก้ไขเพิ่มเติมปี 1999.

¹⁶³ Purpose of prison training and treatment

1.The purpose of the training and treatment of convicted prisoners shall be to encourage and assist them to lead a good and useful life.

เป้าหมายที่สอง มีการวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเฉพาะของ Anglo-American และวิเคราะห์การกำหนดและไม่กำหนดระยะเวลาการจำคุกทั้งหมด มีแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในการเบี่ยงเบนโทษจำคุกและนำสิทธิต่างๆ ในเรื่องของมนุษยธรรม เมตตา กรุณา อย่างมีขอบเขตมาใช้ ภายใต้การบริหารงานของ กระทรวงมหาดไทย (Home office)

เป้าหมายที่สาม มีภารกิจที่รองรับการดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มนุษยชนและเป็นที่เชื่อถือได้ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง มีมาตรการป้องกันการหลบหนีจากเรือนจำ

ตามสรุปรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบเรือนจำ¹⁶⁴ ในความรับผิดชอบในการบังคับโทษทางอาญาในเรือนจำมีดังนี้ คือ

1. การสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์ให้กับผู้ต้องขังที่ส่งเสริมให้มีการปรับตัวได้ให้เหมาะสม เพื่อสามารถกลับสู่สังคมในอนาคต
2. ผู้ต้องโทษถูกพิทักษ์และมีการกระตุ้นให้รู้สำนึกด้วยตัวของตัวเอง
3. การถูกแยกออกจากสังคมปกติไปยังเรือนจำ ต้องเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดที่มีความเป็นไปได้เท่านั้นและเพื่อความปลอดภัย ตามพฤติกรรมของแต่ละบุคคล
4. เพื่อเตรียมความพร้อมในการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม และมีการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องภายหลังการปล่อยตัวไปแล้ว

เรือนจำอยู่ภายใต้การบริหารงานของกระทรวงมหาดไทย (Home office) สภาพปัจจุบัน (ค.ศ. 2002) มีจำนวนผู้ต้องขังกว่า 71,000 คน ในที่คุมขัง 140 แห่ง เรือนจำมีหลายรูปแบบ สัดส่วนของสถานที่คุมขังผู้กระทำความผิด ปี ค.ศ. 2001

(3) สิทธิของผู้ต้องขังและมาตรฐานการลงโทษ รายงานของ European Council¹⁶⁵ ว่าประเทศอังกฤษและเวลส์ปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานของสหประชาชาติ ตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การดำเนินการที่เกือบจะเป็นไปในทางเดียวกัน เพียงแต่ต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์ของผู้ต้องขังการปรับตัว และในเรื่องความหนาแน่นของจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์เช่นเดียวกันกับประเทศอื่นๆ ในยุโรป ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเช่นกัน

¹⁶⁴ The report of the Committee of Inquiry into the United Kingdom Prison Services.

¹⁶⁵ ECCP: Report on the Standard minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Strasbourg, 1980. p37.

(4) ระบบและองค์การในการบังคับโทษทางอาญา ตั้งแต่ปี 1963 การราชทัณฑ์ของอังกฤษและเวลส์ บริหารจัดการโดย กระทรวงมหาดไทย มีผู้บังคับบัญชาซึ่งไม่ได้รับผิดชอบดูแลเฉพาะการบังคับโทษตามกฎหมาย อาญาเท่านั้น แต่รวมถึงอำนาจในการพักการลงโทษ การคุมประพฤติ และสวัสดิการความปลอดภัยของสังคมให้กับ ผู้ต้องขังในเรือนจำและการปล่อยตัว ดำเนินการโดยคณะกรรมการราชทัณฑ์¹⁶⁶

สถานที่ควบคุมผู้ต้องขัง ประกอบไปด้วยผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา สำหรับนักโทษเด็ดขาดที่ศาล พิพากษาแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะเป็นผู้ส่งมอบผู้ต้องขังให้โดยมีกำหนดเวลาที่แน่นอนในการ ควบคุม ปรากฏตามหมายศาลขึ้นยันหรือเอกสารอื่นใดตามกฎหมายของรัฐสภาระบุเหตุผลเป็นการเฉพาะราย¹⁶⁷

เรือนจำท้องถิ่นมักจะเป็นเรือนจำปิด ส่วนใหญ่เป็นเรือนจำประเภท “B” มีหน้าที่หลักในการ กักขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา ถ้าต่อมามีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดจริง ผู้ต้องขังก็จะถูกย้ายไปอยู่เรือนจำอีก ประเภทขึ้นอยู่กับการจำแนกลักษณะการกระทำความผิด ซึ่งจะได้รับการปฏิบัติและการปรับพฤติกรรมในรูปแบบ ต่างๆ อย่างไรก็ตามผู้ต้องขังที่ศาลพิพากษาให้จำคุกระยะเวลาดสั้นๆ อาจอยู่ในเรือนจำท้องถิ่นต่อไปได้จนครบ กำหนดโทษ¹⁶⁸

สำหรับเรือนจำของประเทศอังกฤษจะประกอบด้วยเรือนจำปริมาณที่มีกระจายอยู่ทั่วไป เป็น เรือนจำประเภท “B” สำหรับนักโทษที่มีอันตรายมากๆ ตั้งแต่ในปี 1968 จะถูกจัดแยกกลุ่มเป็นจำนวนน้อยๆ เข้าไว้ในเรือนจำประเภท “A” เพื่อความเหมาะสมจากเหตุผลที่ว่าด้วยเรื่องของความปลอดภัย¹⁶⁹

การมีเรือนจำมากมีผลต่อจำนวนเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ การควบคุมและการบริหารจัดการต่างๆ ที่ผู้กระทำผิดมีจำนวนมากๆ มีการพยายามใช้มาตรการภายนอกเรือนจำเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง ใช้มาตรการทาง การศึกษา การอบรมวิชาชีพ ผู้ต้องขังจำนวนมากสามารถแก้ไขพฤติกรรมได้ด้วยเวลาสั้นๆ แต่ปรากฏว่าผู้ต้องขังที่ ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกระยะสั้น มีอัตราการกระทำความผิดซ้ำปริมาณที่สูงมากกว่าคนที่ต้องคำพิพากษาให้ จำคุกระยะเวลานาน ผลจากการวิเคราะห์สาเหตุมาจากการใช้โปรแกรมการแก้ไขพฤติกรรมในการจำคุกระยะสั้นจะ ไม่ครบสมบูรณ์ ผู้ต้องขังดังกล่าวต้องถูกย้ายไปยังเรือนจำที่ไกลจากภูมิลำเนา ผู้ต้องขังร้อยละ 43 บอกว่าพวกเขา

¹⁶⁶ Ibid. p.55.

¹⁶⁷ Section 12 Prison Act 1952.

¹⁶⁸ Gunter Kaiser. (1998). Ibid. p.57.

¹⁶⁹ Ibid.

ต้องเสียไปซึ่งการติดต่อและความสัมพันธ์กับครอบครัวตั้งแต่เข้าไปอยู่ในเรือนจำ สำหรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา ร้อยละ 48 มีข้อมูลการวิจัยพบว่า ยังพอรักษาการติดต่อสัมพันธ์กับครอบครัวได้อยู่¹⁷⁰ และเมื่อผู้ต้องขังถูกส่งตัวเพื่อ บังคับโทษจำคุกในเรือนจำ เรือนจำจะถ่ายรูป และทำประวัติผู้ต้องขัง รายละเอียดต่างๆ เช่น ศาสนาที่นับถือ เป็นต้น เอกสารต่างๆ จะถูกเก็บรักษาไว้ที่รัฐมนตรี เรือนจำต้องทำหนังสือแจ้งเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือสิทธิ พิเศษต่างๆ การอุทธรณ์ และเรื่องที่นักโทษต้องทราบ กรณีนักโทษอ่านหนังสือไม่ออกก็ให้อธิบายด้วยวาจาให้ เข้าใจ¹⁷¹

(5) การจำแนกผู้ต้องขัง ระบบการจำแนกผู้ต้องขังที่ประเทศอังกฤษและในประเทศต่างๆ ใน ภูมิภาคยุโรป ทำติดต่อกันมามีเป้าหมายแรกเพื่อในเรื่องของความปลอดภัย ในช่วงกลางของปี 1960 ใช้การจำแนก ผู้ต้องขังเป็นการป้องกันไว้ก่อนในการควบคุม การรับตัวผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำ ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ คือ

ประเภท A เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่มีอันตรายต่อความปลอดภัยมากที่สุดกับ สังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี

ประเภท B เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยมากนัก กับสังคม และมีแนวโน้มที่อาจหลบหนี

ประเภท C ประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถกำหนดให้อยู่ในทัณฑสถานเปิดได้ แต่มีความเป็นไปได้ที่อาจจะพยายามหลบหนี

ประเภท D เป็นประเภทของเรือนจำที่ใช้กับผู้ต้องขังที่สามารถอยู่ในทัณฑสถานเปิด ปราศจาก ข้อจำกัดเท่าที่ทำได้

อย่างไรก็ตาม กฎหมายมักจะสันนิษฐานว่า ผู้ต้องขังทุกคนเชื่อว่าการคุมขังในเรือนจำเป็นไปตาม กฎหมาย และอยู่ในระยะเวลาอันจำกัด ก่อปรกับต้องทำงาน หรือมีเหตุผลอย่างอื่น ภายใต้การควบคุมของเจ้า พนักงานเรือนจำ¹⁷² ในปี 1979 อัตราร้อยละ 1 ของผู้ต้องขังทั้งหมดจะอยู่ในประเภท A อัตราร้อยละ 30 ประเภท B อัตราร้อยละ 49 ประเภท C อัตราร้อยละ 20 ประเภท D ความหนาแน่นมากเกินไปของผู้ต้องขังในเรือนจำของ ประเทศอังกฤษ เป็นผลโดยตรงที่สำคัญที่ทำลายระบบและขั้นตอนของการจำแนกผู้ต้องขัง

¹⁷⁰ Secretary of State for the Home Department. Justice for All. Ibid. p.106.

¹⁷¹ Prison Rule.

¹⁷² Section 13 Prison Act 1952.

(6) ห้องขัง รัฐมนตรีจะจัดการเพื่อให้สนองความต้องการของผู้ต้องขังในสิ่งอำนวยความสะดวก จัดเตรียมให้กับผู้ต้องขัง ห้องขังที่ใช้จำคุกผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับรองมาตรฐานโดยผู้ตรวจสอบในเรื่องของ ขนาด แสงสว่าง อากาศ อุณหภูมิ การหมุนเวียนและถ่ายเทของอากาศ ตามความเหมาะสมและเพียงพอต่อสุขภาพ และการ อนุญาตให้ผู้ต้องขังสามารถติดต่อกับเจ้าพนักงานเรือนจำได้ทุกเวลา¹⁷³

หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของผู้ต้องขังที่กำหนดไว้ในเรือนจำจะเป็นไปตาม “แผนการลุกขึ้นให้แข็งแรง The Mountbatten Plan จัดว่าเป็นแผนพื้นฐานที่สันนิษฐานว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับประเภทเรือนจำเปิด ที่ไม่มีการ ระบบความมั่นคงสูงมาเป็นมาตรการในการควบคุม เป็นผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงในเรื่องของความพลอดกัยต่ำ และมี จิตสำนึกความรับผิดชอบ ไม่กระทำในทางที่ผิดกับสังคมซ้ำอีก การจำแนกผู้ต้องขังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่คือร้อน อันจะ พัฒนาไปสู่การพักการลงโทษและการรอกการลงโทษ จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเปิดจะมีจำนวนไม่มากถ้า เปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำปิด 1 ใน 3 หรืออัตราร้อยละ 10.9 และมีจำนวนลดลงทุกปี

(7) การจ้างงานและความก้าวหน้าในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการลงโทษในทัณฑสถาน ของรัฐ จะเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งการจ้างงานในเรือนจำอันเป็นคำสั่งให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งเป็น วิธีการช่วยเหลือเบื้องต้นในการสงเคราะห์ผู้ต้องขังในการอันเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อการกลับคืนสู่ สังคมปกติต่อไป ในการทำงานของนักโทษต้องไม่เกิน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ห้ามนักโทษทำงานส่วนตัวของเจ้า พนักงานและขณะที่นักโทษเจ็บป่วยหรือสภาพร่างกายไม่เหมาะสมกับการทำงานนั้นๆ โดยในการทำงานของ ผู้ต้องขังมิได้มีข้อกำหนดที่จะต้องอบรมก่อน ผู้ต้องขังจำนวนมากสามารถทำงานได้อยู่ในเกณฑ์การผลิตงานเล็กๆ น้อยๆ ในเรือนจำ หรือทำงานที่เกี่ยวกับการเกษตร สำหรับผู้ต้องขังที่ไม่สามารถทำงานได้จะถูกนำไปฝึกอาชีพ ส่งไปช่วยงานในสถานพยาบาล หรือโอนย้ายไปยังเรือนจำอื่น หรือเข้าอบรมตามโปรแกรมทางการศึกษา ความ ประพฤติ โดยอาจารย์ท้องถิ่นและความร่วมมือของสถาบันการศึกษาภายนอกเรือนจำที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว

(8) เจ้าพนักงานเรือนจำ¹⁷⁴ ตามกฎหมาย Prison Act 1952 กล่าวถึงเรื่องของเจ้าพนักงานเรือนจำไว้ ว่า ทุกเรือนจำต้องมีเจ้าพนักงานของรัฐ อนุศาสนาจารย์ เจ้าพนักงานทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ตำแหน่งอื่นๆ ที่ จำเป็น เรือนจำที่รับผู้ต้องขังหญิง จำต้องมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้หญิงอย่างเพียงพอ เรือนจำที่มีความเห็นของรัฐมนตรีที่ เป็นเรือนจำขนาดใหญ่ ให้ต้องมีตัวแทนของรัฐ หรือผู้ช่วยอนุศาสนาจารย์ หรือทั้ง 2 อย่างเพิ่ม และอนุศาสนาจารย์

¹⁷³ Section 14 (1),(2) Prison Act 1952.

¹⁷⁴ Section 7 Prison Act 1952.

และผู้ช่วยอนุศาสนาจารย์ หมอสอนศาสนา และเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมที่รัฐกำหนดและได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วตาม Medical Acts.

3.1.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง งานราชทัณฑ์ตามความเป็นจริงมีขนาดใหญ่มาก มีการหมุนเวียนเข้าออกของผู้กระทำความผิด มีอัตราความถี่ที่สูงขึ้นโดยมิได้คาดคิด¹⁷⁵ ระดับความหนาแน่นของประชากรผู้ต้องขังจากรายงานบันทึกข้อมูลมีผู้ต้องขัง 71,000 คน ในปัจจุบัน สถานที่ควบคุมตัว 140 แห่ง

ผู้ต้องขังจำนวนหนึ่งที่ได้รับโทษจำคุกระยะสั้นจะไม่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมและการเริ่มต้นชีวิตใหม่ การจำคุกระยะสั้นเป็นการเพิ่มโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้น ผู้ต้องขังต้องการความช่วยเหลือในทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิต ในปี 1997 มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังออกจากเรือนจำเกือบครึ่งหนึ่ง ปรากฏว่าภายใน 2 ปี กลับมาเป็นผู้ต้องขังซ้ำอีก¹⁷⁶

จะเห็นได้ว่า เมื่อจำนวนผู้ต้องขังมากมักจะเป็นอุปสรรคที่มีผลต่อการทำงานในเรือนจำ ตลอดไปถึงการคุมประพฤติด้วย ในการควบคุมและการติดต่อกับผู้ต้องโทษ อันเป็นผลกระทบต่องาน การบริหารจัดการที่ดีและมีคุณภาพ นโยบายในการปรับทิศทางลงโทษตามคำพิพากษาเป็นกุญแจสำคัญสู่การคุ้มครองสังคมและการลดปริมาณการกระทำความผิดอาญา โดยเปลี่ยนรูปแบบของคำพิพากษาที่เอาจริงเอาจัง คู่อันตราย อยู่บนพื้นฐานของความเครียด ในการเอาตัวผู้กระทำความผิดเข้าไว้ในเรือนจำและควบคุมตัวไว้จนกระทั่งปล่อยตัว มาสู่รูปแบบใหม่ในการลงโทษทางสังคมและมีการวางแผนการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ในรูปแบบใหม่ เป็นการปรับปรุงยุทธศาสตร์ในทางอาญาที่สำคัญ¹⁷⁷

(1) มาตรการพัก-ลดการลงโทษ มาตรการพักการลงโทษของอังกฤษนั้น จะนำมาใช้กับผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป คำสั่งให้มีการพักการลงโทษมิได้เป็นไปโดยอัตโนมัติ โดยจะปล่อยให้เป็นไปตามดุลพินิจของคณะกรรมการพักการลงโทษ แต่ก็ยังต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทย ตามเงื่อนไขผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมที่จะอยู่ในสังคมแล้วเท่านั้น จึงจะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษ อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพักการลงโทษ และในบางกรณีเป็นอำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary) ด้วย

¹⁷⁵ Ibid. p.105.

¹⁷⁶ Ibid. p.103.

¹⁷⁷ Ibid. p.106.

สิทธิในการได้รับการพักการลงโทษนั้นจะขึ้นอยู่กับว่าผู้ต้องขังได้รับโทษก่อนหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) วันที่พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาออกใช้บังคับ

กรณีได้รับโทษจำคุกหลังวันที่ 1 ตุลาคม 1992

1) ผู้ต้องขังจะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษเมื่อผู้ต้องขังรับโทษมาแล้วครึ่งหนึ่ง โดยจะเรียกวันนี้ว่า “วันที่มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ” ซึ่งถือเป็นวันแรก que ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการปล่อยตัว

2) ถ้าผู้ต้องขังได้รับการพักการลงโทษ ผู้ต้องขังก็จะได้รับการปล่อยตัวโดยมีหมายที่กำหนดเงื่อนไขต่างๆ และจะต้องอยู่ในการควบคุมสอดส่องโดยสำนักงานคุมประพฤติจนกว่าจะถึง 3/4 ของระยะเวลาการลงโทษจำคุก โดยจะเรียกวันนี้ว่า “วันที่ครบกำหนดตามหมาย”

3) ถ้าผู้ต้องขังถูกปฏิเสธให้ได้รับการพักการลงโทษ ผู้ต้องขังอาจมีสิทธิได้รับการพิจารณาให้ได้รับการพักการลงโทษได้อีกเมื่อผู้ต้องขังรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 2/3 ของโทษ โดยจะเรียกวันนี้ว่า “วันพักการลงโทษที่ไม่มีการปล่อยตัว” ทั้งนี้ระยะเวลาระหว่าง “วันที่มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ” กับ “วันพักการลงโทษที่ไม่มีการปล่อยตัว” จะถือเป็นหน้าตาการพักการลงโทษ

4) หากผู้ต้องขังไม่ได้รับการปล่อยตัวตามเงื่อนไขดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้ผู้ต้องขังพ้นโทษเมื่อผู้ต้องขังรับโทษมาแล้ว 2/3 ของเวลารับโทษ อย่างไรก็ตามผู้ต้องขังยังคงต้องอยู่ในความควบคุมดูแลตามหมาย

5) ถ้าผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวโดยยังอยู่ภายใต้หมายการคุมประพฤติอยู่ ผู้ต้องขังนั้นก็สามารถที่จะถูกนำกลับมารับโทษจำคุกอีกหากกระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไข

6) หากผู้ต้องขังได้รับการพักการลงโทษครบกำหนดระยะเวลาแล้ว ผู้ต้องขังก็ยังมีโอกาสที่จะถูกนำกลับมาจำคุกได้อีกจนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาตามโทษจำคุกเดิม

7) ถ้าผู้ต้องขังเป็นผู้กระทำความผิดในข้อหาเกี่ยวกับเพศ ผู้ต้องขังจะต้องอยู่ในความควบคุมดูแลจนกว่าจะสิ้นสุดระยะเวลารับโทษจำคุกเดิม

สำหรับกรณีได้รับโทษจำคุกก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 1992 นั้น แม้ในปัจจุบันจะมีผู้ต้องขังที่ได้รับโทษจำคุกก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 1992 เหลืออยู่ไม่มากนัก แต่ก็ยังมีผู้ต้องขังเหล่านี้อยู่ มาตราการพักการลงโทษและการคุมประพฤติเป็นดังนี้

1) ผู้ต้องขังจะมีสิทธิได้รับการพิจารณาพักการลงโทษเมื่อผู้ต้องขังรับโทษมาแล้ว 1/3 ของระยะเวลาต้องโทษ

2) ถ้าผู้ต้องขังได้รับการพักการลงโทษ ก็จะต้องอยู่ในความควบคุมดูแลตามหมายจนกว่าจะถึง 2/3 ของระยะเวลาโทษ ซึ่งผู้ต้องขังอาจถูกนำกลับมาจำคุกหากกระทำความผิดเงื่อนไข

3) หากผู้ต้องขังไม่ได้รับการพักการลงโทษ ผู้ต้องขังจะมีสิทธิได้รับการพิจารณาให้พักการลงโทษเมื่อผู้นั้นรับโทษมาถึง 2/3 ของระยะเวลาโทษ

4) หากผู้ต้องขังไม่ได้รับการพักการลงโทษตามเงื่อนไขดังกล่าว ผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีเงื่อนไขเมื่อผู้นั้นรับโทษมาถึง 2/3 ของระยะเวลาโทษ

สำหรับการดำเนินการพักการลงโทษนั้น จะพิจารณาตามรายงานจากหลายๆ หน่วยงาน เช่น ตำรวจ ศาล ราชทัณฑ์ และหน่วยงานคุมประพฤติ รายงานดังกล่าวนี้จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ต้องโทษ สภาพแวดล้อมทางบ้าน แผนการปล่อยตัว พฤติกรรมของผู้ต้องโทษระหว่างถูกคุมขัง และพัฒนาการในการจัดการกับปัญหาที่ทำให้ผู้ต้องขังต้องเข้ามาอยู่ในคุก รายงานทั้งหมดจะถูกรวบรวมอยู่ในแฟ้มพักการลงโทษ

ใบสมัครเพื่อพักการลงโทษนั้นจะได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการพักการลงโทษ¹⁷⁸ คณะกรรมการนี้เป็นองค์กรอิสระที่มีสมาชิกจากผู้ที่มีประสบการณ์หลากหลายในหลายๆ อาชีพ หน้าที่ของคณะกรรมการคือการพิจารณาแฟ้มพักการลงโทษของผู้ต้องโทษ ว่าผู้นั้นสมควรที่จะได้รับการพักการลงโทษหรือไม่ ถ้าผู้ต้องโทษได้รับโทษมากกว่า 15 ปีขึ้นไป การพิจารณาจะกระทำโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary)

ระยะเวลาการพิจารณาพักการลงโทษกำหนดไว้ดังนี้

6 เดือนก่อนถึง “วันที่มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ” ผู้ต้องขังจะได้รับสิทธิว่าจะเลือกที่จะเข้าพิจารณาพักการลงโทษหรือไม่

4 เดือนก่อนถึง “วันที่มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ” ผู้ต้องขังจะมีโอกาสที่จะทราบรายละเอียดในแฟ้มพักการลงโทษของตนเอง ผู้ต้องขังสามารถที่จะเขียนข้อความที่แสดงเหตุผลว่าเหตุใดเขาจึงสมควรจะได้รับการพักการลงโทษ และระบุว่าเขาจะทำอะไรหลังจากได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว

3 เดือนก่อนถึง “วันที่มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ” ผู้ต้องขังจะถูกสัมภาษณ์โดยสมาชิกของคณะกรรมการพักการลงโทษ กรรมการจะเขียนรายงานให้กับองค์กรคณะเพื่อพิจารณา อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะได้ทราบรายละเอียดและแสดงความเห็นเกี่ยวกับรายงานฉบับนี้

¹⁷⁸ The Parole Board เป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและประเมินว่านักโทษใดที่สมควรจะปล่อยออกมาสู่สังคมได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น และได้จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1968 ภายใต The Criminal Justice Act 1967 และ Public Order Act 1994

5 สัปดาห์ก่อนถึง “วันที่มีสิทธิได้รับการพักการลงโทษ” องค์กรจะพิจารณาแฟ้มพักการลงโทษของผู้ต้องขังแต่ละรายประกอบกับรายงานข้อมูลต่างๆ ที่ได้มา ทั้งนี้ องค์กรจะเน้นถึงความเสี่ยงของผู้ต้องโทษในอันที่จะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ว่าสังคมจะได้รับความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงพิจารณาว่าผู้ต้องขังจะมีโอกาสกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกหรือไม่และผู้ต้องขังได้รับการบำบัดและฟื้นฟูเพียงพอแล้วหรือยัง

ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการพักการลงโทษ คณะกรรมการพักการลงโทษประกอบไปด้วย 2 องค์กรซึ่งแต่ละองค์กรจะมีสมาชิก 3 ราย

1. องค์กรพิจารณาจำนวน A “Paper” panel การพิจารณาส่วนใหญ่ยังเป็นการพิจารณาจากจำนวน ในการพิจารณาแต่ละครั้ง องค์กรจะต้องพิจารณาจำนวนของผู้ต้องขังประมาณ 24 จำนวน ณ สำนักงานใหญ่ในกรุงลอนดอน แต่ละสัปดาห์จะมีการพิจารณาได้มากกว่า 200 จำนวน

2. องค์กรพิจารณาไต่สวน An “Oral” hearing องค์กรไต่สวนจะทำหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับกรณีที่มีการเพิ่มโทษ ผู้พิพากษาหรือผู้ที่มีคุณสมบัติพร้อมจะเป็นผู้พิจารณา โดยองค์กรสามารถสอบถามจากตัวผู้ต้องขังได้เองและจากพยานแวดล้อมอื่นๆ

ในอนาคต คณะกรรมการฯ จะให้ความสำคัญกับผู้ต้องหาที่กระทำผิดทางเพศ และความรุนแรง โดยเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดเหล่านี้ได้รับการพิจารณาด้วยว่าพวกเขาเหมาะสมที่จะได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษหรือไม่ ทั้งนี้ คณะกรรมการจะต้องพิจารณาว่าจะปลอดภัยหรือไม่ที่จะปล่อยเขาเหล่านั้นกลับสู่สังคม อย่างไรก็ตามถึงแม้นักโทษเหล่านี้ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วก็ยังคงอยู่ในการควบคุมดูแลอยู่ด้วยเพื่อที่จะป้องกันให้สาธารณะปลอดภัย

สำหรับในเรื่องการลดวันต้องโทษ (Remission System) ใช้เป็นมาตรการสำคัญในการปกครองผู้ต้องขัง กล่าวคือ ความปรารถนาสูงสุดของผู้ต้องขังคือการออกจากเรือนจำ จิตใจของเขาต้องการอิสรภาพ อันยังให้เกิดการหลบหนีและคิดจะแหกหักจากสถานที่คุมขัง การใช้มาตรการลดวันต้องโทษจึงเป็นวิธีที่ให้ความหวังหรือประโยชน์หรือการจูงใจให้กับผู้ต้องขังที่จะสามารถออกจากที่คุมขังได้ก่อนเวลา โดยมีเงื่อนไขทางกฎหมาย กำหนดหลักเกณฑ์การลดวันต้องโทษ ใน The Prison Act 1952 Section 25 คือ บุคคลที่ต้องโทษจำคุกภายในระยะเวลาที่กำหนดอาจได้รับการลดโทษส่วนหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้ โดยอาศัยพื้นฐานของความขยันหมั่นเพียรและความประพฤติของนักโทษมาเป็นเกณฑ์พิจารณาและปล่อยตัวได้ และใน prison Rule 1964 กำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นรางวัลแก่นักโทษที่มีความประพฤติดีหรือทำประโยชน์แก่ทางเรือนจำ เป็นการ

เตรียมพร้อมเพื่อกลับสู่สังคมภายหลังการพ้นโทษ นักโทษจึงต้องมีพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนด¹⁷⁹

การลดโทษที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่อดีต โดยการให้นักโทษมีความประพฤติดีและรักษาระเบียบวินัยของเรือนจำ ซึ่งเป็นข้ออ้างในการลดจำนวนนักโทษในเรือนจำมากกว่าคำนึงถึงตัวนักโทษเป็นหลัก โดยสังเกตได้จากผลการลดวันต้องโทษในประเทศอังกฤษได้เพิ่มจำนวนวันลดโทษขึ้นตามจำนวนประชากรนักโทษในเรือนจำ โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ.1987 จะลดให้ถึงครึ่งหนึ่งของโทษที่ได้รับ และพัฒนาต่อมาในปี ค.ศ.1991 โดยนักโทษที่ได้รับโทษจำนวนน้อยจะได้รับโทษน้อยลงเช่นกัน โดยเฉพาะนักโทษที่ได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน จะจำคุกเพียงครึ่งเดียว และจะได้รับการปลดปล่อยโดยอัตโนมัติ อาจทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับตัวเป็นคนดี สถิติของผู้กระทำความผิดซ้ำในประเทศอังกฤษจึงมีอัตราที่สูงอยู่ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษได้นำมาตรการการลดวันต้องโทษจำคุกมาใช้แก้ไขการเพิ่มขึ้นของประชากรนักโทษ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง อย่งไร ผลแต่ผลสำเร็จในการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษนั้นไม่ได้รับการเอาใจใส่ในประเด็นปัญหานี้แต่อย่างใด¹⁸⁰

(2) มาตรการอภัยโทษ แนวคิดของประเทศอังกฤษในเรื่องนี้ยังให้ความสำคัญกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในทางตุลาการ¹⁸¹ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษด้วย ตามหลักที่ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม” จึงมีอำนาจเหนือในทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมที่จะเข้าไปมีบทบาทต่างๆ ได้¹⁸² ลักษณะเช่นเดียวกับของประเทศไทย

ในอดีตที่ผ่านมาผู้ที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญาร้ายแรงมักต้องโทษประหารชีวิต และต้องถูกประหารชีวิตทุกราย การอภัยโทษจึงเป็นสิ่งที่เข้ามาบรรเทาความรุนแรงลงได้ ในปี ค.ศ.1818 มีผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต 1,254 ราย แต่ถูกประหารชีวิตจริงๆ จำนวน 97 ราย โดยผลจากการอภัยโทษ

การพระราชทานอภัยโทษปัจจุบันดำเนินการโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ต้องทำหน้าที่กลั่นกรอง กล่าวคือ ให้มีกระบวนการและขั้นตอนในการพิจารณาคุณสมบัติครบถ้วนและถูกต้อง

¹⁷⁹ The Criminal Justice Act 1991 Section 33-35.

¹⁸⁰ วีรรัตน์ สัมมา. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีการลดวันต้องโทษจำคุก. สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2546. หน้า 86-87.

¹⁸¹ White L.W.M.A. **Government in Great Britain the Empire and the Commonwealth**. Cambridge : University Press., 1961. p. 26.

¹⁸² Hall J.E Williams. **Criminology and Criminal Justice**. London : Butter worth., 1982. p. 146.

ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิ ค.ศ.1688¹⁸³ ผู้ที่สามารถขอใช้สิทธิการขอภัยโทษได้แก่ ผู้กระทำความผิดซึ่งได้รับโทษอาญา ญาติพี่น้อง หรือที่ปรึกษากฎหมายก็อาจยื่นเรื่องผ่านเรือนจำ ตามขั้นตอนการขอภัยโทษแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ

1) การอภัยโทษแบบไม่มีเงื่อนไข (Free Pardons) เป็นผลทำให้หยุดการบังคับโทษทันทีและลบล้างความผิดจากการกระทำนั้นเสมือนหนึ่งว่าบุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน

2) การอภัยโทษโดยมีเงื่อนไข (Conditional Pardons) มีลักษณะของการเปลี่ยนประเภทของโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ เช่น การอภัยโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ได้รับยกเว้นโทษจำคุกโดยอยู่ในการคุมประพฤติ เป็นต้น

3) การอภัยโทษแบบลดโทษ (Remissions) กล่าวคือเป็นการลดจำนวนวันต้องโทษตามคำพิพากษาให้น้อยลงกว่าที่ศาลได้พิพากษาไว้

การอภัยโทษส่วนใหญ่เป็นเรื่องของกรณีโทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นส่วนใหญ่ อาจกล่าวได้ว่ากำหนดเวลาในการจำคุกไม่มีความแน่นอนตายตัว อาจยืดหยุ่นหรือถูกปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมโดยอำนาจของฝ่ายบริหาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีบทบาทในการขอพระราชทานอภัยโทษ ดังนั้น มาตรการในการกลั่นกรองและตรวจสอบคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดจึงมีความสำคัญยิ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงต้องทำงานร่วมกับอธิบดีกรมราชทัณฑ์

ผลของการอภัยโทษ คือการหยุดการบังคับโทษบุคคลนั้น และยังทำให้มีโอกาสดำเนินชีวิตใหม่อีกครั้ง

(3) มาตรการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รัฐบาลอังกฤษกำหนดยุทธศาสตร์การลงโทษและการปรับปรุงพฤตินิสัยผู้ต้องขังดังนี้ คือ

1) มุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนและงานราชทัณฑ์ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ศาลตัดสินลงโทษให้มีอัตราลดลง¹⁸⁴

2) มุ่งเน้นคำพิพากษาลงโทษโดยสังคมให้ใช้ได้เหมาะสมเป็นไปตามกฎหมาย มีผลก้าวหน้าในการนำมาใช้ พัฒนาการคุมประพฤติให้เพียงพอและดีขึ้น

¹⁸³ Bill of Right, 1688

¹⁸⁴ Secretary of State for the Home Department. Ibid. p.102.

- 3) ให้งบประมาณในการขยายเรือนจำให้ผู้ต้องขังเพิ่มได้อีก 18 เปอร์เซ็นต์
- 4) เพิ่มการดูแลสุขภาพอนามัยผู้ต้องขังและการศึกษา เป็นส่วนที่สำคัญ
- 5) มุ่งเน้นการรักษาความปลอดภัยในเรือนจำ¹⁸⁵

แนวทางที่รัฐบาลต้องการให้มีการพัฒนายุทธวิธีการแก้ไขฟื้นฟูแห่งชาติและทบทวนการรับและกระบวนการปล่อยผู้ต้องขังทั้งหมด รวมทั้งการทำให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวมีความมั่นคงที่ถูกต้องสมควร มีการทำงานที่แน่นอนและให้ทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือในการตั้งรกรากหรือชีวิตใหม่¹⁸⁶

ดังนั้น จุดประสงค์อันสำคัญของคำพิพากษา คือ การปรับปรุงผู้ต้องขังผ่านกระบวนการลงโทษและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดร่วมกับเรือนจำและการคุมประพฤติที่เป็นการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ สำหรับกระบวนการเด็กและเยาวชน แม้ว่าจะมีปริมาณมากอันเป็นการท้าทายการทำงานอย่างมากและเป็นอุปสรรคและเป็นอันตรายมากต่อคนในสังคม ในส่วนของการเผชิญหน้า การร่วมมือของคนในภาคสังคมตามกฎหมาย ทำให้ปริมาณการกระทำผิดอาญาลดลงและทำให้สังคมเกิดความมั่นคงและปลอดภัย¹⁸⁷

การปรับปรุงแก้ไขพฤตินิสัยในเรือนจำ กล่าวคือ การปรับปรุงแก้ไขพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง จะต้องดูผลตอบสนองจากการกระทำและผลที่เกิดตามมาจากการกระทำผิดทั้ง 2 ส่วนและเหยื่อหรือผู้เสียหาย จุดประสงค์ต้องการให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคม ด้วยมาตรการต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ในปี ค.ศ. 2000-02 มีผู้ต้องขังได้รับรองคุณวุฒิ 16,000 คน และทักษะพื้นฐานในระดับ 2 เกี่ยวกับการจ้างงาน มีการลงทุนกว่า 20 ล้านปอนด์ ในการส่งเสริมผู้ต้องขังที่สามารถเรียนได้และสร้างแรงจูงใจให้มีการเรียนรู้มากขึ้น ดังตัวอย่าง Learning skills in prison ต่อไปนี้ คือ กรณีของโทนีเกิดใน Scotswood in Newcastle เรียนอยู่กับโรงเรียนประจำ ในช่วงอายุประมาณ 15 ปี ได้มีการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ คนขายหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยมีมิดเป็นอาวุธ โทนีต้องคำพิพากษาจำคุก 6 ปี ถูกส่งไปยัง Casting Prison serving ในขณะนั้นเขาสามารถเขียนหรืออ่านหนังสือได้เล็กน้อย แต่สิ่งที่กล่าวมานี้เริ่มพัฒนาดีขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการเรียนในเรือนจำที่มีการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ผู้ต้องขัง

¹⁸⁵ ในปี 1992-93 มีผู้ต้องขังหลบหนี 232 คน ผลจากสภาพเรือนจำและมีคนให้ความช่วยเหลือ ในระหว่างปี 1995-95 มีผู้ต้องขังหลบหนีจากเรือนจำประเภท A 12 คน ในระหว่างปี 2000-01 มีผู้ต้องขังหลบหนี 19 คน

¹⁸⁶ Ibid. p.103.

¹⁸⁷ Ibid. p.103.

อย่างสม่ำเสมอ กระทั่งโทนีสารถเขียนหนังสือเรื่อง nephew ได้รับรางวัล Koestler Awards และรางวัล The Puffin Book แห่งปี¹⁸⁸

อย่างไรก็ดี การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น อันเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพื่อสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ โดยปราศจากการกลับไปสู่การใช้ชีวิตเป็นอาชญากรอีก

กฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ต้องขังจำนวนมากที่ยากในการที่จะแก้ไขฟื้นฟู เมื่อถูกจากประวัติการกระทำความผิดอาญา จึงมีการออกกฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดขึ้น The Rehabilitation of Offenders Act 1974 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสามารถตรวจสอบและให้การแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดที่เหมาะสม ระหว่างการคุ้มครองสาธารณะกับความแน่นอนและความเสี่ยงอันตรายจากบุคคลผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้ต้องขังให้มีงานทำและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก มีอำนาจในการทดสอบผลของการให้คำปรึกษาหรือวิธีการแก้ไขได้

การคุมประพฤติ มีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูแก้ไขและป้องกันสังคมส่วนรวม เพื่อลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำ เพื่อการลงโทษที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด เพื่อให้มั่นใจว่าผู้กระทำความผิดทราบผลกระทบที่เขาได้กระทำต่อเหยื่อและสังคมอย่างไรและเพื่อบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยการบริหารจัดการจะมีคณะกรรมการคุมประพฤติจะต้องรับผิดชอบดูแลผู้กระทำความผิดตามเงื่อนไขคุมประพฤติ และทำรายงานส่งให้เรือนจำทราบ เมื่อมีการฝ่าฝืนต้องรายงานให้นายผู้นั้นกลับสู่การจองจำอีกครั้ง แต่คำสั่งของคณะกรรมการพักการลงโทษให้จองจำผู้กระทำความผิดสามารถอุทธรณ์ได้ นอกจากนี้ สำหรับพนักงานคุมประพฤติทุกคนต้องมีใบรับรอง หรือประกาศนียบัตร แสดงคุณวุฒิในงานด้านสังคมสงเคราะห์ การทำงานจะใช้เวลาส่วนใหญ่กับการดูแลการคุมประพฤติและสร้างความเชื่อมโยงกับศาลยุติธรรมของชุมชนอย่างใกล้ชิด มุ่งเน้นการรักษาบุคคล ให้ความสำคัญในเรื่องการให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือและให้ความเป็นเพื่อน การประเมินความเสี่ยงและการปกป้องคุ้มครองสาธารณะเป็นหัวใจของงานคุมประพฤติ อันจะลดโอกาสการกระทำความผิดในอนาคตและสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าปลอดภัยจากอันตราย

¹⁸⁸ Ibid. p.107.

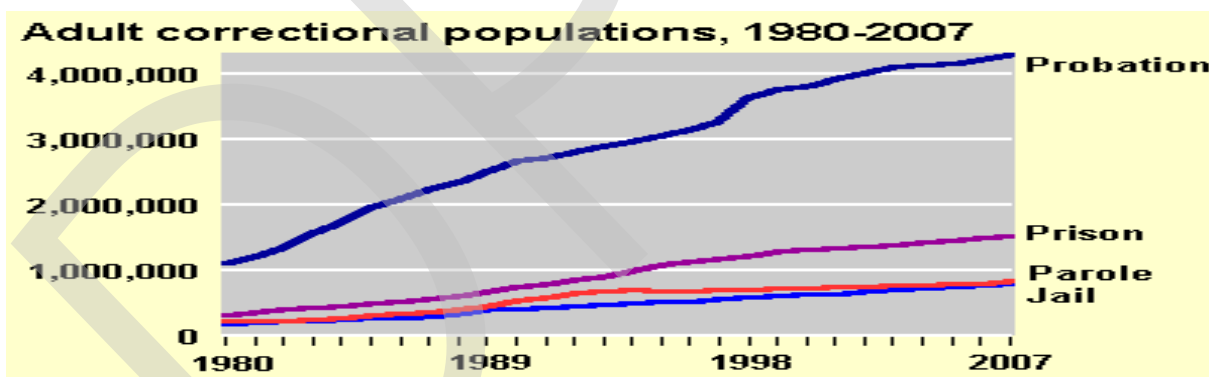
กรมคุมประพฤติมีเป้าหมายในการลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำในปี ค.ศ.2008 ให้ลดลงในอัตราร้อยละ 5 และในปี ค.ศ.2010 ลดลงในอัตราร้อยละ 10¹⁸⁹ และเปิดโอกาสให้เหยื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ด้วยว่าผู้กระทำความผิดจะถูกปล่อยตัวเมื่อไรและจะอยู่ในแผนการคุมประพฤติอย่างไร

3.2 สหรัฐอเมริกา

ระบบงานยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกามีรากฐานมาจากระบบของอังกฤษดังรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การบังคับโทษจำคุก หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลการบังคับโทษจำคุกของสหรัฐอเมริกา คือ กรมราชทัณฑ์ สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และมีการจัดตั้งสำนักงานทัณฑ์แห่งรัฐบาลกลาง (The Federal Bureau of Prison) ซึ่งมีการออกกฎหมายการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (The Federal Prison Rehabilitation Act 1965) การบังคับโทษจำคุกในประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกควบคุมโดยกฎหมายของแต่ละรัฐซึ่งมีอำนาจบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ จึงเป็นรูปแบบที่แตกต่างกัน 52 ระบบ¹⁹⁰

รูปภาพที่ 10 แผนภูมิแสดงจำนวนประชากรของผู้ต้องขังในประเทศสหรัฐอเมริกา (Correctional Populations)

ที่มา: <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/glance/corr2.htm>

ในปี ค.ศ. 2007 มีประชากรจำนวนมากกว่า 7.3 ล้านคนถูกควบคุมตัวอยู่ภายใต้การควบคุมของระบบราชทัณฑ์ซึ่งรวมถึง

1) การคุมประพฤติ (Probation) ซึ่งนับเป็นคำสั่งของศาลที่ให้มีการสอดส่อง ดูแลผู้ที่ถูกศาลตัดสินว่ากระทำความผิดโดยชุมชนหรือสาธารณะชน โดยกำหนดให้มีการควบคุม ดูแลโดยสำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งในหลายๆ

¹⁸⁹ Restructuring Probation to Reduce Re-Offending, National Offender Management Service, p.2.

¹⁹⁰ Gunter Kaiser. Ibid.

คราวด้วยกันที่การควบคุมดูแลเป็นพิเศษนี้มีการกำหนดให้บุคคลนั้นๆ ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นกรณีพิเศษขณะที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ

2) เรือนจำ (Prison) ซึ่งเป็นการคุมขังจำเลยในระบบราชทัณฑ์ระดับรัฐหรือรัฐบาลกลางเพื่อเป็นการรับโทษจำคุกที่สูงกว่า 1 ปี อย่างไรก็ตาม ในบางเขตอำนาจศาลระยะเวลาที่จำเลยต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำนั้นอาจยาวนานกว่า 1 ปีก็เป็นได้

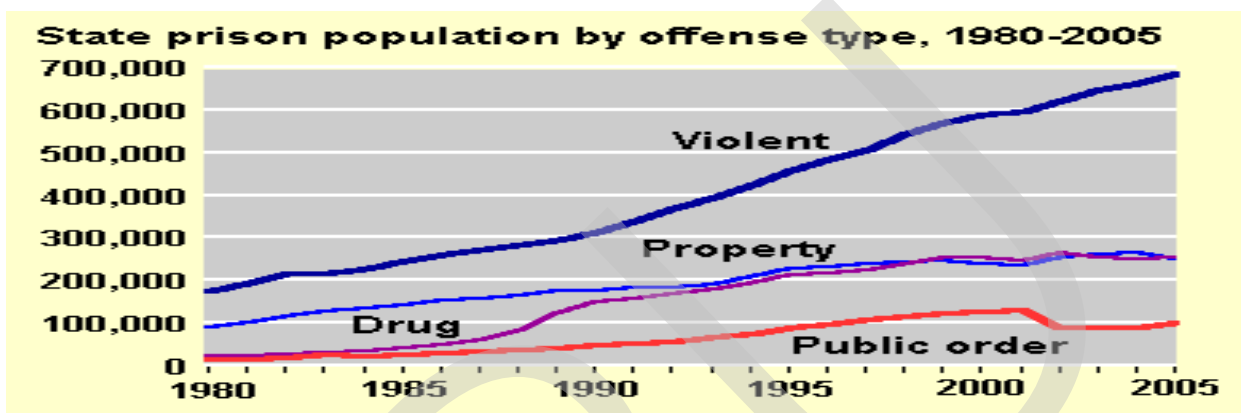
3) ห้องขัง (Jail) ซึ่งเป็นการคุมขังผู้กระทำความผิดหรือจำเลยในห้องขังระดับท้องถิ่นระหว่างที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล (Pending Trial) รอรับการลงโทษตามคำพิพากษา (Awaiting Sentencing) รับโทษจำคุกที่โดยปกติแล้วจะต่ำกว่า 1 ปี (Serving A Sentence That is Usually Less Than 1 Year) หรืออยู่ระหว่างรอการส่งตัวไปยังเรือนจำอื่นหลังจากที่ศาลพิพากษามีความผิดแล้ว (Awaiting Transfer To Other Facilities After Conviction)

4) การปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขหรือทัณฑ์บน (Parole) ถือเป็นการควบคุมในชุมชนที่ถูกจัดให้มีขึ้นระยะเวลาที่รับโทษกักขังหรือจองจำแล้ว ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้มุ่งรวบรวมเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ระหว่างการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขหรือทัณฑ์บนนี้หรือพ้นจากเงื่อนไขที่ให้การปล่อยตัวนี้แล้ว รวมถึงผู้อยู่ภายใต้ของการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขอื่นๆ อีกด้วย อันรวมถึงการปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังหลังจากมีการหักลบช่วงเวลาที่ประพฤติดนดีออกจากระยะเวลาที่ต้องรับโทษจริงแล้ว (Mandatory Release)¹⁹¹ ซึ่งการปล่อยตัวนี้จะมีขึ้นภายหลังการที่รับโทษจองจำในทัณฑสถานมาช่วงหนึ่งแล้ว

¹⁹¹ การปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังหลังจากมีการหักลบช่วงเวลาที่ประพฤติดนดีออกจากระยะเวลาที่ต้องรับโทษจริงแล้ว (Mandatory Release) นี้ เป็นการปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังแบบมีเงื่อนไขในการหักกลบลบกันระหว่างระยะเวลาที่ต้องรับโทษจริงและระยะเวลาที่ต้องขังมีความประพฤติดีและมีได้กระทำความผิดกฎระเบียบของเรือนจำอีกด้วย ตัวอย่างเช่น นักโทษ A ต้องโทษจำคุกเป็นเวลา 4 ปีเนื่องจากมีอาชญากรรม 2 กรรมไว้ในครอบครอง หลังจากที่ได้รับโทษ 2 ปีแล้วและในระหว่าง 2 ปีนั้นนักโทษได้ประพฤติตนดีและมีได้กระทำความผิดกฎระเบียบของเรือนจำมาโดยตลอด ฉะนั้น ระยะเวลาที่ต้องรับโทษจำคุกของเขาคือ โทษจำคุกที่รับแล้วจริง 2 ปีรวมกับเครดิตเวลา 2 ปีที่ประพฤติตนดี(คือช่วงเวลาเดียวกับที่รับโทษไปแล้ว) รวมเป็นระยะเวลา 4 ปีตามที่ศาลลง ในกรณีนี้จะมีการใช้ดุลพินิจว่านักโทษ A จะได้รับการปล่อยตัวให้กลับไปอยู่ในสังคมแต่ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคุมประพฤติหรือไม่ อีกทั้งนักโทษที่จะได้รับการปล่อยตัวในลักษณะนี้จะต้องไม่มีการยื่นคำร้องขอให้มีการปล่อยชั่วคราวโดยมีทัณฑ์บน (Parole) มาแล้วด้วย ถ้ามีการใช้ดุลพินิจปล่อยตัวนักโทษ A แล้ว นักโทษจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคุมประพฤติต่อไปเป็นระยะเวลา 2 ปี (ตามเครดิตเวลา 2 ปีที่ประพฤติตนดี) และจะต้องมีการรายงานตัวพนักงานคุมประพฤติ ตรวจสอบสารเสพติด รับใช้สังคม แล้วแต่กรณี

จากแผนภูมินี้ เห็นได้ว่าจำนวนของผู้ต้องขังหรือผู้ถูกกักกันภายใต้ระบบราชทัณฑ์นั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสำหรับผู้ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการคุมประพฤตินั้นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดเจนกว่ากรณีอื่นๆ

รูปภาพที่ 11 แผนภูมิแสดงจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำระดับรัฐในสหรัฐอเมริกาจำแนกตามประเภทของความผิด

ที่มา: <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/glance/corrtyp.htm>

ซึ่งแผนภูมินี้ได้มีการแสดงแนวโน้มของความผิดอาญา 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่

1) ความผิดอาญาที่มีความรุนแรง (Violent Offenses) ซึ่งรวมถึงการฆาตกรรม การฆ่าผู้อื่นโดยประมาท และโดยไม่มีประมาท ข่มขืนกระทำชำเรา ทำร้ายร่างกายอันเนื่องมาจากความผิดเกี่ยวกับเพศ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ริดเอาทรัพย์ ข่มขู่ กระทำการใดๆ ให้ผู้อื่นตกอยู่ในความเสี่ยงที่มีโอกาสเป็นไปได้สูงว่าจะถึงแก่ความตายหรือเป็นอันตรายสาหัสแก่กาย (Criminal Endangerment) และความผิดอาญาที่มีความรุนแรงฐานอื่นๆ

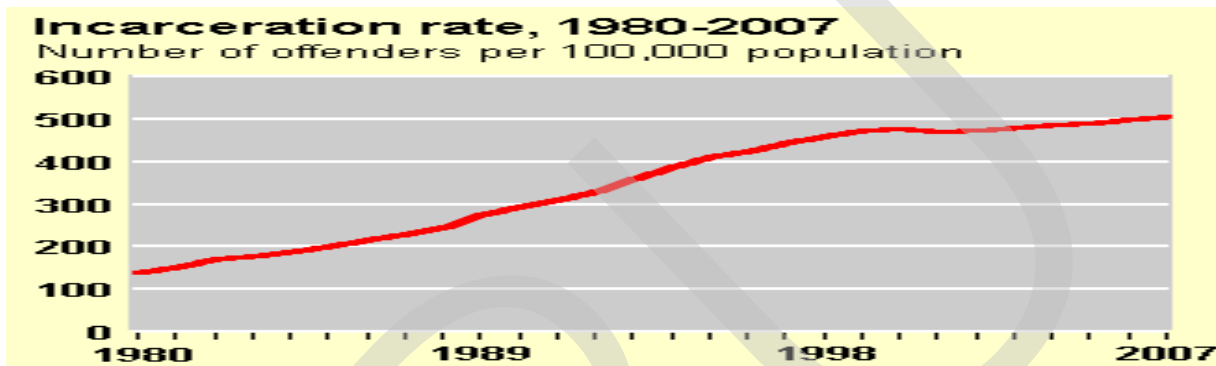
2) ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Property Offenses) อันหมายความว่ารวมถึง การบุกรุกเข้าไปในเคหสถานเพื่อก่ออาชญากรรม ลักทรัพย์ ลักทรัพย์ประเภทยานยนต์ นื้อ โกง ครอบครองและจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้จากการลักทรัพย์มา ทำลายทรัพย์สิน บุกกรุก ทำให้เสียทรัพย์ (Vandalism) เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจตนา ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญโดยไม่มีสิทธิ (Criminal Tampering) และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่นๆ

3) ความผิดอาญาเกี่ยวกับยาเสพติด (Drug Offenses) รวมถึงการครอบครอง ผลิต ขนส่ง และความผิดอาญาเกี่ยวกับยาเสพติดฐานอื่นๆ

4) ความผิดอาญาเกี่ยวกับความสงบสุขของสาธารณะ (Public-Order Offenses) หมายความว่ารวมถึงอาชญากรรมต่างๆ ขับรถขณะมีนเมา การหลบหนีหรือหลีกเลี่ยงจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา การกระทำความผิดต่างๆเกี่ยวกับศาล การขัดขวางต่างๆ การเสนอหรือเข้ามีส่วนร่วมกับการค้าประเวณีเพื่อหาผลกำไรโดยผิดกฎหมาย

(Commercialized Vice) ข้อหาอื่นๆ อันเกี่ยวข้องกับศีลธรรมอันดีและการประพฤติชอบ (Morals and Decency Charges) การฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และความผิดฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสงบสุข จากแผนภูมินี้จำนวนผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดอาญาที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรในเรือนจำ

รูปภาพที่ 12 แผนภูมิแสดงอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังโดยรวมในสหรัฐอเมริกา

ที่มา: <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/glance/incrt.htm>

แหล่งข้อมูลที่นำมาแสดงในแผนภูมินี้ มาจากรายงานประจำปีเกี่ยวกับจำนวนประชากรผู้ที่ถูกกักกันภายใต้ระบบราชทัณฑ์ และการรายงานข้อมูลจำนวนผู้ต้องขังในปี ค.ศ. 2007 เมื่อพิจารณาจากแผนภูมิจะพบว่า หลังจากมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดของจำนวนผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำในปี ค.ศ. 1980 และ 1990 อัตราการเพิ่มขึ้นในปีที่ผ่านมานี้กลับเพิ่มขึ้นทีละน้อย

รูปแบบของเรือนจำจะเป็นเรือนจำระบบปิด และเรือนจำในระบบเปิด หรือเป็นเรือนจำชั่วคราว

ระบบเรือนจำในสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็น 3 ระบบได้แก่

1. เรือนจำส่วนกลาง (Federal prison)
2. เรือนจำในระดับมลรัฐ (State Prison)
3. เรือนจำในระดับท้องถิ่น (The County and Municipal Prison)

ระบบความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำมีการจัดระดับไว้ 4 ระดับคือ

1. เรือนจำความมั่นคงต่ำสุด (Minimum Security) จะมีรูปแบบเป็นทัณฑสถานเปิด
2. เรือนจำความมั่นคงต่ำ (Low Security) เป็นเรือนจำปิด มีเรือนนอนเป็นห้องจ้งรวม

3.เรือนจำความมั่นคงปานกลาง (Medium Security) เป็นเรือนจำปิดที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่แข็งแรง ปกติจะมีรั้ว 2 ชั้น มีระบบป้องกันการหลบหนีที่ทันสมัย ห้องขังจะเป็นห้องเดี่ยวหรือห้องคู่

4.เรือนจำความมั่นคงสูง (High Security) เป็นเรือนจำปิดที่มีโครงสร้างทางกายภาพที่แข็งแรงมากที่สุด

ในการใช้ชีวิตในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขัง การบริการด้านอาหาร การให้บริการทางแพทย์อย่างเต็มรูปแบบ การให้บริการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการร้องทุกข์ การเยี่ยม การโทรศัพท์ การติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ และบริการห้องสมุด

เรือนจำจะจัดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ (Board of Corrections) เป็นผู้กำหนดมาตรฐาน โครงการ การดูแลสุขภาพ และกิจกรรม การก่อสร้าง รับผิดชอบการสร้างเงื่อนไข และมาตรฐานการฝึกฝนเพื่อใช้ในการคุมประพฤติในชุมชน และการแก้ไขในเรือนจำ

3.2.2 มาตรการลดปริมาณผู้ต้องโทษจำคุก ในหัวข้อต่อไปนี้จะกล่าวถึงเฉพาะมาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ในเรื่องมาตรการการพัก-ลดโทษ มาตรการอภัยโทษ และมาตรการการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

(1) มาตรการพัก-ลดโทษ ในสหรัฐอเมริกาการบังคับตามคำพิพากษาในทางนโยบายและปฏิบัติไม่ประสงค์จะให้นักโทษต้องรับโทษจนครบตามคำพิพากษา

ในอดีตผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดให้จำคุกเกินกว่า 1 ปี ก่อนวันที่ 1 พฤศจิกายน 1987 จะมีสิทธิที่จะได้รับการพักการลงโทษ โดยผู้ต้องขังดังกล่าวจะต้องถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำมาเป็นเวลาเกินกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษ หรือตามโทษขั้นต่ำที่ศาลกำหนดไว้ ซึ่งผู้ต้องขังสามารถยื่นขอพักการลงโทษได้ที่เรือนจำทุกแห่ง และจะส่งต่อไปยังคณะกรรมการการพิจารณาการพักการลงโทษ เพื่อพิจารณาว่าจะสมควรได้รับการพักการลงโทษหรือไม่ โดยเรือนจำ/ทัณฑสถาน จะเป็นผู้เสนอรายละเอียดของผู้ต้องขัง ประวัติอาชญากรรม รายงานการสอบสวน คำสนับสนุนจากอัยการ และผู้พิพากษา และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไปแล้วผู้ต้องขังจะได้รับการพักการลงโทษก็ต่อเมื่อได้รับการตอบรับในการเข้าทำงาน และมีที่อยู่อาศัยแน่นอน หากผู้ต้องขังผู้นั้นเจ็บป่วยก็ต้องมีสถานที่ๆ จะได้รับการดูแลรักษา¹⁹²

ต่อมาได้มีการยกเลิกการพักการลงโทษตามพระราชบัญญัติปฏิรูปกำหนดโทษ ปี 1984 ผู้ต้องขังที่ได้รับการตัดสินเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาด หลังจากวันที่ 1 พฤศจิกายน 1987 จะไม่มีสิทธิขอพักการลงโทษ สำหรับ

¹⁹² กรมราชทัณฑ์ สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ. กรมราชทัณฑ์, 2541. หน้า 157.

พระราชบัญญัติใหม่นี้ จะเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์ดังกล่าวเป็นการลดวันต้องโทษจำคุก หรือ Good Conduct Time¹⁹³ โดยมีเหตุผลมาจากการไม่ยอมรับการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการพักการลงโทษ กล่าวคือมีแนวความคิดที่ว่า การลงโทษที่กำหนดไว้แน่นอนจะช่วยลดความไม่แน่นอนและความไม่เที่ยงธรรมในการลงโทษ การลดวันต้องโทษจะช่วยทำให้การใช้ชีวิตของนักโทษในเรือนจำทุกๆ คนมีเหตุผลมากขึ้น เพราะการใช้ดุลพินิจในการให้ลดวันต้องโทษนั้นมีความเป็นภาวะวิสัยที่อธิบายได้ มีที่มาที่ไปและเป็นประโยชน์กับนักโทษมากที่สุด

การลดวันต้องโทษมีไว้เพื่อให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินลงโทษเกินกว่า 1 ปี ยกเว้นโทษตลอดชีวิต มีสิทธิจะได้รับการลดวันต้องโทษ โดยเมื่อถึงวันสิ้นปีของแต่ละปี ผู้ต้องขังจะได้ลดวันต้องโทษ 54 วัน หากไม่ได้กระทำความผิดกฎเรือนจำ และหากผู้ต้องขังได้รับการลดวันต้องโทษไปแล้วและกระทำความผิดในปีต่อไป จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับแต่อย่างใด¹⁹⁴ สำหรับการลดวันต้องโทษนี้ จะสังเกตได้ว่า ผู้ที่ถูกตัดสินโทษ 1 ปี จะไม่ได้รับการลดวันต้องโทษ แต่ผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินจำคุก 1 ปี 1 วัน จะมีสิทธิได้รับวันต้องโทษ¹⁹⁵

กฎหมายจะบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้กว้างๆ เช่น เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี เข้าร่วมโครงการต่างๆ การฝึกอบรมวิชาชีพ วิชาการ หรือกิจกรรมอาสาต่างๆ รวมทั้งโครงการทดลองทางการแพทย์ แต่ละมลรัฐจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน

การคำนวณลดวันต้องโทษให้กับนักโทษจะพิจารณาเป็นรายบุคคลจาก ลักษณะความผิด โทษ สถานภาพ และบันทึกประวัติการทำงาน ผลงาน และระเบียบวินัยนักโทษ กฎหมายของบางรัฐไม่ให้ลดการลงโทษกับนักโทษที่กระทำความผิดร้ายแรง¹⁹⁶ โดยยึดเหตุผลในเรื่องของความปลอดภัยของสังคมและเพื่อรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำ ดังนั้น ผู้ที่ได้รับโทษเป็นระยะเวลายาวนานก็อาจได้รับการลดโทษมากกว่าผู้ที่รับโทษในช่วงเวลาที่สั้นหรืออาจจะกลับกันก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่รูปแบบและวิธีการของกฎหมายแต่ละมลรัฐ

การยกเลิกการลดวันต้องโทษสาเหตุมาจากการฝ่าฝืนกฎระเบียบในเรือนจำ การไม่เข้าร่วมในโครงการต่างๆ ของเรือนจำ และการฝ่าฝืนเงื่อนไขการพักการลงโทษเมื่อได้รับการปล่อยตัว

¹⁹³ เรื่องเดียวกัน.

¹⁹⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 158.

¹⁹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁹⁶ โทษจำคุกมากกว่า 10 ปี, ความผิดเกี่ยวกับเพศหรือพวกวิปริตทางเพศ

(2) **มาตรการอภัยโทษ** ในสหรัฐอเมริกาอำนาจในการอภัยโทษเป็นของประธานาธิบดี ที่จะให้อภัยโทษกับผู้กระทำความผิดอาญาตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (Federal offenses) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา¹⁹⁷ และผู้ว่าการรัฐที่จะให้อภัยโทษกับผู้กระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอาญาของรัฐ (States offense) โดยคณะกรรมการอภัยโทษ (Board of Pardon) ประธานาธิบดีมีอำนาจอภัยโทษได้ในหลายรูปแบบ กำหนดเงื่อนไข เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาตามคำพิพากษา ชะลอการฟ้อง การยกเลิกค่าปรับ ฯลฯ อำนาจของประธานาธิบดีมีมาก สืบเนื่องมาจากอิทธิพลตามแนวทางของกฎหมายอังกฤษ

รูปแบบของการอภัยโทษของสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบเดียวกันกับของประเทศอังกฤษ ได้แก่ การอภัยโทษโดยไม่มีเงื่อนไข (Full pardon) การอภัยโทษแบบมีเงื่อนไข (Conditional pardon) การเปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา (Commutation of Sentence)

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าประธานาธิบดีและผู้ว่าการรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการอภัยโทษ ซึ่งโดยกระบวนการคณะกรรมการอภัยโทษ (Office of the pardon Attorney) ในสำนักงานอัยการ ทำหน้าที่ดำเนินการในเรื่องนี้โดยมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและสำแดงข้อเท็จจริงต่างๆ ตามระเบียบข้อบังคับในเรื่องของหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการยื่นคำร้อง ซึ่งระเบียบนี้จะมีทั้งในระดับของรัฐบาลกลาง¹⁹⁸ และระดับมลรัฐของผู้ว่าการรัฐทั้งหลาย¹⁹⁹

การยื่นคำร้องขออภัยโทษต้องยื่นที่ Office of the pardon ภายใต้เงื่อนไขตามกฎหมาย²⁰⁰ ข้อมูลพื้นฐานที่หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำร้องขออภัยโทษได้แก่ ตรวจสอบหลักเกณฑ์ว่าถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจัยในการพิจารณาเกี่ยวกับคำร้องขออภัยโทษ

ผลของการอภัยโทษในสหรัฐอเมริกามีผลเป็นการบรรเทาโทษที่มีต่อตัวผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการกระทำผิด กรณีการอภัยโทษโดยไม่มีเงื่อนไข (Full pardon) เป็นผลปลดปล่อยโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิด การลงโทษตามคำพิพากษาหมดไปและคืนสิทธิความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้ที่ได้รับ กรณีการอภัยโทษโดยมีเงื่อนไข (Conditional pardon) ผู้ได้รับการอภัยโทษมีข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข ถ้าไม่ปฏิบัติตาม

¹⁹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 2 อนุมาตรา 2

.....ให้ประธานาธิบดีมีอำนาจลดหย่อนผ่อนโทษหรืออภัยโทษแก่การกระทำผิดที่ทำต่อสหรัฐ ยกเว้นในกรณีการถูกฟ้องจับจากตำแหน่ง

¹⁹⁸ Title 28 of the U.S. Code the Federal Regulation s Section 1.1-1.10 and Section o.35 – o.36

¹⁹⁹ ดู ธรรมนูญของมลรัฐ

²⁰⁰ Regulation the department's rules title 28 CFR section 1.1

เงื่อนไขบุคคลนั้นจะถูกเพิกถอนการอภัยโทษและต้องกลับมารับโทษตามคำพิพากษาต่อไป กรณีการลดโทษหรือเปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา(Commutation of Sentence) ทำให้ผู้ได้รับการอภัยโทษได้รับการลดโทษจำคุกให้มีระยะเวลาการจำคุคน้อยลง หรือเปลี่ยนจากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น

(3) **มาตรการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด** กรมราชทัณฑ์ได้นำเอาระบบการศึกษาผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ เพื่อสามารถประเมินผู้ต้องขังได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาการในอดีต ความต้องการในปัจจุบัน และศักยภาพในอนาคต ข้อมูลในลักษณะองค์รวมทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ สังคม (Physical - Psycho - Social Approach) ซึ่งจะได้มาจากการจำแนกผู้ต้องขัง (Inmate Classification) ทำให้สามารถวางแผนเตรียมการบำบัดฟื้นฟูเฉพาะราย และวางรูปแบบสถานที่คุมขังอย่างมีความมั่นคงปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ²⁰¹

ผู้ต้องขังที่เข้าใหม่ต้องผ่านศูนย์ Reception Centers เป็นระยะเวลา 3 – 6 สัปดาห์ เพื่อประเมินและจำแนกลักษณะด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรม การใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาและการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะบุคคล (Case Study) เกี่ยวกับ ประวัติทางกฎหมายและประวัติอาชญากรรม ประวัติภูมิหลังทางสังคม ประวัติการประกอบอาชีพ ประวัติการศึกษา การนับถือศาสนาและทัศนคติ การปรับตัวในเรือนจำ โดยมีสหวิชาชีพ ได้แก่ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักอาชีวบำบัด อนุศาสนาจารย์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาข้อมูล²⁰²

บางกรณีนักจิตวิทยาคลินิกจะมีบทบาทสำคัญในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติพิเศษ อาทิเช่น ผู้ต้องขังที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางจิตใจโดยการทดสอบทางจิต (Psychological Test) ผู้ต้องขังจะถูกส่งตัวไปโรงพยาบาลจิตเวชเพื่อบำบัดทางจิต²⁰³

เมื่อศึกษาข้อมูลเฉพาะรายของผู้ต้องขังแล้ว สหวิชาชีพจะนำข้อมูลทั้งหมดจากทุกส่วนมาผสมผสานกันและเข้าที่ประชุม (Case Conference) ข้อมูลจากส่วนต่างๆ จะถูกรายงานให้ที่ประชุมรับทราบเพื่อหาคำตอบให้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่อต้านสังคมของผู้ต้องขังและพยายามที่จะเข้าใจความต้องการในชีวิตของผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับการตอบสนองในวัยเด็ก เมื่อผู้ต้องขังโตขึ้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในบุคลิกภาพจนส่งผลเป็นพฤติกรรมอาชญากร²⁰⁴

²⁰¹ กรมราชทัณฑ์ สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ, 2541, หน้า 181.

²⁰² เรื่องเดียวกัน, หน้า 181-182.

²⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 182.

²⁰⁴ เรื่องเดียวกัน.

ข้อมูลที่ได้จากการจำแนกผู้ต้องขัง ทำให้ทราบถึงความสามารถและความสนใจของผู้ต้องขังตลอดจนความต้องการในด้านต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อปฏิบัติการของเรือนจำ และเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตลอดเวลาที่อยู่ในเรือนจำ ซึ่งในทุก 6 เดือนจะมีการจำแนกซ้ำ (Re-classification) ในกรณีเกิดความไม่เหมาะสมในมาตรการฟื้นฟูจะได้มีการปรับเปลี่ยนแก้ไข นอกจากนี้ข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมตัวปล่อยผู้ต้องขังด้วย²⁰⁵ มาตรการต่างๆ ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังดังนี้

1.เรื่องการศึกษา ในทุกเรือนจำจะมีส่วนการศึกษาดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ยังไม่จบการศึกษาระดับพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมนันทนาการช่วยผู้ต้องขังให้สามารถพัฒนาความคิด จิตใจ และสุขอนามัยของแต่ละบุคคล เช่น หลักสูตรอบรมงานศิลปะและงานฝีมือ หลักสูตรการเสริมสร้างสุขภาพ หลักสูตรกีฬา การออกกำลังกาย การศึกษาด้านโภชนาการ ฯลฯ อันเป็นกิจกรรมที่จะช่วยในด้านสุขภาพจิต สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น ลดความตึงเครียด อันเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติที่ดี

การศึกษาเป็นการพัฒนาความสามารถของผู้ต้องขังให้มากขึ้น จำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขังแต่ละคน โดยมีการจัดการศึกษาภายในเรือนจำและการอนุญาตให้ออกไปศึกษานอกเรือนจำได้ด้วย²⁰⁶

2.การเรียนรู้ทางศาสนา ผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนาที่ตนพึงประสงค์ได้ โดยมีความสัมพันธ์ของเรือนจำกับ พระ นักบวช บาทหลวง และอาสาสมัครจากหน่วยงานอื่นๆ ในเขตพื้นที่ โดยมีการทำหลักสูตรพัฒนาจิตใจ การศึกษาพระคัมภีร์ และสนับสนุนให้มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้

ประชากรส่วนใหญ่ของผู้ต้องขังที่เข้าสู่เรือนจำมักมีสาเหตุมาจากการขาดความเข้าใจด้านคุณค่าของศาสนา ขาดการฝึกฝนหรือทัศนคติที่ผิดทางศาสนา กิจกรรมทางศาสนาจะมีหลากหลาย ทั้งการสอนในชั้นเรียน การอภิปราย การใช้เพลงทางศาสนา การอ่านหนังสือ พระคัมภีร์ ภาพยนตร์ สไลด์ นิตยสาร การบันทึก ซึ่งนำไปให้ผู้ต้องขังไม่รู้สึกรู้สึกบังคับกดดันให้เรียนรู้มากเกินไป เป็นผลให้ผู้ต้องขังเชื่อถือ นับถือ มีความอบอุ่นมั่นคงทางจิตใจ ยอมรับที่จะปฏิบัติตามคำสอน พัฒนาจิตใจ และทัศนคติบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา²⁰⁷

3.หลักสูตรการฝึกวิชาชีพ มีหลักสูตรอบรมที่เสริมทักษะในอาชีพต่างๆ มากมายหลายด้าน รวมทั้งหลักสูตรในด้านของการบริการด้วย โดยมีการสร้างอุตสาหกรรมเรือนจำ (Federal Prison Industry) ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย

²⁰⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 183.

²⁰⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 183-184.

²⁰⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 187.

ให้แก่หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เช่น เครื่องแบบข้าราชการ เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้มีการรับงานจากบริษัทเอกชนให้ผู้ต้องขังสามารถทำงานได้ ซึ่งผู้ต้องขังจะได้รับการคุ้มครองแรงงานในเรื่องต่างๆ เช่นเดียวกับบุคคลภายนอก เป็นการเสริมสร้างรายได้ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ป้องกันมิให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่อาจนำไปสู่การก่อเหตุร้ายต่างๆ ได้ ซึ่งการทำงานนับว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิเลือกฝึกวิชาชีพหรือทำงานในเรือนจำตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตน เป้าหมายที่สำคัญคือ ผู้ต้องขังได้รับความรู้สึกรู้สึกต่อการมีความสามารถ รู้สึกมีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self-esteem) การผ่านการทำงาน ความรับผิดชอบในการทำงานจะสอนให้รู้จักการควบคุมตัวเอง ซึ่งนิสัยการทำงานที่ดีที่ได้พัฒนาจากการทำงานในเรือนจำจะเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของผู้ต้องขังเมื่อกลับสู่สังคม²⁰⁸

4.การแก้ไขพัฒนาผู้ติดยาเสพติด กระทำโดยการจัดให้มีการเข้าร่วมโครงการต่างๆ ตามความสมัครใจ ทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาวโดยเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านและเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ ทำให้เกิดการแก้ไขพัฒนาผู้ติดยาเสพติดควบคู่ไปกับการควบคุมตัว

5.การแก้ไขฟื้นฟูโดยงานบริการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาในการดำรงชีวิตในเรือนจำนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิตของผู้ต้องขัง จึงมีปัญหาคือสุขภาพจิต ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีผู้ให้คำปรึกษาที่มีลักษณะเข้าใจ เข้าถึง เป็นกันเอง ทั้งแบบรายบุคคลและแบบเป็นกลุ่ม และต้องทำงานผสมผสานกับหน่วยงานภายนอกด้วย การฟื้นฟูด้านจิตใจจะกระทำโดยวิธีการทางจิตวิทยา กับการฟื้นฟูด้วยหลักศาสนา

การกระทำความผิดเกิดจากความรู้สึกและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับสังคม การฟื้นฟูแก้ไขเปลี่ยนแปลงบุคคลต้องทำในด้านความรู้สึกและทัศนคติเป็นหลัก ในเรือนจำที่มลรัฐแคลิฟอร์เนีย จะใช้วิธีการกลุ่มบำบัดโดยจิตแพทย์ (Group Therapy) ทั้งนี้เนื่องจากมีหลายปัจจัยซึ่งจำกัดการบำบัดเฉพาะราย วิธีการของกลุ่มบำบัดจะเน้นที่การฟื้นฟูสภาพจิตใจของบุคลิกภาพของผู้ต้องขังในกลุ่ม ที่เรียกว่า “Group psychotherapy” หรือกลุ่มจิตบำบัด ที่งานจะประกอบไปด้วยจิตแพทย์ นักจิตวิทยา และผู้ให้คำแนะนำปรึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญในวิธีการของกลุ่มจิตบำบัดต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ต้องขังให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้นด้วยกระบวนการกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสม ถูกต้องดีงาม²⁰⁹

²⁰⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 185.

²⁰⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 186.

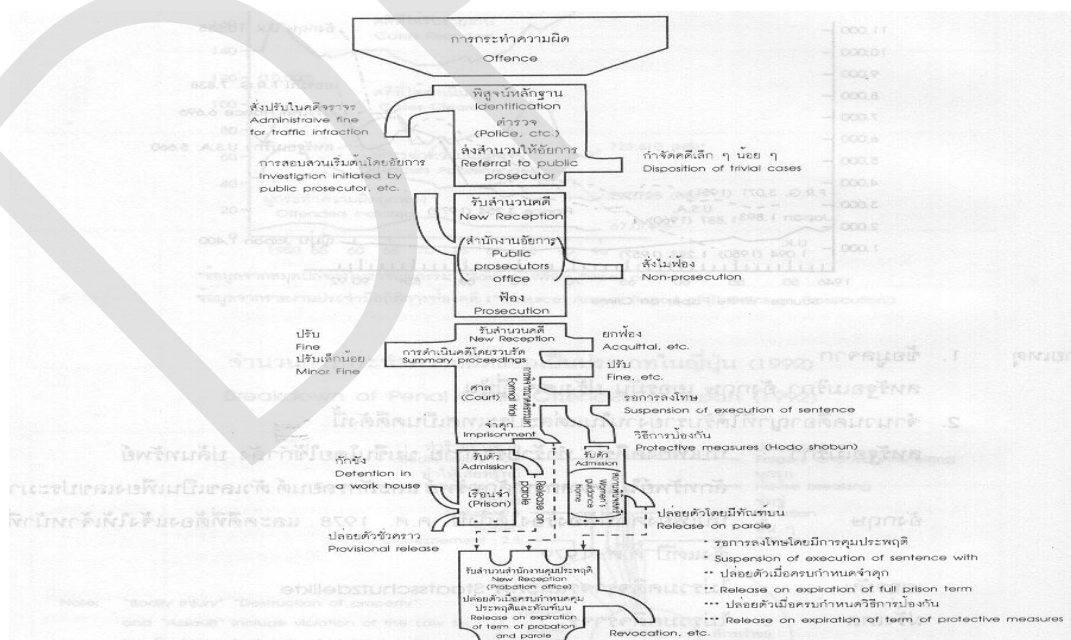
6.การบำบัดรักษาผู้กระทำความผิด ในความผิดบางลักษณะต้องมีการรักษา เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกา เห็นได้ว่าการใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเข้มข้นเพื่อการแก้ไขผู้กระทำความผิด เพื่อยังให้เกิดพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในสังคม ผลที่ได้ตามมาก็คือการลดปริมาณผู้ต้องขังได้อย่างถาวร

3.3 ประเทศญี่ปุ่น

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่น องค์กรต่างๆ มีการทำงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ทุกองค์กรจะทราบสภาพหรือสภาวะของกระบวนการยุติธรรมอย่างดี เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีการทำเอกสารแสดงสถานการณ์ของทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรม (Criminal Record) ไม่ว่าจะเป็นองค์กรตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ แสดงสถิติและภาวะที่ปรากฏในความเป็นจริง เรียกว่า “White Paper” ทุกองค์กรมุ่งค้นหาความจริงแท้และใช้มาตรการหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุก กล่าวคือมีมาตรการในการเลี่ยงโทษจำคุกทุกองค์กร กระบวนการยุติธรรมของญี่ปุ่นจึงมีช่องทางให้ออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Diversion) หลายทาง ปรากฏตามแผนผังซึ่งแสดงถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่นดังนี้ คือ²¹⁰

รูปภาพที่ 13 แสดงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่น

²¹⁰ Akio Yamaguchi. *Institutional Treatment Profiles of Asia*, 2000. p.55, สถาบันกฎหมายอาญา เล่มเดิม. หน้า 66.

จะเห็นได้ว่า มาตรการเลียงโทษจำคุกที่ใช้นั้นเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นสามารถควบคุมปริมาณผู้กระทำความผิดให้อยู่ในปริมาณที่พอเหมาะ และการใช้โทษจำคุกนั้นต้องใช้เท่าที่จำเป็น โดยต้องใช้กับผู้กระทำความผิดบางคนเท่านั้น เมื่อกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ จะส่งผลถึงการบังคับโทษจำคุก ถ้าการให้โทษจำคุกไม่ได้แก้ไขหรือทำอะไรให้ผู้กระทำความผิดดีขึ้นได้แล้ว ก็จะไม่ใช้วิธีนี้โดยเด็ดขาด ผู้กระทำความผิดที่ต้องถูกส่งมาเรือนจำจึงเป็นผู้ที่จำเป็นต้องบำบัดฟื้นฟูโดยระบบของการบังคับโทษจำคุกเท่านั้น ในทางปฏิบัติการลงโทษจำคุกนั้นจะให้กับผู้กระทำความผิดที่คัดสรรอย่างดีแล้วและสมควรต้องถูกจำคุกจริงๆ เท่านั้น

3.3.1 การบังคับโทษจำคุก จากการศึกษาพบว่า ประวัติการพัฒนากฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งและมีการนำแนวคิดในเรื่องนี้มาจากกฎหมายและระบบงานราชทัณฑ์ของยุโรปและอเมริกาเนื้อหาสาระต่างๆ มีความใกล้เคียงกันจนแทบจะไม่พบความแตกต่างกัน การราชทัณฑ์ของญี่ปุ่นจะดำเนินการอยู่บนหลักการพื้นฐานของกฎหมายราชทัณฑ์ ซึ่งเกิดขึ้นและนำมาใช้พร้อมๆ กับกฎหมายอาญาของญี่ปุ่นที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดมาจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี ซึ่งรวมตลอดถึงประกาศและข้อบังคับต่างๆ ที่ออกเพิ่มเติมภายหลัง จากกระทรวงยุติธรรม²¹¹ กฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันมีพัฒนาการในการปรับปรุงแก้ไขมากกว่า 100 ปี โดยมีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในทางทฤษฎีการลงโทษและมีการเรียนการสอนเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องกันมาโดยตลอด ทำให้มีการสร้างองค์ความรู้และทรัพยากรบุคคลในด้านนี้ได้อย่างมีคุณภาพ ทำให้กฎหมายราชทัณฑ์ของญี่ปุ่นมีความทันสมัย²¹²

นักทฤษฎีที่ชื่อว่า Akira Masaki เป็นผู้เริ่มการทฤษฎีในในประเทศญี่ปุ่น และให้ความสำคัญกฎหมายบังคับโทษอาญาในราชทัณฑ์ จนกระทั่งมีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย และมีการปรับปรุงต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบันเพื่อให้ทันสมัย มีกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอาญา การช่วยเหลือในการเข้าและออกจากคุก มีสถาบันที่จัดไว้โดยเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิง²¹³ กฎหมายเรือนจำ (Prison Law of 1908) อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

²¹¹ Gunther Kaiser. **Prison Systems & Correctional Laws : Europe, The United States, and Japan. A Comparative Analysis.**,1998. pp.136-137.

²¹² Bindzus. D., Ishii A. **Strafvollzug in Japan.** p.2 .

²¹³ Gunther Kaiser. *Ibid.*

เป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการ การปฏิบัติต่อนักโทษมีความเจริญก้าวหน้ามากในค.ศ.1933 ต่อมา มีการจำแนกนักโทษอย่างเป็นระบบในปี ค.ศ.1972

สำหรับภารกิจและเป้าหมายของงานราชทัณฑ์²¹⁴ ในกว่า 10 ปีที่ผ่านมาประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเรื่องของการป้องกันยับยั้งการกระทำผิดในทางอาญา ส่วนการแก้แค้นทดแทนตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษยังคงมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด และนับตั้งแต่มีการจัดระบบราชทัณฑ์ในปี 1933 เป้าหมายและทิศทางของงานราชทัณฑ์มีการพัฒนาดีขึ้น และให้ความสำคัญกับการกลับคือผู้สังคมของผู้กระทำผิดเป็นหลัก โดยมีส่วนที่เป็นสาระสำคัญสองส่วนอยู่ร่วมกันคือ วัตถุประสงค์ของการลงโทษและเป้าหมายของการบังคับโทษทางอาญา

สภาพการณ์เรือนจำในญี่ปุ่นเรือนจำในญี่ปุ่นมีพื้นที่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขัง ในปี ค.ศ.1998 อัตราเฉลี่ยของนักโทษเด็ดขาดทั้งหมดประมาณ 42,611 คน คิดเป็น 89.1 เปอร์เซ็นต์ ของความจุที่เรือนจำที่สามารถรองรับนักโทษได้ ในขณะที่มีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาอัตราเฉลี่ย 9,060 คน คิดเป็น 57.2 เปอร์เซ็นต์ ของความจุเรือนจำที่สามารถรองรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาได้²¹⁵

อนึ่ง ปรัชญาของญี่ปุ่นในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การบังคับโทษจำคุกจะทำโดยหน่วยงานทางอาญาของรัฐเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักโทษเด็ดขาดที่มีความประสงค์จะแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคม อันเป็นการชดเชยและตอบแทนผลจากการกระทำผิด นอกจากนั้นยังมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการการปรับปรุงฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมปกติได้ มีจิตสำนึกที่จะไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยความร่วมมือกันของภาครัฐและภาคสังคม

ในการจัดแบ่งประเภทเรือนจำจะแยกเพศชายและเพศหญิง²¹⁶ ซึ่งตามกฎหมายแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ²¹⁷

- 1) เรือนจำสำหรับนักโทษเด็ดขาดที่ศาลพิพากษามีเงื่อนไขให้ต้องทำงาน
- 2) เรือนจำสำหรับนักโทษเด็ดขาดที่ศาลพิพากษาไม่มีเงื่อนไขให้ต้องทำงาน
- 3) สถานที่ยกขัง สำหรับผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษกักขัง

²¹⁴ Ibid. p. 137.

²¹⁵ Annual Report of Statistics on Correction for 1998.

²¹⁶ Article 3 The Prison Law.

²¹⁷ Article 1 The Prison Law.

4) สถานที่กักกัน สำหรับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ได้รับอนุญาตให้กักกัน หรือกักตัวไว้ตามอำนาจการจับกุม และผู้ที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต

สำหรับการเอาตัวบุคคลเข้าเรือนจำและการใช้ชีวิตในเรือนจำ การที่จะนำบุคคลใดเข้ารับโทษจำคุกในเรือนจำ ต้องมีการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องในการส่งบุคคลนั้นสู่เรือนจำ และเมื่อมีการตรวจสอบและยืนยันเอกสารนั้นจากศาล ตลอดทั้งข้อกำหนดต่างๆ ที่ให้ดำเนินการ รวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจะนำบุคคลนั้นสู่เรือนจำ²¹⁸ ผู้ต้องขังต้องผ่านการตรวจร่างกายและต้องไม่มีโรคติดต่อ ถ้าพบว่ามีโรคติดต่อจะถูกส่งไปสถานที่อื่นเพื่อทำการรักษาก่อน²¹⁹ เรือนจำจะจัดการปฐมนิเทศผู้ต้องขังใหม่เพื่อแนะนำการใช้ชีวิตในเรือนจำ ระเบียบข้อบังคับและระบบของเรือนจำ

กรณีผู้ต้องขังที่เป็นผู้หญิงอาจได้รับอนุญาตให้เลี้ยงลูกภายในเรือนจำได้ ในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามี ความจำเป็น จนกระทั่งเด็กมีอายุครบ 1 ปี ซึ่งหมายถึงเด็กที่เกิดในเรือนจำด้วย²²⁰ ผู้ต้องขังอาจจะถูกขังเดี่ยวได้ เว้นแต่พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพราะสภาพจิตใจหรือสภาพร่างกาย

ในการอยู่ร่วมกันในเรือนจำของผู้ต้องโทษนั้น ต้องพิจารณาจากลักษณะของการกระทำผิดตลอดถึง บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล ประวัติการกระทำความผิด อายุของผู้ต้องขังที่อยู่ร่วมกัน เป็นสิ่งที่นำมาพิจารณาเพื่อ จัดให้ผู้ต้องขังอยู่ในแดนต่างๆ ที่เหมาะสมภายในเรือนจำ²²¹ ผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการดูแลในเรื่องสุขอนามัย การ รักษาพยาบาล การปฏิบัติกิจทางศาสนา²²² อีกทั้ง ในการควบคุมและการรักษาความปลอดภัย กฎหมายได้กำหนด วิธีการขังขังและการระวังป้องกันผู้ต้องขังหลบหนี ซึ่งต้องเป็นไปตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดให้เท่านั้น²²³

สำหรับสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ต้องขังนั้น ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม ที่นอน หมอน มุ้ง รัฐจะจัดสรรให้ในบางกรณี อาจ อนุญาตให้จัดหาเองได้โดยใช้เงินส่วนตัวของผู้ต้องขัง ซึ่งจะมีคำสั่งประกาศโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม²²⁴ นอกจากนี้ ยังมีการจัดหาอาหารและน้ำดื่มให้ผู้ต้องขัง ตามความต้องการของสุขภาพ อายุ ชนิดของงานที่ผู้ต้องขังทำ

²¹⁸ Article 11 The Prison Law.

²¹⁹ Article 13-14 The Prison Law.

²²⁰ Article 11 The Prison Law.

²²¹ Article 16 The Prison Law.

²²² Article 18 The Prison Law.

²²³ Article 20 The Prison Law.

²²⁴ Article 32,33 The Prison Law.

เป็นปัจจัยที่ใช้พิจารณาจัดหาให้ อาจมีการอนุญาตให้ผู้ต้องขังหาอาหารกินเองโดยค่าใช้จ่ายของผู้ต้องขังเอง นอกจากนั้นกฎหมายยังบัญญัติดูแลถึงการตัดผม หนวดเครา ความสะอาดของสถานที่ทำงาน ห้องขัง การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันโรคติดต่อของผู้ต้องขัง เช่น การฉีดวัคซีน การแยกผู้ต้องขังที่ป่วยเป็นโรคติดต่อออกต่างหาก การรักษาพยาบาลจากแพทย์ผู้ต้องขังที่ป่วยอาจอนุญาตแพทย์มารักษา โดยเฉพาะได้โดยค่าใช้จ่ายของผู้ต้องขัง การอนุญาตขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ ผู้ต้องขังตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังเป็นเด็ก ผู้ต้องขังที่อายุมาก ตลอดจนการดูแลรักษาในโรงพยาบาลเมื่อจำเป็น²²⁵ ในแต่ละเรือนจำจะมีแผนกแพทย์ กรณีป่วยหนักจะถูกส่งตัวไปรักษาในเรือนจำพยาบาล

เรือนจำทุกแห่งต้องมีแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ประจำอยู่ทุกเรือนจำ และยังมีเรือนจำสำหรับผู้ต้องขังที่ป่วยซึ่งจะได้รับการดูแลรักษาพยาบาลเป็นพิเศษ นอกจากนั้นยังมีศูนย์การแพทย์ในเรือนจำขนาดใหญ่ให้บริการผู้ต้องขัง กรณีมีเหตุฉุกเฉินจำเป็นก็สามารถส่งตัวไปรักษาในโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ

ผู้ต้องขังจะได้รับสิทธิตามกฎหมายที่จะโต้แย้งและเรียกร้องขอความช่วยเหลือที่ถูกต้องยุติธรรมโดยการเขียนข้อโต้แย้ง เช่น การร้องขอค่าชดเชยจากรัฐ เป็นต้น การร้องทุกข์สามารถทำได้ 2 วิธี²²⁶

- 1) ต่อผู้บัญชาการเรือนจำ
- 2) ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือต่อผู้ตรวจเรือนจำที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี

ในการรักษาระเบียบวินัยภายในเรือนจำ นักโทษเด็ดขาดจะได้รับการปฏิบัติอย่างดีและมีรางวัลให้ถ้าประพฤติดี²²⁷ กรณีปฏิบัติผิดวินัย กฎหมายได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ต้องขังที่กระทำผิดระเบียบวินัยในเรือนจำไว้ 12 ประการ²²⁸ ดังนี้

- 1) ภาคทัณฑ์
- 2) จดสวัสดิการนาน 3 เดือนหรือน้อยกว่า
- 3) จดเว้นการให้สวัสดิการ
- 4) ห้ามการอ่านหนังสือทุกประเภทและการดูทีวี ภาพยนตร์เป็นเวลา 3 เดือน หรือน้อยกว่า
- 5) จดทำงานนาน 10 วัน หรือน้อยกว่าในกรณีที่ผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้ทำงานได้

²²⁵ Article 34-44 The Prison Law.

²²⁶ Article 7. The Prison Law.

²²⁷ Article 58. The Prison Law.

²²⁸ Article 60. The Prison Law.

- 6) งดการใช้เครื่องแต่งกายหรือที่หลับนอนของตน 15 วัน หรือน้อยกว่า
- 7) งดการให้ประกอบอาหารรับประทานเองนาน 15 วัน หรือน้อยกว่า
- 8) งดการให้ออกกำลังกายนาน 5 วัน หรือน้อยกว่า
- 9) งดการได้รับการปันผลตอบแทนจากการทำงานในเรือนจำ
- 10) ลดอาหารนาน 7 วัน หรือน้อยกว่า
- 11) โทษขังเดี่ยวสำหรับฐานผิดวินัยนาน 2 เดือน หรือน้อยกว่า
- 12) โทษขังเดี่ยวสำหรับฐานผิดวินัยนาน 7 วัน หรือน้อยกว่า

3.3.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงมาตรการการพัก-ลดโทษ การอภัยโทษ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศญี่ปุ่นมีสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

(1) การพัก-ลดการลงโทษ การพักการลงโทษ ถือเป็นมาตรการหนึ่งในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาค (Regional Parole Boards) หรือ RPB สังกัดกรมบำบัดฟื้นฟู กระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาคมีส่วนราชการกระจายอยู่ตามภาคต่างๆ รวม 8 แห่ง ซึ่งสังกัดอยู่ในความรับผิดชอบของกรมบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation Bureau) สังกัดกระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาคมีอำนาจในการพิจารณาและให้ความเห็นชอบให้ผู้กระทำผิดได้รับการคุมประพฤติ โดยจะพิจารณาจากรายงานผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากนี้ คณะกรรมการพักการลงโทษยังมีอำนาจในการพิจารณาเพิกถอนการพักการลงโทษ หากผู้ได้รับการลงโทษไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้อีกด้วย

คุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการพิจารณาได้รับการพักการลงโทษ มีเงื่อนไข 4 ประการดังนี้

1. ผู้ได้รับการพักการลงโทษต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า หนึ่งในสาม ของกำหนดโทษตามคำพิพากษา หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับโทษจำคุกตลอดชีวิต
2. ผู้ได้รับการพักการลงโทษต้องแสดงให้เห็นว่า มีความสำนึกในความผิดที่ได้กระทำลงไป และมีการแก้ไขปรับปรุงตนเองแล้ว
3. ผู้ได้รับการพักการลงโทษต้องไม่มีแนวโน้มที่จะกลับไปกระทำความผิดขึ้นอีกในระหว่างการพักการลงโทษ
4. ผู้ได้รับการพักการลงโทษจะต้องได้รับการยอมรับจากสังคม

การควบคุมและกระบวนการพักการลงโทษ กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและบำบัดผู้กระทำความผิดของประเทศญี่ปุ่น ค.ศ. 1949 มีจุดประสงค์เพื่อจะควบคุมความประพฤติของผู้ถูกควบคุมนั้น ก็เพื่อจะส่งเสริมและพัฒนาการปรับตัวและฟื้นฟูเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับสู่สภาพเดิมของสังคมได้ โดยอยู่ภายใต้การดูแลและการชี้แนะแนวทางของผู้คุมประพฤติอย่างใกล้ชิด

ผู้จะถูกพักการลงโทษนั้นไม่มีสิทธิร้องขอเพื่อให้ตนเองได้รับการพักการลงโทษ แต่ถือเป็นอำนาจในการพิจารณาของคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาค (Regional Parole Boards) หรือ RPB จะทำการตรวจสอบคุณสมบัติ ประวัติส่วนตัวของผู้ที่จะถูกพักการลงโทษ ที่ได้รับการเสนอชื่อโดยผู้บังคับบัญชาของสถานที่คุมขังในแต่ละแห่ง ซึ่งคณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อขอการพักการลงโทษให้แก่ผู้ต้องขัง การพิจารณาจะกระทำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยพิจารณาว่าผู้ต้องขังแต่ละรายที่จะได้รับการลงโทษนั้น มีความเป็นไปได้ที่จะกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกหรือไม่ ทั้งนี้จะพิจารณาจากปัจจัยหลายประการ

ผู้ได้รับการพักการลงโทษเมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้ว ต้องมีการรายงานตัวต่อสำนักงานควบคุมความประพฤติเสมอๆ เป็นระยะๆ ซึ่งการปล่อยตัวนี้ จะมีผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมความประพฤติดำเนินการวิเคราะห์การกระทำผิดนั้นๆ ว่ามีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักจิตวิทยาเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลบำบัดผู้กระทำความผิด โดยจะมีเจ้าหน้าที่คุมประพฤติเป็นคนดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เจ้าหน้าที่คุมประพฤตินั้นจะถูกคัดเลือกให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด และควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ในบางกรณีที่มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคุมประพฤติอาจต้องอาศัยอยู่ในชุมชนของผู้กระทำความผิดได้ เพื่อให้การติดต่อ ควบคุมดูแลสำเร็จตามประสงค์อีกด้วย

การควบคุมประพฤติโดยปกติแล้วนั้น เจ้าหน้าที่อาสาสมัครด้านการคุมความประพฤติจะติดต่อกับผู้กระทำความผิดและครอบครัวของผู้กระทำความผิด โดยการเยี่ยมเยียนและติดต่อพบปะพูดคุย 2 ครั้ง ต่อ 1 เดือน และมีการแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิด ออกเป็น 2 กลุ่ม ขึ้นอยู่กับลักษณะความผิดคือ

1. กลุ่มที่มีการกระทำความผิดร้ายแรงที่ต้องควบคุมเป็นพิเศษ
2. กลุ่มที่ไม่มีความผิดรุนแรงหรือไม่มีปัญหาที่ร้ายแรง เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับกฎจราจรต่างๆ

ประมาทเลินเล่อทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ หรือถึงแก่ชีวิตเป็นต้น

เงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติสำหรับผู้ที่ได้รับการพิจารณาส่งอนุญาตให้พักการลงโทษ

1. ต้องมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และแน่นอนตามที่ได้แจ้งไว้และมีการทำงานประกอบอาชีพอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
2. จะต้องประพฤติตนเป็นคนดี

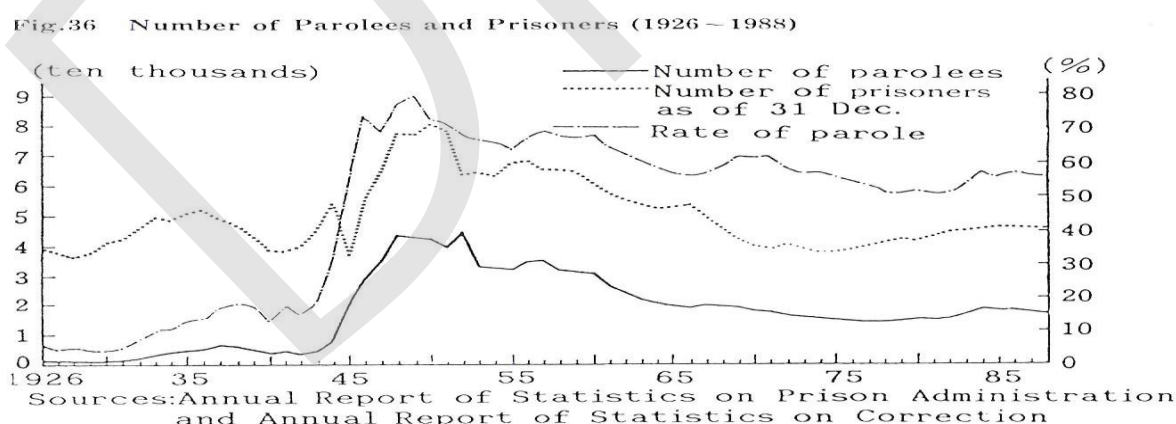
3. จะต้องเลิกยุ่งเกี่ยวหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องที่ผิดกฎหมาย

4. การย้ายหรือเปลี่ยนแปลงที่อยู่ หรือ เดินทางออกนอกพื้นที่ต้องได้รับอนุญาตก่อนเสมอ

อย่างไรก็ตาม นอกจากเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการพักการลงโทษอาจจะกำหนดเงื่อนไขพิเศษให้ผู้ได้รับการพักการลงโทษถือปฏิบัติ เช่น การให้ไปรายงานตัว การห้ามดื่มสุรา การต้องอยู่ภายใต้การดูแลของอาสาสมัครคุมประพฤติและครอบครัว ถ้าผู้ได้รับการพักการลงโทษกระทำความผิดเงื่อนไขก็就会被เพิกถอนการพักการลงโทษ และอาจจะถูกจับกุมเข้าคุกขังในเรือนจำตามระยะเวลาที่ได้รับการพักการลงโทษทั้งหมด อย่างไรก็ตาม หากผู้ได้รับการพักการลงโทษคนใดไม่เห็นด้วยกับการพิจารณาของคณะกรรมการพักการลงโทษ ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติ (National Offenders Rehabilitation Commission) ให้ตรวจสอบผลการพิจารณาได้

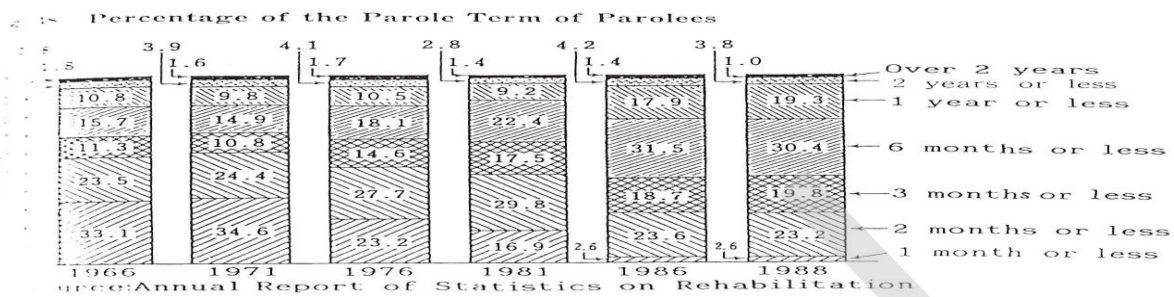
ประเทศญี่ปุ่นมีการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังโดยวิธีการพักการลงโทษค่อนข้างมาก ดังตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวรวมทั้งสิ้น 21,369 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษถึง 12,316 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 ของจำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมด ปรากฏตามแผนภาพแสดงจำนวนผู้ถูกพักการลงโทษ

รูปภาพที่ 13 แผนภาพกราฟเส้นของจำนวนผู้ถูกพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น

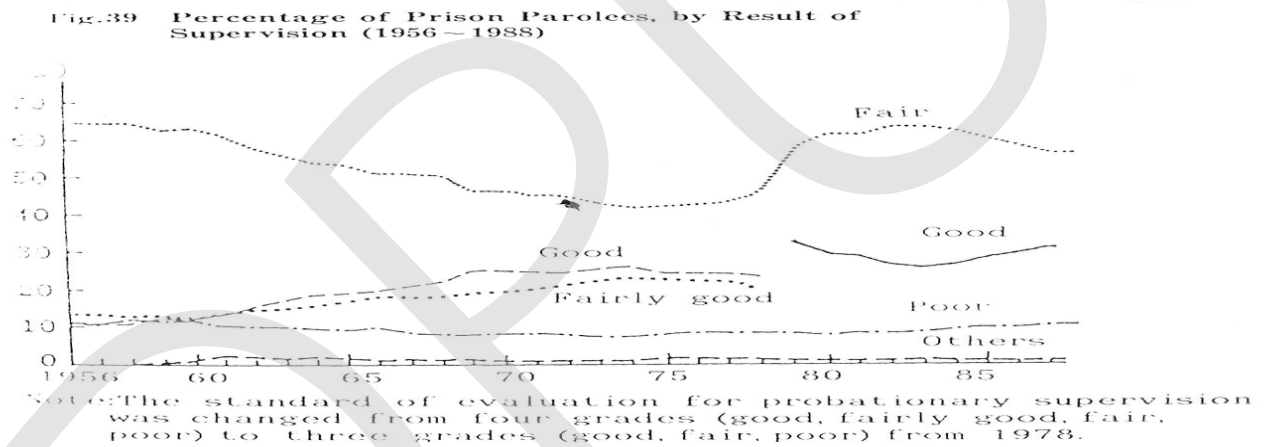
ที่มา : Annual Report of Statistics on Prison Administration

รูปภาพที่ 14 แผนภาพแสดงระยะเวลาการดำเนินการพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น

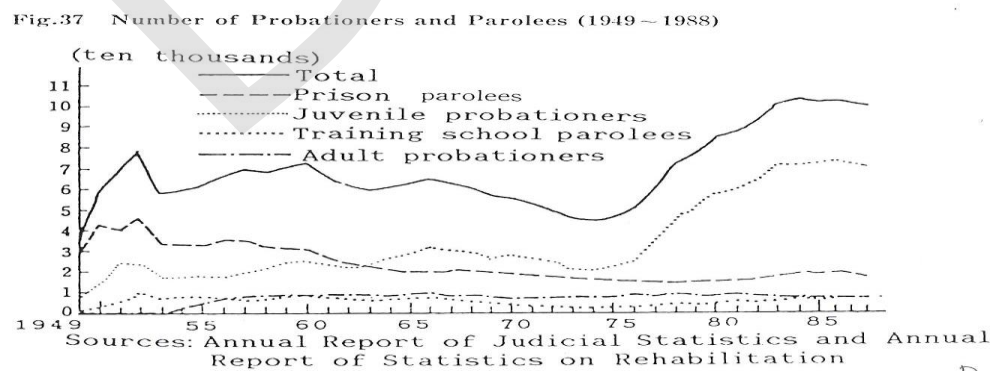
ที่มา : Annual Report of Statistics

รูปภาพที่ 15 แผนภาพแสดงผลของการประเมินคุณภาพผู้ได้รับการพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : Annual Report of Statistics

รูปภาพที่ 16 แผนภาพสถิติเปรียบเทียบระหว่างผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ได้รับการพักการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : Annual Report of Judicial Statistics

ประเทศญี่ปุ่นมีการรณรงค์การป้องกันอาชญากรรมประจำปี เรียกว่า” การปฏิบัติการเพื่อสังคมที่ดี” ภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้มีความพยายามที่จะส่งเสริมความเข้าใจต่อสาธารณะของการฟื้นฟูผู้กระทำผิด รวมทั้งยังส่งเสริมให้สังคมมีอาชญากรรมน้อยลง โดย มีคำขวัญว่า “ร่วมด้วยช่วยกันต่อต้านการกระทำผิดและช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิด” โดยมีกฎหมายว่าด้วยการให้บริการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The Law for Offenders Rehabilitation Service 1995) เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวหลังจาก 6 เดือนแรกนับจากวันที่ถูกปล่อยตัว เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในเรื่องต่างๆ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติ เช่น การจัดหาที่พักชั่วคราว การเดินทางกลับภูมิลำเนา หรือจัดหา สิ่งจำเป็นในการดำรงชีพต่างๆ เช่น ยารักษาโรค การจัดหาอาหาร เป็นต้น

นอกจากหน่วยงานของรัฐบาลที่เข้ามาดูแลแล้ว ยังมีหน่วยงานต่างๆ ดังต่อไปนี้ ที่เข้ามาประสานงานช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการคุมประพฤติและผู้ได้รับการพักการลงโทษ ถือเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิด ซึ่งมีจำนวน 105 แห่งทั่วประเทศ เป็นการดำเนินงานของภาคเอกชน และองค์กรอาสาสมัครต่างๆ ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงยุติธรรม ผ่านทางสำนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้บริการในการจัดหาที่พักชั่วคราว และจัดหาอาหารให้รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การหางาน

สมาคมสตรีช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือผู้กระทำผิดและมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยเป็นตัวแทนของมารดา และภรรยา ในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม องค์กรมีกิจกรรม เช่น การให้การสนับสนุนด้านการเงิน หรือสิ่งจำเป็นต่างๆ แก่อาสาสมัครคุมประพฤติ หรือ เยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำ มีการเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำและการช่วยเหลือเพื่อแก้ไขผู้กระทำผิดในรูปแบบต่างๆ

สมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต เป็นองค์กรที่มีสมาชิกอาสาสมัครเป็นคนหนุ่มสาว อายุระหว่าง 17- 30 ปี ที่ต้องการให้ความช่วยเหลือและป้องกันปัญหาเยาวชนกระทำความผิด สมาชิกจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่เข้าใจปัญหาและความต้องการของเยาวชน ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีอาสาสมัครจำนวน 5,838 คน ทั่วประเทศ

ความร่วมมือกับนายจ้าง เนื่องจากเมื่อพ้นโทษแล้ว ผู้ถูกคุมประพฤติกักไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ดังนั้นจึงมีความร่วมมือระหว่างนายจ้าง บริษัท ห้างร้านต่างๆ ประมาณ 3,300 แห่ง ร่วมมือกับสำนักงานคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ที่ต้องการให้ผู้กระทำผิดมีงานทำ

ส่วนการพักการลงโทษ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. การพักการลงโทษเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด อาจได้รับการพักการลงโทษได้พิจารณาจากระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนฝึกอบรมเด็กและเยาวชน (Juvenile Training School) โดยพิจารณาของคณะกรรมการพักการลงโทษเขต (Regional Parole Board (RPB)) เป็นไปตามหลักการพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (The Offender Rehabilitation Law)

2. การพักการลงโทษผู้ใหญ่ กล่าวคือ การพักการลงโทษ อำนาจการพิจารณาจะอยู่ที่คณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาค (Regional Parole Board (RPB)) สังกัดกรมบำบัดฟื้นฟู กระทรวงยุติธรรม (Rehabilitation Bureau) พิจารณาให้ความเห็นชอบผู้กระทำความผิดจะได้รับสิทธิการพักการลงโทษ รวมตลอดทั้งมีอำนาจในการเพิกถอนการพักการลงโทษได้ด้วย คุณสมบัติของผู้ได้รับการพิจารณาพักการลงโทษมีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ต้องขังต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตาม คำพิพากษา หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับโทษจำคุกตลอดชีวิต
- 2) ผู้ต้องขังต้องแสดงให้เห็นว่ามีความสำนึกในความผิดที่ได้กระทำลงไปแล้วและมีการแก้ไขปรับปรุงตนเองแล้ว
- 3) ผู้ต้องขังต้องไม่มีแนวโน้มที่จะไปกระทำผิดอีกในระหว่างการพักการลงโทษ
- 4) ผู้ได้รับพักการลงโทษจะต้องได้รับการยอมรับจากสังคม

ในประเทศญี่ปุ่นมีการพิจารณาปล่อยตัวผู้ต้องขังโดยวิธีการพักการลงโทษกว่าร้อยละ 50 ของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมด

(2) การอภัยโทษ (Pardons) กล่าวคือ เป็นการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดให้ได้รับอิสรภาพวิธีหนึ่ง ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ การอภัยโทษทั่วไป เนื่องในโอกาสวันสำคัญของชาติ และการอภัยโทษเป็นรายบุคคลตามที่มีการร้องขอ ซึ่งก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์คุณสมบัติและวิธีการตามกฎหมาย อำนาจของการอภัยโทษเป็นอำนาจของ

สมเด็จพระจักรพรรดิ²²⁹ โดยคำแนะนำจากคณะรัฐมนตรี²³⁰ การอภัยโทษมี 2 ลักษณะคือ การอภัยโทษเป็นรายบุคคล และการอภัยโทษโดยเปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา

สำหรับหลักการและขั้นตอนการอภัยโทษของญี่ปุ่น ตามปกติจะเป็นการกระทำของรัฐฝ่ายเดียว แต่กรณีการอภัยโทษเป็นรายบุคคล การเปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา การพักการลงโทษ ตลอดจนการกลับคืนสิทธิจะต้องมีการร้องขอเสมอ โดยผู้ร้องขออาจเป็นผู้ต้องโทษหรือผู้แทน ผู้บัญชาการเรือนจำ หัวหน้าสำนักงาน อัยการ เป็นต้น การดำเนินการอาจเริ่มโดยการยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรระบุเหตุผลสมควรต่อพัสดิเรือนจำ หรือผู้บัญชาการเรือนจำ หรืออัยการ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

การอภัยโทษมีผลเป็นการลบล้างโทษตามคำพิพากษาให้หมดสิ้นไป หรือกรณีการอภัยโทษที่เป็นการเปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา มีผลต่อการลดระยะเวลาของกำหนดโทษตามคำพิพากษาลง

จากพื้นฐานข้อมูลการอภัยโทษของญี่ปุ่นตามที่กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่า การอภัยโทษมีผลต่อปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ กล่าวคือ การอภัยโทษทันที เป็นผลลดปริมาณผู้ต้องขังโดยตรง ทั้งแบบกลุ่มหรือรายบุคคล การอภัยโทษแบบลดระยะเวลาการจำคุกก็มีผลต่อระยะเวลาที่ผู้ต้องโทษจะต้องใช้ชีวิตในคุก สถานะการสะสมของปริมาณก็จะน้อยลงได้

(3) การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำ สำหรับแนวคิดในการฟื้นฟูแก้ไขพฤตินิสัย มีการริเริ่มในยุคแรกๆ ก่อน 100 ปี ที่ผ่านมา หน่วยงานทางอาญาได้ริเริ่มนำการการปรับปรุงพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง โดยมีการทำแผนปรับพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ต่อมาในช่วงก่อน ค.ศ.1930 ได้ริเริ่มและส่งเสริมระบบการฟื้นฟูแก้ไขพฤตินิสัยอย่างเป็นระบบ ในปัจจุบันได้พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก ในวิธีการรวมทั้งหลักการพื้นฐานในวิธีการจำแนกหรือการจัดชั้นผู้ต้องขัง ในปี ค.ศ.1949 ประเทศญี่ปุ่นได้สร้างกลไกทางกฎหมายเป็นพิเศษขึ้นมาเพื่อใช้ในเรื่องนี้ กล่าวคือ มีการออกกฎหมายการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษโดยเฉพาะ (The Offenders Rehabilitation Law 1949) ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมถูกต้องและมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น²³¹

²²⁹ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 1947 หมวดที่ 1 ว่าด้วยจักรพรรดิ มาตรา 7

²³⁰ รัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 1947 หมวดที่ 5 ว่าด้วยคณะรัฐมนตรี มาตรา 73

²³¹ UNAFEI. Ibid. p.34.

อนึ่ง สำหรับความก้าวหน้าในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและระบบการจำแนก²³² ใน ค.ศ.1934 มีการเริ่มใช้แผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างเป็นรูปธรรม โดยเป้าหมายต้องการกระตุ้นให้ผู้ต้องขังมีความพยายามในการฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมด้วยตนเอง เป็นการปรับปรุงตัวด้วยตัวเองเพื่อใช้ชีวิตปกติในสังคมเมื่อพ้นโทษต่อไปได้ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจากการจำแนกตั้งแต่ระยะเวลาเริ่มแรกที่จำคุก ไปจนถึงระยะเวลาดำเนินการจำคุก พิจารณาจากพื้นฐานความประพฤติที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงดีขึ้น ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับระดับชั้นโทษ ผู้ต้องขังจะมีจุดคิดที่ค่อยๆ เกิดขึ้นจากการปรับตัว โดยปราศจากการบังคับ ตั้งอยู่บนหลักความอิสระ ทำให้ผู้ต้องขังปรับเปลี่ยนชีวิตเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ มีคุณค่าและมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปได้ด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่ยาก โดยแต่ละหน่วยงานจะไม่ได้ดำเนินการโดยลำพัง โดยระบบของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังต้องเลือกแผนการบังคับโทษที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคน ในคุณสมบัติของ เพศ ชาย หญิง อุบัติสั ปัญหา ตลอดจนทั้งการที่ผู้ต้องขังต้องมีส่วนร่วมหรือต้องให้ความร่วมมือในแผนการบังคับโทษนั้น พื้นฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยระบบการจำแนกเป็นหนึ่งในวิธีการที่ทำให้เจ้าหน้าที่เรือนจำสามารถออกแบบในการวางแผนบังคับโทษ เพื่อปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม แผนการจำแนกผู้ต้องขังจะออกแบบโดยการหาเอกลักษณ์ของผู้กระทำความผิดจัดสรรไว้เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ของหลายๆ แผนในการนำมาใช้กับผู้ต้องขังคนนั้นๆ โดยจะมีการเลือกใช้แผนที่เหมาะสมและดีที่สุดในการนำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละคน บนพื้นฐานที่มีการตรวจสอบประวัติผู้ต้องขัง กับเป้าหมายที่จะกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อการกลับเข้าสู่สังคม

ในระหว่างปี ค.ศ.1948-1949 ได้มีแผนการจำแนกผู้ต้องขังที่นับว่ามีประสิทธิภาพฉบับแรกของญี่ปุ่นและนำมาใช้ทั่วประเทศ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาปรับใช้ได้จนถึงปัจจุบัน ในปี ค.ศ.1972 มีการออกข้อบังคับว่าด้วยการจำแนกผู้ต้องขัง (Prisoners' Classification Rules in 1972) เพื่อให้เกิดมาตรฐานการใช้แผนเหมือนกัน

สำหรับระบบการจำแนกผู้ต้องขังนั้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความพยายามในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังรายบุคคลที่เป็นระบบของญี่ปุ่น ที่ทำให้สร้างจิตสำนึกที่ดีที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ที่จะพัฒนาและประสบความสำเร็จของผู้ต้องขังแต่ละรายและของประเทศ

ในประเทศญี่ปุ่นมีการจัดตั้งศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขังประจำภาคต่างๆ รวม 8 แห่ง และดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังใน 2 ขั้นตอน คือ

²³² UNAFEI. Ibid. p.35.

1) การจัดกลุ่มแยกประเภทผู้ต้องขังออกเป็นชั้นๆ พิจารณาจากลักษณะทางร่างกายจิตใจ และสังคม เช่น เพศ อายุ กำหนดโทษ ประเภทคดี เป็นต้น

2) การให้การ ปฏิบัติแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามความเหมาะสม มีระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคน และมีการจำแนกซ้ำเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้ต้องขัง นอกจากนี้ในการจำแนก ลักษณะผู้ต้องขัง ได้มีการทดสอบทางจิตวิทยาด้วย เช่น การทดสอบความพร้อม การทดสอบบุคลิกภาพ การทดสอบทัศนคติและสติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจบุคลิกภาพของผู้ต้องขังแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น

ในระบบการแบ่งชั้นผู้ต้องขัง (Progressive Grade System) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้ต้องขังได้รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง จะกำหนดจากพฤติกรรมของผู้ต้องขังแต่ละคน เช่น การทำงาน ความประพฤติ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าทางการศึกษา โดยระดับชั้นต่ำสุด คือ เกรด 4 เกรด 3 เกรด 2 และสูงสุดคือเกรด 1 ตามลำดับ หากผู้ต้องขังมีความประพฤติดีก็จะได้รับการเลื่อนชั้นในระดับที่สูงขึ้น แต่ถ้าหากผู้ต้องขังคนใดที่ได้รับการเลื่อนชั้นไปแล้ว กระทำผิดกฎระเบียบ ก็จะถูกพิจารณาลงโทษให้ลดชั้น ได้โดยมีการตั้งคณะกรรมการและมีการดูแลให้คะแนนที่เข้มงวด สำหรับสิทธิประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับจากการเลื่อนชั้น คือ การให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังได้ดำเนินชีวิตอย่างอิสระ การได้รับสิทธิในด้านการติดต่อกับสังคมภายนอก และการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวมากขึ้นจัดการอำนวยความสะดวกในเรื่องของใช้ส่วนตัวให้ เป็นต้น

ในส่วนของอุตสาหกรรมเรือนจำ การฝึกวิชาชีพ และการทำงาน²³³ นั้นมีจุดเด่นอีกประการหนึ่งของงานราชทัณฑ์ญี่ปุ่น คือ การจัดอุตสาหกรรมในเรือนจำและการอบรมและฝึกอาชีพให้กับผู้ต้องขังวัยหนุ่ม ซึ่งกฎหมายจะบัญญัติเป็นแนวทางไว้ โดยแสดงในคำพิพากษาของศาลให้ต้องทำงานด้วยหรือไม่ ซึ่งมักเป็นผู้ต้องขังส่วนใหญ่ การทำงานหนักจะช่วยให้ผู้ต้องขังมีจิตใจที่รักษาระเบียบ ได้รับความรู้และประสบการณ์ ซึ่งผู้ต้องขังจะได้รับประกาศนียบัตรหรือใบอนุญาตในการประกอบอาชีพต่อไปด้วย ผู้ต้องขังทำงานสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 8 ชั่วโมง หรือ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีวันหยุด 2 วัน ถ้าไรที่ได้จากการทำงานเป็นของรัฐ ผู้ต้องขังจะได้เป็นเงินรางวัลตอบแทน ไม่มีค่าจ้าง โดยอุตสาหกรรมในเรือนจำแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การผลิต (Production) การฝึกวิชาชีพ (Vocational Training) และงานบำรุงรักษา (maintenance work) การผลิตและการฝึกวิชาชีพมี 2 รูปแบบ คือ รัฐเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นต่างๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน และจัดการเรื่องการตลาดให้ ส่วนอีกรูปแบบคือ รัฐให้เอกชนเข้าทำสัญญา เป็นผู้จัดหาวัตถุดิบและสิ่งจำเป็นในการผลิต การจ่ายค่าแรงงานต้องจ่ายให้รัฐ

²³³ Article 24-28 The Prison Law.

ในการฝึกอาชีพ Vocational Training จะดำเนินการภายในเรือนจำ 3 รูปแบบ ได้แก่

- 1) การฝึกพื้นฐานทางวิชาชีพแบบเร่งรัด โดยศูนย์ฝึกวิชาชีพทั่วไป General Vocational Training Center. ทำการฝึกพื้นฐานทางวิชาชีพแบบเร่งรัดให้กับนักโทษที่เข้าเรือนจำใหม่
- 2) การฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะด้าน โดยสถาบันฝึกวิชาชีพ Concentrated Vocational Training Institute. โดยคัดเลือกผู้ต้องขังของแต่ละเรือนจำในส่วนภูมิภาคเข้ามาฝึกวิชาชีพเฉพาะด้าน
- 3) การฝึกอบรมตามงบประมาณของรัฐ จะมีการกระทำเป็นครั้งคราวตามนโยบายและงบประมาณ โดยการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้ารับการอบรม

สำหรับการศึกษาของผู้ต้องขัง²³⁴ ต้องจัดให้มีการศึกษาทั้งในและนอกเรือนจำ ผู้ต้องขังที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาคะทั่งระดับที่จะถูกบังคับให้เรียน และได้รับการรับรองผลการศึกษาไม่ว่าในระดับพื้นฐาน ระดับสูง ในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนจะเป็นเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครจากภายนอกเรือนจำมาสอนให้กรณีในการศึกษาภายนอกเรือนจำ มีหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อบริการและสร้างสรรค์สังคม การศึกษาดูงานในโรงงานต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังมีการจัดกลุ่มอบรมเป็นพิเศษ การอบรมเข้มในเรื่องต่างๆ การเรียนรู้จาก audio-visual education การจัดกลุ่มถกเถียงกันหรือและเปลี่ยนปรึกษาหารือ การแสดง จิตบำบัด การทำบันทึกประจำวัน การให้คำปรึกษาในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีการจัดกันอย่างกว้างขวาง²³⁵ สำหรับในการติดต่อกับภายนอกเรือนจำสามารถทำได้โดย ดังนี้ คือ

- 1) จดหมายและการเยี่ยม การได้โอกาสมากน้อยพิจารณาจากชั้นของผู้ต้องขัง
- 2) กับชุมชน ผู้ที่มาเยี่ยมจากภายนอกเรือนจำเมื่อต้องการความช่วยเหลือ ปรึกษาให้คำแนะนำทางศาสนา โดยมีอาสาสมัครสังคมสงเคราะห์และอาสาสมัครคุมประพฤติมาช่วยในเรื่องนี้

แนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อกลับสู่สังคมของผู้ต้องขัง ซึ่งจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ต้องอาศัยความมีระเบียบวินัยในหน้าที่ที่เคร่งครัดและการปกครองภายในเรือนจำ การอบรมเรื่องระเบียบวินัย พยายามที่จะสร้างทัศนคติให้ผู้ต้องขัง แนะนำและกระทำให้ผู้ต้องขังได้ปรับตัว เข้าใจ และยึดถือปฏิบัติระเบียบข้อบังคับ เพราะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตในเรือนจำ ในปี ค.ศ.1998 มีความบกพร่องในการรักษา

²³⁴ Article 29-31 The Prison Law.

²³⁵ UNAFEI. f p.36.

ความสงบเรียบร้อยจึงเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ต้องขัง 19 คน โดย 10 คน ฆ่าตัวตาย 9 คน ชกต่อยทำร้ายร่างกายกันจนเกิดอันตราย การป้องกันและขัดขวางเหตุดังกล่าวต้องทำให้ผู้ต้องขังมีการรักษาคำสั่ง กฎ ระเบียบ วินัย ต่อมาได้มีการนำอุปกรณ์สมัยใหม่มาใช้ ได้แก่ กล้องโทรทัศน์วงจรปิด วิทยุ เครื่องมือสื่อสารต่างๆ และการตรวจตราตรวจสอบในเวลากลางคืนในจุดหรือสถานที่สำคัญในพื้นที่ต่างๆ

ในส่วนบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมของงานเรือนจำ งานบังคับโทษจำคุกจะได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างมากซึ่งมีพัฒนาการและวิวัฒนาการที่ยาวนานและต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขฟื้นฟูปรับพฤติกรรม หรือการคุมประพฤติ ในระหว่างผู้ต้องขังได้รับโทษและภายหลังการปล่อยตัวแล้ว เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังไม่ล้นเรือนจำ จากการปรับพฤติกรรมที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพกับทั้งยังเป็นการตรวจสอบการทำงานของเรือนจำไปโดยระบบของตัวมันเองด้วย หน่วยงานของรัฐบาลญี่ปุ่นตระหนักถึงข้อดีของการมีส่วนร่วมของชุมชนอันเป็นภาคประชาสังคม ในปี ค.ศ. 1992 สำนักงานคุมประพฤติมีการออกนโยบายชื่อว่า Community Participation Program ระบบการปรับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดจะมีลักษณะเป็นกระบวนการยุติธรรมแบบประชาชนมีส่วนร่วม (Participatory justice) โดยมีลักษณะ 4 ประการ²³⁶ คือ

- 1) มีประเภทของกิจกรรมหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามที่แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มสนใจอาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือและมีความถนัด
 - 2) การสร้างระบบการติดต่อประสานงานในการอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีระหว่างองค์กรอาสาสมัครต่างๆ กับเรือนจำ
 - 3) ให้ภาคประชาสังคมคิดริเริ่มสร้างสรรค์เองโดยภาครัฐจะเป็นฝ่ายที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือตลอดทั้งการพัฒนา
 - 4) มุ่งเน้นนโยบายระดับรากหญ้า และต้องสามารถควบคุมป้องกันอาชญากรรมไม่ให้มีอิทธิพลเหนือชุมชน
- นอกจากนี้ ในประเทศญี่ปุ่นยังมีอาสาสมัครในกิจการราชทัณฑ์ ซึ่งมีบทบาทค่อนข้างมากทั้งในการคุมประพฤติและกิจการราชทัณฑ์ โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการให้การศึกษา ด้านวิชาการ และศาสนาแก่ผู้ถูกคุมขัง รวมทั้งแก้ไขปัญหาล้วนๆ ปัญหาทางบ้าน และการเตรียมตัววางแผนชีวิตภายหลังการถูกปล่อยตัว นอกจากนั้นยังมีระบบอาสาสมัครเป็นเพื่อนคนคุก (Volunteer Prison Visitor System) ซึ่งอาสาสมัครจะ

²³⁶ Kenji Teramura, "Community Involvement in the Rehabilitation and Treatment of Criminal Offenders.",2000. WWW.appca.org.

เข้าเยี่ยมผู้ต้องขังและให้ความช่วยเหลือด้านกำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้ความบันเทิง รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ถูกคุมขัง จำนวนอาสาสมัครเพื่อนคนคุกแยกตามอาชีพ ณ สิ้นปี ค.ศ.1999²³⁷

อย่างไรก็ดี ในการตรวจสอบและการกำกับดูแลเรือนจำ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้มีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตรวจสอบเรือนจำ อย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 2 ปี นอกจากนั้น ศาลและอัยการ อาจเข้าตรวจสอบเรือนจำได้²³⁸ นอกเหนือจากมาตรการทางกฎหมายที่กล่าวมาแล้ว เรือนจำจะถูกตรวจสอบและการกำกับดูแลจากภาคสังคม โดยกลไกในทางปฏิบัติตามแนวนโยบายของรัฐ กล่าวคือ เรือนจำอาศัยความร่วมมือจากคนภาคสังคม กำแพงเรือนจำมิได้กีดกันโลกของผู้ต้องขังกับสังคมภายนอก เมื่อหน่วยงาน องค์กร บุคคลทั่วไปในสังคมสามารถเข้าไปช่วยเหลือบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังได้ จึงเท่ากับว่ากลไกทางสังคมจะตรวจสอบเรือนจำ การทำงานของเจ้าพนักงานมาตรการต่างๆ ด้วย งานเรือนจำและทัณฑสถาน จึงถูกตรวจสอบและดูแลโดยสายตาของคนในสังคมญี่ปุ่นตลอดเวลา

3.4 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใช้กฎหมายในระบบ Civil Law ที่เป็นต้นแบบที่หลากหลาย ประเทศนำมาเป็นแบบอย่าง โดยมีการใช้แนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ เป็นแนวทางในการดำเนินการทางกฎหมายที่น่าสนใจหลายประการ รวมตลอดถึงเรื่องของการบังคับโทษด้วย

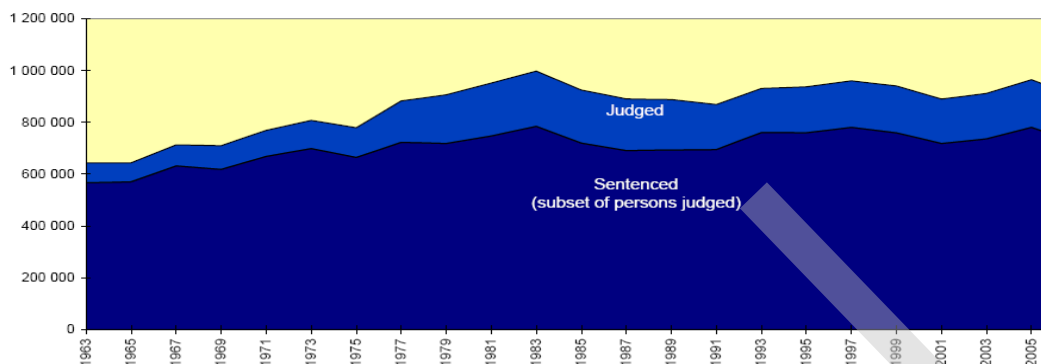
คำพิพากษาของศาลที่ลงโทษจำคุกจะมีอิทธิพลต่อการบังคับโทษและการบริหารงานเรือนจำมาก ศาลจะใช้นโยบายการเล็งโทษจำคุก โดยกำหนดเงื่อนไขในคำพิพากษาให้แปลงโทษจำคุกเป็นโทษชนิดอื่น เช่น พิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ให้รอการลงโทษ หรืออาจเล็งโทษจำคุกโดยใช้โทษชนิดอื่น ที่ใช้มากคือโทษปรับ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการที่ศาลพิพากษาลงโทษ ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตั้งแต่ปี ค.ศ.1970 ถึง ค.ศ.2003 พบว่าคำพิพากษาของศาลจะรอการลงโทษมากกว่าการลงโทษจำคุกจริงทุกปี และรอการลงโทษในอัตราส่วนที่มากขึ้นโดยตลอด²³⁹

²³⁷ Ibid.

²³⁸ Article 4 The Prison Law.

²³⁹ Jorg -Martin Jehle. Ibid. p.29.

รูปภาพที่ 17 แผนภาพแสดงจำนวนผู้ต้องหาที่ศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีคำพิพากษา ปี 1963-2006²⁴⁰

* Until 1994 West Berlin, from 1995 whole of Berlin.

Source: Conviction statistics for the relevant year, published by the Federal Statistical Office, Wiesbaden; see table 12a in annex for absolute figures. Also for 4 new Länder for 2006.

จากแผนภูมิข้างต้น คือ สถิติในชั้นบังคับโทษซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจำนวนคดีที่สิ้นสุดลงด้วยกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลด้วยการจำคุกและการมีคำพิพากษาลงโทษ การพัฒนาของตัวเลขผู้ต้องหาที่ถูกศาลตัดสินพิพากษา มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 65,000 คน เป็น 1,000,000 คน ในระหว่างปีค.ศ. 1963 - 1983 ในปี ค.ศ.1991 เส้นกราฟลดระดับลงเพราะมีการปล่อยตัวผู้ต้องหาในชั้นอัยการเพิ่มมากขึ้นสำหรับการกระทำความผิดเล็กน้อย จากสถิติดังกล่าวนี้ทำให้เห็นชัดว่า กระบวนการยุติธรรมมุ่งหวังในการคืนอิสรภาพมากกว่าการจำกัดอิสรภาพโดยนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้โดยให้ใช้วิธีการอื่นในการควบคุมพฤติกรรมแทน เช่น การห้ามขับยานพาหนะ กรณีในการกระทำความผิดซ้ำเร็วกว่ากำหนด อย่างไรก็ตาม ตัวเลขสถิติมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในช่วงปี 2006 ที่ผ่านมามาเพราะผลกระทบจากสภาวะการว่างงานและปัญหาเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาสำหรับนานาประเทศ

3.4.1 การบังคับโทษจำคุก ในการลงโทษตามนโยบายการบริหารจัดการคดีอาญา มีหลักการของการบังคับโทษภายใต้หลักทั่วไปของกฎหมายอาญา จะมุ่งเน้นที่ใช้โทษปรับและโทษจำคุก (ใช้หรือไม่ใช้วิธีการรอกการลงโทษหรือการคุมประพฤติ) กฎหมายอนุญาตในการกำหนดโทษเพิ่มในการห้ามกระทำบางอย่าง เช่น การห้ามขับรถ ห้ามเข้าเขตกำหนด การให้ต้องรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานมีกำหนดระยะเวลา เป็นต้น ถ้าผู้ที่ถูกกล่าวหาถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกกำหนดโทษไม่เกิน 2 ปี การดำเนินการตามคำพิพากษาสามารถรอกการลงโทษและหรือให้ผู้ต้องโทษจำคุกเข้าสู่ระบบการคุมประพฤติได้ ระยะเวลาการคุมประพฤติและเงื่อนไขการคุมประพฤติต่างๆ จะกำหนดโดยศาล ระบุในคำพิพากษาของผู้ต้องโทษแต่ละคน บุคคลที่ต้องคำพิพากษาดังกล่าวจะสนใจต่อ

²⁴⁰ Jörg-Martin Jehle. *Criminal Justice in Germany, Fifth Edition*, 2009. p. 27.

ศาลว่าจะไม่กระทำความผิดอีกในอนาคต มาตราการการเลียงโทษจำคุก ทำให้บุคคลคนนั้นมีชีวิตที่ไม่ต้องรับโทษจำคุก มีงานทำ ยังมีชีวิตอยู่กับครอบครัว และมีสังคมอยู่ต่อไป แต่ถ้าผู้ต้องโทษจำคุกนั้นกระทำความผิดซ้ำอีก หรือกระทำความผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในระหว่างคุมประพฤติ จะถูกเพิกถอนการพักการลงโทษจำคุกและบุคคลนั้นจะถูกนำตัวไปจำคุกต่อไป²⁴¹

ตารางที่ 17 แสดงสถิติจำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และจำนวนผู้ต้องโทษจำคุกจริง รวมทั้งผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970-2003²⁴²

ปี	จำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก	รอกการลงโทษ	ลงโทษจำคุก
1970	88,248	46,972	41,276
1971	94,135	51,385	42,750
1972	96,651	55,148	41,503
1973	96,589	57,842	38,747
1974	104,726	63,863	40,863
1975	94,019	57,924	36,095
1976	98,233	61,801	36,432
1977	101,540	65,631	35,909
1978	105,506	67,889	37,617
1979	103,325	67,278	36,047
1980	104,850	68,878	35,972
1981	108,390	71,223	37,167
1982	115,726	75,182	40,544
1983	118,638	77,391	41,247
1984	116,595	77,031	39,564
1985	111,876	74,147	37,729
1986	108,472	74,075	34,397
1987	108,528	74,239	34,289
1988	108,214	74,305	33,909
1989	104,890	70,783	34,107
1990	102,454	69,705	32,749

²⁴¹ Ibid. p.29.

²⁴² Source : Conviction statistics for the relevant years, published by the Federal Statistical Office, Wiesbaden, table 3.1

ปี	จำนวนคดีที่ศาลพิพากษาลงโทษ จำคุก	รอกการลงโทษ	ลงโทษจำคุก
1991	100,766	68,407	32,359
1992	103,187	70,936	32,251
1993	110,429	76,496	33,933
1994	114,749	79,172	35,577
1995	115,767	80,516	35,251
1996	121,326	84,452	36,874
1997	126,775	87,440	39,335
1998	130,022	88,271	41,751
1999	130,693	89,052	41,641
2000	125,305	84,552	40,753
2001	123,533	83,015	40,518
2002	125,019	85,749	39,273
2003	127,511	88,043	39,468

อย่างไรก็ตาม การจำคุกที่มีกำหนดโทษสูงความผิดร้ายแรงระยะเวลานาน การจะพักการลงโทษจำคุกได้ จะต้องมีการพิจารณามาก ถ้าศาลพิพากษาลงโทษจำคุกต่ำกว่า 6 เดือน ปกติศาลสั่งพักการลงโทษจำคุกไว้ได้ทันที (สั่งรอกการลงโทษ) เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อป้องกันเหตุอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี ศาลจะใช้วิธีการเดียวกัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความปลอดภัย ศาลอาจสั่งควบคุมบุคคลนั้นไว้ก็ได้ การจำคุก 1-2 ปี การพักการลงโทษก็อาจทำได้ โดยต้องพิจารณาจากสภาพข้อหาและฐานความผิด ตลอดทั้งพฤติการณ์ ความหนักเบา รวมทั้งเหตุผลอื่นๆ ด้วย

อนึ่ง สำหรับมาตรการการคุมประพฤติ ก็เป็นมาตรการที่นำมาใช้กับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจำคุก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้ได้รับการพักการลงโทษจำคุกไปกระทำความผิดซ้ำอีก

นอกจากนี้ การลงโทษจำคุกนั้น ถ้ากำหนดโทษตามคำพิพากษาว่าไม่สามารถใช้วิธีการพักการลงโทษและคุมประพฤติได้ หรือถูกเพิกถอน อาทิเช่น ไปกระทำความผิดซ้ำอีก เป็นต้น ผู้นั้นต้องถูกนำเข้าไปสู่การจองจำในเรือนจำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งกลับมารับโทษจำคุก

จากการศึกษาพบว่า หลักการทั่วไปในการลงโทษจำคุก ผู้ต้องขังคนใดต้องโทษจำคุกมาแล้ว 2 ใน 3 ส่วน เวลาที่เหลืออาจได้รับการพักการลงโทษจำคุก และมีการคุมประพฤติแทนได้เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องขังผู้นั้นมี

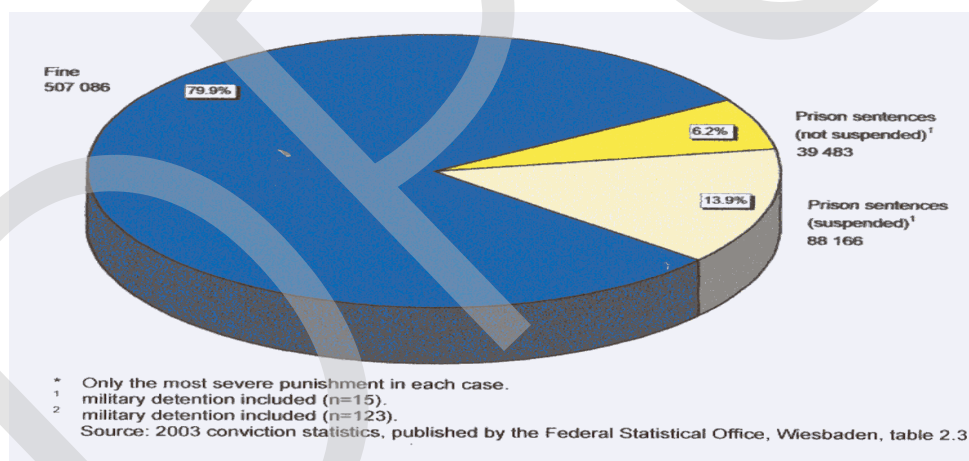
พัฒนาการปรับพฤติกรรมดีขึ้นแล้ว อยู่ในระดับที่สามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ การปล่อยตัวผู้นั้นจะเป็นประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของสังคมด้วย ในบางกรณีที่มีเหตุอันควรอภัย ผู้ต้องโทษจำคุกจำคุกมาแล้ว 50 เปอร์เซ็นต์ของกำหนดโทษ ก็สามารถพักการลงโทษได้

อย่างไรก็ดี สำหรับโทษจำคุกตลอดชีวิตจะพักการลงโทษจำคุกได้ก็ต่อเมื่อได้จำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี ซึ่งพิจารณาจากพฤติกรรมแล้วไม่จำเป็นต้องเก็บผู้นั้นไว้ในเรือนจำอีก มีเหตุอันสมควรและเหมาะสมที่ควรจะต้องปล่อยให้ได้รับอิสรภาพ

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการอื่นที่สามารถนำมาใช้เพื่อฟื้นฟูและป้องกันสังคมโดยนำมาใช้กับผู้ต้องโทษจำคุก อาทิเช่นการเอาตัวผู้ต้องขังที่มีอาการโรคจิตไปไว้ในโรงพยาบาลโรคจิตหรือสถานที่พักฟื้น สถานกักขังพิเศษ

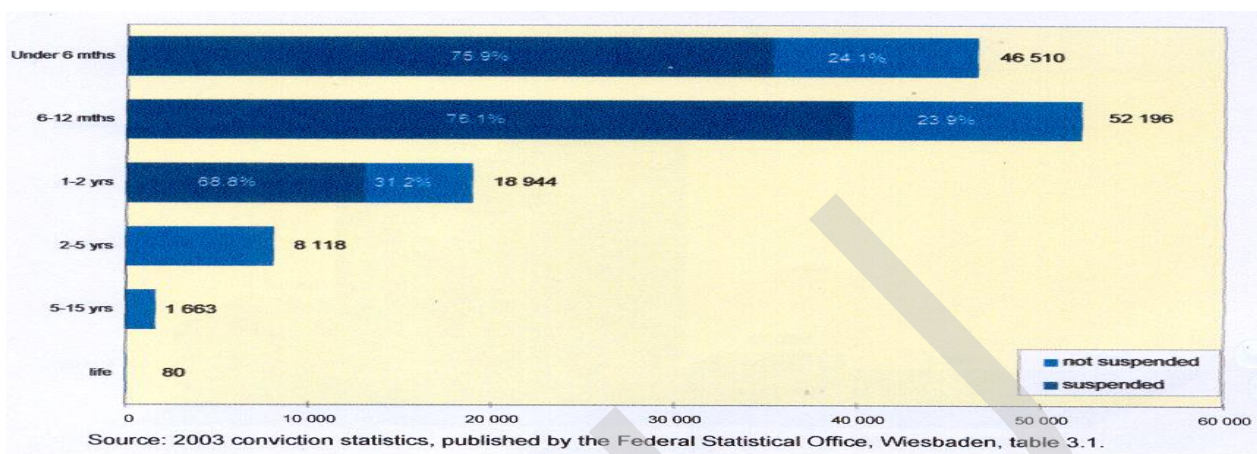
ในปี ค.ศ.2003 จำนวนคดีทั้งหมด 634,735 คดี คดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญา โทษที่ใช้มากเป็นโทษปรับ 80 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 507,086 คน ที่เหลือเป็นโทษที่ศาลพิพากษาจำคุก ปรากฏตามแผนผัง ดังนี้ คือ

รูปภาพที่ 18 แสดงสถิติการใช้โทษในคดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

เมื่อพิจารณาจากแผนผังแสดงถึงสถิติคดีที่ศาลพิพากษาตามกฎหมายอาญาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า 2 ใน 3 ส่วน จำนวน 127,649 ที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ได้รับการพักการลงโทษและคุมประพฤติ โดยในส่วนนี้ 13.9 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 88,166 คน ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ให้พักการลงโทษ(รอการลงโทษ) โดยมีการคุมประพฤติ อีก 6.2 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 39,483 คน ถูกพิพากษาลงโทษจำคุกโดยไม่มีการพักการลงโทษ เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาตามคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในปี 2003 ปรากฏตามแผนผัง ดังนี้

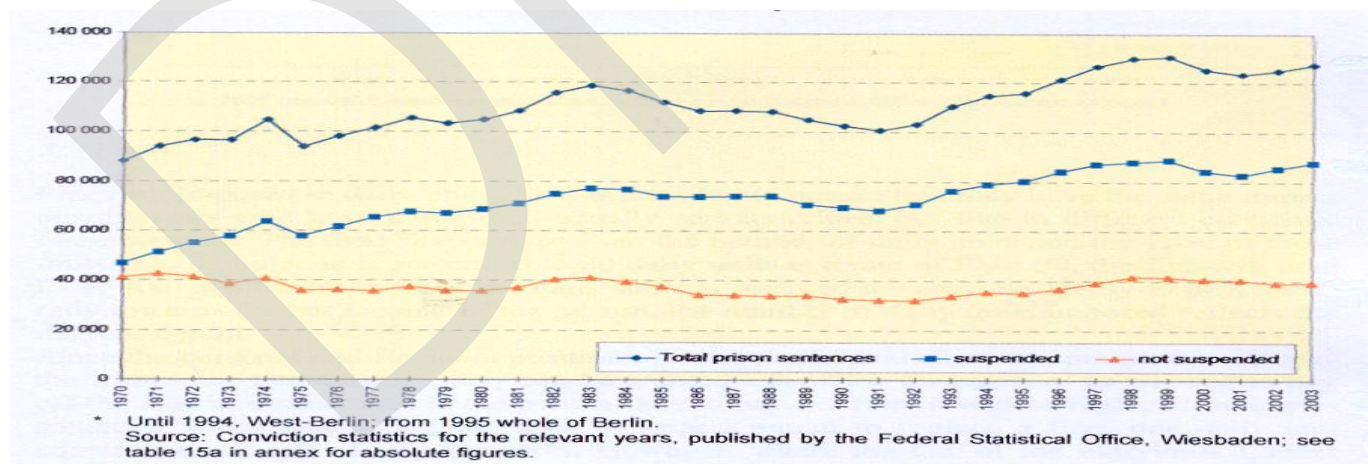
รูปภาพที่ 19 แผนผังแสดงระยะเวลาตามคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในปี 2003

จากแผนผังแสดงระยะเวลาตามคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในปี ค.ศ. 2003 ข้างต้น พบว่า ศาลจะมีคำพิพากษาให้พักการลงโทษแทนการลงโทษจำคุกเป็นจำนวนมาก แต่ในโทษที่มีกำหนดเวลามากคำพิพากษาจะไม่ให้พักการลงโทษ ได้แก่ 2-15 ปี และจำคุกตลอดชีวิต

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาย้อนหลังตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 - 2003 มีปรากฏการณ์การบังคับโทษจำคุกแสดงตามกราฟเส้นดังนี้

รูปภาพที่ 20 กราฟแสดงปรากฏการณ์การบังคับโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปี ค.ศ. 1970 - 2003

จากแผนผังปรากฏการณ์การบังคับโทษจำคุกข้างต้นพบว่า ในช่วงปี 1970 - 1983 มีอัตราการเพิ่มของผู้ต้องโทษจำคุกทั้งหมด 90,000 คน เพิ่มขึ้นถึง 120,000 คน ในระหว่างปี 1984 - 1991 จำนวนผู้ต้องคำพิพากษาจำคุกมีจำนวนลดลงอย่างชัดเจน และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี 1992 - 1999 สูงขึ้นถึงระดับ 130,000 คน และลดลงอีกครั้งที่ 128,000 คนในปี 2003 นอกจากนี้ พบว่าจำนวนผู้ต้องขังที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกโดยไม่มีการพักการลงโทษ(รอ

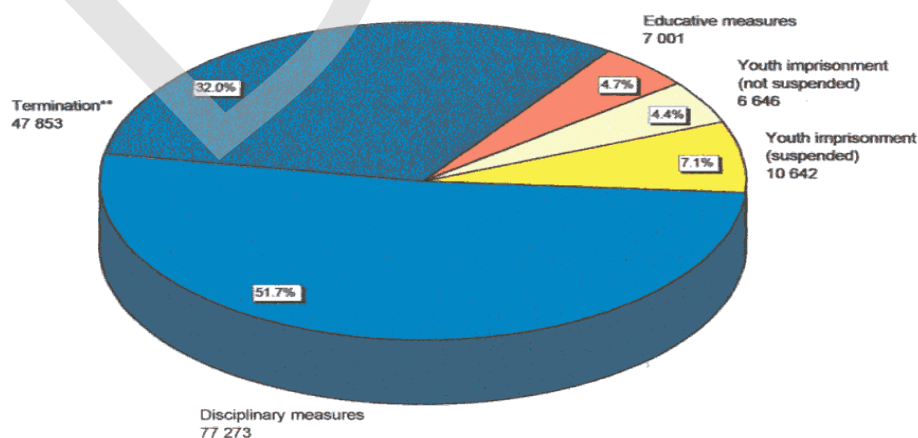
การลงโทษ) มีปริมาณที่ลดลงเล็กน้อยและเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในอัตราของปี 1970 เป็นต้นมา ในปี 2003 มีจำนวน 39,500 คน

จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ต้องขังที่ได้พักการลงโทษมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 1970 – 2003 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้นโยบายการเลี้ยงโทษจำคุกอย่างต่อเนื่องและมีผลมาก ทำให้สามารถควบคุมปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้เป็นอย่างดี

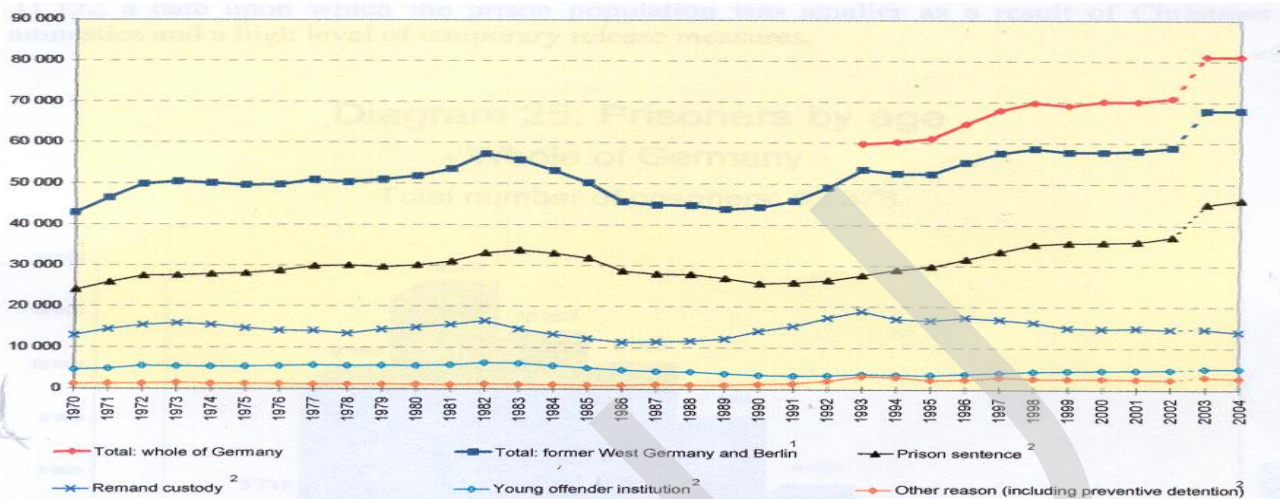
อนึ่ง สำหรับในกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ตามกฎหมายจะแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ เด็ก อายุ 14-17 ปี (juvenile offender) และ เยาวชน อายุ 18-20 ปี (young adult) กฎหมายอาญากำหนดมาตรการลงโทษผู้เยาว์ไว้ประการแรกได้แก่ การให้การศึกษา และการกระทำเชิงคุณธรรม ประการที่สองได้แก่ การจำคุกผู้เยาว์แต่มีเงื่อนไขของการพักการลงโทษและคุมประพฤติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เยาว์เสียมากกว่าที่จะพิจารณาในเชิงลงโทษ และการดำเนินคดีอาญาที่ผู้เยาว์กระทำความผิดจะต้องใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเยาวชน สำหรับในการให้การศึกษาแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้เยาว์ ได้แก่ การสั่งให้ผู้เยาว์ต้องเข้ารับการอบรมบางหลักสูตร หรือเข้าร่วมกิจกรรมบริการสังคมในชุมชนที่อาศัยอยู่ ส่วนการกระทำเชิงคุณธรรมนั้น ได้แก่ การกำหนดเงื่อนไขความประพฤติ การขอขมาผู้เสียหาย การปรับ หรือทำงานชดใช้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในส่วนมาตรการในการจำคุกผู้เยาว์นั้น จะกระทำได้อต่อเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การกระทำของผู้เยาว์เป็นความผิดร้ายแรงจริง ตามปกติศาลมักไม่พิพากษาลงโทษจำคุกผู้เยาว์แต่ให้ใช้มาตรการอย่างอื่นแทน เว้นแต่ การกระทำของผู้เยาว์เป็นความผิดรุนแรงจริงๆ ในปี ค.ศ. 2003 ได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้เยาว์ในรูปแบบต่างๆ ปรากฏตามแผนภาพดังนี้

รูปภาพที่ 21 แสดงจำนวนประชากรที่เป็นผู้เยาว์ในเรือนจำในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

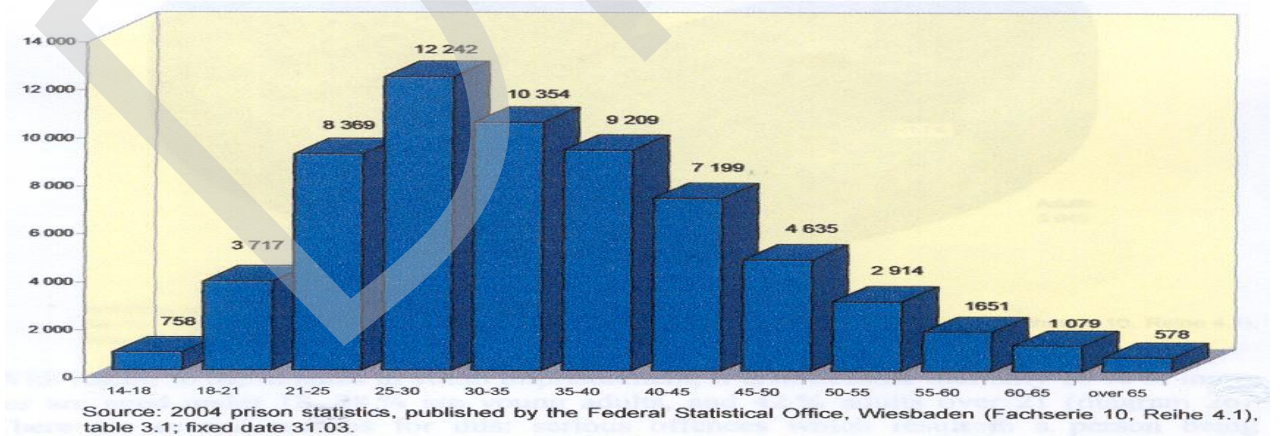
รูปภาพที่ 22 แสดงจำนวนประชากรในเรือนจำในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปี ค.ศ. 1992-ค.ศ. 2004

จากแผนผังแสดงจำนวนประชากรในเรือนจำข้างต้นดังกล่าว แสดงถึงสภาพการณ์ตั้งแต่ก่อนประเทศเยอรมันตะวันตกรวมกับเยอรมันตะวันออก จากปี ค.ศ. 1992 ภาพชัดเจนที่ปรากฏขึ้นระหว่างปี 1977 และ 1982 โดยเฉพาะการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ใหญ่(รวมทั้งการจำคุกแทนค่าปรับ) และการจองจำ ในทางตรงกันข้ามจำนวนของผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนมีเพียงเล็กน้อย จำนวนไม่เปลี่ยนแปลง

ในลำดับต่อไปเป็นการแสดงโครงสร้างของอายุของผู้ต้องขังในปี ค.ศ. 2004 ดังนี้

รูปภาพที่ 23 แสดงโครงสร้างของอายุของผู้ต้องขังในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปี ค.ศ. 2004

จากแผนผังข้างต้นในปี ค.ศ. 2004 ของโครงสร้างของอายุของผู้ต้องขังพบว่า จำนวนทั้งสิ้น 63,373 คน ผู้ต้องขังส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21-40 ปี อัตราร้อยละ 7.1 เป็นผู้ต้องขังที่เป็นเด็กและเยาวชน อัตราร้อยละ 9.8 เป็นผู้ต้องขังอายุกว่า 50 ปี อัตราร้อยละ 2.6 เป็นนักโทษที่มีอายุกว่า 60 ปี

มาตรการการคุมประพฤติ²⁴³ (Probation) เป็นการคุมประพฤติจะนำมาใช้เมื่อมีกระบวนการรอลงโทษ หรือพักการลงโทษหลังจากที่ได้จำคุกไปแล้ว หรือเมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการลงโทษ (Detention) สามารถควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนอกเขตเรือนจำได้ อาจควบคุมที่สถานพยาบาล สถาบันต่างๆ หรืออาจเป็นที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง ภายใต้เงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติ (Supervision of Conduct) และผู้กระทำความผิดจะถูกควบคุมความประพฤติโดยเจ้าพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officers) การคุมประพฤติใช้ได้กับผู้ใหญ่รวมทั้งเด็กและเยาวชนด้วย กระบวนการคุมประพฤติจะสิ้นสุดต่อเมื่อ ผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการคุมประพฤติถูกต้องครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด หรืออาจสิ้นสุดเมื่อผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนเงื่อนไขแห่งการคุมประพฤติและต้องถูกนำมาลงโทษจำคุกอีกครั้ง

ตารางที่ 18 แสดงสถิติของการคุมประพฤติในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปีค.ศ. 2002

	Periods of Probation		Probation Under			
	Total	Percentage	Adult law		Juvenile law	
Total	161,211	100	125,278	78	35,933	22

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีคำนึงถึงผลเสียของการลงโทษจำคุกที่มีระยะเวลาสั้นอย่างมาก ประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน มาตรา 38 จึงบัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นต้องจำคุกอย่างน้อยหนึ่งเดือน และในวรรคสองกำหนดโทษจำคุกไว้สูงสุดไว้เพียง 15 ปี²⁴⁴

กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2001²⁴⁵ ปรากฏสาระสำคัญดังนี้

1. หลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษจำคุก²⁴⁶

1.1 วัตถุประสงค์การบังคับโทษจำคุก 5 ประการดังนี้

²⁴³ Jorg-Martin Jehle, 2005. Ibid. p.41-42.

²⁴⁴ คณิศ ฅ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. อังแล้ว. หน้า 375.

²⁴⁵ มาตรา ต่อไปนี้ในหัวข้อนี้ หมายถึง มาตราในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976.

²⁴⁶ มาตรา 2 และมาตรา 3.

1.1.1 ผู้ต้องขังต้องสามารถที่จะดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไปโดยปราศจากความผิดอาญาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.1.2 การบังคับโทษจำคุก ต้องตอบสนองการคุ้มครองสาธารณะต่อการกระทำผิดในต่อไปด้วย

1.1.3 การดำเนินชีวิตของบุคคลในการบังคับโทษ ต้องให้เป็นไปตามปกติธรรมดาให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

1.1.4 ผลร้ายทั้งหลายจากการสูญเสียเสรีภาพจะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดขึ้น

1.1.5 การบังคับโทษจะต้องกระทำเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ต้องขัง สามารถกลับมาใช้ชีวิตที่มีเสรีภาพต่อไปได้

1.2 ฐานะตามกฎหมายของผู้ต้องขัง²⁴⁷

1.2.1 ผู้ต้องขังต้องร่วมมือในการกำหนดการบำบัดของตน และในการบรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษ ความพร้อมของผู้ต้องขังสำหรับการบำบัดจึงต้องได้รับการปลูกเร้าและส่งเสริมให้เกิดขึ้น

1.2.2 ผู้ต้องขังต้องอยู่ภายใต้การจำกัดเสรีภาพตามกฎหมายนี้ ถ้ากฎหมายนี้มีได้ระบุหลักเกณฑ์พิเศษอย่างใดไว้ ข้อจำกัดต่างๆ ที่จะกำหนดใช้กับผู้ต้องขังจะต้องเป็นข้อจำกัดสำหรับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยหรือใช้สำหรับการจัดการก่อวินาศกรรมที่ร้ายแรงต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเรือนจำที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น

2. การบังคับโทษ ในการบังคับโทษจำคุกจะมีแผนบังคับโทษเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมาย คือ การทำแผนบังคับโทษรายบุคคล ซึ่งแผนดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ไขทัศนคติและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และเป็นไปตามหลักการแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล (Individualization of Punishment)

ผู้ต้องขังอาจถูกส่งไปบังคับโทษในสถานที่เปิดหรือปิด²⁴⁸ กล่าวคือ เป็นการการบังคับโทษด้วยความยินยอมของผู้ต้องขังอาจถูกส่งตัวไปบังคับโทษในสถานที่เปิดเป็นการเหมาะสม และไม่เป็นที่เกรงว่าจะหลบหนีหรือใช้โอกาสไปกระทำความผิดอาญาอีก ในกรณีอื่นผู้ต้องขังต้องอยู่ในการบังคับโทษปิด

3. การผ่อนปรนการบังคับโทษ²⁴⁹ กล่าวคือ การผ่อนปรนการบังคับโทษอาจกำหนดให้ผู้ต้องขังออกไปนอกเรือนเพื่อทำงานภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ หรือปราศจากการควบคุม การผ่อนปรนต้องกระทำด้วยความยินยอมของผู้ต้องขังเมื่อไม่เป็นที่เกรงว่าจะหลบหนีหรือไปกระทำความผิดอาญา

²⁴⁷ มาตรา 4.

²⁴⁸ มาตรา 10.

²⁴⁹ มาตรา 11.

3.1 การลาการคุมขัง²⁵⁰ กล่าวคือ ผู้ต้องขังอาจได้รับการลาการคุมขังได้ไม่เกิน 21 วัน ต่อหนึ่งปี เมื่อถูกจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน กรณีจำคุกตลอดชีวิตจะลาจำคุกได้เมื่อรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี นับวันลาเป็นวันที่ถูกบังคับโทษด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำยังมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการผ่อนปรนและการลากรณีจะเพิกถอนคำสั่งจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลัง ผู้ต้องขังใช้มาตรการโดยมิชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง²⁵¹

3.2 การเตรียมการปล่อย²⁵² กล่าวคือ ผู้ต้องขังจะได้รับการผ่อนปรน และอาจถูกย้ายไปอยู่เรือนจำเปิดระหว่างระยะเวลา 3 เดือนก่อนปล่อยตัวอาจอนุญาตให้ลาเป็นพิเศษไม่เกิน 1 สัปดาห์ เพื่อเตรียมการปล่อยได้ ผู้ที่ออกจากเรือนจำโดยไม่ต้องควบคุมในระหว่างเวลา 9 เดือนก่อนการปล่อยตัว อาจได้รับอนุญาตให้ลาเป็นพิเศษได้ไม่เกิน 6 วันต่อเดือน

4. ที่พักและสิทธิของผู้ต้องขัง²⁵³

4.1 ที่พักระหว่างการทำงานและใช้เวลาว่าง กล่าวคือ ผู้ต้องขังต้องทำงาน ศึกษาอบรมฝึกอาชีพ อาสาดิจของการคุมประพฤติในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในปีค.ศ. 2002 บำบัดและทำกิจการงานอื่นในระหว่างเวลาทำงาน อยู่ในอำนาจผู้บัญชาการเรือนจำเป็นผู้มีอำนาจตลอดทั้งออกกฎเกณฑ์พิเศษต่างๆ

4.2 ที่พักระหว่างการพักผ่อน กล่าวคือ โดยหลักการผู้ต้องขังต้องอยู่ในห้องของตนโดยลำพัง เว้นแต่การอยู่ด้วยกันจะทำได้เมื่อผู้ต้องขังคนใดคนหนึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือเมื่ออาจมีอันตรายต่อชีวิตหรืออนามัยของผู้ต้องขังคนใดคนหนึ่งใด ให้กระทำการเป็นการชั่วคราวเท่านั้น และต้องกระทำเนื่องจากมีเหตุที่บังคับให้จำเป็นต้องทำ ในการบังคับโทษที่เปิดโดยความยินยอมของผู้ต้องขังอาจจัดให้อยู่ร่วมกันได้ เมื่อไม่มีอิทธิพลใดๆ ที่อาจก่อความเสียหาย

4.3 การจัดห้องขังและการครอบครองทรัพย์สินผู้ต้องขัง กล่าวคือ ผู้ต้องขังอาจได้รับอนุญาตให้จัดห้องขังได้ตามความเหมาะสม ให้มีรูปของบุคคลผู้ใกล้ชิดและของที่ระลึกที่มีค่าในทางส่วนตัวได้ ห้ามใช้สิ่งบังตาและวัตถุใดๆ ที่บังการมองเห็นได้ของห้องขัง หรือสิ่งอื่นที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย เสื้อผ้า

²⁵⁰ มาตรา 13.

²⁵¹ มาตรา 14.

²⁵² มาตรา 15.

²⁵³ ลักษณะที่ 3 มาตรา 17-22.

จะต้องสวมเสื้อผ้าของเรือนจำ ในการออกไปนอกเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำอาจอนุญาตให้สวมเสื้อผ้าของตนเองได้

4.4 อาหาร กล่าวคือ การประกอบอาหารและคุณภาพของอาหาร ต้องอยู่ในการควบคุมดูแลทางการแพทย์ สอดคล้องกับข้อปฏิบัติทางศาสนา

5. การติดต่อสื่อสาร และการออกนอกเรือนจำ²⁵⁴

5.1 การเยี่ยมและห้ามเยี่ยม กล่าวคือ ผู้ต้องขังต้องได้รับอนุญาตให้เยี่ยมอย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อเดือน โดยการเยี่ยมนั้นเป็นการส่งเสริมการบำบัดหรือการกลับสู่สังคมของผู้ต้องขัง หรืออาจเป็นเรื่องส่วนตัวผู้ต้องขังในทางกฎหมายหรือธุรกิจ²⁵⁵ รวมตลอดทั้งการเยี่ยมของทนายความด้วย²⁵⁶ การเยี่ยมต้องอยู่ในการควบคุมดูแลด้วยเหตุผลของการบำบัด ปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของเรือนจำ การสนทนาจะอยู่ในการควบคุมดูแลได้เฉพาะเมื่อจำเป็นเป็นการเฉพาะเท่านั้น การเยี่ยมของทนายในคดีอาญาจะไม่มี การควบคุมดูแล สิ่งของต่างๆ จะมอบให้ผู้ต้องขังในการเยี่ยมได้เมื่อได้รับอนุญาตเท่านั้น²⁵⁷

5.2 การสื่อสารทางจดหมาย²⁵⁸ กล่าวคือ ผู้ต้องขังมีสิทธิส่งหรือรับจดหมายโดยไม่จำกัด ส่งหรือรับโดยผ่านทางเรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจสั่งห้ามการติดต่อทางจดหมาย เมื่อปรากฏว่าจะมีผลเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือความสงบเรียบร้อยของเรือนจำ กรณีไม่ใช้บุคคลในครอบครัวผู้ต้องขัง หรือเกรงว่าการติดต่อทางจดหมายจะมีอิทธิพลเป็นที่เสียหายต่อผู้ต้องขัง หรือเป็นการขัดขวางต่อการกลับเข้าสู่สังคม โดยทั่วไปจดหมายระหว่างผู้ต้องขังกับทนายห้ามตรวจ

อนึ่ง สำหรับจดหมายของผู้ต้องขังที่มีถึงสภาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐและสภาแห่งมลรัฐตลอดจนสมาชิกแห่งสภาดังกล่าว สภายุโรป ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป คณะกรรมการจัดป้องกันการกระทำทารุณกรรมและการปฏิบัติอันไร้มนุษยธรรม หรือการกระทำอันเป็นการกดขี่ข่มเหง และถึงผู้แทนเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลแห่งสหพันธรัฐและมลรัฐจะไม่มี การตรวจถ้าได้เจ้าหน้าที่ของเช่นนั้นและระบุผู้ส่งไว้

²⁵⁴ ลักษณะที่ 4 มาตรา 23-36.

²⁵⁵ มาตรา 24.

²⁵⁶ มาตรา 26.

²⁵⁷ มาตรา 27.

²⁵⁸ มาตรา 28-30.

ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจกำหนดได้ ถ้าปรากฏว่าเกี่ยวกับการบังคับโทษหรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย ภาวะอันตรายหรือข้อความในจดหมายจะก่อให้เกิดความผิดอาญาหรือความผิดในทางปกครอง จดหมายมีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพของเรือนจำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย เนื้อหาเป็นการดูหมิ่นที่ร้ายแรง หรือมีข้อความที่เป็นอันตรายต่อการกลับเข้าสู่สังคมของผู้ต้องขังอื่น หรือมีรูปแบบของจดหมายลับ อ่านไม่ออก อ่านไม่เข้าใจ ใช้ภาษาต่างประเทศโดยปราศจากความจำเป็นและสมควร

5.3 โทรศัพท์และโทรเลข²⁵⁹ ผู้ต้องขังอาจได้รับอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์หรือส่งโทรเลขได้ การควบคุมดูแลการพูดโทรศัพท์มีความจำเป็นต้องกระทำ คู่สนทนาของผู้ต้องขังจะต้องทราบก่อนการสนทนา

5.4 พัสดุไปรษณีย์²⁶⁰ ผู้ต้องขังอาจรับพัสดุไปรษณีย์ที่มีอาหารและเครื่องบริโภคได้จำนวน 3 ครั้งต่อปี มีระยะเวลาห่างกันตามสมควร การรับมากกว่านี้ต้องได้รับอนุญาต พัสดุดังกล่าวต้องเปิดต่อหน้าผู้ต้องขัง สิ่งของต้องห้ามที่ส่งมอบให้ผู้ต้องขังต้องส่งคืนผู้ส่ง ของที่อาจเป็นอันตรายในการส่งหรือในการเก็บรักษาอาจถูกทำลายเสียได้ การรับพัสดุไปรษณีย์อาจถูกสั่งห้ามชั่วคราวได้ เมื่อสิ่งดังกล่าวอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของเรือนจำอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

5.5 การลา การออกนอกเรือนจำและการนำตัวออกนอกเรือนจำ²⁶¹ ผู้บัญชาการเรือนจำมีอำนาจอนุญาตให้ผู้ต้องขังออกนอกเรือนจำ โดยการลาได้ไม่เกิน 7 วัน เว้นแต่เป็นการลาที่มีเหตุสำคัญเป็นการเจ็บป่วยที่เป็นอันตรายแก่ชีวิต หรือเนื่องจากการตายของบุคคลในครอบครัว ข้อเรียกร้องในการลาจะต้องไม่ขัดขวางการบำบัดหรือการกลับเข้าสู่สังคม

6. การดูแลสุขภาพอนามัย

6.1 หลักการทั่วไป²⁶² สุขภาพอนามัยทางกายและทางจิตใจของผู้ต้องขังจะต้องได้รับการดูแลไม่ถูกละเลยหรือทอดทิ้ง ได้รับการดูแลด้วยมาตรการที่จำเป็นในการคุ้มครองสุขภาพอนามัย และความสะอาด

²⁵⁹ มาตรา 32.

²⁶⁰ มาตรา 33.

²⁶¹ มาตรา 35-36.

²⁶² มาตรา 56.

6.2 การตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาล²⁶³ ผู้ต้องขังที่มีอายุ 35 ปีบริบูรณ์ต้องได้รับการตรวจป้องกันโรคทุก 2 ปี โดยเฉพาะโรคเกี่ยวกับหัวใจและความดันโลหิต โรคไต โรคเบาหวาน ผู้ต้องขังมีสิทธิร้องขอให้ตรวจป้องกันโรคมาเร็งปีละ 1 ครั้ง สำหรับผู้ต้องขังหญิงอายุครบ 40 ปี ชายอายุครบ 45 ปี

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ต้องขังหญิงมีบุตรพักอาศัยอยู่ด้วยในเรือนจำมีสิทธิขอให้ตรวจป้องกันโรคจนบุตรมีอายุครบ 6 ปี ผู้ต้องขังที่มีอายุ 14 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี มีสิทธิร้องขอให้ตรวจเพื่อป้องกันโรคเกี่ยวกับฟัน 1 ครั้ง ในระยะเวลา 6 เดือน ตรวจอนามัยของช่องปาก สภาพของเหงือก โรคฟันผุ นอกจากนี้ ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการรักษาด้วยยาและเวชภัณฑ์อื่นๆ เพื่อบำบัดความอ่อนแอของสุขภาพอนามัยที่จะนำไปสู่ความเจ็บป่วยที่คาดหมายได้ ป้องกันอันตรายของพัฒนาการทางอนามัยของเด็ก หรือเพื่อหลีกเลี่ยงความจำเป็นในการรักษาพยาบาล

6.3 การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย²⁶⁴ เมื่อเจ็บป่วยเพื่อป้องกันไม่ให้อาการเลวร้ายยิ่งขึ้น บรรเทาอาการเจ็บป่วย ต้องให้มีการรักษาพยาบาลทางแพทย์ ทันตแพทย์ การดูแลด้วยอุปกรณ์ต่างๆ ยา บริการทางแพทย์และบริการเสริมสำหรับคุมประพฤติ ตลอดจนความเครียดและการบำบัดด้วยการทำงาน เมื่อไม่ขัดแย้งกับการบังคับโทษ

6.4 การย้ายที่เมื่อป่วย กล่าวคือ เมื่อป่วยอาจถูกย้ายไปโรงพยาบาลของเรือนจำหรือเรือนจำอื่นที่เหมาะสมกับการรักษาพยาบาล กรณีที่ไม่สามารถรักษาภายในเรือนจำได้ให้ทำการย้ายให้ทันกับอาการ

7. การใช้เวลาว่าง²⁶⁵ กล่าวคือ ผู้ต้องขังต้องได้รับโอกาสทำกิจกรรมในเวลาว่าง ได้รับโอกาสในการหาความรู้ ตลอดจนการกีฬา การศึกษาทางไกล การสมาคมเป็นกลุ่มในเวลาว่าง

หนังสือพิมพ์และวารสาร วิทยุและโทรทัศน์ การครอบครองสิ่งของสำหรับกิจส่วนตัว กล่าวคือ ผู้ต้องขังอาจได้รับอนุญาตให้มีหนังสือในจำนวนที่เหมาะสมและสิ่งของอื่นที่ใช้สำหรับการเรียนหรือทำกิจส่วนตัวไว้ในครอบครอง เว้นแต่ เป็นการผิดกฎหมาย หรือทำให้จุดมุ่งหมายของการบังคับโทษหรือความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยของเรือนจำตกอยู่ในอันตราย คำสั่งอนุญาตดังกล่าวอาจถูกเพิกถอนได้

8. การส่งคนสงเคราะห์²⁶⁶ ผู้ต้องขังมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์จากเรือนจำ เพื่อแก้ปัญหาส่วนตัวของตนในเรื่องต่างๆ ผู้ต้องขังต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการรักษาสิทธิและหน้าที่ของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิ

²⁶³ มาตรา 57.

²⁶⁴ มาตรา 58-65.

²⁶⁵ มาตรา 67-70.

²⁶⁶ มาตรา 71-75.

เลือกตั้ง รวมถึงการดูแลผู้ที่อยู่ในความอุปการะของเขา และความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด ตลอดทั้งความช่วยเหลือในการปล่อยตัว ผู้ต้องขังต้องได้รับคำแนะนำในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม สถานที่ที่สามารถทำประโยชน์ต่อสังคม ต้องได้รับความช่วยเหลือในการหางาน ที่พักอาศัย บุคคลที่พึ่งพาหลังการปล่อยตัว กรณีผู้ต้องขังไม่มีปัจจัยของตนเพียงพอ จะได้รับความช่วยเหลือจากเรือนจำ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ตลอดถึงค่าดำรงชีพและเสื้อผ้าตามความจำเป็น

9. การลาเพื่อเตรียมการปล่อย ผู้บัญชาการเรือนจำอาจอนุญาตให้ผู้ต้องขังคนใดลาพิเศษเพื่อเตรียมการปล่อยตัวได้ไม่เกิน 6 เดือน คำสั่งกับผู้ลาสำหรับการลาให้กระทำได้ ซึ่งอาจได้รับคำสั่งว่าต้องอยู่ในความดูแลของบุคคลใด โดยเฉพาะและให้กลับมาในเรือนจำในระยะเวลาสั้นๆ การลาอาจถูกยกเลิกได้เมื่อการยกเลิกจำเป็นสำหรับการบำบัดต่อผู้ต้องขัง²⁶⁷

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่เคยเป็นผู้ต้องขัง อาจยื่นคำร้องให้ตนได้รับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดทางสังคม เป็นการชั่วคราวได้ เมื่อเป้าหมายของการบำบัดเขาจะไม่ปลอดภัยและการเข้าอยู่ในเรือนจำเนื่องด้วยเหตุนี้เป็นสิ่งจำเป็น จะใช้มาตรการบังคับโทษด้วยวิธีการใช้กำลังโดยตรงกับเขาไม่ได้ อีกทั้ง ในการรับตัวนี้จะเพิ่มอันตรายเมื่อไรก็ได้ และด้วยคำร้องต้องปล่อยตัวผู้ที่รับเข้ามาโดยไม่ชักช้า²⁶⁸

10. การควบคุมดูแลเรือนจำ²⁶⁹ กล่าวคือ การควบคุมดูแลเรือนจำทั้งหลายเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายยุติธรรม มลรัฐ อำนาจหน้าที่ดังกล่าวอาจโอนไปให้สำนักงานบังคับโทษได้ ในการควบคุมดูแลการทำงานตลอดจนการทำงานเพื่อสังคม การฝึกอบรมต่อเนื่อง การดูแลสุขภาพอนามัย และการบำบัดอื่นๆ ที่เป็นวิชาการ จะต้องกระทำด้วยผู้ทรงคุณวุฒิของตนเอง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลไม่มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำต้องจัดให้มีการแนะนำในทางวิชาการ

3.4.2 มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขัง ทำการศึกษา 3 เรื่อง ตามลำดับคือ การพักโทษ-ลดโทษ การอภัยโทษ และการแก้ไขฟื้นฟู

²⁶⁷ มาตรา 124.

²⁶⁸ มาตรา 125.

²⁶⁹ มาตรา 151-153.

(1) **มาตรการพัก-ลดโทษ**²⁷⁰ เนื่องจากประเทศเยอรมนีเน้นกระบวนการใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก และให้ใช้โทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดเมื่อมีความจำเป็นถึงที่สุดเท่านั้นหรือเป็นหนทางสุดท้ายที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นที่เหมาะสมกว่าการจำคุกอีกแล้ว ตามหลัก The Last Resort ด้วยเหตุนี้ บุคคลที่ได้รับการพิพากษาให้ได้รับโทษจำคุกจึงมักจะเป็นผู้ที่กระทำความผิดอาญาโทษหนักหรือความผิดอาญารุนแรงเท่านั้น

แต่จากการค้นคว้าไม่พบมาตรการที่จะให้ลดวันต้องโทษอย่างชัดเจน จะมีเพียงมาตรการที่สามารถนำมาเทียบเคียงได้เท่านั้น อย่างเช่น มาตรการที่ให้นักโทษชั้นดีมีวันหยุดที่สามารถออกไปพักผ่อนนอกเรือนจำได้ แต่ต้องกลับมาจำคุกที่เรือนจำต่อเมื่อวันหยุดสิ้นสุดลง หรือการนำตัวออกไปนอกเรือนจำเพื่อการบำบัดรักษาโรคที่สถานพยาบาล หรือนำไปบำบัดฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด ณ สถานบำบัดฟื้นฟู ในขณะที่ตนเป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำ ตามนโยบายกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและปรับปรุงพฤติกรรม (Rehabilitation) สำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับจราจร หรือผู้กระทำความผิดที่สามารถนำมา ตาม Article 61-72 StPO²⁷¹ เมื่อบำบัดหรือรักษาเสร็จสิ้นแล้ว ก็ให้กลับมาเรือนจำเพื่อรับโทษจำคุกต่อจนครบกำหนดโทษ

ด้วยเหตุนี้ มาตรการดังกล่าวมิใช่การลดจำนวนวันต้องโทษแต่อย่างใด และแม้ว่าการออกไปนอกเรือนจำดังกล่าวสามารถทำได้หลายครั้งก็ตาม แต่ก็ยังถือว่าผู้กระทำความผิดนั้นเป็นนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษจำคุกอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวถือเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจ เพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพของนักโทษเด็ดขาดของเยอรมนี²⁷²

ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวระหว่างการดำเนินคดีอาญา (Pre-trial incarceration conditions) กฎหมายของเยอรมนีมีมาตรการที่เป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา ได้แก่ การปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อการคุมประพฤติ ในระหว่างที่ใช้มาตรการอื่นทดแทนการควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ (Detention) และเมื่อพนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาส่งไปที่ศาล ตาม Basic Law, Article 104 GG และ Code of Criminal Procedure Code, Article 128, 115 StPO²⁷³ แล้ว ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และให้มาศาลในวันนัดพิจารณา หรือถ้าไม่ปล่อยตัวผู้ต้องหา เนื่องจากเกรงว่าการปล่อยผู้ต้องหาจะเป็นอันตรายต่อบุคคลหรือพยานหลักฐาน ตาม Article

²⁷⁰ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. “โครงการติดตาม ประเมินผล และพัฒนารูปแบบและแนวทางการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล” ทู่นสำนักงานกิจการยุติธรรม, 2549.

²⁷¹ Ibid.

²⁷² Gunther Kaiser. Prison System and Correctional Law : A Comparative Analysis.,1982. pp. 22.

²⁷³ Alexis A.Aronowitz, World Factbook of Criminal Justice Systems – Germany.(online document) www.usdoj.gov.

116 StPO²⁷⁴ ก็ให้ควบคุมตัวไว้และนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการ Detention ตาม Article 117 StPO แต่กระบวนการ Detention ดังกล่าวจะต้องไม่ยาวนานกว่า 3 เดือน หรือจนกว่าศาลจะได้พิพากษาว่าผู้ต้องหามีความผิดหรือยกฟ้องและปล่อยตัวผู้ต้องหาไป²⁷⁵

กรณีถ้าศาลไม่ต้องการให้มีการใช้มาตรการควบคุมตัวใดๆ แก่ผู้ต้องหา ในกรณีที่เป็นการผิดเล็กน้อย ศาลอาจสั่งให้ปรับผู้ต้องหาเป็นเงิน (Fine หรือ Day-Fine) และถ้าศาลเลือกที่จะใช้มาตรการปรับแล้ว ก็มีให้ใช้มาตรการนำตัวผู้ต้องหามาอยู่ในที่คุมขัง (Accused Incarceration) อีก แต่มาตรการนี้จะใช้ได้กับความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือโทษปรับรายวันไม่เกิน 180 วัน²⁷⁶

นอกจากนั้นเยอรมนียังมีมาตรการที่ใกล้เคียงการลดวันต้องโทษอีกอย่างหนึ่งคือ การรอกการลงโทษ (Sentence Suspended) เนื่องด้วยกระบวนการยุติธรรมเยอรมนีนิยมนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนอกจากการจำคุก และเมื่อศาลเยอรมันเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากอุปหังคแล้ว ไม่ควรตัดสินจำคุกจำเลย ก็ให้จำเลยมีเสรีภาพโดยการสั่งรอกการลงโทษ

(2) มาตรการอภัยโทษ จากการศึกษากฎหมายในเรื่องนี้ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพบว่า มีการใช้มาตรการอภัยโทษ การอภัยโทษ ในมิติของรูปแบบของประเทศนี้ไม่ต่างอะไรกับประเทศต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ เป็นมาตรการในการลดโทษตามคำพิพากษากับการให้อิสระภาพกับผู้ที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจรัฐภายใต้เงื่อนไขจากความประพฤติที่ดีของผู้ต้องขัง ตั้งแต่วันที่ศาลออกหมายปล่อยหรืออภัยโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย อำนาจในการอภัยโทษเป็นอำนาจของศาลเป็นผู้วินิจฉัยว่าผู้ต้องขังมีความประพฤติที่สมควรได้รับการอภัยโทษหรือไม่²⁷⁷ การอภัยโทษเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังได้ ตามกฎหมายมี 2 รูปแบบคือ การอภัยโทษแบบรวม และการอภัยโทษเป็นรายบุคคล²⁷⁸ ลักษณะของการอภัยโทษมี 2 ลักษณะดังนี้

1) การอภัยโทษโดยการลดกำหนดโทษตามคำพิพากษา ภายใต้เงื่อนไขที่พิจารณาจากความประพฤติที่ดีของผู้ต้องขัง มักใช้กับผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกเป็นระยะเวลายาวนาน เมื่อพบว่ามีพฤติการณ์ที่ไม่

²⁷⁴ Ibid

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Alexis A. Aronowitz. **World Factbook of Criminal Justice Systems – Germany.** (online document).

www.usdoj.gov.

²⁷⁷ รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 92

²⁷⁸ Günther Kaiser, Heiz Schöch: Strafvollzug. Ibid. p.251.

เสี่ยงต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมเมื่อออกไปจากเรือนจำ การอภัยโทษลักษณะนี้ต้องมีพฤติการณ์ที่ชัดเจนและได้มีการรับโทษที่แน่นอน²⁷⁹ ดังต่อไปนี้

- (1) โทษประหารชีวิต ให้ลดลงเป็นจำคุกตลอดชีวิต
- (2) โทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เปลี่ยนเป็นกำหนดโทษจำคุกห้าสิบปี แล้วให้ลดโทษตามลำดับชั้นนักโทษเด็ดขาดตามกฎหมายบังคับโทษ
- (3) โทษจำคุกไม่ถึงตลอดชีวิต ให้ลดโทษตามลำดับชั้นนักโทษเด็ดขาด ตามกฎหมายบังคับโทษ
- (4) โทษจำคุกที่กระทำโดยประมาท ให้ลดกำหนดโทษลง 2 ใน 3 เฉพาะความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ศาลจะต้องปฏิบัติตามและยึดถือหลักที่กล่าวมาข้างต้นในการพิจารณาอภัยโทษโดยเคร่งครัด เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดและความเสียหาย

2) การอภัยโทษโดยการปล่อยตัว เป็นการสิ้นสุดการรับโทษของบุคคลนั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเหตุผลมาจากคงเหลือโทษเพียงเล็กน้อย ประกอบกับความประพฤติของผู้นั้น ศาลจะพิจารณาจากหลายๆ ปัจจัยประกอบกัน ในทางปฏิบัติการปล่อยตัวมักจะสั่งเป็นรายบุคคลมากกว่าการสั่งปล่อยเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากๆ²⁸⁰

ผู้ต้องโทษดังต่อไปนี้ให้ได้รับการอภัยโทษปล่อยตัวไปได้ คือ²⁸¹

- (1) ผู้ต้องกักขัง
- (2) ผู้ต้องขังที่ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับ
- (3) ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติ และยังไม่ได้รับโทษกักขังแทนโทษจำคุกหรือยังไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นักโทษเด็ดขาดดังต่อไปนี้ให้ได้รับการอภัยโทษปล่อยตัวได้แก่

- (1) ผู้ที่ต้องโทษจำคุก กำหนดโทษตามคำพิพากษาที่จะได้รับต่อไปเหลืออยู่รวมกันไม่เกิน 1 ปี
- (2) ผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

²⁷⁹ รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 26

²⁸⁰ Günther Kaiser, Heiz Schöch: Strafvollzug. Ibid.

²⁸¹ รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 60 วรรคที่ 2

เป็นคนพิการตาบอดทั้งสองข้าง มือหรือเท้าด้วนทั้งสองข้าง หรือเป็นบุคคลซึ่งแพทย์ไม่น้อยกว่า 2 คน ได้ตรวจรับรองว่าเป็นคนทุพพลภาพ หรือเป็นคนเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โรคไตวาย โรคมะเร็ง โรคมุมิคุ้มกันบกพร่อง (โรคเอดส์) หรือโรคทางจิต หรือเป็นหญิงซึ่งต้องโทษจำคุกครั้งแรก ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 2 ของโทษตามคำพิพากษา หรือมีอายุไม่ต่ำกว่า 60 ปีบริบูรณ์ และต้องเหลือโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือเป็นคนมีอายุตั้งแต่ 74 ปีขึ้นไป หรือเป็นผู้ต้องโทษจำคุกครั้งแรกอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ ต้องได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 2 ของโทษตามคำพิพากษา หรือเป็นนักโทษชั้นเยี่ยม มีโทษที่ได้รับเหลืออยู่รวมกันไม่เกิน 2 ปี

(3) **มาตรการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด** กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.2001²⁸² ปรากฏสาระสำคัญในมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังดังนี้

1. หลักเกณฑ์พื้นฐานการบังคับโทษจำคุก²⁸³

1.1 ภารกิจของการบังคับโทษจำคุก มี 5 ประการดังนี้

1.1.1 ผู้ต้องขังต้องสามารถที่จะดำเนินชีวิตในอนาคตต่อไปโดยปราศจากความผิดอาญาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.1.2 การบังคับโทษจำคุก ต้องการคุ้มครองสาธารณะต่อการกระทำความผิดในต่อไปด้วย

1.1.3 การดำเนินชีวิตของบุคคลในการบังคับโทษ ต้องให้เป็นไปตามปกติธรรมดาให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

1.1.4 ผลร้ายทั้งหลายจากการสูญเสียเสรีภาพจะต้องหลีกเลี่ยง ไม่ให้เกิดขึ้น

1.1.5 การบังคับโทษจักต้องกระทำเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ต้องขัง สามารถกลับมาใช้ชีวิตที่มีเสรีภาพต่อไปได้

1.2 ฐานะตามกฎหมายของผู้ต้องขัง²⁸⁴

²⁸² คำว่า “มาตรา” ที่จะใช้ต่อไปในหัวข้อนี้ หมายถึง มาตราในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976.

²⁸³ มาตรา 2 และมาตรา 3.

²⁸⁴ มาตรา 4.

1.2.1 ผู้ต้องขังต้องร่วมมือในการกำหนดการบำบัดของตน และในการบรรลุซึ่งจุดมุ่งหมายของการบังคับโทษ ความพร้อมของผู้ต้องขังสำหรับการบำบัดจะต้องได้รับการปลูกเร้าและส่งเสริมให้เกิดขึ้น

1.2.2 ผู้ต้องขังต้องอยู่ภายใต้การจำกัดเสรีภาพตามกฎหมายนี้ ถ้ากฎหมายนี้มีได้ระบุหลักเกณฑ์พิเศษอย่างใดไว้ ข้อจำกัดต่างๆ ที่จะกำหนดใช้กับผู้ต้องขังจะต้องเป็นข้อจำกัดสำหรับการรักษาความมั่นคงปลอดภัย หรือใช้สำหรับการจัดการก่อกวนที่ร้ายแรงต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเรือนจำที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น

2. การวางแผนการบังคับโทษ ในการรับตัวผู้ต้องขังจะกระทำโดยมีผู้ต้องขังอื่นอยู่ร่วมด้วยไม่ได้ ผู้ต้องขังต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของเขา หลังจากการรับตัว ผู้ต้องขังจะต้องได้รับการตรวจร่างกายทันทีและต้องนำตัวผู้ต้องขังไปพบผู้ที่เป็นผู้บัญชาการเรือนจำหรือหัวหน้าแผนกรับตัว²⁸⁵

แผนการบังคับโทษจะต้องระบุว่าผู้ต้องคำพิพากษาคนใดจะต้องถูกส่งตัวไปไว้ในเรือนจำหรือแผนกใด การส่งตัวไปบังคับโทษที่อื่นให้กระทำได้เมื่อกรณีมีเหตุผลในการบำบัดหรือการคืนสู่สังคม

2.1 การสำรวจเพื่อบำบัด กล่าวคือ เป็นการสำรวจเพื่อบำบัดหลังจากที่ได้มีการรับตัวผู้ต้องขังแล้วจะต้องเริ่มด้วยการค้นหาบุคลิกภาพและความเป็นไปของชีวิตของผู้ต้องขัง การค้นหาดังกล่าวอาจจะเว้นได้ เมื่อคำนึงถึงระยะเวลาของการบังคับโทษแล้วกรณีไม่เปิดช่องให้กระทำเช่นนั้นได้²⁸⁶

อนึ่ง การตรวจสอบต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้งหลาย ซึ่งการได้รู้ถึงข้อนี้จำเป็นสำหรับการบำบัดผู้ต้องขังอย่างมีแผนในการบังคับโทษและสำหรับการกลับเข้าสู่สังคม หลังการพ้นโทษของผู้ต้องขัง²⁸⁷

2.2 แผนในการบังคับโทษ²⁸⁸ กล่าวคือ แผนในการบังคับโทษจะต้องกำหนดจากผลของการสำรวจเพื่อบำบัด ต้องจัดให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของผู้ต้องขัง กำหนดระยะเวลาที่คาดหมายได้ และอย่างน้อยต้องระบุเกี่ยวกับมาตรการดังต่อไปนี้

2.2.1 การให้เข้าอยู่ในการบังคับโทษปิดหรือการบังคับโทษเปิด

2.2.2 การย้ายไปอยู่ในสถานที่บำบัดทางสังคม

²⁸⁵ มาตรา 5.

²⁸⁶ มาตรา 6 (1).

²⁸⁷ มาตรา 6 (2).

²⁸⁸ มาตรา 7.

2.2.3 การให้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มหรือบำบัดเป็นกลุ่ม

2.2.4 งานที่ให้ทำ การฝึกอาชีพ การศึกษา

2.2.5 กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

2.2.6 มาตรการช่วยเหลือและมาตรการบำบัดพิเศษ

2.2.7 การผ่อนปรนการบังคับโทษ

2.2.8 มาตรการที่จำเป็นสำหรับการเตรียมการปล่อย

3. การทำงาน การศึกษาและการศึกษาเพิ่มเติม และการปฏิบัติทางศาสนาเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู

3.1 การมอบหมาย เป็นการให้การทำงานเพื่อบำบัด การอบรมและการศึกษาอบรมเพิ่มเติม ต้องตอบสนองจุดมุ่งหมายให้ผู้ต้องขังสามารถยึดเป็นอาชีพหลังการปล่อยตัวได้ ผู้ต้องขังที่มีความสามารถต้องได้รับโอกาสในการฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมกรณีที่ไม่สามารถให้ฝึกวิชาชีพได้จะต้องมอบหมายงานอื่นให้ ถ้าผู้ต้องขังไม่สามารถทำงานที่มีรายได้ต้องให้เขาทำงานที่เป็นการบำบัดแทน

3.2 การศึกษา²⁸⁹ ผู้ต้องขังที่ยังไม่จบชั้นมัธยม ต้องมีการจัดให้มีการศึกษาในวิชาที่จะนำไปสู่การจบการศึกษา การศึกษาต้องกระทำการระหว่างการทำงาน

3.3 การทำงาน²⁹⁰ ผู้ต้องขังมีสิทธิเลือกทำงาน ฝึกวิชาชีพ หรืออบรมอาชีพเพิ่มเติมนอกเรือนจำได้อย่างอิสระ ถ้าสิ่งดังกล่าวอยู่ในแผนการบังคับโทษที่ตอบสนองจุดมุ่งหมาย เพื่อให้มีความสามารถทำ หรือยึดเป็นอาชีพหลังการปล่อยตัวและไม่ขัดต่อเหตุผลพิเศษของการบังคับโทษ

3.4 หน้าที่ในการทำงาน²⁹¹ ผู้ต้องขังมีหน้าที่ต้องทำงาน ทำกิจกรรมบำบัดด้วยการทำงาน หรือทำกิจกรรมอื่นที่ได้รับมอบหมาย มีหน้าที่ต้องช่วยเหลืองานในเรือนจำมีกำหนดไม่เกิน 3 เดือนต่อปี ด้วยความยินยอมการทำงานหรือการเพิกถอนการทำงานในธุรกิจของเอกชนจะต้องได้รับความยินยอมของผู้ต้องขัง

3.5 เงินสนับสนุนการศึกษา ถ้าผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกอาชีพ หรือเข้ารับการฝึกอาชีพเพิ่มเติม หรือเข้ารับการศึกษ อาจได้เงินสนับสนุนช่วยเหลือ หากปรากฏว่าไม่มีปัจจัยในการดำรงชีวิต ไม่มีการสนับสนุนจากบุคคลภายนอก ตลอดทั้งสิทธิเกี่ยวกับการประกันสังคม

²⁸⁹ มาตรา 38.

²⁹⁰ มาตรา 39.

²⁹¹ มาตรา 41.

ในระหว่างการทำงาน ผู้ต้องขังต้องเข้าศึกษาเป็นชั่วโมงหรือวัน หรือตามที่ได้รับมอบหมาย มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือในจำนวนที่สูงเท่ากับค่าตอบแทนในการทำงาน

3.6 การปฏิบัติกิจในทางศาสนา²⁹²

3.6.1 การฝึกจิต การปฏิบัติกิจในทางศาสนาจะถูกปิดกั้นมิได้ ต้องได้รับการช่วยเหลือในการติดต่อกับนักบวชในทางศาสนา ผู้ต้องขังมีสิทธิครอบครองหนังสือเกี่ยวกับศาสนา กรณีอาจถูกยึดหากใช้โดยมิชอบ และอาจมีวัตถุทางศาสนาได้ตามสมควร

3.6.2 พิธีกรรมในทางศาสนา ผู้ต้องขังมีสิทธิเข้าร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของตนได้รับอนุญาตให้ฟังสวดหรือร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่นเมื่อนักบวชศาสนานั้นเห็นชอบ บางกรณีอาจต้องห้ามไม่ให้ร่วมสวด หรือมีกิจกรรมทางศาสนาอื่น เมื่อเป็นภัยร้ายแรงต่อความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย อย่างไรก็ตามจะต้องฟังความเห็นของนักบวชแห่งศาสนาก่อนการปฏิเสธเช่นนั้น

²⁹² มาตรา 53-55.

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทย

บทนี้จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบสถานการณ์และสภาพปัญหาพื้นฐานของการบังคับโทษในประเทศไทย ภารกิจและระบบของกระบวนการบังคับโทษจำคุกกับผลในการลดปริมาณผู้ต้องขัง ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้แก่ มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ผลการศึกษาวิเคราะห์นำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 สถานการณ์และสภาพปัญหาพื้นฐาน

4.1.1 สถานการณ์ปัญหาการบังคับโทษจำคุก จากการศึกษาสามารถสรุปปัญหาของงานราชทัณฑ์ที่สำคัญ 7 ประการดังนี้

1) ปริมาณผู้ต้องขังมีจำนวนมากกว่าความจุของเรือนจำ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและแนวโน้มในอัตราก้าวหน้า เป็นวิกฤติราชทัณฑ์ที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะพัฒนาการในเรื่องอื่นๆ ได้ ปัญหาหลักที่สำคัญของงานราชทัณฑ์ไทยปัจจุบันคือ “ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ”²⁹³

2) เจ้าพนักงานบังคับโทษจำคุกยังอยู่ในอัตราที่ต่ำ (เฉลี่ยที่ประมาณ 10,000 กว่าคน) มิใช่เพียงพอต่อการดูแลและการใช้มาตรการบังคับโทษ

3) งบประมาณ พบว่ามีจำนวนมากขึ้นและเพิ่มขึ้นทุกปี และใช้จ่ายไปในเรื่องการบริโภคมากที่สุด ซึ่งอัตราเพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขัง งบประมาณมิได้ถูกใช้ไปเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมากเท่าไรนัก ทั้งๆ ที่งานราชทัณฑ์เป็นการลงทุนกับมนุษย์ที่สำคัญ

²⁹³ จากการสอบถามด้วยแบบสอบถามกลุ่มผู้ปฏิบัติงานราชทัณฑ์ เห็นว่า ผู้ต้องขังล้นเรือนจำเป็นอุปสรรคในการดำเนินการมาตรการต่างๆ แก่ผู้ต้องขัง มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 79 คิดเป็นร้อยละ 89.8

4) อายุผู้ต้องโทษพบว่า อายุ 21-30 ปี เพศชาย คิดคุกมากที่สุด และรองลงมาคือ อายุ 30-45 ปี ข้อมูลส่วนนี้เป็นจุดอ่อนที่ต้องรีบแก้ไข เพราะคนเหล่านี้อยู่ในช่วงวัยที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป หากขาดการแก้ไข ปรับพฤติกรรมจะกลายเป็นอาชญากรอาชีพ และเขาต้องอยู่กับสังคมนาน

5) ผู้ต้องขังที่ต้องโทษครั้งแรก มีอัตราประมาณร้อยละ 86.01 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กระทำผิดซ้ำครั้งที่สองไม่ถึงร้อยละ 10 ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่ต้องโทษซ้ำ 3-5 ครั้ง ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ข้อมูลส่วนนี้เป็นจุดแข็งที่น่าสนใจมาก เพราะตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา และตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ เห็นตรงกันว่ามาตรการแก้ไขต่างๆ จะใช้ได้ผลสำหรับผู้ที่ทำความผิดครั้งแรก ซึ่งสันนิษฐานว่ายังไม่เป็นอาชญากรอาชีพ

6) ฐานความผิดที่ต้องจำคุกมากที่สุดคือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รองลงมาคือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สำหรับกำหนดโทษตามหมายศาล จำคุกมากที่สุดอยู่ที่กำหนดโทษ 2-5 ปี รองลงมาคือ 5-10 ปี

7) ความร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคอื่นๆ เพื่อการบังคับโทษ พบว่า เรือนจำหรือทัณฑสถาน ต้องบริหารจัดการงานด้านต่างๆ เองทุกเรื่อง และทุกด้าน ซึ่งในความเป็นจริงเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีทุกด้าน หน่วยงาน/ภาค ต่างๆ ในสังคมไม่สามารถเข้ามาช่วยบูรณาการการบังคับโทษได้

กรณีถ้ามีมาตรการทางกฎหมายบัญญัติให้มีการบูรณาการหน้าที่ร่วมกันเพื่องานบังคับโทษ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของรัฐจะมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่ต้องเข้าร่วมทำงานกับเรือนจำหรือทัณฑสถาน รวมทั้งภาคสังคมด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีและได้ความชำนาญเฉพาะด้าน กอปรกับเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรของเรือนจำหรือทัณฑสถานที่ไม่เพียงพออยู่แล้วได้ด้วย

4.1.2 วิเคราะห์การบังคับโทษจำคุกในเรื่องทั่วไป

1) ในเรื่ององค์ความรู้ว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก หลักการและแนวคิด ในประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอังกฤษ พบว่ากฎหมายบังคับโทษต่างมุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษจำคุกอย่างมีมนุษยธรรม โดยไม่ดำเนินการด้วยความทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรม เห็นได้จากการที่สังคมโลกมีปฏิกิริยาในการร่วมกันสร้างมาตรฐานขึ้นว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และมีผลก่อให้เกิดความพยายามของแต่ละประเทศ ที่พยายามปฏิบัติตามแนวทางของมาตรฐานดังกล่าว อันเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวทางการลงโทษที่มุ่งแก้แค้นทดแทน ทารุณโหดร้ายไปสู่การจำคุกที่พยายามที่จะทำให้ผู้ต้องโทษได้มีการดำรงชีวิตในอนาคตโดยปราศจากการกระทำความผิดและให้ความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นเพื่อกระทำเพื่อการคุ้มครองสังคม ดังนั้น ประธานของการบังคับโทษจำคุกคือ “ผู้ต้องขัง” การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำจึงต้องดำเนินการโดยมีความเป็น “เสรีนิยม” คือมีการคุ้มครองสิทธิ

หน้าที่ของผู้ต้องขัง มีความ “โปร่งใส” ต้องตรวจสอบได้ในทุกมิติ มีความเป็น “ประชาธิปไตย” กล่าวคือ การบังคับโทษจำคุกต้องเกิดจากความยินยอมพร้อมใจจากผู้ถูกบังคับโทษ

2) กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการบังคับโทษ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของประชาชน ต้องไม่นำบุคคลเข้ามาอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเวลานาน กล่าวคือ ไม่จำเป็นหรือไม่เข้าเงื่อนไขของกฎหมายก็ไม่เอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้ามาอยู่ในอำนาจรัฐ โดยเฉพาะในฐานะผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา เพราะมีผลกระทบต่อแก่บุคคลและครอบครัวของบุคคลนั้น ตามหลักกฎหมายต้องถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิด กรณีถ้าต่อมาศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ถูกขังมาเป็นเวลานาน

ในชั้นราชทัณฑ์ปัญหาพื้นฐานของเรือนจำในประเทศไทยคือ ผู้ต้องขังสิ้นเรือนจำ เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ การบังคับโทษจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย ที่บริหารจัดการเป็นระบบสายพานและต่างฝ่ายต่างทำงาน ไม่รวมมือกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เรือนจำเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ จึงมีผู้ต้องขังมากเกินกำลังที่จะรับได้ ซึ่งแท้จริงแล้วปัญหานี้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดมิใช่ปัญหาแต่เฉพาะราชทัณฑ์ฝ่ายเดียวที่ต้องแก้ปัญหาแต่เพียงลำพัง องค์การในกระบวนการยุติธรรมในชั้นตำรวจ อัยการ ศาล เป็นต้นทางในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่สามารถทราบข้อมูลในหน่วยงานอื่นในกระบวนการเดียวกันได้อย่างถูกต้อง หรือทราบบ้างแต่อาจเห็นว่าไม่เกี่ยวกับหน่วยงานของตน แต่ในประเทศญี่ปุ่น ประเทศสาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศอังกฤษและเวลส์ มีการออกนโยบายและผลการวิเคราะห์/สังเคราะห์กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ออกสู่สาธารณะชนและทุกหน่วยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ในประเทศอังกฤษมี All for Justice ในประเทศญี่ปุ่นมี Summary of The White Paper on Crime เป็นต้น พิมพ์เผยแพร่โดยกระทรวงยุติธรรมของประเทศนั้นๆ วิเคราะห์และประเมินผลตลอดทั้งให้แนวนโยบายในทางกระบวนการยุติธรรมให้ทุกฝ่ายสามารถเห็นภาพร่วมกันทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องของกระบวนการอย่างเป็นระบบ แต่ปรากฏว่าในประเทศไทยไม่มีเอกสารข้อมูลทำนองนี้ พบแต่สรุปรายงานประจำปีของหน่วยงานต่างๆ แยกกันทำ

จากผลการศึกษากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอังกฤษ ทุกประเทศใช้แนวทางในการเลี่ยงโทษจำคุกเป็นหลัก เพราะการลงโทษจำคุกให้ผลเสียมากกว่าผลดี ไม่ว่าตัวผู้ต้องขัง สังคม รัฐ ได้มีการนำมามาตรการ Diversion มาใช้ การลงโทษจำคุกจะใช้เฉพาะกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรมืออาชีพ ที่จำเป็นต้องแก้ไขด้วยวิธีการจำคุกเท่านั้น ดังนั้น จึงสรุปแนวทางแก้ไขได้ว่าต้องนำมามาตรการผันคดีออกจากกระบวน (Diversion) มาใช้กับกระบวนการยุติธรรมไทยมากขึ้น หลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น และการ

ลงโทษจำคุกต้องยืนยันได้ว่าการจำคุกจะต้องสามารถแก้ไขอะไรหรือจะเป็นประโยชน์อะไรกับผู้ทำผิดเหยื่อหรือสังคมได้บ้าง ถ้าไม่ได้ช่วยให้อะไรดีขึ้นก็ไม่ควรนำคนมาเข้าคุก

3) คุณลักษณะของกฎหมายบังคับโทษที่ดี ผลจากการศึกษารูปแบบและสาระสำคัญของกฎหมายบังคับโทษจำคุกของประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศอังกฤษ และมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ สรุปได้ดังนี้

- 1.เนื้อหาของกฎหมายต้องมีความชัดเจน ประมวลกฎหมายให้อยู่รวมกันอย่างมีระบบ เป็นลำดับที่ใช้
- 2.มีหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับผู้ต้องขัง โดยที่ผู้ต้องขังต้องเป็น “ประชาชน” ของการบังคับ

โทษ

3.ภาษาที่ใช้สามารถสื่อถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องตรงกัน ไม่ว่าในเชิงทิศทางของความคิดที่มีเจตนารมณ์ที่มุ่งเน้นถึงวัตถุประสงค์ในการบังคับโทษอย่างแท้จริง และบทบัญญัติกำหนดแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม อยู่บนพื้นฐานของ ความเป็นเสรีนิยม ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีมาตรฐานเหมือนกันหรือเท่ากันในทุกเรือนจำ

4.กฎหมายต้องไม่นำไปสู่การทำลายลักษณะหรือวัฒนธรรมเดิมในการดำรงชีวิตหรือตามหลักที่ว่าภายในเรือนจำกับภายนอกเรือนจำต้องไม่แตกต่างกันมาก ต้องไม่กำหนดให้กระบวนการบังคับโทษ ที่เป็นการทำลายความเป็นมนุษย์ เช่น การทรมานด้วยวิธีทารุณโหดร้าย ทางร่างกายและจิตใจภายในเรือนจำ

5.การแก้ไขฟื้นฟูต้องกระทำอย่างมีระบบ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมด้านทางและภาคสังคม

4.1.3 กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 เป็นหลักในการบังคับโทษ โดยในเนื้อหาสาระกำหนดหัวข้อเรื่องต่างๆ ไว้กว้างๆ ไม่มีบทบัญญัติที่วางกรอบแนวทางที่มุ่งเน้นหรือนำไปสู่การบังคับโทษตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกอย่างจริงจัง สำหรับกฎหมายฝ่ายบริหารหลายนฉบับที่ออกมา เช่น ประกาศกระทรวง ข้อมบังคับ ระเบียบ คำสั่งต่างๆ มีอยู่มากมายจนกระทั่งผู้ปฏิบัติเองก็เกิดความสับสนในการใช้ได้ง่าย ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ หรือในเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ในต่างประเทศที่ศึกษาจะออกเป็นกฎหมายโดยผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพราะถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ จึงอาจสรุปได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายบังคับโทษจำคุกคือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แต่ขาดสาระสำคัญและรายละเอียดในการบังคับโทษอีกหลายประการ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษ ทำให้

เราขาดกลไกทางกฎหมายที่สำคัญที่จะผลักดันให้เกิดกระบวนการและวิธีการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ปรับปรุงจิตใจและทัศนคติ

ตามกฎหมายของประเทศไทยไม่มีเนื้อหาบทบัญญัติที่สื่อถึงวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างแท้จริง มีเขียนไว้กว้างๆ พบในทางนโยบายบ้างเท่านั้น

ตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ มีความชัดเจนมากสรุปได้ว่า “วัตถุประสงค์และความชอบธรรมของโทษจำคุกหรือมาตรการลงโทษอื่นคือ เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยที่สุดจากอาชญากรรม และสามารถที่จะดำรงชีวิตในทางที่เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองและช่วยเหลือตนเองได้เมื่อกลับคืนสู่สังคมแล้ว”²⁹⁴ ระเบียบข้อบังคับของเรือนจำต้องเป็นไปเพื่อลดความแตกต่างระหว่างชีวิตในเรือนจำกับชีวิตที่เป็นอิสระนั้น หากความแตกต่างนั้นเป็นผลต่อความรับผิดชอบของนักโทษหรือลดทอนความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักโทษ²⁹⁵

กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีบทบัญญัติกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อจะแสดงถึงเจตนารมณ์ของการบริหารจัดการเรือนจำเช่นเดียวกับมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ สำหรับประเทศญี่ปุ่น และประเทศอังกฤษ เช่นเดียวกัน

ในทางทฤษฎีการบังคับโทษรายบุคคล (Individualization of Punishment) ในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการให้เข้าถึงผลตามแนวคิดทฤษฎีนี้ได้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้ต้องขังในประเทศไทยจึงได้ผลน้อยมาก อุปสรรคที่สำคัญอีกประการคือผู้ต้องขังของเรามีปริมาณมาก ดังนั้น การมีกฎหมายเฉพาะในเรื่องนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก และเมื่อเราเทียบกับประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่าทุกประเทศที่ศึกษาแล้วแต่มีกฎหมายหรือบทบัญญัติที่ชัดเจนในเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังทั้งสิ้น และกฎหมายเป็นกลไกสำคัญอันหนึ่งที่กำหนดแนวทาง กรอบความคิด รูปแบบ วิธีการ กลไก ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.2 การกิจและระบบของกระบวนการบังคับโทษจำคุกกับผลในการลดปริมาณผู้ต้องขัง

กฎหมายบังคับโทษในความหมายอย่างกว้างเป็นกฎหมายอาญาตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 การกิจของกฎหมายบังคับโทษจึงเป็นภารกิจเดียวกันกับกฎหมายอาญา กล่าวคือเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายมิให้ถูกละเมิด ซึ่งสอดคล้องต้องกัน

²⁹⁴ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 58.

²⁹⁵ มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 60 (1).

กับกับวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่ว่า เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม และเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม

กระบวนการและขั้นตอนของการบังคับโทษจึงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อการบรรลุภารกิจดังกล่าวข้างต้น เพราะชั้นบังคับโทษเป็นเสมือน “โรงงานซ่อมมนุษย์” หรือ “เครื่องกรองน้ำที่กรองของเสียออกจากสังคม” ถ้าโรงงานหรือเครื่องกรองน้ำดังกล่าวดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสังคมก็จะร่มเย็นเป็นสุข อาชญากรรมน้อยลง ประเทศมีพลเมืองที่มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม แต่ถ้าล้มเหลวเพราะกระบวนการบังคับโทษไร้ประสิทธิภาพ ขาดกระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูที่ดีและถูกต้องแล้ว สังคมก็จะมีผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น องค์การอาชญากรรมก็จะเกิดมากขึ้นเต็มบ้านเต็มเมือง เพราะกระบวนการยุติธรรมไม่เข้มแข็ง ไร้สมรรถภาพ อาชญากรรมไม่เกรงกลัว การบังคับโทษแก้ไขความคิด ทศนคติ พฤติกรรมผู้กระทำความผิดไม่ได้ การบังคับโทษจำคุกก็จะทำได้เฉพาะการขังไว้ตามคำพิพากษาแต่เพียงอย่างเดียว และแน่นอนผลที่ตามมาคือ มีการกระทำความผิดซ้ำซาก หลายครั้งหลายหนมากขึ้น กระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาทำงานหนักมากขึ้น ปริมาณคดีสะสมค้างคั่งสูงขึ้น ผู้ต้องขังมีปริมาณมากขึ้น และมีการอาศัยเรือนจำเป็นแหล่งกระทำความผิด แหล่งปกปิดปิดบังอำพรางของอาชญากรมืออาชีพ ฯลฯ ภารกิจและระบบของกระบวนการบังคับโทษจำคุกจึงมีผลต่อปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำมาก และความสงบเรียบร้อยของสังคม

ผลจากการออกแบบสอบถามกลุ่มเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ เห็นว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นอุปสรรคในการดำเนินการมาตรการต่างๆ แก่ผู้ต้องขัง มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 79 คิดเป็นร้อยละ 89.8

4.3 มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาวิเคราะห์มาตรการ 3 มาตรการหลักคือ มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการรอภัยโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ซึ่งจัดลำดับการศึกษาวิเคราะห์ทั้ง 3 มาตรการ ตามลำดับดังต่อไปนี้

4.3.1 การพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ วิเคราะห์ประมวลผลได้ตามลำดับต่อไปนี้

1) **ประเทศอังกฤษ** ใช้การพักโทษ-ลดโทษค่อนข้างมาก ในอดีตที่ผ่านมาเคยมีประวัติการพัก-ลดผู้ต้องขังลงถึงครึ่งหนึ่งของโทษที่ได้รับ²⁹⁶ ซึ่งเป็นระบบการปล่อยตัวแบบอัตโนมัติ เป็นผลทำให้ผู้ต้องโทษไม่ได้รับโทษอย่าง

²⁹⁶ ค.ศ.1987-1990

เหมาะสมกับพฤติกรรมกระทำความผิด ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้รู้สำนึกได้ และเปลี่ยนแปลงผลของคำพิพากษามาก เป็นการเอาการพัก-ลดโทษมาใช้ในการลดปริมาณผู้ต้องขังมากเกินไป จึงผิดวัตถุประสงค์ และขัดกับทฤษฎีการบังคับโทษที่มุ่งคืนคนดีสู่สังคม และคุ้มครองสังคม ผลที่ตามมาคือ ประชากรของผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น สถิติการกระทำความผิดซ้ำเพิ่มมากขึ้น เป็นผลโดยตรงจากกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง การปรับเปลี่ยนบุคลากรนิยลล้มเหลว

ข้อเท็จจริงของอังกฤษดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างมีประสิทธิภาพและการไม่ดำเนินการตามหลักการบังคับโทษเป็นรายบุคคลตามหลัก Individualization of Punishment ซึ่งปรากฏในมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังข้อ 59 และข้อ 60 จากบทเรียนในช่วงดังกล่าวนี้ ประเทศอังกฤษเองก็ได้เปลี่ยนแนวนโยบายในการบังคับโทษไปแล้ว โดยเคร่งครัดต่อการพัก-ลดโทษ และเน้นการประเมินผู้ต้องโทษก่อนปล่อยตัวออกสู่สังคม

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา หลักการและวัตถุประสงค์ของการใช้มาตรการพักโทษและลดโทษคือ ผู้ต้องขังต้องมีความประพฤติดี เข้าร่วมโครงการต่างๆ อย่างดีกับเรือนจำ ขยันทำงาน อุทิศตนเพื่อประโยชน์ของสังคม ตลอดทั้งเหตุผลในเรื่องความปลอดภัยของสังคม และเพื่อรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำ

จากการศึกษาไม่พบข้อมูลว่านำมาตราการนี้มาใช้เพื่อลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นวัตถุประสงค์หลักในการใช้มาตรการพัก-ลดโทษ แต่ผลจะลดได้มากน้อยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษอย่างมีประสิทธิภาพและการดำเนินการตามหลักการบังคับโทษเป็นรายบุคคลตามหลัก Individualization of Punishment ตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังข้อ 59 และข้อ 60

3) ประเทศญี่ปุ่น การบริหารจัดการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นในการเลี้ยงโทษจำคุกมีประสิทธิภาพมาก และยังใช้มาตรการพักโทษ-ลดโทษ เป็นช่องทางระบายผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ เมื่อผู้ต้องขังพัฒนาพฤตินิสัยเข้าตามเกณฑ์ของกฎหมายกำหนด โดยผ่านการประเมินจากคณะกรรมการพักโทษ-ลดโทษ ให้ความสำคัญกับการคืนคนดีสู่สังคม

จากบริบทของสังคมของญี่ปุ่นที่ค่อนข้างเข้มแข็งมากในการช่วยเหลือผู้ต้องขัง และกระบวนการยุติธรรมถูกออกแบบมาอย่างมีประสิทธิภาพในการกรองคนเข้าสู่เรือนจำ ทำให้ไม่มีปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นับเป็นอุปสรรคต่อการติดตามประเมินผู้ต้องขังรายบุคคล ในทางปฏิบัติจึงบริหารจัดการได้ตามวัตถุประสงค์ของการ

บังคับโทษอย่างมีประสิทธิภาพและการดำเนินการตามหลักการบังคับโทษเป็นรายบุคคลตามหลัก Individualization of Punishment ตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังข้อ 59 และข้อ 60

4) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเยอรมนีจะให้ความเข้มข้นกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาก่อนศาลออกคำพิพากษา ทำให้มาตรการพักโทษ-ลดโทษ ใช้ในชั้นพิจารณาพิพากษาอย่างเต็มที่แล้ว ดังนั้นผู้ที่จะต้องถูกจำคุกจึงเป็นผู้ที่จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบเรือนจำเท่านั้น กล่าวคือระบบของกระบวนการพิจารณาพิพากษาคิดถึงกรองอย่างดี คนที่จำเป็นต้องติดคุกเท่านั้นที่ศาลจะพิพากษาให้จำคุก ผู้พิพากษาในเยอรมนีจะมีความรู้ในเรื่องของการบังคับโทษ การกำหนดระยะเวลาในการรับโทษจำคุกนั้นศาลจะรู้ว่าผู้กระทำความผิดต้องเผชิญกับโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูอะไรบ้าง ในขณะที่เดียวกันศาลยังมีอำนาจตรวจสอบกระบวนการบังคับโทษได้ด้วย จากการที่เยอรมนีมีศาลบังคับโทษ กรณีการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจึงไม่มีการนำมาใช้ในชั้นบังคับโทษ

5) ประเทศไทย มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ อยู่ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขัง เป็นมาตรการจูงใจให้ผู้ต้องโทษประพฤติตนดี ตั้งใจรับการศึกษาอบรม ฝึกวิชาชีพ สะสมคุณงามความดี มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ตามบริบทของสังคมไทยจากผลของการออกแบบสอบถาม ความคิดเห็นพบว่า

1.กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เห็นว่า การพักการลงโทษ-การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.7 และมาตรการนี้สามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 128 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.5

2.กลุ่มงานราชทัณฑ์ เห็นว่า การดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการพักการลงโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 60 คิดเป็นร้อยละ 68.2 และการดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการลดวันต้องโทษมีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 69 คิดเป็นร้อยละ 83.8

ประเด็น ความมีประสิทธิภาพของขั้นตอนการบริหารจัดการ มีความคิดเห็นดังนี้ ในการพักการลงโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 51 คิดเป็นร้อยละ 58.0 ในการลดวันต้องโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 64 คิดเป็นร้อยละ 72.7 ประเด็น เป็นมาตรการที่ช่วยลดปริมาณผู้ต้องขัง มี

ความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 62 คิดเป็นร้อยละ 70.4 ประเด็น ผลในการลดการกระทำผิดซ้ำของมาตรานี้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.1

3.กลุ่มผู้ต้องขัง เห็นว่า ผู้ต้องขังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพักการลงโทษ พบว่า มีระดับการตอบในระดับค่อนข้างมากและมาก จำนวน 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.0 และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการลดวันต้องโทษในระดับค่อนข้างมากและมาก จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.9

ผลจากการสัมภาษณ์ เป็นการให้โอกาสผู้ต้องขังได้รับประโยชน์จากการประพฤตินดี มีความอดสาหะตั้งใจในการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ พัฒนาตนเองปรับปรุงบุคลิกนิสัยให้ดีขึ้น จนเป็นที่น่าพอใจ ให้สามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมปกติได้ก่อนระยะเวลาตามคำพิพากษา เป็นการจูงใจให้อยู่ในระเบียบวินัย ใฝ่ศึกษา ทำประโยชน์ให้ทางราชการและสังคม

ถ้าการพัก-ลดโทษมีมาตรฐานและทำอย่างถูกต้อง ผู้กระทำผิดก็จะไม่ทำผิดซ้ำอีก เป้าหมายอยู่ที่การแก้บุคคล ในเรื่องปริมาณผู้ต้องขังจะลดลงได้มากหรือน้อยการพิจารณาจากมาตรการนี้ตอบได้ไม่ชัดเจน จะว่ามีผลต่อการลดปริมาณในทางตัวเลขก็ได้บ้าง แต่ผลของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังได้น่าจะมีผลมากกว่า ประเทศไทยใช้มาตรการนี้น้อยมาก

จากข้อมูลการศึกษาในเรื่องมาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษที่ได้ทำการศึกษามาเป็นลำดับ สามารถประมวลผลได้ว่า มาตรการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีความเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษที่ดี โดยผลที่ผู้ต้องขังจะได้คือได้รับอิสรภาพที่เร็วขึ้นกว่าที่กำหนดโทษตามคำพิพากษา กรณีจึงมีผลถึงการออกจากเรือนจำก่อนกำหนด และส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังต่อมานั่นเอง ดังนั้นเป้าหมายหลักของมาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มุ่งเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลเป็นหลัก แต่เรื่องของการลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นผลภายหลังจากการบรรลุเป้าหมายแรกมาก่อน เช่นนี้ในมิติของการลดปริมาณผู้ต้องขังในมาตรการนี้จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรการในการฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังเป็นหลัก มาตรการนี้มีผลต่อการช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังได้บ้าง

กรณีถ้าเอามาตรการพักการลงโทษ-และลดวันต้องโทษ มาใช้เพื่อการลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักของมาตรการนี้ ก็จะก่อให้เกิดผลเสียหลายตามามากมาย เช่น ผู้กระทำผิดได้รับโทษที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำ ยังไม่มีการปรับปรุงบุคลิกนิสัย การกระทำผิดซ้ำจะมากขึ้น ปัญหาสังคมและการกระทำผิดอาญามีมากขึ้น

4.3.2 การอภัยโทษ หลักการการอภัยโทษ เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่นานอารยประเทศนำไปใช้ในการบริหารดำเนินกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีระบบการปกครองที่แตกต่างกันไปประมุขหรือผู้นำประเทศหรือรัฐนั้นจะถูกกำหนดให้มีอำนาจในการที่จะอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดให้ได้รับการยกโทษลดหย่อนผ่อนโทษ หรือปล่อยตัวพ้นโทษไป เหตุผลแห่งการอภัยโทษนี้มาจากหลักแห่งความเมตตากรุณาอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้มีจิตสำนึกในการกระทำความผิดและมีโอกาสแก้ไขตนเอง มุ่งในการแก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมเพื่อธำรงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ตามหลักนิติธรรม เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในหลักการของอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยารวมทั้งรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

1) **ประเทศอังกฤษ** ยกย่องและให้ความสำคัญกับอำนาจของพระมหากษัตริย์ในงานทางตุลาการ โดยเฉพาะยึดหลัก “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม” อังกฤษใช้การอภัยโทษเป็นมาตรการบรรเทาความรุนแรงในการใช้โทษ เช่น โทษประหารชีวิต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่กลั่นกรองคุณสมบัติของบุคคลที่จะขอพระราชทานอภัยโทษ

2) **ประเทศสหรัฐอเมริกา** การอภัยโทษเป็นอำนาจของประธานาธิบดี อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา และอำนาจของผู้ว่าการรัฐของแต่ละรัฐ และมีหลายรูปแบบด้วยกัน อำนาจของประธานาธิบดีมีมากซึ่งเป็นไปตามแนวทางของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ การอภัยโทษอาจมีเงื่อนไข ไม่มีเงื่อนไข หรือเป็นการเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการอภัยโทษ (Office of the pardon Attorney) อยู่ในสำนักงานอัยการทำหน้าที่มีกระบวนการตรวจสอบและสำแดงข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นรายบุคคล

3) **ประเทศญี่ปุ่น** อำนาจในการอภัยโทษเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีคล้ายกับของประเทศไทย อาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ มี 2 ลักษณะคือการยุติการรับโทษกับการเปลี่ยนโทษที่หนักเป็นโทษเบา โดยทางปฏิบัติพบว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำแต่ละใช้ได้ต้องเข้าหรือผ่านเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดก่อนเท่านั้น

4) **ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี** มาตรการอภัยโทษมีการนำมาใช้กับผู้ต้องขังภายใต้เงื่อนไขจากความประพฤติดังผู้ต้องขัง อำนาจในการอภัยโทษเป็นอำนาจของศาล จะเห็นได้ว่าแตกต่างจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และไทย ซึ่งอาจทำในรูปแบบรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ และเป็นการอภัยโทษโดยลดกำหนดโทษตามคำพิพากษาหรือโดยการปล่อยตัวอันเป็นการสิ้นสุดการรับโทษก็ได้ การอภัยโทษจึงถือว่าช่วยลดปริมาณ

ผู้ต้องขังลงได้บ้าง โดยถือว่าถ้าอยู่ในเรือนจำแล้วผู้ต้องขังเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นต้องอยู่ในเรือนจำแล้ว ควรปล่อยออกสู่สังคม

5) ประเทศไทย การอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ เป็นเหตุผลของความเมตตา การให้อภัย ให้โอกาส เพื่อมุ่งที่จะแก้ไขความผิดพลาดที่ผ่านมา เป็นทั้งการยกโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษ การขอพระราชทานอภัยโทษต้องกระทำผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม การอภัยโทษในประเทศไทยมีทั้งแบบเฉพาะรายและแบบรวมเนื่องในโอกาสต่างๆ ในประเทศไทยแต่ละครั้งที่มีการอภัยโทษแบบรวมจะมีจำนวนผู้ได้รับการอภัยโทษค่อนข้างมาก ในเรื่องของจำนวนจึงมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้

ตามบริบทของสังคมไทยจากผลของการออกแบบสอบถามความคิดเห็นพบว่า

1.กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เห็นว่า การอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.7 และมาตรการนี้สามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.7

2.กลุ่มงานราชทัณฑ์ เห็นว่า การดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการอภัยโทษ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 78 คิดเป็นร้อยละ 88.6 ประเด็น เป็นมาตรการที่ช่วยลดปริมาณผู้ต้องขัง มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 62 คิดเป็นร้อยละ 70.4 ประเด็น ผลในการลดการกระทำผิดซ้ำของมาตรานี้ มีความเห็นไปในทางน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.1

3.กลุ่มผู้ต้องขัง เห็นว่า ผู้ต้องขังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอภัยโทษ พบว่า มีระดับการตอบในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.8

ผลจากการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักโทษสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม เพื่อจูงใจให้นักโทษประพฤติตนดีขณะอยู่ในเรือนจำ ช่วยลดปริมาณจำนวนนักโทษระบายนความแออัดในเรือนจำ

ในประเทศไทยมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง แต่แค่ชั่วคราวเท่านั้นเพราะผู้ต้องขังที่ได้รับการอภัยโทษนั้นไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ต้องขังนั้นกลับตนเป็นคนดีหรือพร้อมที่จะออกไปสู่สังคมได้แล้วหรือไม่ จึงมีโอกาที่ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว อภัยโทษจะกลับมากระทำผิดอีกสูงมาก

จากข้อมูลการศึกษาในเรื่องมาตรการอภัยโทษที่ได้ทำการศึกษามาเป็นลำดับแล้วนั้น สามารถประมวลผลได้ว่าเป็นมาตรการที่มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้ โดยเฉพาะกรณีการอภัยโทษเป็นจำนวนมากๆ แต่สิ่งที่จะต้อง

คำนึงมากๆ คือ เงื่อนไขการให้อภัยโทษ การกำหนดเงื่อนไขการอภัยโทษจึงมีความสำคัญมาก มิฉะนั้นจะเป็นการปล่อยบุคคลที่ยังไม่สมควรออกจากเรือนจำสู่สังคม จะมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของสังคม หัวใจสำคัญจึงอยู่ที่เหตุผลในการกำหนดคุณสมบัติผู้ได้รับโอกาสอภัยโทษ และการเปลี่ยนแปลงพฤตินิสัยของผู้กระทำความผิด ดังนั้นหลักการและคุณสมบัติของการอภัยโทษจึงไปผูกโยงกับผลการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ต้องขังในชั้นดี ชั้นดีเยี่ยม มิใช่การอยู่ในเรือนจำนานเท่านั้นเท่านั้นจึงได้รับโอกาสอภัยโทษ

4.3.3 การแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้ต้องขัง วิเคราะห์ประมวลผลได้ตามลำดับต่อไปนี้

1) ประเทศอังกฤษ ประเทศอังกฤษมีแนวคิดและการปฏิบัติที่มองความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการยุติธรรม : สังคม : แนวคิดใหม่ : การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ที่เป็นกลไกที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ทำให้สามารถลดปริมาณคดีอาญาและปกป้องคุ้มครองสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ไข ทำงาน 2 ภาคส่วนผสานกันคือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนอกกระบวนการยุติธรรม คือ ความร่วมมือของภาคสังคม

การพยายามใช้มาตรการภายนอกเรือนจำเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง แต่มีประสิทธิภาพดีในการแก้ไขพฤตินิสัยมากกว่าการแก้ไขผู้กระทำความผิดภายในเรือนจำ เป็นการลงโทษและการแก้ไขฟื้นฟูในสังคม Punishment and Rehabilitation in the Community เพื่อลดการกระทำผิดอาญา โดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและปกป้องสังคมด้วยวิธีการใหม่ที่เป็นการปฏิรูปการลงโทษที่ทันสมัย ใช้กลไกของสังคมเป็นรากฐานในการแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำผิด

รัฐให้ความสำคัญกับเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างมาก จุดประสงค์ต้องการให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคม เน้นการศึกษา การฝึกอาชีพ การทำงานหลังพ้นโทษกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูสามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ การแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำสามารถเชื่อมต่อการแก้ไขฟื้นฟูในชั้นคุมประพฤตินอกเรือนจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลัก Rehabilitation ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษได้ มีการออกกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด The Rehabilitation of Offenders Act 1974. การแก้ไขฟื้นฟูเป็นการป้องกันสังคมส่วนรวมอย่างค่อนข้างถาวรถ้าทำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลในการลดการกระทำผิดซ้ำ การลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเพื่อให้มั่นใจว่าผู้กระทำความผิดทราบผลกระทบที่เขาได้กระทำต่อเหยื่อและสังคมอย่างไร พนักงานคุมประพฤติเข้ามารองรับกรณีเมื่อมีการปล่อยตัวผู้ต้องโทษก่อนครบกำหนดตามคำพิพากษา ทำหน้าที่ดูแลการคุมประพฤติสร้างความเชื่อมโยงกับศาลยุติธรรมของชุมชนอย่างใกล้ชิด มุ่งเน้นการรักษามนุษยชาติ

คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือและให้ความเป็นเพื่อน ประเมินความเสี่ยงและปกป้องคุ้มครองสาธารณะ ลดโอกาส การกระทำความผิดในอนาคตและสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าปลอดภัย

มีระบบประเมินผู้ต้องขังก่อนศาลคำสั่งให้พ้นโทษ National Offender Assessment System พิจารณา พิจารณาพื้นฐานของบุคลิกภาพ ความประพฤติ เรือนจำและงานคุมประพฤติจะมอบหมาย “ให้ทำงานอะไร” ที่เป็ นการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องโทษ มีการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญ และมาตรฐานต่างๆ เพื่อเสนออนุมัติจัดทำ แผนที่เรียกว่า “What Works” เป็นแผนที่มีลักษณะเฉพาะเป็นรายบุคคล มีเหตุผลและทักษะทางสังคม

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา ในสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่นำเอาระบบการศึกษาผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ (Individualization of punishment) เพื่อสามารถประเมินผู้ต้องขังได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาการใน อดีต ความต้องการในปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต ข้อมูลในลักษณะองค์รวมในด้านกายภาพ จิตใจ สังคม จาก การจำแนกผู้ต้องขัง ทำให้สามารถวางแผนบังคับโทษ เตรียมการบำบัดฟื้นฟูเฉพาะรายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการ ทดสอบทางจิตวิทยาและการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะบุคคล ประวัติส่วนตัวและประวัติอาชญากรรม ภูมิหลัง ทางสังคม ประวัติการประกอบอาชีพ ประวัติการศึกษา การนับถือศาสนาและทัศนคติ การปรับตัวในเรือนจำ โดย มีสหวิชาชีพ ได้แก่ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักอาชีวบำบัด อนุศาสนาจารย์ เป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการศึกษาข้อมูล นักจิตวิทยาคลินิกจะมีบทบาทสำคัญในการจำแนกผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติพิเศษ มาตรการแก้ไขฟื้นฟูได้แก่ การให้การศึกษา ให้ความรู้ทางศาสนา ฝึกอาชีพ การแก้ไขพัฒนาผู้ติดยาเสพติด งานให้ คำปรึกษา การบำบัดรักษา มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกา เห็นได้ว่าการใช้ วิธีการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเข้มข้นเพื่อการแก้ไขผู้กระทำความผิด เพื่อยังให้เกิดผลเมืองที่มีประสิทธิภาพในสังคม ผลที่ ได้ตามมาคือการลดปริมาณผู้ต้องขังได้อย่างถาวร

3) ประเทศญี่ปุ่น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น กล่าวได้ว่ามีประสิทธิภาพที่เข้มแข็ง เป็นผลทำให้อัตราการกระทำผิดอยู่ในปริมาณน้อย กอปรกับในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณาประเทศญี่ปุ่นได้ใช้ วิธีการที่จะเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้โทษจำคุก เช่น การปรับ การรอลงอาญา ซึ่งขึ้นอยู่กับความรุนแรง ของการกระทำความผิด และใช้วิธีการแก้ไขและปรับพฤติกรรมโดยไม่ต้องรับโทษจำคุก (non-custodian measures) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายและระบบกฎหมายที่ดีและชัดเจน มีกฎหมายที่ครบวงจรในงานบังคับโทษ ตามที่กล่าวมาแล้ว ประเทศญี่ปุ่นมีการจัดระบบกฎหมายที่แยกเป็นเรื่องเป็นหมวดหมู่ ใช้กฎหมายเป็นแกนกลางในการปฏิบัติ ทำให้ง่าย

แก่การทำความเข้าใจ มีมาตรฐานการปฏิบัติทั้งประเทศที่เหมือนกัน และแยกเป็นสัดส่วน แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เช่น The Prison Law , The Prison Law Enforcement Regulations, The Offenders Rehabilitation Law, The Juvenile Training School Law, Ordinance for Prisoner's Progressive Treatment

กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นระบบต่อเนื่องทั้งในและนอกเรือนจำโดยเริ่มตั้งแต่ภายในเรือนจำ มีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การจัดการศึกษา การจัดอุตสาหกรรมในเรือนจำและการฝึกวิชาชีพ รวมทั้งการเตรียมการก่อนปล่อย และการสงเคราะห์หลังปล่อยที่เป็นรูปธรรม ฯลฯ การดำเนินการต่างๆ ภายในเรือนจำเกือบทุกขั้นตอนทุกวิธีการ ประเทศญี่ปุ่นต้องมีการบัญญัติกำหนดเป็นกฎหมาย

ในประเทศญี่ปุ่น ได้สร้างกลไกทางกฎหมายเป็นพิเศษขึ้นมาเพื่อใช้ในเรื่องนี้ กล่าวคือมีการออกกฎหมายการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษโดยเฉพาะ (The Offenders Rehabilitation Law 1949) ซึ่งต่อมากมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมถูกต้องและมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นยังมีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญ ในส่วนที่เป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด นอกเหนือจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายในเรือนจำเท่านั้นด้วย อันเป็นการปฏิบัติการได้ทั้งในและนอกเรือนจำ กล่าวคือ

1) การปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนกำหนด ตามมาตรการการคุมประพฤติและการพักการลงโทษและการอภัยโทษ ประกอบด้วยกฎหมาย The Offenders Rehabilitation Law, Amnesty Law, Amnesty Law Enforcement Regulations, The Law for Probationary Supervision of Persons under Suspension of Execution of Sentence เป็นต้น

2) มีการดูแลภายหลังการปล่อยผู้ต้องขังโดยมีการออกกฎหมาย The Law For Aftercare of Discharged Offenders

3) การป้องกันการกระทำความผิด (Crime Prevention activities)

4) ให้ความสำคัญกับแผนบังคับโทษที่จะใช้กับผู้ต้องขังแต่ละบุคคลมาก และยังให้ความสำคัญกับการจำแนกผู้ต้องขังแต่ละราย กล่าวคือ มีการแยกผู้ต้องขังชาย หญิง เด็กและเยาวชน โดยใช้กฎหมายเป็นแกนสำคัญในการแบ่งแยกที่ชัดเจนแต่ละประเภทของผู้ต้องขัง มีกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้โดยเฉพาะทุกประเภท

มีการจำแนกผู้ต้องขัง ที่เป็นระบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังมีองค์กรดูแลที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม

ความร่วมมือจากภาคเอกชนและอาสาสมัครภายในประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลสามารถที่ทำให้คนในสังคมเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ในระดับที่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ทำให้มีองค์กรภาคเอกชนให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานด้านนี้มาก

4) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและวิธีการบังคับเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 (Strafvollzugsgesetz [StVollzG] / Execution of sentence Law) แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด ค.ศ.2001 และใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบันให้ความสำคัญกับการวางแผนในการบังคับโทษ (Planung des Vollzuges/planning of the execution) ราชบุคคลโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเพื่อบำบัด ในการตรวจสอบค้นหาข้อมูลของผู้ต้องโทษจะต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้งหลายซึ่งการได้รู้ถึงข้อนี้จำเป็นสำหรับการบำบัดผู้ต้องโทษเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญเพื่อจัดทำแผนการบังคับโทษ ที่จะร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับการดำเนินการในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ อันจะยังให้ผู้ต้องโทษสามารถกลับเข้าสู่สังคมหลังการพ้นโทษได้ ในแผนบังคับโทษจะกำหนดในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญต่อการบังคับโทษกับผู้ต้องขัง เช่น การศึกษาอบรม การฝึกอาชีพ การออกกำลังกาย การฝึกทางจิตวิญญาณ ศาสนา การทำงาน ฯลฯ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงแก้ไขผู้ต้องขังให้กลับเป็นพลเมืองดีได้อย่างมาก และยับยั้งอาชญากรรมอย่างเป็นผล ซึ่งส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้อย่างถาวร

จุดเด่นของกฎหมายบังคับโทษของเยอรมนีอีกประการคือ การนำหลักความยินยอมในการบังคับโทษ หรืออาจเรียกว่า ความยินยอมมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการแก้ไขพฤติกรรมได้ง่าย และไม่เป็นการบังคับ เกิดความร่วมมือกันของผู้ต้องโทษกับภาครัฐ นับว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ที่น่าสนใจ

5) ประเทศไทย ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 เป็นหลักในการบริหารจัดการงานราชทัณฑ์ เป็นกฎหมายที่เก่าแก่มาก อยู่ในบริบทของสังคมที่อยู่ในอีกยุคสมัย ในบทบัญญัติกล่าวถึงเรื่องการศึกษา การฝึกอบรม การทำงาน แต่ไม่มีรายละเอียดของทางปฏิบัติอย่างเช่นของกฎหมายที่ทำการศึกษามาแล้ว กอปรกับพบว่ากฎหมายราชทัณฑ์ไทยไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟู หรือกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ประเทศไทยไม่เคยมีแผนบังคับโทษราชบุคคล ดังเช่นที่ปรากฏในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังกฤษ และญี่ปุ่น ไม่มีการใช้หลัก Individualization of Punishment และตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ข้อ 59 และข้อ 60 แต่อย่างใด ปรากฏการณ์ที่เกิดผลปัจจุบันคือผู้ต้องขังชั้นเรือนจำ เกิดการแพร่ระบาดของโรคความเป็นอาชญากร เมื่อไม่มีกฎหมายบังคับโทษที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ ก็ทำได้แต่เพียง

การชักชวนไว้ตามเวลาเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่เลวร้ายมาก เพราะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้รู้จักกับ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ภายใต้อำนาจการควบคุมของอำนาจรัฐ พัฒนาการอาชญากรรมและอาชญากรรมในประเทศไทยจึงเกิดการบ่มเพาะ จากรายบุคคล เป็นกลุ่มพักรักษาอาชญากรรม และขยายตัวเป็นองค์กรอาชญากรรม พัฒนาเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ง่าย ยกตัวอย่างเช่น ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน

ตามบริบทของสังคมไทยจากผลของแบบสอบถาม ความคิดเห็นได้ผลดังนี้

1.กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ เห็นว่า การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำ ความผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวร มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 242 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.7 และ ประเด็น ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีความเห็นไปในทาง มากและค่อนข้างมาก จำนวน 235 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.0 และประเด็นงานราชทัณฑ์ไทยควรนำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 240 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.9

2.กลุ่มงานราชทัณฑ์ ในประเด็น มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ถาวรคือการแก้ไขฟื้นฟูที่ประสบผลสำเร็จ มีความเห็นมากและค่อนข้างมาก เท่ากับความเห็นน้อยและค่อนข้างน้อย จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.2 และในประเด็น ควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีความเห็นไปในทางมากและค่อนข้างมาก จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.9

3.กลุ่มผู้ต้องขัง มีความเห็นว่า เมื่อได้โอกาสพ้นออกจากการจำคุกแล้วจะไม่กระทำความผิดอีก ในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.0 และในประเด็น ว่าช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุกช่วยให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษโดยไม่ต้องทำผิดอีก ในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 78 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.7 และในประเด็น ที่คิดว่ากิจกรรมในระหว่างต้องโทษต่างๆ เช่น การฝึกงาน การทำงาน การเรียนหนังสือ กิจกรรมศาสนา ฯลฯ ช่วยพัฒนาผู้ต้องขัง ในระดับมากและค่อนข้างมาก จำนวน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.1

ผลจากการสัมภาษณ์ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง เพราะได้แก้ไขจิตสำนึก ทักษะความรู้ ทักษะอาชีพ การทำงาน พฤติกรรมที่ดี เคารพกติกาสังคม คำนึงถึงผู้สังคมจริงๆ ควรเน้นการแก้ไขเป็นรายบุคคล เพื่อให้ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

จากข้อมูลการศึกษาในเรื่องมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ที่ได้ทำการศึกษามาเป็นลำดับ สามารถประมวลผลได้ว่ามาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นมาตรการที่พิสูจน์แล้วทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติว่าเป็น

มาตรการที่ใช้ลดปริมาณผู้ต้องขังได้จริงอย่างถาวร และมาตรการพักโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ โดยเงื่อนไขต่างก็อาศัยฐานคิดและผลจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วยกัน พิจารณาจากพัฒนาการทางความคิดและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง กอปรกับในอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ต่างมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังทั้งสิ้น ยกเว้นประเทศไทย

บทที่ 5

สรุป เสนอแนะ

ผลจากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีต่างๆ การศึกษาข้อมูลในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และจากการออกแบบสอบถามตลอดทั้งการสัมภาษณ์

5.1 สรุป

จากการศึกษาพบว่า มาตรการพักการลงโทษ-ลดวันต้องโทษ มาตรการอภัยโทษ และมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เป็นมาตรการที่มีผลหรือส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถานได้ในระดับหนึ่ง แต่แท้จริงแล้วมิใช่มาตรการหลักที่ใช้ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ เนื่องจากต้นทางของหลักการความคิดและวัตถุประสงค์ของมาตรการนั้นมีได้ถูกออกแบบหรือสร้างมาเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง แต่มีมาเพื่อตอบสนองต่อผลการเปลี่ยนแปลงความประพฤติที่ดีขึ้นในเบื้องต้นและอย่างถาวรในตอนสุดท้ายของผู้ต้องขังตามหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดต่างๆ ของแต่ละมาตรการ อันสอดคล้องสัมพันธ์กับทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคล (Individualization of Punishment) และกฎหมายฐานชั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษ ข้อ 59 และข้อ 60 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

โดยธรรมชาติของมาตรการทั้ง 3 เรื่อง ที่ทำการศึกษาพบว่า เป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการคือ พัฒนาการความเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด บุคลิกนิสัย ความประพฤติ ความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ของผู้ต้องขังที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในอนาคตได้จริงโดยปราศจากการกระทำความผิดอีก เป็นหลักหรือเป็นตัวตั้ง ความเปลี่ยนแปลงหรือจุดเปลี่ยนดังกล่าวนี้ เป็นไปตามหลักวิชากฎหมายบังคับโทษ ที่กำหนดให้ “ผู้ต้องขังเป็นประธานของการบังคับโทษ” หรือเป็นผลหรือตัวชี้วัดที่จะเกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวของเขาในด้านต่างๆ ที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ

การลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีความเป็นภาวะวิสัย จึงต้องเป็นการลดปริมาณไม่ว่าโดยมาตรการพักโทษ-ลดโทษ มาตรการอภัยโทษ มาตรการแก้ไขฟื้นฟู ต่างผูกพันหรือต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดทฤษฎีของวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษและ หลักการบังคับโทษโดยพิจารณาเป็นรายบุคคล Individualization of Punishment เป็นฐานคิดทั้งสิ้น

แต่กรณีหากการใช้มาตรการพักโทษ-ลดโทษ มาตรการอภัยโทษ มาตรการแก้ไขฟื้นฟู ไม่ถูกต้องสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดทฤษฎีของวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษและ หลักการบังคับโทษโดยพิจารณาเป็นรายบุคคล Individualization of Punishment เป็นฐานคิด ก็จะเกิดผลในทางลบต่อสังคมอย่างมาก เพราะเป็นการปล่อยตัวอาชญากรออกสู่สังคม กระบวนการยุติธรรมจะต้องทำงานหนักมาก การทุจริตคอร์รัปชันจะมีมากขึ้นตามมา เพราะอาชญากรหรือกลุ่มอาชญากรมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพสูงขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า กรณีการบังคับโทษจำคุกในเรือนจำ จึงมีภารกิจที่เป็นหัวใจสำคัญที่ต้องทำให้ได้ คือ การสร้างจุดเปลี่ยนแปลงให้กับผู้ต้องขัง ในด้านความคิด ทักษะ และพฤติกรรม เป็นรายบุคคล อย่างถาวร หรือค่อนข้างถาวร เป็นจริงเท่าที่จะทำได้ เพื่อยังให้เกิดการบรรลุมวลวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ และภารกิจของกฎหมายอาญา

5.2 เสนอแนะ

1. ในทางหลักนิติทฤษฎี ต้องนำวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษมาใช้ ซึ่งสัมพันธ์กับการบังคับโทษรายบุคคล (Individualization of Punishment) อาจทำตามแบบของอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยการกำหนดบังคับโทษรายบุคคลกับผู้ต้องขัง ซึ่งผลจากการใช้ในประเทศที่ทำการศึกษาพบว่าใช้ได้ผลดีมาก

2. ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง โดยเฉพาะเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อให้งานราชทัณฑ์สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

3. ต้องมีการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมส่วนหน้าก่อนการบังคับโทษให้มีมาตรการในการคัดกรองคดีให้มากขึ้น มีการใช้มาตรการผันคดี หรือยกเลิกความผิดทางอาญาในความผิดบางประเภท เช่น เชื้อ

4. ต้องมีการบูรณาการการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมเพื่อลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาลและลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ อันเป็นปัญหาพื้นฐานของราชทัณฑ์ไทยปัจจุบัน

5. การบังคับโทษในเรือนจำและทัณฑสถานควรจัดให้มีภาคเอกชน ภาคสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษมากขึ้น

6. ทำการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษ และมาตรการกลไกในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยโปรแกรมและวิธีการต่างๆ

DRAFT

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กรมราชทัณฑ์. (2525). ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม.
- _____. (2544). รวมกฎหมายราชทัณฑ์ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์เรือนจำคลองเปรม.
- _____. (2549) การพระราชทานอภัยโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ.
นนทบุรี : ม.ส.พ.
- คณิต ณ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2547). กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2539). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ธานี วรภัทร์. (2553). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2554). วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.พ.). หลักทัณฑ์วิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.
- สถาบันกฎหมายอาญา.(2540).สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ. กรุงเทพฯ : เซเวนพรี้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

วิจัย/วิทยานิพนธ์

- คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. (2554). “โครงการศึกษาสถานการณ์ปัญหาและพัฒนา รูปแบบแนวทางของกฎหมาย
บังคับโทษจำคุกในประเทศไทย” ศูนย์สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- ธานี วรภัทร์. (2547). “ประสิทธิภาพของศาลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย” ทุนมหาวิทยาลัย
ลัทธิธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยลัทธิธุรกิจบัณฑิตย์.
- _____. (2552). “กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก” นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยลัทธิธุรกิจบัณฑิตย์.
- _____. (2554). “การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและ
ชั้นพิจารณาพิพากษา” ทุนมหาวิทยาลัยลัทธิธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยลัทธิธุรกิจบัณฑิตย์.
- ธีรารัตน์ สัมมา. “กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: ศึกษากรณีการลดวันต้องโทษจำคุก”. สาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยลัทธิธุรกิจบัณฑิตย์, 2546.

บทความ

- ธานี วรภัทร์. (2549, มิถุนายน). “การบังคับโทษจำคุกในประเทศญี่ปุ่น” *บทบัญญัติ*. 62,2.
- _____. (2549, มีนาคม). “การบังคับโทษจำคุกในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี” *บทบัญญัติ*. 62,1.
- _____. (2548, กรกฎาคม-ธันวาคม). “ปัญหาการบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย” *กฎหมายธุรกิจบัญญัติ*. 5,2.
- อุททิศ แสงโกสติก. (2513). “วัตถุประสงค์ของการลงโทษ” *บทบัญญัติ*. 27, 2.

เอกสารอื่นๆ

- สำนักงานศาลยุติธรรม รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545-2551.
- สำนักงานอัยการสูงสุด รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2541-2547.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Alpert ,Geoffrey P. (1980). **Legal rights of prisoners**. Beverly Hills : Sage.
- Bartollas,Clemens. (2002). **Invitation to Corrections**. Boston:USA. Allyn & Bacon.
- Command of Her Majesty . (2004). **Cutting Crime, Delivering Justice**. [A Strategic Plan for Criminal Justice2004-08]. UK.: Stationery office.
- Crow, Iain. **The Treatment and Rehabilitation of Offenders**. London:SAGE Publications,2004.
- Freckmann, Anke, Wegerich, Thomas. (1999). **The German Legal System**. London : Sweet&Maxwell,
- Garner ,Bryan A. (2004). **Black’s Law Dictionary**. USA.:Tomson.
- Jehle,Jorg-Martin. (2005). **Criminal Justice in Germany**. 4th ed. Berlin Germany : Federal Ministry of Justice.
- Kaiser, Gunther. (1984). **Prison Systems & Correctional Law : Europe, The United States, and Japan A Comparative Analysis**. U.S.A.:Transnational Publishers.
- Kauffman, Kelsey. (1988). **Prison officers and their world**. Cambridge : Harvard University.
- Laubenthal, Klaus. (2008). **Strafollzug**. 5Auflage. Würzburg : Springer.
- Livingstone, Stephen. (1992). **Prison Law**. Oxford : Oxford University.

- Livingstone, Stephen., Owen, Tim. (1993). **Prison Law**. Oxford : Clarendon Press.
- Meier ,Bernd-Dieter. (2009). **Strafrechtliche Sanktionen**. 3Auflage Heidelberg :Springer .
- Ministry of Justice. (1995). **Summary of The White Paper on Crime 1995**. Japan.
- Morris, Norval., Rothman, David J. (1998). **The Oxford History of the Prison**. New York : Oxford .
- Peak, Kenneth J. (2001). **Justice administration : police court and corrections management**. Upper Saddle River : Prentice-Hall.
- Schwind,Hans-Dieter. (1988). **Strafvollzug in der praxis**. Germany : Walter de Gruyter.
- Secretary of State for the Home Department. (2002). **Justice for All**. UK.: Stationery office.
- Shikita,Minoru, Tsuchiya, Shinichi.(1990).**Crime and Criminal Policy in Japan from 1926 to 1988**. .Japan.
- Sparks ,Richard. (1996). **Prisons and the problem of order**. Oxford .
- Thomas, J. ,Pooley, R. (1980). **The Ex-ploding prison. PrisonRiots and the Case of Hull**. London : UK.
- Tiedemann, Klaus. **Sanctions and The Correctional system**. Germany: University of Freiburg.
- UNAFEI. **Criminal Justice Legislation of Japan**.
- _____. (2000). **Institutional Treatment Profiles of ASIA**. Japan.
- _____. (2000). **Resource Material Series No.56**. ToKyo : Japan.
- _____. (2004). **Resource Material Series No.64**. ToKyo : Japan.
- _____. (2006). **Resource Material Series No.68**. ToKyo : Japan.
- United Nation. (1991). **The United Nations and Crime Prevention**. New York.
- _____. (1982). **Criminal Justice in Asia**. Tokyo,Japan.
- Wortley, Richard. (2002). **Situational prison control : crime prevention in correctional institution**. New York : Cambridge University.
- Yamaguchi, Akio. (2000). **Institutional Treatment Profiles of Asia**. UNAFEI : TOKYO.
- Youngs, Raymond. (1994). **German Law**. London : Cavendish Publishing.

ภาคผนวก ก.

ผลการศึกษาภาคสนาม

- 1.1 ผลการสัมภาษณ์
- 1.2 แบบสอบถาม
- 1.3 ผลการออกแบบสอบถาม

สรุปผลจากการสัมภาษณ์

1.ชื่อ/นามสกุล นางวรรณดี บัวภา

ตำแหน่ง นักทัศนวิทยาเชี่ยวชาญ (ด้านทัศนูปกรณ์) อดีตผู้อำนวยการสถานกักขังกลางจังหวัดร้อยเอ็ด

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ การให้ประโยชน์กับผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี มีความอดสาเหะ ตั้งใจในการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ เพื่อพัฒนาตนเองและสามารถกลับตนเป็นคนดีได้ในภายหลังพ้นโทษโดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เป็นมาตรการอย่างหนึ่งซึ่งสร้างแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้ได้รับโอกาสพักการลงโทษและลดวันต้องโทษ กลับออกไปอยู่กับครอบครัว สังคม ก่อนครบกำหนด

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการรอกยโทษคืออะไร

คำตอบ การให้โอกาสผู้ต้องขังที่ตั้งใจทำความดี มีความสำนึกต่อการกระทำความผิดสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น เป็นผู้ที่กระทำความผิดในคดีที่ไม่ร้ายแรง กระทำผิดเป็นครั้งแรก

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการรอกยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เช่นเดียวกับคำถามที่ 2

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ การพัฒนาความรู้และการพัฒนาจิตใจให้มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อยอมรับและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่จะพัฒนาทั้งในด้านการศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพ เพื่อให้สามารถวางแผนการดำรงชีวิตของตนเองได้ภายหลังพ้นโทษ โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผล เพราะเมื่อผู้ต้องขังมีจิตสำนึกที่ดี มีทัศนคติที่ดี มีความรู้มีทักษะอาชีพ ก็จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ดี

Knowledge + Attitude >>> Behavior

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 ได้แก่ กรณีที่ศาลสั่งให้จำคุกไว้ในสถานที่อื่น กรณีศาลสั่งให้จำคุกไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่กำหนด เฉพาะวันที่ศาลกำหนด และกรณีศาลสั่งให้จำคุกโดยการจำกัดการเดินทางและอาณาเขต

การควบคุมด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) การพักโทษตอนกลางวัน (Day Parole) การนำระบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) และการจำคุกวันหยุด เป็นต้น

2. ชื่อ/นามสกุล นายชาติสร ชนะโชค

ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ สังกัดสำนักทัณฑปฏิบัติ ส่วนอภัยโทษ กรมราชทัณฑ์

คำถาม ข้อ 1. ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ เพื่อให้โอกาสต่อผู้ต้องโทษที่ได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแล้ว เพื่อใช้วิธีการควบคุมแบบสังคมทุกสถาบันมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพแห่งชีวิต เพื่อเปิดทางให้มีการตรวจสอบพฤติกรรมแห่งการดำรงตนในสังคมและแนวทางการคิดจากเจตนารมณ์หลักดังกล่าว การลดจำนวนผู้ต้องขังจึงเป็นผลที่ตามมาโดยปริยาย

คำถามข้อ 2. ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เบื้องต้น เห็นได้ชัดว่าการพิจารณาให้ผู้ต้องโทษได้รับประโยชน์จากการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ ในจำนวนเท่าไร ปริมาณของผู้ต้องขังก็เท่ากับจำนวนนั้น เป็นตามหลักคณิตศาสตร์ทั่วไป

แต่หากดูอีกด้านหนึ่งที่ว่า ผู้ได้รับประโยชน์ในการพิจารณาปล่อยจากงานดังกล่าวทั้งสองเรื่องนั้น เมื่อเป็นผู้มีความดีความชอบพิเศษตามหลักเกณฑ์ จึงเป็นผู้สามารถเป็นคนดีของสังคมโดยรวม ฉะนั้น การที่จะกลับมากระทำผิดซ้ำและเพิ่มจำนวนผู้ต้องขังกลับตามเดิมหรือมากกว่าเก่าก็จะไม่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

คำถามข้อ 3. ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ การนำเสนอเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษของผู้ขึ้นฎีกานั้น เพื่อพระองค์ทรงวินิจฉัยตามที่ผู้ขึ้นฎีการ้องขอพระมหากรุณาธิคุณ (กรณีอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย)

ส่วนในกรณีวโรกาสอันเป็นการสำคัญของพระบรมวงศานุวงศ์ หรือของชาติบ้านเมือง (กรณีเป็นอภัยโทษเป็นการทั่วไป) เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ต้องราชทัณฑ์และผู้ถูกอาญา หรือผู้มีความทุกข์ร้อนได้บรรเทาโทษหรือหมดไป

คำถาม ข้อ 4. ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลให้ผู้ได้รับการพิจารณาเป็นผู้ได้รับพระราชทานอภัยโทษในโอกาสต่างๆ ได้รับการปล่อยตัวไปหรือลดกำหนดลง ที่จะมีผลให้ได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น ปริมาณก็จะลดลง

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียให้กลับมาเป็นคนดีคืนสู่สังคม เพื่อเป็นกำลังสำคัญให้แก่สังคมและชาติบ้านเมืองต่อไป

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เป็นปรกติ ผู้ต้องขังที่ถูกแก้ไขความประพฤติที่ไม่ถูกต้องได้แล้ว ก็ไม่ทำความผิดอีกต่อไป สมมติว่าหากทุกคนเป็นผู้กระทำแต่คุณงามความดี ก็ไม่มีผู้กระทำความผิดที่ผิดพลาดใดๆ ก็ไม่มีกิจการราชทัณฑ์ เพราะไม่ครบองค์ประกอบขององค์การ ที่ต้องประกอบด้วยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและผู้ต้องโทษ

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การนำบุคคลกระทำความผิดมาบังคับโทษ มีกรณีอยู่สองประการ บังคับโทษตามศาลพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ประการหนึ่งให้นำตัวไปจำคุกภายในเรือนจำหรือทัณฑสถานอีกประการหนึ่ง บังคับโทษภายนอกเรือนจำ คือ อาศัยอยู่ร่วมสังคมตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ ฉะนั้น มาตรการในการลดปริมาณผู้ต้องขังภายนอกเรือนจำถูกต้องที่สุด ส่วนกรณีในเรือนจำมาตรการที่มีอยู่ชอบแล้ว แต่ถ้าต้องการลดจำนวนผู้ต้องขังตามที่สอบถาม ก็ให้ลดกฎและเงื่อนไขให้เป็นคุณมากขึ้นเท่านั้น

ข้อคิดเห็นอื่นๆ การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้ผลดีที่สุดและต้องตามเจตนารมณ์ที่ว่าคุกตระวางมีไว้สำหรับคนไม่ดีจริงๆ เท่านั้น ฉะนั้น องค์ประกอบที่จะนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินคดีลงโทษผู้ใดต้องแยกเป็นรายบุคคล ไม่ควรวินิจฉัยเหมารวมกลุ่ม

3.ชื่อ/นามสกุล นายธนฤพนธ์ แก้วเทศ

ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการพิเศษ กองนิติการ กรมราชทัณฑ์

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ ต้องการให้ผู้ต้องโทษจำคุก ซึ่งได้ผ่านการอบรมแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมจนเป็นที่น่าพอใจแล้วได้กลับสู่สังคมก่อนระยะเวลาที่กำหนดในคำพิพากษา เพื่อใช้ชีวิตในสังคมตามปกติมีโอกาสได้ประกอบอาชีพหารายได้ ดูแล

ครอบครัว ไม่ต้องเป็นภาระของสังคมส่วนรวมและเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ต้องโทษจำคุกตั้งใจรับการศึกษาอบรมและประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ เป็นวิธีการทางราชทัณฑ์ ที่มีผลให้ผู้ต้องโทษจำคุก ได้มีโอกาสกลับสู่สังคมก่อนระยะเวลาที่กำหนดตามคำพิพากษา จึงมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการรอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ เป็นการให้โอกาสแก่ผู้ที่ได้กระทำความผิด มีโอกาสกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี และอยู่ร่วมในสังคมปกติภายนอก และมีโอกาสทำคุณประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการรอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การรอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง เช่น การรอภัยลดโทษ ทำให้ได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น /การรอภัยโทษปล่อย ได้รับรับโอกาสให้กลับสู่สังคม

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ แก้ไขทัศนคติผู้ต้องขังให้อยู่ในแนวทางที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยเคารพต่อกฎกติกาสังคม

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ หากกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังประสบความสำเร็จ ตามข้อ 5 ย่อมมีผลทำให้ไม่เกิดการกระทำความผิดซ้ำ อันส่งผลต่อไปยังการลดปริมาณผู้ต้องขังด้วย

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การเลื่อนชั้นนักโทษ

ข้อคิดเห็นอื่นๆ การลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นเรื่องที่มีผลดีต่อตัวผู้ต้องขัง (ปล่อยตัวเร็ว) การบริหารงานเรือนจำ (นักโทษน้อยลง) และงบประมาณของรัฐ (ใช้จ่ายน้อยลง) แต่ก็อาจกระทบความรู้สึกและทัศนคติของเหยื่อหรือประชาชนทั่วไป ในแง่ความสาสมของโทษกับความผิดที่อาชญากรได้ก่อขึ้น

4.ชื่อ/นามสกุล นางสาววันเพ็ญ โภชกปรีภณท์

ตำแหน่ง นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ (ฝ่ายพัสดุการลงโทษ)

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ การปล่อยนักโทษเด็ดขาดที่ผ่านการศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีในอดีต โดยมั่นใจว่าเมื่อนักโทษเหล่านั้นได้ออกไปสู่สังคมภายนอกจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกได้ ไม่ไปกระทำความผิดขึ้นอีก ทั้งนี้จะมีพี่เลี้ยงคือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมาคอยช่วยประคับประคองให้นักโทษเหล่านั้นผ่านพ้นวิกฤตไปได้ด้วยดี และจะต้องมีหน่วยงานเอกชนและประชาชนให้โอกาสเขาเหล่านั้นในการกลับตัวเป็นคนดีด้วยอีกทางหนึ่ง

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ หากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งสังคมภายนอกให้โอกาสนักโทษเหล่านั้นจะกระทำความผิดทางอาญาขึ้นอีกก็จะลดน้อยลง

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการรอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ 1.เพื่อให้นักโทษสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ 2.แก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม 3.เพื่อจูงใจให้นักโทษประพฤติตนดีขณะอยู่ในเรือนจำ 4.ช่วยลดปริมาณจำนวนนักโทษระบายความแอัดในเรือนจำ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการรอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังส่วนหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในการรอภัยโทษในแต่ละครั้งว่าจะมากหรือน้อย หากปีไหนลดให้มาก จำนวนผู้ต้องขังก็จะลดลงมาก แต่อย่างไรก็ตามจะพบว่านักโทษส่วนใหญ่ที่พ้นโทษจากการได้รับพระราชทานอภัยโทษในปัจจุบัน มักจะออกไปกระทำความผิดอาญาขึ้นอีกและถูกจับกุมตัวมาไว้ในเรือนจำเป็นจำนวนมากเช่นกัน อาจเนื่องจากระยะเวลาการต้องจำน้อยยังไม่ได้รับการศึกษาอบรม ฝึกวิชาชีพต่างๆ หรือเป็นเพราะสังคมไม่ให้โอกาส และไม่มีหน่วยงานของรัฐมาคอยประคับประคองเมื่อยามเกิดวิกฤติ

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ การศึกษาว่านักโทษแต่ละรายที่กระทำความผิดนั้นมีสาเหตุจากอะไรและทำการแก้ไขให้ตรงจุด เช่น กระทำความผิดเนื่องจากความยากจน ไม่มีงานทำ ก็ต้องแก้ไขโดยการฝึกวิชาชีพต่างๆ ให้กับนักโทษมีไว้ติดตัว เป็นต้น

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ หากกรมราชทัณฑ์แก่นักโทษได้ตรงจุดโอกาสที่นักโทษจะไปกระทำผิดขึ้นอีกก็จะลดน้อยลงทำให้เป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังกลับเข้าเรือนจำได้ แต่ปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและสังคมมักจะไม่ให้โอกาสผู้กระทำผิด จะใช้วิธีการจำคุกแทนการคุมประพฤติด้วยวิธีอื่น ทำให้สภาพเรือนจำเกิดความแออัดยัดเยียด ผู้กระทำผิดที่มีใช้เกิดจากสันดานได้รับการเรียนรู้และถ่ายทอดพฤติกรรมจากผู้กระทำผิดโดยสันดาน การฝึกวิชาชีพ ศึกษาอบรมเป็นไปด้วยความยากลำบาก การแก้ไขฟื้นฟูกระทำผิดเป็นหมู่คณะมิได้แก้ไขเป็นรายบุคคล จึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรผู้กระทำผิดจึงกลับออกไปกระทำผิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก

ข้อคิดเห็นอื่นๆ 1.หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาล อัยการ ตำรวจ ควรนำระบบการคุมประพฤติมาใช้ อย่างจริงจัง เช่น การรอลงอาญา การรอกำหนดโทษ การชะลอการฟ้อง เป็นต้น เรือนจำควรเป็นสถานที่สุดท้าย ที่ใช้คุมขังผู้กระทำผิดอันเกิดจากสันดาน 2.รัฐบาลควรตระหนักถึงปัญหาที่มีผู้กระทำผิดเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจาก สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาที่เสื่อมถอยลง

5.ชื่อ/นามสกุล นายเสนาะ หาวีตร

ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายอภัยโทษ 1

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย ใฝ่การศึกษา ทำประโยชน์ให้แก่ทางราชการโดยนำประโยชน์ที่จะได้รับในการให้ออกาสออกไปอยู่กับชุมชน โดยกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติทำให้ผู้ต้องขังไม่ต้องจำคุกจนครบกำหนดตามที่ศาลพิพากษา และเป็นวิธีการที่ช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังที่จะควบคุมไว้ในเรือนจำ

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง เนื่องจากเมื่อผู้ต้องขังถูกคุมขังมาเป็นเวลาตามที่กำหนดและประพฤติตนดี จะได้รับการปล่อยตัวออกไปอยู่นอกเรือนจำ ทำให้จำนวนผู้ต้องขังที่จะต้องถูกควบคุมต่อไปมีปริมาณลดลง

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ เป็นเรื่องของการเผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีต่อผู้ต้องราชทัณฑ์และเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมและเป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการราชทัณฑ์ ในการที่จะช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังในยามที่ผู้ต้องขังมีปริมาณมากหรือล้นเรือนจำ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลเนื่องจากการมีการพระราชทานอภัยโทษโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาในแต่ละครั้งจะทำให้ผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวเป็นจำนวนมาก เป็นจำนวนหนึ่ง-สองหมื่นกว่าคน

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ การแก้ไขฟื้นฟูเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรม จิตคภพร่องต่างๆ ก่อนที่จะปล่อยเพื่อกลับคืนสู่สังคมและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ถ้าหากมีการดำเนินการอย่างจริงจัง มีโปรแกรม มีสถานที่เพียงพอก็น่าจะทำให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก ย่อมมีผลลดปริมาณผู้ต้องขังได้

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การชะลอฟ้อง การให้ประกันตัวผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณามากขึ้น

6.ชื่อ/นามสกุล นางสาวชนิษฐา โชติจันทร์

ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ ฝ่ายอภัยโทษ

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ การให้โอกาสผู้ต้องขังที่ประพฤติดีได้มีโอกาสในการออกสู่สังคมปกติได้เร็วขึ้น เป็นการสร้างแรงจูงใจในการประพฤติดีในขณะที่ถูกบังคับโทษ และที่สำคัญคือการระบายจำนวนผู้ต้องขังไม่ให้มีปริมาณที่มากเกินไปจนเกินความจุเรือนจำ

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ล้นเรือนจำได้ แต่เป็นมาตรการที่แก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งการแก้ปัญหาส่วนต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือ พนักงานสอบสวน อัยการ ศาล มีความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ โดยนัยแล้วการอภัยโทษ ประสงค์แก้ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำและหลักการให้โอกาส

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ส่วนหนึ่งเป็นการแก้ปัญหาได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแต่ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 กระบวนการยุติธรรมในส่วนอื่นต้องดำเนินควบคู่กันไป

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ ผู้ต้องขังก็คือทรัพยากรมนุษย์หรือสมาชิกของสังคม การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคือ การปรับปรุงทรัพยากรของสังคม คือการคืนสมาชิกของสังคมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นต่อไป

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ลดการกระทำผิดซ้ำ ทำให้ปริมาณของผู้ที่จะเข้าสู่เรือนจำหรือทัณฑสถานลดลง แต่หากผลการฟื้นฟูไม่ประสบความสำเร็จจะไม่ลดปริมาณผู้ต้องขัง

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้ต้องขังตามหลักเกณฑ์ที่กฎ ระเบียบที่กำหนด (อยู่ระหว่างการศึกษาพิจารณาตามมติ กรม.)

7.ชื่อ/นามสกุล นายบุญมี ก้อนทอง

ตำแหน่ง นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายพักรงโทษ

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักรงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ 1.เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติดีอยู่ในระเบียบวินัยต่อการปกครอง

2.เพื่อเปิดโอกาสให้สังคม ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลแก้ไขผู้กระทำผิดกลับสู่ชุมชน

3.เพื่อเป็นการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักรงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลโดยตรงต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน หากเรือนจำและทัณฑสถานให้ความสำคัญเรื่องนี้โดยเป็นธรรมและเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ หากกำหนดให้เป็นสิทธิของผู้ต้องขัง เรือนจำและทัณฑสถานก็จะให้ความสำคัญมากขึ้น และกำชับเร่งรัดให้เรือนจำดำเนินการ

การพักรงโทษยังน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์พักรงโทษ

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการรอกยโทษคืออะไร

คำตอบ คือการลดกำหนดโทษของผู้ต้องขังให้น้อยลง ทำให้ปล่อยตัวพ้นโทษเร็วขึ้นหรือบางรายจำมาพอสมควร ก็พ้นโทษเลยทำให้ผู้ต้องขังสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ และเป็นการชดเชยกรณีมีการตัดสินผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม เป็นการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ของพระมหากษัตริย์ในวาระสำคัญ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลมากทำให้ปริมาณผู้ต้องขังลดลงเป็นจำนวนมากหากมีการอภัยโทษแต่ละครั้ง แต่หากมีการอภัยโทษบ่อยเกินไปอาจมีผลทำให้ผู้ต้องขังไม่เข็ดหลาบหรือประชาชนทั่วไปมีความรู้สึกว่าการปล่อยตัวเร็วเกินไป อาจกลับไปทำร้ายสังคมอีก

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ เพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นพลเมืองดีพร้อมที่จะกลับสู่สังคม เพื่อให้โอกาสผู้ต้องขังได้ฝึกอาชีพ มีความรู้ทักษะ สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังให้ดีขึ้นเมื่อพ้นจากเรือนจำ เพื่อให้โอกาสผู้ต้องขังได้พัฒนาตนเองขณะที่ต้องโทษอยู่โดยศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผล เนื่องจากหากแก้ไขฟื้นฟูดีแล้วก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายราชทัณฑ์เร็วขึ้น เช่น พักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ หรืออภัยโทษ

หากผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขดีแล้วออกจากเรือนจำไปมีการทำงานทำโอกาสหวนกลับมากระทำผิดก็น้อยลง แต่สังคมก็ต้องยอมรับ

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ ซึ่งต้องจำมาน้อยกว่าพักการลงโทษปกติ เช่น โครงการโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์ หรือที่ทางทหารดำเนินการโดยนำผู้ต้องขังในเรือนจำไปเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร Fast model

พักการลงโทษกรณีที่มีเหตุพิเศษได้แก่ ผู้ต้องขังที่เป็นภาระต่อเรือนจำอย่างมากเช่นพวกที่เจ็บป่วยร้ายแรงพิการ หรือ ผู้สูงอายุ

การดูแลบังคับโทษสำหรับผู้ต้องขังที่มีภาระเลี้ยงดูบุตร ครอบครัว

ข้อคิดเห็นอื่นๆ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาล หรือการคุมความประพฤติ ต้องพยายามเป็นขบวนผู้ที่มิใช่อาชญากรอย่างแท้จริงเข้ามาอยู่ในเรือนจำ ก็สามารถลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำได้มาก

8.ชื่อ/นามสกุล นายกิตติพัฒน์ เดชะพหล

ตำแหน่ง ผู้ตรวจราชการกรมรักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักทัณฑปฏิบัติ

คำถามข้อ 1 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ เพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและไม่มีพฤติกรรมเป็นภัยแก่สังคม ได้กลับเข้าสู่สังคมก่อนพ้นโทษตามกำหนดโทษในคำพิพากษา โดยชุมชนมีส่วนดูแลความประพฤติและให้โอกาสกลับเข้าสู่สังคมตามหลักการของราชทัณฑ์ในชุมชน (Community base corrections)

คำถามข้อ 2 ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เป็นทางลดปริมาณผู้ต้องขังที่เป็นมาตรการปกติ แตกต่างจากการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปที่ลดปริมาณผู้ต้องขังได้มากจริงแต่ก็เป็นเพียงบางโอกาส ซึ่งการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุกจะปล่อยผู้ต้องขังได้ปีละ 26,000-28,000 คน แยกเป็นพักการลงโทษ 4,000-6,000 คน ลดวันต้องโทษ 22,000-24,000 คน

คำถามข้อ 3 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ คืออะไร

คำตอบ เป็นการให้พระราชอำนาจแก่พระมหากษัตริย์เพื่อรักษาไว้ซึ่งราชประเพณีและอำนาจเชิงสัญลักษณ์ในกระบวนการยุติธรรม แต่เป็นพระราชอำนาจที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้เมื่อถึงคราวจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควรใช้อย่างยิ่งเป็นเฉพาะคราวเท่านั้น

คำถามข้อ 4 ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลมากโดยเฉพาะการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปในวโรกาสอันสำคัญที่นักโทษเด็ดขาดทุกรายจะได้รับผลตามกฎหมายอย่างน้อยตามสถานะและประเภทคดี

คำถามข้อ 5 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม การฝึกและอบรมวิชาชีพ เพื่อเตรียมตัวกลับเข้าสู่สังคมภายหลังพ้นโทษโดยไม่เป็นภาระและสร้างปัญหาให้กับชุมชน สังคมอีก

คำถามข้อ 6 ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังบางประเภท โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีสันดานเป็นโจร ผู้กระทำผิดโดยประมาท พลังพลาด ผู้กระทำผิดในขณะที่อ่อนแอ

ข้อ 7 ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ พักโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ เป็นมาตรการตามกฎหมายราชทัณฑ์ ซึ่งได้ใช้อย่างเต็มที่แล้ว

การลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่การลดตามกฎหมายราชทัณฑ์ แต่เป็นการลดโดยนโยบายอาญาของประเทศ เช่น การคุมประพฤติ การทำงานบริการสาธารณะ การใช้โทษปรับแทนการจำคุกระยะสั้น เป็นต้น

9.ชื่อ/นามสกุล นางสาวรณพร เสวตะกะ

ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ

คำถามข้อ 1 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ เพื่อตอบแทนความประพฤติของนักโทษหากประพฤติตัวดีตั้งใจในการศึกษา ฝึกอาชีพและช่วยเหลืองานทางราชการเกิดความชอบเป็นอย่างดีก็จะได้รับการตอบแทนความประพฤติดังกล่าว โดยการพิจารณาปล่อยตัวให้กลับไปใช้ชีวิตนอกเรือนจำได้ก่อนพ้นกำหนดโทษที่แท้จริง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ให้นักโทษได้เตรียมตัวปรับตัวเข้าสู่สังคมอย่างปกติได้เนื่องจากการปล่อยตัวพักการลงโทษและลดวันต้องโทษต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติของพนักงานคุมประพฤติจนกว่าจะครบกำหนดคุมประพฤติ

คำถามข้อ 2 ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ เห็นด้วยว่าการลดวันต้องโทษช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังออกจากเรือนจำได้มากเนื่องจากมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ในขณะที่การพักการลงโทษไม่มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังมากนักเนื่องจากการกำหนดหลักเกณฑ์บางเรื่องยังขาดความชัดเจน เช่น คดีความผิด การผ่านโปรแกรมการแก้ไขความประพฤติ เป็นต้น ส่งผลให้การดำเนินการพักการลงโทษประสบปัญหาในการพิจารณา

คำถามข้อ 3 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ คืออะไร

คำตอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้โต้แย้งแสดงความบริสุทธิ์ของตนเองหลังจากสิ้นสุดกระบวนการตัดสินในชั้นฎีกาแล้ว นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ภาครัฐโดยกรม

ราชทัณฑ์ได้ใช้การอภัยโทษเป็นเครื่องมือจูงใจให้นักโทษได้ปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีเมื่อพ้นโทษแล้ว อีกทั้งยังเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

คำถามข้อ 4 ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลเป็นอย่างมากโดยเฉพาะการอภัยโทษเป็นรายกลุ่มซึ่งจะปลดปล่อยผู้ได้รับการพระราชทานอภัยโทษทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก

คำถามข้อ 5 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ เพื่อแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นผู้ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ป้องกันมิให้กลับไปกระทำผิดซ้ำและเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม

คำถามข้อ 6 ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ โดยหลักการแล้วการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังโดยป้องกันมิให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำ ลดอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขังจำเป็นต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก ในทางปฏิบัติซึ่งเรือนจำมีผู้ต้องขังจำนวนมากซึ่งอาจประสบปัญหาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างจริงจังส่งผลให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำและกลับเข้าสู่เรือนจำอีก

คำถามข้อ 7 ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ โครงการโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองราชทัณฑ์

10.ชื่อ/นามสกุล นางสาวสุมาลี บางกระ

ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ผู้ต้องขังชำนาญการ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

คำถามข้อ 1 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ คือการให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด

คำถามข้อ 2 ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มี สามารถช่วยลดจำนวนผู้ต้องขัง ลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐลง

คำถามข้อ 3 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ คืออะไร

คำตอบ ให้ผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดโทษเพื่อให้ผู้ต้องขังสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของในหลวง และประพฤติดนเป็นคนดี

คำถามข้อ 4 ท่านเห็นว่าการรอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มี ทำให้ผู้ต้องขังลดจำนวนลง ลดภาระค่าใช้จ่ายลง

คำถามข้อ 5 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ ช่วยให้ผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขเป็นคนดี มีความพร้อมกลับเข้าสู่สังคม ไม่ทำร้ายสังคม กลับเข้ามากระทำผิดซ้ำอีก

คำถามข้อ 6 ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มี ช่วยให้ผู้ต้องขังที่จะกลับมาก่อทำผิดซ้ำน้อยลง

คำถามข้อ 7 ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพต่างๆ

คำถามข้อ 8 ข้อคิดเห็นอื่นๆ (ถ้ามี)

คำตอบ ควรจัดกระบวนการที่ให้ผู้ต้องขังเข้ามาสู่เรือนจำให้น้อยที่สุด โดยผู้ต้องขังที่เข้ามาในเรือนจำควรเป็นผู้กระทำความผิดหลายๆ ครั้งจนกระบวนการแก้ไขภายนอกใช้ไม่ได้ ส่วนผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรก เล็กๆ น้อยๆ ควรมีกระบวนการใกล้เคียงก่อน

11.ชื่อ/นามสกุล นางสาวสมหมาย พูนสุขประเสริฐ

ตำแหน่ง นักทัศนวิทยา ชำนาญการ

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษ คืออะไร

คำตอบ เป็นการจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติดี มีระเบียบวินัย ตั้งใจศึกษาอบรม ฝึกวิชาชีพเพื่อจะได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น เป็นการลดปัญหาความกดดันทางด้านจิตใจ ลดผลกระทบทางด้านลบจากระบบเรือนจำที่มีผู้ต้องขัง เป็นการตอบแทนความดีและให้โอกาสผู้ต้องขังได้ปรับตัว เพื่อให้สังคมยอมรับกับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

คำถาม ข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้ในระดับหนึ่ง เป็นการช่วยแก้ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ การแก้ไข ปัญหาความแออัดลดความตึงเครียดของผู้ต้องขังลดภาระงบประมาณของรัฐในการเลี้ยงดู เป็นการป้องกันสังคม ลดโอกาสไม่ให้ผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำกลับมาต้องโทษอีกเพราะผู้ต้องขังได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ในระหว่างพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจะอยู่ภายใต้การติดตามการสอดส่องดูแลช่วยเหลือจากพนักงานคุม ประพฤติสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่าผู้ต้องขังจะไม่เป็นอันตรายแก่สังคม

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการรอกัโทษ คืออะไร

คำตอบ เป็นการพระราชทานอภัยทานอันยิ่งใหญ่ขององค์พระมหากษัตริย์ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสำนึกในพระ มหากรุณาธิคุณและกลับประพฤติตนเป็นพลเมืองดี เป็นการแก้ไขปัญหาข้อผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม ลด ความแออัดและประหยัดงบประมาณในการเลี้ยงดูผู้ต้องขัง

คำถาม ข้อ 4. ท่านเห็นว่าการรอกัโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การรอกัโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังได้มาก มีทั้งได้รับพระราชทานปล่อยตัวได้และได้รับลดโทษ ลงเพื่อให้ได้ปล่อยตัวเร็วขึ้น การพระราชทานอภัยโทษก่อให้เกิดความรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเกิดความ จงรักภักดี ลดความเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมก่อให้เกิดผลต่อความมั่นคงของชาติ เป็นการลดปริมาณในการกระทำผิด ซ้ำได้ ไม่กลับมากระทำผิดอีก

คำถาม ข้อ 5. ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คืออะไร

คำตอบ วัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการปรับทัศนคติและพฤติกรรมในขณะที่อยู่ในเรือนจำ เป็นการป้องกันการกระทำผิด ซ้ำภายหลังพ้นโทษ เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีให้กับญาติมิตรของผู้ต้องขัง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมใน การฟื้นฟูผู้ต้องขัง

คำถาม ข้อ 6. ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ฟื้นฟูโดยการ อบรมศีลธรรม จริยธรรม วิปัสสนากรรมฐาน เพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งอดทนต่อสิ่ง กระทบรอบด้าน การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังได้มีความรู้เมื่อพ้นโทษแล้วจะได้มีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ เป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำกลับมาต้องโทษอีก เป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังได้อีกวิธีหนึ่ง

คำถาม ข้อ 7. ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้ว อีกหรือไม่

คำตอบ การทำงานสาธารณะนอกเรือนจำให้กับหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีทั้งมีผลประโยชน์ตอบแทนและไม่มีผลตอบแทน ผู้ต้องขังออกทำงานจะได้รับการลดวันต้องโทษ โดยทำงานสาธารณะ 1 วันและยังได้รับ บั้นผลจากการทำงานด้วย เป็นการฝึกความอดทนและฝึกวิชาชีพได้ด้วย

คำถาม ข้อ 8. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

คำตอบ การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังเส้นเรือนจำเกิดความแออัดยัดเยียด ควรจะมีการให้มีกฎหมาย เลี่ยงการใช้ระบบเข้ามาต้องโทษในเรือนจำเป็นการลงโทษอย่างอื่นแทนในกรณีการกระทำความผิดเล็กน้อยให้มีมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เช่น การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แทนการจำคุกหรือการทำงานที่มีก่อให้เกิดรายได้ให้กิจการของรัฐในรูปแบบแรงงานรับจ้างที่มีผลตอบแทนให้รัฐ จะมีรายได้จากแรงงานเป็นการลดผลกระทบทางลบจากระบบเรือนจำ

12.ชื่อ/นามสกุล นายวินัย บุญยะโรจน์

ตำแหน่ง นักทัศนวิทยา ชำนาญการ

คำถาม ข้อ 1. ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษ คืออะไร

คำตอบ เป็นมาตรการในการควบคุมต้องขังอย่างหนึ่ง ลักษณะทำได้ประโยชน์ หากการไม่เชื่อฟังจะไม่ได้ประโยชน์ เป็นการใช้มาตรา 32 พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ เป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำอีกด้วย

คำถาม ข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ได้แต่ไม่มากนัก เนื่องจากกรณีการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุกผู้ต้องขังที่จะได้รับประโยชน์จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาที่วางไว้โดยเคร่งครัด ประกอบกับทางราชทัณฑ์ต้องประสานกับสำนักคุมประพฤติ เขตพื้นที่ สถานีตำรวจในพื้นที่ที่มีผู้อุปการะ ปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวจุดหนึ่งที่เป็นอุปสรรค กรณี(ไม่ผ่าน)หรือแม้แต่การที่ผู้ต้องขังไม่สามารถหาตัวผู้อุปการะได้

คำถาม ข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ คืออะไร

คำตอบ การอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจที่พระมหากษัตริย์ ทรงพระเมตตาแก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ ทั้งรายบุคคลและรายหมู่คณะ โดยทำเนียบปฏิบัติมักจะมีพระราชทานอภัยโทษ ในโอกาสสำคัญๆ เช่นมีพระชนมายุ 6 รอบ ฯลฯ โดยรัฐบาลจะทำเรื่องทูลเกล้าฯ สำหรับรายบุคคล ทรงพิจารณาพระราชทานให้โดยราชเลขาธิการ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ หลายครั้งที่กรมราชทัณฑ์ใช้วิธีการเสนอทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษ ผู้ต้องขัง ลดปริมาณได้จริง แต่ใช้ระยะเวลาไม่นาน ผู้ต้องขังกลับมีปริมาณ มากเท่าเดิมหลายคนกระทำผิดซ้ำหลายคน พ้นโทษแล้วไม่สามารถ เข้ากับสังคมได้ หลายคนไม่มีใครจ้างทำงานเนื่องจากมีประวัติต้องโทษ แม้กระทั่งเป็นยาม การแก้ไขส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีหลักประกันให้กับผู้ว่าจ้าง หน่วยงานหลัก แม้กระทั่งกระทรวงยุติธรรม จะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยประคอง ป้อนงาน และหาตลาดให้กับผู้ต้องขังที่พร้อมจะทำงาน

คำถาม ข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คืออะไร

คำตอบ วัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คือ การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ การฟื้นฟูสภาพจิตใจ บุคลิกภาพ และอื่นๆ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ไม่ประชดสังคม และมองสังคม คนรอบด้านเป็นมิตรและให้โอกาสแก่ผู้หลงผิด หากคิดได้ผู้รับการฟื้นฟูสามารถอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้ปกติ

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ลดได้แน่แต่ทั้งนี้การแก้ไขฟื้นฟูต้องทำด้วยความรักความเข้าใจร่วมกัน ไม่ใช่มีแต่โครงการดีๆ แต่ไม่ได้ เรื่อง ชนิดโครงการ 108 ทำโครงการจนหาที่บรรยายไม่ได้ ต่างคนต่างเสนอโครงการ ขาดการติดตาม ขาดการเอาใจ ใส่ ผู้รับการฟื้นฟู งบ ไม่รู้ว่าฟื้นฟูอะไร ฟื้นฟูจะไม่ได้ออกตามนโยบายและล้มเหลว

คำถาม ข้อ 7.ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้ว อีกหรือไม่

คำตอบ การพักการลงโทษต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจริงจัง เกณฑ์โทษที่ผู้ต้องขังต้องจำต่อควรปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น หลักเกณฑ์การทำพักโทษต้องจำคุกมา 2 ใน 3 เจ้าหน้าที่ควรสำรวจให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังอย่างเต็มที่ ไม่ใช่ เหลือโทษ 4 เดือน 8 เดือน ถึงทำพักโทษได้

การคัดเลือกผู้ต้องขังจ่ายงานสาธารณะ ผู้ต้องขังจะได้วันลด วัน/วัน หากคัดผู้ต้องขังออกงานสาธารณะ อย่างจริงจัง ปริมาณผู้ต้องขังย่อมลดลง สาธารณะได้ประโยชน์ ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมชดเชยสังคม

คำถาม ข้อ 8. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

คำตอบ การคัดเลือกผู้ต้องขังออกทำงานสาธารณะ ผู้ต้องขังจะได้วันลด วัน/วัน และได้เป็นผลเป็นการชดเชยสังคม และเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่ดีถ้าทำอย่างจริงจังและหากคัดผู้ต้องขังเหมือนงานสาธารณะแต่เปลี่ยนเป็น แรงงานรับจ้าง เช่น รับจ้างก่อสร้าง สร้างบ้านตึกแถว-ถนน ผู้ต้องขังทุกคนสามารถเป็นแรงงานที่ดี มีพื้นความรู้ด้าน

ช่างไม้ ช่างปูน ช่างปูกระเบื้อง แม้กระทั่งจับกัง ผู้ต้องขังสามารถออกก่อนกำหนด ผู้ต้องขังสามารถมีเงินก่อนปล่อย และเป็นเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้ไม่แพ้แรงงานต่างชาติ

13.ชื่อ/นามสกุล นายเทวินทร์ วิเศษ

ตำแหน่ง นักพัฒนาวิทยาชำนาญการ หัวหน้างานพักการลงโทษและอภัยโทษ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ การพักการลงโทษ (Parole) เป็นมาตรการหนึ่งที่กรมราชทัณฑ์นำมาปฏิบัติต่อนักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย ตั้งใจศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพให้ได้รับการปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวในสังคม ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอาจถูกจับเข้ามาคุมขังอีกตามกำหนดโทษที่เหลืออยู่ การพักการลงโทษคือ เป็นระบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพสุจริตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีภายหลังพ้นโทษ ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

การลดวันต้องโทษจำคุก (Goodtime Allowance) เป็นมาตรการตอบแทนความประพฤติดีของนักโทษเด็ดขาดที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานให้ได้รับการลดโทษจำคุก ปลดปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาลภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติและหากประพฤติผิดเงื่อนไขการคุมประพฤติก็ต้องถูกเพิกถอนการคุมประพฤติและถูกจับส่งตัวกลับมากุมขังยังเรือนจำและทัณฑสถานจนกว่าจะครบกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ วิธีการปฏิบัติเช่นนี้ได้ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบราชทัณฑ์แห่งมลรัฐนิวยอร์ก เมื่อปี ค.ศ.1817 (พ.ศ.2360) และได้พัฒนาสู่ระบบการลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่ นักโทษที่ประพฤติตนดีที่เป็นระบบมาตรฐานในมลรัฐเพนเนลเซีย เมื่อปี ค.ศ.1839 (พ.ศ.2382) จนได้รับความนิยมถือปฏิบัติสืบเนื่องกันต่อมาในวงการราชทัณฑ์ทั่วไป เช่น ระบบราชทัณฑ์ในประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย หรือแม้แต่ประเทศภูมิภาคเอเชียหลายประเทศ ก็ได้จัดให้มีระบบการลดโทษจำคุกแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งประพฤติตนดีเช่นเดียวกัน อาทิ ฟิจิ ฮองกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ปากีสถาน ศรีลังกา ฯลฯ สำหรับจำนวนวันลดโทษจำคุกจะมีกี่วันในหนึ่งเดือนหรือปีหนึ่งๆ นั้น ก็แตกต่างกันไปตามหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

วัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษนั้น เดิมเพื่อบังคับให้ผู้ต้องขังมีความประพฤติดี มีความอดทนอดกลั้นความก้าวหน้าในการศึกษาและทำงานบังเกิดผลดี หรือทำความชอบให้แก่ราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์ในการพักการลงโทษภายใต้บังคับเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ แต่การพักการลงโทษนี้จะพึงกระทำได้ก็ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้น หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นให้กำหนดไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกินกว่ากำหนดโทษที่เหลืออยู่ (มาตรา 32(5))

ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกินห้าวันตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลา (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ 2479 มาตรา 32 (6))

ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ 2479 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ในด้าน

1. ด้านการศึกษาสายสามัญ สายอาชีพ
2. ด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ
3. ด้านการพัฒนาจิตใจ

การพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังทั้ง 3 ด้านสามารถทำได้หากจำนวนผู้ต้องขังอยู่ในมาตรฐานที่เรือนจำรับได้ แต่ปัจจุบันเกิดภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ฝ่ายราชทัณฑ์ทำได้เพียงแต่ควบคุมผู้ต้องขังหรือนักโทษไว้ตามคำสั่งศาลเท่านั้น

ปัจจุบันการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุกให้กับนักโทษเด็ดขาดเป็นเพียงวิธีการลดจำนวนผู้ต้องขังจากเรือนจำให้น้อยลงที่ดีที่สุด รองจากการมีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ นอกเหนือจากการปลดปล่อยผู้ต้องขังจากเรือนจำคราวละมากๆ คือพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษตามวาระสำคัญๆ แล้ว การดำเนินการปล่อยตัวผู้ต้องขังจากเรือนจำหรือทัณฑสถานอีกวิธีการหนึ่งที่จะลดจำนวนผู้ต้องขังคือ การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุก

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่ามีวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ การพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในวาระต่างๆ เป็นพระเมตตาที่พระมหากษัตริย์มีต่อผู้ต้องราชทัณฑ์เป็นการให้โอกาสนักโทษเด็ดขาดที่กระทำความผิดครั้งแรกได้กลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี และให้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปล่อยตัวผู้ต้องราชทัณฑ์ แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่งก็เป็นวิธีการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ของกรมราชทัณฑ์ ที่ได้ผลเป็นอย่างดีในคราวละจำนวนมากๆ เป็นการประหยัดงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังในด้านอุปโภคและบริโภค รวมทั้งด้านการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้ต้องขัง นอกจากนี้การปล่อยผู้ต้องขังพร้อมกันทั่วประเทศ ทำให้ภาวะ การแออัดของผู้ต้องขังภายในเรือนจำผ่อนคลายลง ทำให้ประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างเรือนจำใหม่

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การมีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้เป็นจำนวนมาก คราวละหลายหมื่นคน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพระราชกฤษฎีกาแต่ละฉบับที่จะทรงพระมหากรุณาธิคุณต่อผู้ต้องราชทัณฑ์มากหรือน้อย หรือแล้วแต่วโรกาสที่มีความสำคัญมากหรือสำคัญน้อย หากสำคัญมากอัตราส่วนในการลดโทษตามชั้นก็จะมากด้วย ทำให้มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังมากขึ้น

การมีการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเป็นวิธีการที่จะลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้มากที่สุด และดีที่สุดโดยไม่ถูกต้องด้านจากบุคคลภายนอก

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ การแก้ไข คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมๆ การฟื้นฟู คือ การพัฒนาให้ดีขึ้น การปรับเปลี่ยนทัศนคติ

การแก้ไขฟื้นฟู คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับเปลี่ยนทัศนคติพฤติกรรมให้มีการพัฒนาให้ดีขึ้น

โดยทั่วไปแล้วจากการสำรวจมีข้อมูลปรากฏว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย จึงทำให้ประกอบอาชีพที่ได้รับผลตอบแทนน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครัวเรือน และไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาจมีการใช้กำลังกระทำความผิด หรืออาจไปกระทำความผิดฐานอื่นเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว นอกเหนือจากการประกอบอาชีพสุจริต

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังต้องกระทำพร้อมกันทั้งสามด้านจึงจะได้ผล คือ การให้การศึกษาด้านสายสามัญและสายวิชาชีพ การฝึกวิชาชีพ ให้กับผู้ต้องขังในด้านต่างๆ ตามความต้องการของผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับ

ตลาดแรงงานภายนอก เช่น ช่างเชื่อม ช่างปูน และช่างไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปด้วย ด้วยการอบรมเกี่ยวกับศีลธรรม ธรรมศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจให้มีการเคารพตัวเองและเคารพผู้อื่น

เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้วสามารถไปประกอบอาชีพตามที่ได้รับการฝึกวิชาชีพนั้น เมื่อมีงานทำมีรายได้ ผู้ต้องขังก็ไม่ไปกระทำความผิดอีกสังคมจึงอยู่อย่างสงบสุข

คำถาม ข้อ 6. ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์ที่จะให้การศึกษาสายสามัญสายอาชีพ การฝึกอาชีพ และการพัฒนาจิตใจโดยจะดำเนินการทั้ง 3 หลักไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้เพิ่มขึ้นสามารถคิดได้ และยับยั้งตัวเองไม่ให้กระทำความผิด การฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังมีอาชีพเมื่อพ้นโทษแล้ว การพัฒนาจิตใจเป็นการให้ความรู้ด้านธรรมศึกษา ปลุกฝังให้ผู้ต้องขังเป็นคนมีศีลธรรม เมื่อมีศีลธรรมแล้วย่อมแยกแยะออกว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษแล้วได้ประกอบอาชีพสุจริต จึงไม่กระทำความผิดและกลับเข้าเรือนจำอีก เป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังอย่างยั่งยืน

แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถดำเนินการตามโครงการดังกล่าวข้างต้นได้เต็มที่ เนื่องจากปัจจุบันเกิดภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในเรื่องการเงินงบประมาณ บุคลากร และพื้นที่ดำเนินการ

คำถาม ข้อ 7. ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก การมีพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษ ทั้งสามกรณีดังกล่าวข้างต้น เป็นการปลดปล่อยผู้ต้องขังจากเรือนจำก่อนกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล นอกเหนือจากสามกรณีดังกล่าวแล้ว กรมราชทัณฑ์ไม่มีมาตรการใดที่จะลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำได้อีกแล้ว

คำถามข้อ 8. ข้อคิดเห็นอื่นๆ (ถ้ามี)

คำตอบ ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ประสบภาวะปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ อัตราส่วนของเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขังแตกต่างกันมาก พื้นที่สำหรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมสำหรับการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังไม่เพียงพอ บุคลากรมีน้อย งบประมาณมีจำกัด ทำให้กรมราชทัณฑ์ไม่สามารถที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ตั้งไว้ว่า “เราจะคืนคนดีสู่สังคม” ได้ ถ้ามองภาพกว้างๆ แล้วภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ไม่ได้เป็นปัญหาของกรมราชทัณฑ์เพียงกรมเดียว แต่มันเป็นปัญหา

ของประเทศไทย เป็นปัญหาที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยทำหน้าที่ของตนเองในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการพูดคุยกัน ภาระทั้งหมดจึงตกอยู่กับกระบวนการยุติธรรมขั้นสุดท้ายคือกรมราชทัณฑ์

ในการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำต้องแก้ตั้งแต่ต้นทางโดยเริ่มต้นดังนี้

1.ตำรวจ เมื่อจับผู้ต้องหาได้ต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานให้ถ่องแท่ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หากพิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วไม่ใช่ผู้กระทำก็ต้องปล่อยตัวไป ไม่ส่งขึ้นไปเป็นภาระกับกระบวนการยุติธรรม ขึ้นต่อไปคือพนักงานอัยการ หากพิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากโทษเล็กน้อยมีโทษจำและโทษปรับ หากอยู่ในอำนาจของตำรวจที่จะสั่งปรับได้โดยไม่ต้องส่งอัยการก็สั่งปรับ ไม่ต้องส่งให้อัยการหรือให้ประกันตัวในชั้นสอบสวน

2.อัยการ เมื่อรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้วพนักงานอัยการต้องพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้หรือไม่ปรากฏว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดก็สั่งไม่ฟ้องเพื่อสกัดกั้นไม่ให้คดีขึ้นสู่ศาลหรือมีจำเลยเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นผู้ต้องขังเข้าไปในเรือนจำ หรือหากฟังข้อเท็จจริงแล้วปรากฏว่ากระทำความผิดจริง ก็ให้ประกันในชั้นพนักงานอัยการก่อน

3.ศาลยุติธรรม เมื่อพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลแล้วระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ ควรที่จะอนุญาตให้จำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวจนกว่าศาลสูงคือ ศาลฎีกา จะมีคำพิพากษา เมื่อศาลฎีกาพิพากษาลงโทษจำคุกจึงนำตัวบุคคลเหล่านั้นเข้าไปควบคุมตัวในเรือนจำ เพราะไม่มีศาลใดที่จะกลับหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาของศาลฎีกาอีกแล้ว

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นหากหน่วยงานทั้งสามหน่วยงานที่กล่าวถึงดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้แล้ว โดยเฉพาะประเด็นในการพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ รวมทั้งการพิจารณาให้ปล่อยตัวระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวน ระหว่างพิจารณาในชั้นอัยการ และระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์และส่งตัวเข้าเรือนจำ เมื่อศาลฎีกาพิพากษาว่าผู้กระทำความผิดจริงจะทำให้ภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำของกรมราชทัณฑ์นั้นเบาบางลงทำให้กรมราชทัณฑ์สามารถดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังตามโครงการต่างๆ ที่จัดทำขึ้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังกลับเข้าสู่เรือนจำอีกเมื่อพ้นโทษไปแล้ว

14.ชื่อ/นามสกุล นางสาวเมย์ มีแสง

ตำแหน่ง นักจิตวิทยา ปฏิบัติการ

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษ คืออะไร

คำตอบ การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำและอีกทั้งประโยชน์ที่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี คดีเด็ดขาดแล้วและจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 พึงจะได้

คำถาม ข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ มีผลในการลดปริมาณผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้ต้องขังที่อยู่ในหลักเกณฑ์การคัดเลือกจะต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดและต้องโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 และมีความประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยเรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการให้ทำการพักการลงโทษ และลดวันต้องโทษ ทำให้ปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำลดลง แต่ในทางกลับกันผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยออกจากเรือนจำไม่นานอาจมีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

คำถาม ข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ คืออะไร

คำตอบ การอภัยโทษอาจเนื่องมาจากโอกาสพิเศษต่างๆ ที่พระมหากษัตริย์ จะให้แก่ผู้ต้องขังที่อยู่ในหลักเกณฑ์ออกจากเรือนจำกลับไปสู่ครอบครัว โดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและเมตตาธรรม

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การอภัยโทษ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขัง แต่ในทางกลับกันผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยออกจากเรือนจำอาจมีการกระทำผิดซ้ำเช่นเดิม

คำถาม ข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คืออะไร

คำตอบ การแก้ไขผู้ต้องขัง เป็นนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นแนวทางในการให้ผู้ต้องขังได้นำความรู้ความสามารถที่มีกลับไปใช้ในชีวิตเมื่อออกจากเรือนจำและกลับเข้าสู่สังคม ดังคำที่ว่า “คืนคนดีสู่สังคม”

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการลดปริมาณผู้ต้องขัง เนื่องจากการที่ผู้ต้องขังได้เข้าร่วมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู ทำให้ผู้ต้องขังบางส่วนมีพฤติกรรมและวิธีคิดที่อยู่ในกฎระเบียบมากขึ้นก็อาจจะทำให้ไม่ไป

ก่อเหตุให้ถูกลงโทษ และเมื่อไม่ถูกลงโทษก็จะไม่ถูกตัดชั้น ทำให้ได้วันในการลดวันต้องโทษ ทำให้สามารถออกจากเรือนจำได้เร็วขึ้น

คำถาม ข้อ 7. ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ ในทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์มีการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการอภัยโทษ ที่ทำให้ปริมาณของผู้ต้องขังลดลง ซึ่งการที่จะมาถึงกรมราชทัณฑ์นั้นสังคมต้องมีส่วนช่วยอีกแนวทางหนึ่งในการให้โอกาสผู้ต้องขังเมื่อออกจากเรือนจำ สังคมมักจะติตราทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถกลับเข้าไปใช้ชีวิตตามปกติได้ ทำให้ต้องเกิดการกระทำผิดซ้ำไม่ว่าจะเกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การน้อยใจสังคม ประชดสังคม นั่นก็ทำให้ปริมาณผู้ต้องขังเพิ่มตามมาในไม่ช้า

คำถาม ข้อ 8. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

คำตอบ ในคดีลหุโทษต่าง ๆ ในชั้นศาลน่าจะมียุติในการไต่ถามข้อพิพาท เพื่อลดปริมาณทั้งจำนวนคดีในชั้นศาล และจำนวนผู้ต้องขังอีกด้วย จะได้ไม่เกิดเหตุผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

15. ชื่อ/นามสกุล นายไพโรจน์ สุนทรพรม

ตำแหน่ง นักทัณฑวิทยาชำนาญการ

คำถาม ข้อ 1. ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษ คืออะไร

คำตอบ วัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ (Parole) เพื่อนำมาปฏิบัติกับนักโทษเมื่อคดีถึงที่สุดที่ประพฤติดนอยู่ในระเบียบวินัยตั้งใจในการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ โดยให้ได้รับการปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา

การลดวันต้องโทษ (Goodtime Allowance) ก็เป็นมาตรการหนึ่งที่ตอบแทนความประพฤติดีของนักโทษเด็ด ขาดที่มีความประพฤติดี มีความอดสาเหให้ได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ

คำถาม ข้อ 2. ท่านเห็นว่า การพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ ที่มีผลต่อการลดความแออัดขังของผู้ต้องขังในเรือนจำ / ทัณฑสถาน ได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการดูแล ประหยัดงบประมาณของทางราชการได้สูง

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ระบบสาธารณสุขไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนการ
สร้างเรือนจำขึ้นใหม่ อีกทั้งเมื่อปริมาณผู้ต้องขังลดลงทำให้การปกครอง การศึกษาและการทำงานฝึกวิชาชีพ
เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงกับผู้ต้องขังทุกคน

คำถาม ข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการกักโทษ คืออะไร

คำตอบ 3.1 ให้เกิดความรู้สึกลำบากในพระมหากษัตริย์ คุณความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

3.2 แก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม

3.3 เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารทำให้ผู้ต้องราชทัณฑ์ประพฤติปฏิบัติดี มีผลต่อการปกครอง

3.4 ลดจำนวนผู้ต้องขัง ลดความแออัด ประหยัดงบประมาณ

3.5 ก่อให้เกิดความสำนึกในการทำความดี เป็นการคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคม

3.6 เป็นการผ่อนคลายของการใช้กฎหมาย คำนึงถึงด้านมนุษยธรรม ความเจ็บป่วย ความชรา ความ
เยาวยวัย ฯลฯ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการกักโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การกักโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก โดยจะได้รับการปล่อยตัวเร็วกว่าตามคำพิพากษา
ตามคดี ตามชั้น ความประพฤติของผู้ต้องขังนั้น ๆ ให้กลับไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

ในปีใดที่เป็นปีมหามงคลหรือวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์จะเป็นการลดความกดดันสำหรับผู้
ผู้ต้องขังโดยมีความหวังว่าจะได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษและสามารถใช้ชีวิตโดยปกติได้เร็วขึ้นก็จะประพฤตินอยู่
ในระเบียบวินัยดี ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการกักโทษรายบุคคลหรือการได้รับกักโทษเป็นกลุ่มตามพระราชกฤษฎีกา
พระราชทานการกักโทษ พ.ศ. มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้เป็นอย่างมาก

คำถาม ข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คืออะไร

คำตอบ 5.1 ก่อให้เกิดการกลับตนเป็นพลเมืองดี เกิดการสำนึกผิดในผลการกระทำของตนโดยให้การศึกษา

5.2 ผู้ต้องขังเกิดความสำนึกที่ดีต่อหน่วยงาน องค์กรของทางราชการโดยให้การอบรม

5.3 ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟู โดยดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม

5.4 เกิดการยอมรับและสังคมให้อิโณาสแก่ผู้ต้องขัง

5.5 ผู้ต้องขังมีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัว ต่อสังคมที่ให้การยอมรับโดยการปลูกฝังทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังส่งผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้เป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ต้องขังได้ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย จนได้เป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยม ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายอันพึงจักต้องได้รับ เช่น การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษและได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ / ทัณฑสถานเร็วกว่าที่กำหนดตามคำพิพากษา

คำถาม ข้อ 7.ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ 7.1 แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยดังเช่นอารยประเทศ โดยคำนึงถึงสถานการณ์บ้านเมือง สภาพแวดล้อม หลักความเป็นจริง การบังคับโทษฯให้มีความสอดคล้อง นำหลักอาชญาวิทยา ทัณฑวิทยามาปรับใช้อย่างจริงจังให้เกิดเป็นรูปธรรม

7.2 มาตรการ “ การพักการลงโทษระดับ.....” โดยกำหนดแต่ละคดี ๆ ไป เช่น ประมาท , ลหุโทษ , อายุ , ความผิดครั้งแรก เสพ, ฯลฯ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่โดยให้ผู้คุมขังในเรือนจำ / ทัณฑสถานให้น้อยที่สุด

คำถาม ข้อ 8.ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

คำตอบ การที่จะลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ซึ่งรวมอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทั้งสิ้น โดยตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งอยู่ชั้นธารก่อนจะส่งสำนวนให้อัยการส่งฟ้องต่อศาลนั้นจะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบของแต่ละคดี อันจะส่งผลดีหรือผลเสียอย่างใดมากกว่ากัน ผลกระทบอันจะเกิดตามมาต่อผู้ต้องหา ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงานในสังคม ฯลฯ สำหรับราชทัณฑ์นั้นอยู่ปลายลำธาร มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำพิพากษา หากต้นธารเห็นว่าเป็นคดีเล็กน้อยอาจใช้ดุลพินิจในการทำคดีหรือไม่ทำได้ สำหรับอัยการอาจใช้วิธีชะลอการฟ้องไว้ก่อนก็ได้ ซึ่งก็จะช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงกว่าที่เป็นปัจจุบันอยู่ได้ไม่มากนักน้อย การส่งฟ้องคดีจึงต้องควรพิจารณาให้รอบด้าน อีกทั้งการจับกุมบุคคลต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง , พระราชบัญญัติการทำงานฯ ไม่ควรใช้เรือนจำเป็นสถานที่ใช้คุมขัง

ชื่อ / นามสกุล (ไม่ประสงค์ออกนาม)

ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

คำถามข้อ 1 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัย และปฏิบัติตนดี คือ ลดปฏิบัติการต่อสู้สังคมในความรู้สึกของผู้ต้องขัง พัฒนาศักยภาพ ปรับเปลี่ยนความคิด อุปนิสัย ของผู้ต้องขังให้ไปในแนวทางที่ดีก่อนปล่อยตัวออกสู่สังคม และลดการกลับมากระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวออกไปแล้ว

คำถามข้อ 2 ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ ระบบในการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษในปัจจุบันนั้นสามารถลดปริมาณผู้ต้องขังได้จริง แต่น้อยมาก มีผลในทางตรงเพียงทางเดียว คือ พิจารณาจากโทษของผู้ต้องขังเป็นเกณฑ์หลัก ระบบในการพัฒนาผู้ต้องขังและระบบในการตรวจสอบผู้ต้องขังว่าสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้แล้วหรือไม่ นั้นยังไม่สมบูรณ์

คำถามข้อ 3 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษคืออะไร

คำตอบ เน้น่อนว่าต้องการคืนคนดีสู่สังคม ช่วยลดจำนวนผู้ต้องขัง ลดความแออัดในเรือนจำ ให้โอกาสผู้ต้องขังได้กลับตนเป็นพลเมืองดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักอาชญาวิทยา ทักษะวิทยาและประหยัคงบประมาณของแผ่นดิน ลดการสร้างเรือนจำเพิ่ม

คำถามข้อ 4 ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังแต่แค่ชั่วคราวเท่านั้นเพราะผู้ต้องขังที่ได้รับการอภัยโทษนั้นไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ต้องขังนั้นกลับตนเป็นคนดีหรือพร้อมที่จะออกไปสู่สังคมได้แล้วหรือไม่ จึงมีโอกาศที่ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว อภัยโทษจะกลับมากระทำผิดอีกสูงมาก

คำถามข้อ 5 ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดี รู้จักสำนึกในความเป็นมนุษย์ รู้จักใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคม ดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้ผู้ต้องขังมีอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวและตนเองได้และไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

คำถามข้อ 6 ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังแต่ยังมีระบบที่ไม่สมบูรณ์จึงไม่สามารถลดปริมาณผู้ต้องขังได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร มีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังคือ สามารถลดการกลับมากระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว ทำให้ลดจำนวนผู้กระทำผิดเข้ามาในเรือนจำ เมื่อลดผู้กระทำผิดเข้ามาในเรือนจำก็เท่ากับการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ถูกต้องและมีผลในระยะยาว

ชื่อ/นามสกุล (ไม่ประสงค์ออกนาม)

ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษคืออะไร

คำตอบ เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติดี มีวินัย และตั้งใจศึกษาอบรม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังปรับตัวเข้ากับสังคม เพื่อประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างเรือนจำและค่าเลี้ยงดูผู้ต้องขัง เพื่อแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

คำถามข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลโดยการเปลี่ยนสถานที่จากผู้ต้องขังในเรือนจำไปเป็นผู้ต้องขังในสังคม ภายใต้การสอดส่องดูแลของสังคมเอง

คำถามข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการรอกซ์โทษคืออะไร

คำตอบ เพื่อคืนคนดีสู่สังคมก่อนครบกำหนดโทษตามที่ศาลกำหนด เพื่อเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้แข็งแรง เพื่อสร้างมหากุศล เพื่อแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

คำถาม ข้อ 4.ท่านเห็นว่าการรอกซ์โทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผล โดยการปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนครบกำหนดโทษจริงอันเป็นการลดความแออัดและลดความเครียดที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการควบคุม

คำถามข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคืออะไร

คำตอบ เพื่อพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังให้กลับเป็นคนดีของสังคม เพื่อพัฒนาอาชีพของผู้ต้องขังให้มีรายได้ไว้ดูแลตนเอง และครอบครัว เพื่อลดการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผล โดยเมื่อผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาจิตใจและมีอาชีพที่มั่นคงก็จะส่งผลให้ไม่กระทำความผิดซ้ำ จึงเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังแบบยั่งยืน

คำถาม ข้อ 7.ท่านเห็นว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ 1) มาตรการคุมขังที่บ้าน อันเป็นการประหยัดงบประมาณของทางราชการและปกป้องสถาบันครอบครัวในคราวเดียวกัน

2)มาตรการศาลสัมพันธ์โดยการประสานข้อมูลกับศาลกรณีศึกษาภาพในการรองรับผู้ต้องขัง คดียังไม่ถึงที่สุด ควรให้ประกันตัว ถ้ากลัวหลบหนีก็ให้เพิ่มหลักทรัพย์เข้าไป คดีครั้งแรกรอได้ก็ควรรองลงอาญา

คำถาม ข้อ 8. ข้อคิดเห็นอื่นๆ (ถ้ามี)

คำตอบ ขังดีไม่ต้องขังนาน ถ้าขังเกินการจนครอบครัวพัง ระวังจะแก้ปัญหาดังกล่าวไม่ได้

ชื่อ/นามสกุล (ไม่ประสงค์ออกนาม)

ตำแหน่ง ผู้ต้องขัง

คำถาม ข้อ 1.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษ คืออะไร

คำตอบ คือ การปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนครบกำหนดตามหมายศาล ปล่อยตัวคุมประพฤติตามเงื่อนไขที่กำหนด จนกว่าจะพ้นโทษตามหมายศาล การพักการลงโทษมิใช่สิทธิที่ทุกคนจะต้องได้รับทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการซึ่งจะพิจารณาจากประวัติและข้อมูลต่าง ๆ ของผู้ต้องขังและอื่น ๆ ประกอบกัน

คำถาม ข้อ 2.ท่านเห็นว่าการพักการลงโทษ และ การลดวันต้องโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลอย่างมาก

คำถาม ข้อ 3.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ คืออะไร

คำตอบ คือ ผู้ต้องโทษที่คดีถึงที่สุด จะได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานอภัยโทษตาม วโรกาสมหามงคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ สถาบันพระมหากษัตริย์หรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง เพื่อให้โอกาสแก่นักโทษได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณกลับตัวเป็นคนดี ทำประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

คำถาม ข้อ 4. ท่านเห็นว่าการอภัยโทษมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลอย่างมาก

คำถาม ข้อ 5.ท่านเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง คืออะไร

คำตอบ คือ การทำให้ผู้ต้องขังเป็นคนดีและนำคนดีคืนสู่สังคม จึงต้องมีระบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่ม I.Q. = Intelligence Quatien หรือ ความฉลาดทางปัญญา , EQ. = Emotional Quatien หรือความฉลาดทางอารมณ์และ M.Q. = Mqral Quatien หรือ ความฉลาดทางคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเสียได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นทรัพยากรที่ดีมีความรู้ ความสามารถเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

คำถาม ข้อ 6.ท่านเห็นว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังหรือไม่อย่างไร

คำตอบ มีผลอย่างมาก ถ้ามีระบบ กระบวนการ ขั้นตอน การประเมินพฤตินิสัย ผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้ต้องขังทั้งด้าน I.Q. = Intelligence Quatien หรือ ความฉลาดทางปัญญา, EQ. = Emotional Quatien หรือความฉลาดทางอารมณ์และ M.Q. = Mqral Quatien หรือ ความฉลาดทางคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังที่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยได้รับการพัฒนา เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี มีความรู้ ความสามารถเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

คำถาม ข้อ 7.ท่านคิดว่าในเรือนจำมีมาตรการใดในการลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพนอกจากที่กล่าวมาแล้วอีกหรือไม่

คำตอบ มี รายละเอียดในข้อ 8 ขอนำเสนอเป็นแนวคิด

คำถาม ข้อ 8.ขอคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

คำตอบ ความจริงแล้ว ระบบงานราชทัณฑ์เป็นระบบงานที่ช่วยแก้ปัญหาสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมาก เช่นเดียวกับข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในกรมราชทัณฑ์ จึงต้องทำงานที่สำคัญมากคือเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาสังคมจึงถือได้ว่าเป็นงานที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นงานที่ต้องทุ่มเทเสียสละอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นถ้าจะพัฒนาระบบราชทัณฑ์จึงต้องพัฒนาข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ขอยกตัวอย่างเรื่องระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการของข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ควรจะพิเศษกว่าข้าราชการพลเรือนอื่น ๆ ถ้าข้าราชการกรมราชทัณฑ์มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่ดีกว่านี้จะส่งผลให้ข้าราชการกรมราชทัณฑ์มีกำลังใจที่จะทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อบรรลุลวิสัยทัศน์ที่ว่า “พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเป็นคนดี เพื่อคืนคนดีสู่สังคม ”

ถ้าจะลดปริมาณ ผู้ต้องขังทั้งหมดให้น้อยลงจริง ๆ กระผมมีข้อเสนอแนะดังนี้

แนวคิดที่ 1 การแก้ไขปัญหาควรแก้ที่ต้นเหตุสมดังพุทธบัญญัติเรื่องอริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ทุกข์คือ ปัญหา ปัญหาคือจำนวนผู้ต้องขังมากเกินไปเกินกว่าเรือนจำมากเกินไปเกินกว่าการดูแลของข้าราชการกรมราชทัณฑ์

สมุทัย คือ เหตุแห่งปัญหา คือเกิดจากผู้ต้องขังที่กระทำความผิด ซึ่งถ้าแยกแยะสาเหตุคร่าว ๆ ได้ดังนี้

1. ผู้ต้องขังที่มีพฤตินิสัย ก้าวร้าว เบียดเบียน ช่มเหง รังแกผู้อื่น ใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหาถึงขั้นทำร้าย ทำลายกัน

2. ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเสีย มีใจเร็ว ชอบลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ หยิบฉวยของผู้อื่น หรือชอบขโมยนั่นเอง
3. ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเสีย มักมากในกาม เป็นเหตุให้ชอบล่วงละเมิดทางเพศ
4. ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเสีย ชอบพูดปด ชอบพูดคำหยาบ ชอบพูดส่อเสียด ชอบพูดเพื่อจ้องร้ายสารจนเป็นเหตุให้โกหก หลอกลวงผู้อื่นจนติดเป็นนิสัย
5. ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเสีย ชอบเสพเครื่องคองของเมา รวมทั้งสิ่งเสพติดทั้งหลายทำให้ขาดสติ
6. ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเสีย ชอบเล่นการพนัน เกียจคร้านการทำงาน แต่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

นิรโทษ คือ การดับปัญหาที่ก่อการแก้ไขที่ต้นเหตุ มรรคคือวิธีแก้ไขปัญหาดังนี้เริ่มที่การจำแนกผู้ต้องขังตามลักษณะหรือสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเป็น 6 ประเภท ตั้งเป้าหมายแก้ไขพฤติกรรมตามประเภทต่าง ๆ ดังนั้นข้าราชการกรมราชทัณฑ์จึงมีความสำคัญยิ่ง นอกจากเพื่อควบคุมไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนีแล้วยังควรเพิ่มการแก้ไขพฤติกรรมตามประเภทสาเหตุ 6 ประเภท ดังนี้

1. แก้ไขผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมเสีย อ่อนโยน เคารพสิทธิผู้อื่น มีความเมตตากรุณาปรานีต่อผู้อื่น
2. แก้ไขผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมเสีย ขยับยั้งใจเคารพสิทธิหรือของๆ ผู้อื่นมีสัมมาอาชีพ ฝึกวิชาชีพที่เป็นวิชาชีพจริง โดยขอความร่วมมือจากภาครัฐ เช่น สถาบันอาชีวศึกษาหรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานหรือวิทยาลัยเกษตรต่าง ๆ หรือจากภาคเอกชน เช่นองค์กรที่ให้บริการเกี่ยวกับการซ่อมรถยนต์ ซ่อมคอมพิวเตอร์ ซ่อมโทรศัพท์มือถือ หรือซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น
3. แก้ไขผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมเสีย รักเดียวใจเดียว ซื่อสัตย์ต่อคุ้มครองของตนเอง เคารพสิทธิผู้อื่น
4. แก้ไขผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมเสีย ชอบพูดแต่ความสัตย์ ความจริง ชอบพูดแต่วาจาไพเราะอ่อนหวาน ชอบพูดให้เกิดความสมัคสมานสามัคคี ชอบพูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์ มีหลักฐานอ้างอิงเชื่อถือได้
5. แก้ไขผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมเสีย เจริญสติตลอดเวลา เลือกระบิโรคแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย
6. แก้ไขผู้ต้องขังให้มีพฤติกรรมเสีย ขยันขันแข็งทำมาหากินฝึกวิชาชีพอย่างจริงจังใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จัดให้มีการปฏิบัติธรรมตามศาสนาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาพุทธควรให้มีการสวดมนต์ ไส้บาตร ทำสมาธิ ฟังธรรม ทุกวันพระเป็นต้น ควรประเมินให้น้ำหนัก 3 ด้าน 1. ด้านคุณธรรม 40 % 2. ด้านพฤติกรรม 30 % 3. ด้านสติปัญญา 30 % เมื่อผ่านการประเมินจึงได้รับการเลื่อนชั้นผู้ต้องขัง ส่วนการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษและการอภัยโทษจะมีผลต่อการลดปริมาณผู้ต้องขังและจะได้

ผู้ต้องขังที่ได้รับการพัฒนาพฤตินิสัยเป็นคนดีแล้วจริง ๆ สิทธิประโยชน์เหล่านี้ก็จะมีคุณค่าแต่ศักดิ์สิทธิ์
มากสำหรับผู้ต้องขังที่ได้รับการพัฒนาเป็นคนดีแล้วจริง ๆ สังคมก็จะยกย่องให้เกียรติขึ้นชมกรรมาชราชทัณฑ์
ต่อไป

แนวคิดที่ 2 เพื่อการลดปริมาณผู้ต้องขังสมควรเป็นนโยบายระดับกระทรวง ซึ่งต้องใช้หลายกรมทำงาน
ประสานกันอย่างเป็นระบบ กระทรวงยุติธรรมควรมีนโยบาย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านส่งเสริมคนดีของสังคมเพื่อให้สังคมมีคนดีเพิ่มขึ้น
2. ด้านป้องกันคนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะกระทำผิดกฎหมาย
3. ด้านแก้ไขพฤตินิสัยเมื่อกระทำความผิดแล้ว ดังแนวคิดที่ 1 เมื่อสิ้นคดีสู่สังคม
4. ด้านฟื้นฟูพฤตินิสัยเพื่อให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป ป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

การทำงานต้องใช้หลายหน่วยงานช่วยกันและเป็นการทำงานในเชิงรุก เพื่อเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังก่อนเข้ามา
ใช้บริการในเรือนจำจากข้าราชการกรมราชทัณฑ์ จึงต้องเป็นนโยบายจากกระทรวงยุติธรรม มุ่งเน้นทำงานเชิงรุก
ต่อไป

แนวคิดที่ 3 ใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ข้างนอกเรือนจำในกรณีที่โทษน้อยกว่า 5 ปี
หรือ เหลือโทษน้อยกว่า 5 ปี โดยมีการสืบเสาะประวัติผู้ต้องขังว่ามีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มีอาชีพการงานสุจริต มี
ความรู้การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น มีบุตรที่อายุไม่เกิน 3 ปี มีบิดา - มารดา
ที่สูงอายุ หรือป่วยที่ต้องดูแล เป็นต้น ใช้เทคโนโลยีในการติดตามตัว เช่น GPRS เป็นต้น ผู้ต้องขังเหล่านี้จะได้
ทำประโยชน์ให้ครอบครัวและสังคม ประเทศชาติเกิดประโยชน์กับทางราชการด้วยเช่นกัน ลดค่าใช้จ่ายในการ
ควบคุม คุมขังในเรือนจำและยังสามารถประกอบอาชีพสุจริต ทำให้เกิดรายได้ ซึ่งนำมาเสียภาษี นำมาบำรุง
ประเทศชาติได้อีก เป็นต้น

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก

ขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ท่านต้องการ หรือ ตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- ☐ ชาย
☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

3. อาชีพ

- ☐ ผู้พิพากษา
☐ อัยการ
☐ ตำรวจ

4. สถานที่ทำงานอยู่ในภาค

☐ ภาคกลาง	☐ ภาคตะวันออก
☐ ภาคเหนือ	☐ ภาคใต้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก

ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
1.ท่านคิดว่าการพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้					
2.ท่านคิดว่าการลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้					
3.ท่านคิดว่าการรอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้					
4.ท่านคิดว่าการพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้					
5.ท่านคิดว่าการลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้					
6.ท่านคิดว่าการรอภัยโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้					
7.ท่านคิดว่าการแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อน ข้างถาวรในระดับใด					
8.ท่านคิดว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะในระดับใด					
9.ท่านคิดว่างานราชทัณฑ์ไทยควรนำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ในระดับใด					
10.ท่านคิดว่าการลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วยในระดับใด					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก

(สำหรับผู้บัญชาการฯ/ผู้อำนวยการ/เจ้าพนักงานราชทัณฑ์)

ขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ท่านต้องการหรือตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- ☐ ชาย
☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

3. ระดับตำแหน่งงาน

- ☐ ข้าราชการระดับ 1-3 ☐ ข้าราชการระดับ 4-6 ☐ ข้าราชการระดับ 7-10
☐ ลูกจ้างชั่วคราว ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

4. ท่านปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำประเภท

- ☐ ทณฑสถาน ☐ เรือนจำกลาง
☐ เรือนจำจังหวัด ☐ เรือนจำพิเศษ ☐ เรือนจำอำเภอ

5. สถานที่ทำงานอยู่ในภาค

- ☐ ภาคกลาง ☐ ภาคตะวันออก
☐ ภาคเหนือ ☐ ภาคใต้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก

ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
1.ท่านคิดว่ามาตรการพักการลงโทษสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ มากน้อยเพียงใด					
2.ท่านคิดว่ามาตรการลดวันต้องโทษสามารถ ดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ มากน้อยเพียงใด					
3.ท่านคิดว่ามาตรการอภัยโทษสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์มากน้อย เพียงใด					
4.ท่านคิดว่าขั้นตอนการบริหารจัดการในการพักการลงโทษมีประสิทธิภาพอยู่ ในระดับใด					
5.ท่านคิดว่าขั้นตอนการบริหารจัดการในการลดวันต้องโทษมีประสิทธิภาพอยู่ ในระดับใด					
6.ท่านคิดว่าขั้นตอนการบริหารจัดการในการอภัยโทษมีประสิทธิภาพอยู่ใน ระดับใด					
7.ท่านคิดว่าหลักเกณฑ์ในการพิจารณา มาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ มีความเหมาะสมถูกต้องในระดับใด					
8.ท่านคิดว่าจำนวนเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามมาตรการพักการ ลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ มีมากน้อยเพียงใด					
9.ท่านคิดว่าความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในมาตรการพักการลงโทษ ลดวัน ต้องโทษ อภัยโทษ มีมากน้อยเพียงใด					
10.ท่านคิดว่าระดับความพึงพอใจของผู้ต้องโทษในการใช้มาตรการ พักการ ลงโทษ ลดวันต้อง โทษ อภัยโทษ มีอยู่ในระดับใด					
11.ท่านคิดว่าความช่วยเหลือปริมาณผู้ต้องขังของมาตร การพักการลงโทษ ลดวัน ต้องโทษ อภัยโทษ มีอยู่ในระดับใด					
12.ท่านคิดว่าผลในการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องโทษของมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษมีอยู่ในระดับใด					

ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
13.ท่านคิดว่าผลในการลดการกระทำความผิดซ้ำของการใช้มาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ มีอยู่ในระดับใด					
14.ท่านคิดว่ามาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ ควรได้รับการตรวจสอบจากศาลอีกครั้งหนึ่งก่อนการปล่อยตัวในระดับใด					
15.ท่านคิดว่ามาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ถาวรคือการแก้ไขฟื้นฟูที่ประสบผลสำเร็จในระดับใด					
16.ท่านคิดว่าผู้ต้องขังเส้นเรือนจำเป็นอุปสรรคในการดำเนินการมาตรการต่างๆ แก่ผู้ต้องขังในระดับใด					
17.ท่านคิดว่าการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังในระดับใด					
18.ท่านคิดว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะในระดับใด					
19.ท่านคิดว่าการลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานช่วยกันในระดับใด					
20.ท่านคิดว่าการลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานนอกกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยในระดับใด					
21.ท่านคิดว่าการลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนด้วยในระดับใด					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก

(สำหรับผู้ต้องขัง)

ขอความกรุณาผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ท่านต้องการหรือตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- ☐ ชาย
☐ หญิง

2. ระดับการศึกษา

- ☐ ประถมศึกษาและต่ำกว่า ☐ มัธยมศึกษาหรือ ปวช.
☐ ปวส.หรือปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

3. โทษจำคุกที่ได้รับ

- ☐ 1-5 ปี
☐ 6-10 ปี
☐ มากกว่า 10 ปี

4. ท่านอยู่ในเรือนจำประเภท

- ☐ ทักษสถาน ☐ เรือนจำกลาง
☐ เรือนจำจังหวัด ☐ เรือนจำพิเศษ ☐ เรือนจำอำเภอ

5. สถานที่ทำงานอยู่ในภาค

- ☐ ภาคกลาง ☐ ภาคตะวันออก
☐ ภาคเหนือ ☐ ภาคใต้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก

ประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	มาก	ค่อนข้าง มาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการพักการลงโทษในระดับใด					
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการลดวันต้องโทษในระดับใด					
3. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในการอภัยโทษในระดับใด					
4. ท่านมีความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพักการลงโทษในระดับใด					
5. ท่านมีความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการลดวันต้องโทษในระดับใด					
6. ท่านมีความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการอภัยโทษในระดับใด					
7. ท่านคิดว่าได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการพักการลงโทษในระดับใด					
8. ท่านคิดว่าได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการลดวันต้องโทษในระดับใด					
9. ท่านคิดว่าได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการอภัยโทษในระดับใด					
10. ท่านให้ความสนใจในการพักการลงโทษในระดับใด					
11. ท่านให้ความสนใจในการลดวันต้องโทษในระดับใด					
12. ท่านให้ความสนใจในการอภัยโทษในระดับใด					
13. ท่านคิดว่าเมื่อได้โอกาสพ้นออกจากการจำคุกแล้วจะไม่กระทำความผิดอีกในระดับใด					
14. ท่านคิดว่าช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุกช่วยให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษโดยไม่ต้องทำความผิดอีกในระดับใด					
15. ท่านคิดว่ากิจกรรมในระหว่างต้องโทษต่างๆ เช่น การฝึกงาน การทำงาน การเรียนหนังสือ กิจกรรมศาสนา ฯลฯ ช่วยพัฒนาผู้ต้องขังในระดับใด					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัยจากการออกแบบสอบถาม

กลุ่มประชากรตามแบบสอบถามแยกเป็น 3 กลุ่ม มีผลจากการออกแบบสอบถามแสดงตามลำดับดังนี้ คือ

- 1.กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจ
- 2.กลุ่มราชทัณฑ์ (ผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์)
- 3.กลุ่มผู้ต้องขัง

1.กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจ

การวิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก เป็นผลจากการสำรวจ บุคลากรกระบวนการยุติธรรมและที่เกี่ยวข้อง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม จากผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจ กลุ่มอาชีพละ 88 ราย จำนวนรวมทั้งสิ้น 264 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งจะขอนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก
3. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามข้อมูลทั่วไปซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา และพื้นที่ที่ทำงาน ซึ่งจะนำเสนอโดยภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงถึงผลการศึกษาและความคิดเห็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1. เพศ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเพศของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยรวม ร้อยละ 60.6 เป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชาย และร้อยละ 39.4 เป็นกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง โดยที่ในกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา มีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบเพศชาย ร้อยละ 58.0 เพศหญิง ร้อยละ 42.0 กลุ่มอาชีพอัยการ มีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบเพศชาย ร้อยละ 67.00 เพศหญิง ร้อยละ 33.0 และกลุ่มอาชีพตำรวจ มีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบเพศชาย ร้อยละ 56.8 เพศหญิง ร้อยละ 43.2

1.2. ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ โดยรวม และรายกลุ่มอาชีพ ผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจ พบว่า ร้อยละ 100.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปทั้งหมดทุกกลุ่ม

1.3. พื้นที่ที่ทำงาน ข้อมูลโดยรวมเป็นผู้ตอบจากพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคใต้ ร้อยละ 25.0(66 ราย) เท่าๆกัน ส่วนรายกลุ่มอาชีพ ผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจ เป็นผู้ตอบจากพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคใต้ ร้อยละ 25.0 (22 ราย) เท่าๆกัน ทั้งหมดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวน ร้อยละของข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และพื้นที่ทำงาน จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	อาชีพ						รวม	
	ผู้พิพากษา		อัยการ		ตำรวจ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>								
ชาย	51	58.0	59	67.0	50	56.8	160	60.6
หญิง	37	42.0	29	33.0	38	43.2	104	39.4
รวม	88	100.0	88	100.0	88	100.0	264	100.0
<u>การศึกษา</u>								
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	.0	0	.0	0	.0	0	.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	88	100.0	88	100.0	88	100.0	264	100.0
รวม	88	100.0	88	100.0	88	100.0	264	100.0
<u>พื้นที่ที่ทำงาน</u>								
ภาคกลาง	22	25.0	22	25.0	22	25.0	66	25.0
ภาคตะวันออก	22	25.0	22	25.0	22	25.0	66	25.0
ภาคเหนือ	22	25.0	22	25.0	22	25.0	66	25.0
ภาคใต้	22	25.0	22	25.0	22	25.0	66	25.0
รวม	88	100.0	88	100.0	88	100.0	264	100.0

2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุกในภาพรวม และแยกตามกลุ่มอาชีพ โดยให้ตอบแสดงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยค่อนข้างมาก ไม่แน่ใจ เห็นด้วยค่อนข้างน้อย และเห็นด้วยน้อย ซึ่งให้ค่าระดับคะแนนเป็น 5 คะแนน 4 คะแนน 3 คะแนน 2 คะแนน และ 1 คะแนน ตามลำดับ ผลการศึกษามีดังนี้

2.1.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุกโดยรวม ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจในภาพรวมเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก ตามประเด็นพิจารณา รวม 10 รายการ ผลพบว่า มีผู้ตอบส่วนมากที่ให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก 4 รายการ ได้แก่ ประเด็นในข้อ 8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรนำมาตราการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ ซึ่งมีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 51.5 เท่ากัน และประเด็นในข้อ 7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำความผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวร ซึ่งมีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 48.9 และข้อ 10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วย ซึ่งมีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 46.2 นอกจากนี้มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย 6 รายการ ได้แก่ ประเด็นข้อ 1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 3.การอภัยโทษ

ผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ซึ่งมีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 32.6 เท่ากัน และประเด็นข้อ 4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ข้อ 5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ข้อ 6.การอภัยโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ที่ส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 28.4 เท่ากัน

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ และตำรวจในภาพรวมเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุกจากค่าเฉลี่ย พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวม 3.243 คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุกนี้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากพิจารณาความคิดเห็นในรายข้อ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.386 ในข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรนำมาตราการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ รองลงมาคือค่าเฉลี่ย 4.371 ในข้อ 7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อนข้างถาวร และค่าเฉลี่ย 4.367 ในข้อ 8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ทั้งหมดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุกโดยรวม

ประเด็น	ระดับความเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	8.3 (22)	15.2 (40)	20.8 (55)	23.1 (61)	32.6 (86)	2.436	1.306
2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	8.3 (22)	15.2 (40)	20.8 (55)	23.1 (61)	32.6 (86)	2.436	1.306
3.การอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	8.3 (22)	15.2 (40)	20.8 (55)	23.1 (61)	32.6 (86)	2.436	1.306
4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้	8.3 (22)	15.5 (41)	27.7 (73)	20.1 (53)	28.4 (75)	2.553	1.278
5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้	8.3 (22)	15.2 (40)	28.0 (74)	20.1 (53)	28.4 (75)	2.549	1.275
6.การอภัยโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้	9.1 (24)	15.5 (41)	27.7 (73)	19.3 (51)	28.4 (75)	2.576	1.294
7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อนข้างถาวรในระดับใด	48.9 (129)	42.8 (113)	5.3 (14)	2.7 (7)	.4 (1)	4.371	.739

ประเด็น	ระดับความเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก			ค่อนข้างน้อย	น้อย		
8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขพันธุ ผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะในระดับใด	51.5 (136)	37.5 (99)	7.6 (20)	3.0 (8)	.4 (1)	4.367	.783
9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมานำมาตรการแก้ไขพันธุ ผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ในระดับใด	51.5 (136)	39.4 (104)	5.7 (15)	3.0 (8)	.4 (1)	4.386	.762
10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือ จากภาคสังคมด้วยในระดับใด	46.2 (122)	43.2 (114)	7.2 (19)	3.0 (8)	.4 (1)	4.318	.768
รวม						3.243	.859

2.2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก ในกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ในกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา เกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก ตามประเด็นพิจารณา รวม 10 รายการ ผลพบว่า มีผู้ตอบส่วนมากที่ให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก 4 รายการ ได้แก่ ประเด็นในข้อ 7.การแก้ไขพันธุที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ ค่อนข้างถาวร ซึ่งมีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 58.0 ข้อ 10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วย มีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 53.4 ข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมานำมาตรการแก้ไขพันธุผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ มีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 45.5 ข้อ 8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขพันธุผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 44.3 นอกจากนี้มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย 6 รายการ ได้แก่ประเด็นข้อ 1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 3.การอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 4. การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ข้อ 5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ข้อ 6.การอภัยโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ที่ส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 30.7 เท่าๆกัน

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของบุคคลในกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา เกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก จากค่าเฉลี่ย พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวม 3.282 ค่าจะแน่นอนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้ตอบกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา เห็นด้วยเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากพิจารณาความคิดเห็นในรายข้อ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.250 ในประเด็นข้อ 8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขพันธุผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ รองลงมาคือค่าเฉลี่ย 4.239 ในข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมานำมาตรการแก้ไขพันธุผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ และค่าเฉลี่ย 4.159 ในข้อ 10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วย ทั้งหมดคงแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วย
มาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก กลุ่มอาชีพผู้พิพากษา

ประเด็น	ระดับความเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำ ช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	6.8 (6)	26.1 (23)	25.0 (22)	11.4 (10)	30.7 (27)	2.670	1.337
2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำ ช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	6.8 (6)	26.1 (23)	25.0 (22)	11.4 (10)	30.7 (27)	2.670	1.337
3.การออกโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลด ปริมาณผู้ต้องขังลงได้	6.8 (6)	26.1 (23)	25.0 (22)	11.4 (10)	30.7 (27)	2.670	1.337
4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลด ปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้	6.8 (6)	26.1 (23)	25.0 (22)	11.4 (10)	30.7 (27)	2.670	1.337
5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลด ปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้	6.8 (6)	26.1 (23)	25.0 (22)	11.4 (10)	30.7 (27)	2.670	1.337
6.การออกโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณ การกระทำผิดซ้ำได้	8.0 (7)	16.1 (23)	25.0 (22)	10.2 (9)	30.7 (27)	2.705	1.357
7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะ สามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อน ข้างถาวรในระดับใด	29.5 (26)	58.0 (51)	8.0 (7)	3.4 (3)	1.1 (1)	4.114	.780
8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการ แก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะในระดับ ใด	43.2 (38)	44.3 (39)	8.0 (7)	3.4 (3)	1.1 (1)	4.250	.834
9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมีมาตรการแก้ไข ฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ในระดับใด	42.0 (37)	45.5 (40)	8.0 (7)	3.4 (3)	1.1 (1)	4.239	.830
10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความ ร่วมมือจากภาคสังคมด้วยในระดับใด	34.1 (30)	53.4 (47)	8.0 (7)	3.4 (3)	1.1 (1)	4.159	.801
รวม						3.282	.950

2.3.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก ในกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา
ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ในกลุ่มอาชีพผู้พิพากษา เกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการ
ต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก ตามประเด็นพิจารณา รวม 10 รายการ ผลพบว่า มีผู้ตอบส่วนมากที่ให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก 4
รายการ ได้แก่ ประเด็นในข้อ 7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อนข้างถาวร ข้อ 8.ประเทศไทย
ควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

รายบุคคลมาใช้ มีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 59.1 และประเด็นในข้อ 10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วย มีผู้ให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 51.1 นอกจากนี้มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบไม่แน่ใจ 3 รายการ ได้แก่ประเด็นข้อ 4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้ ข้อ 5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้ มีผู้ให้คำตอบไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.7 ข้อ 6.การอภัยโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้ ที่ส่วนมากให้คำตอบไม่แน่ใจ และเห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 29.5 เท่ากัน และมีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย 3 รายการ ได้แก่ ประเด็นในข้อ 1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 3.การอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ที่ส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 34.1 เท่ากัน

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของบุคคล ในกลุ่มอาชีพข้าราชการ เกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก จากค่าเฉลี่ย พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวม 3.280 ค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้ตอบกลุ่มอาชีพข้าราชการ เห็นด้วยเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากพิจารณาความคิดเห็นในรายข้อ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.250 ในประเด็นข้อ 7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวร รองลงมา มีค่าเฉลี่ย 4.398 ในข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรนำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ และค่าเฉลี่ย 4.341 ในข้อ 8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ทั้งหมดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก กลุ่มอาชีพข้าราชการ

ประเด็น	ระดับความเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	12.5 (11)	10.2 (9)	27.3 (24)	15.9 (14)	34.1 (30)	2.511	1.381
2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	12.5 (11)	10.2 (9)	27.3 (24)	15.9 (14)	34.1 (30)	2.511	1.381
3.การอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	12.5 (11)	10.2 (9)	27.3 (24)	15.9 (14)	34.1 (30)	2.511	1.381
4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้	12.5 (11)	10.2 (9)	30.7 (27)	17.0 (15)	29.5 (26)	2.591	1.345
5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้	12.5 (11)	10.2 (9)	30.7 (27)	17.0 (15)	29.5 (26)	2.591	1.345

ประเด็น	ระดับความเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก			ค่อนข้างน้อย	น้อย		
6.การอภิโหมผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำได้	13.6 (12)	11.4 (10)	29.5 (26)	15.9 (14)	29.5 (26)	2.636	1.374
7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อน ข้างถาวรในระดับใด	59.1 (52)	29.5 (26)	6.8 (6)	4.5 (4)		4.432	.814
8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะในระดับใด	59.1 (52)	21.6 (19)	13.6 (12)	5.7 (5)		4.341	.921
9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมานำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ในระดับใด	59.1 (52)	27.3 (24)	8.0 (7)	5.7 (5)		4.398	.865
10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วยในระดับใด	51.1 (45)	30.7 (27)	12.5 (11)	5.7 (5)		4.273	.893
รวม						3.280	.915

2.4.ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก ในกลุ่มอาชีพตำรวจ ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ในกลุ่มอาชีพตำรวจ เกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก ตามประเด็นพิจารณา รวม 10 รายการ ผลพบว่า มีผู้ตอบส่วนมากที่ให้ความสำคัญด้วยระดับมาก 4 รายการ ได้แก่ ประเด็นในข้อ 7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ก่อนข้างถาวร ซึ่งมีผู้ให้ความสำคัญด้วยระดับมาก ร้อยละ 58.0 ประเด็นข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมานำมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ ข้อ 10. การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วย มีผู้ให้ความสำคัญด้วยระดับมาก ร้อยละ 53.4 เท่ากัน และข้อ 8. ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีผู้ให้ความสำคัญด้วยระดับมาก ร้อยละ 52.3 และนอกจากนี้ มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้ความสำคัญระดับค่อนข้างน้อย 6 รายการ ได้แก่ ประเด็นข้อ 1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ข้อ 3.การอภิโหมผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ ที่ส่วนมากให้ความสำคัญด้วยระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 42.0 เท่ากัน และประเด็นข้อ 4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ข้อ 5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ข้อ 6.การอภิโหมผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้ ที่ส่วนมากให้ความสำคัญด้วยระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 31.8 เท่ากัน

และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นของบุคคล ในกลุ่มอาชีพตำรวจเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก จากค่าเฉลี่ย พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวม 3.167 ค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าผู้ตอบกลุ่มอาชีพตำรวจเห็นด้วยเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก นี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากพิจารณาความคิดเห็นในรายข้อ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.568 ในประเด็นข้อ 7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มี

ประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวร รองลงมามีค่าเฉลี่ย 4.523 ในข้อ 9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ ข้อ 10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วย และค่าเฉลี่ย 4.511 ในข้อ 8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ทั้งหมดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วย
มาตรการต่างๆในชั้นบังคับโทษจำคุก กลุ่มอาชีพตำรวจ

ประเด็น	ระดับความเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.การพักการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	5.7 (5)	9.1 (8)	10.2 (9)	42.0 (37)	33.0 (29)	2.125	1.143
2.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	5.7 (5)	9.1 (8)	10.2 (9)	42.0 (37)	33.0 (29)	2.125	1.143
3.การอภัยโทษผู้ต้องขังในเรือนจำช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	5.7 (5)	9.1 (8)	10.2 (9)	42.0 (37)	33.0 (29)	2.125	1.143
4.การพักการลงโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้	5.7 (5)	10.2 (9)	27.3 (24)	31.8 (28)	25.0 (22)	2.398	1.140
5.การลดวันต้องโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้	5.7 (5)	9.1 (8)	28.4 (25)	31.8 (28)	25.0 (22)	2.386	1.129
6.การอภัยโทษผู้ต้องขังสามารถลดปริมาณการกระทำผิดซ้ำลงได้	5.7 (5)	9.1 (8)	28.4 (25)	31.8 (28)	25.0 (22)	2.386	1.129
7.การแก้ไขฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถลดการกระทำผิดซ้ำได้ค่อนข้างถาวรในระดับใด	58.0 (51)	40.9 (36)	1.1 (1)			4.568	.521
8.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะในระดับใด	52.3 (46)	46.6 (41)	1.1 (1)			4.511	.525
9.งานราชทัณฑ์ไทยควรมีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลมาใช้ในระดับใด	53.4 (47)	45.5 (40)	1.1 (1)			4.523	.525
10.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคสังคมด้วยในระดับใด	53.4 (47)	45.5 (40)	1.1 (1)			4.523	.525
รวม						3.167	.695

3. ข้อเสนอแนะ (-ไม่มีข้อเสนอแนะ-)

2.กลุ่มราชทัณฑ์ (ผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์) การวิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษา มาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก เป็นผลจากการสำรวจบุคลากรกระบวนการยุติธรรม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม แบบสอบถาม จากผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 88 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่นำมาประมวลผล และวิเคราะห์ทางสถิติ ซึ่งจะขอนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ ในชั้นบังคับโทษจำคุก
3. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามข้อมูลทั่วไปซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ในกลุ่ม บุคลากรกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงผลการศึกษาและความคิดเห็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างเพศชาย มีร้อยละ 79.5 เพศหญิงร้อยละ 20.5

1.2 การศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.4 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.0 การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 4.5 มีการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี

1.3 ระดับตำแหน่งงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.1 เป็นข้าราชการ ระดับ 7-10 รองลงมาร้อยละ 38.6 เป็นข้าราชการ ระดับ 4-6 ร้อยละ 2.3 เป็นข้าราชการ ระดับ 1-3 และร้อยละ 8.0 ระดับตำแหน่งงานอื่นๆ(พนักงานราชการ/ปฏิบัติการ)

1.4 ประเภทเรือนจำที่ปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.4 ปฏิบัติงานที่เรือนจำประเภททัณฑสถาน ร้อยละ 23.9 ปฏิบัติงานเรือนจำกลาง ร้อยละ 23.9 เท่ากัน ปฏิบัติงานเรือนจำอำเภอ ร้อยละ 19.3 ปฏิบัติงานเรือนจำจังหวัด และร้อยละ 4.5 ปฏิบัติงานที่เรือนจำพิเศษ

1.5 สถานที่ตั้งเรือนจำ พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานอยู่เรือนจำในภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคใต้ ร้อยละ 25.0 เท่ากัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	70	79.5
หญิง	18	20.5
รวม	88	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	4.5
ปริญญาตรี	47	53.4
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	37	42.0
รวม	88	100.0
ระดับตำแหน่งงาน		
ข้าราชการระดับ 1-3	2	2.3
ข้าราชการระดับ 4-6	34	38.6
ข้าราชการระดับ 7-10	45	51.1
ลูกจ้างชั่วคราว	-	-
อื่นๆ	7	8.0
รวม	88	100.0
ประเภทเรือนจำที่ปฏิบัติงาน		
ทัณฑสถาน	25	28.4
เรือนจำกลาง	21	23.9
เรือนจำจังหวัด	17	19.3
เรือนจำพิเศษ	4	4.5
เรือนจำอำเภอ	21	23.9
รวม	88	100.0
สถานที่ตั้งเรือนจำ		
ภาคกลาง	22	25.0
ภาคตะวันออก	22	25.0
ภาคเหนือ	22	25.0
ภาคใต้	22	25.0
รวม	88	100.0

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก ศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก จากการสอบ ถามกลุ่มผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ โดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยค่อนข้างมาก ไม่แน่ใจ เห็นด้วยค่อนข้างน้อย และเห็นด้วยน้อย ซึ่งให้ค่าระดับคะแนนเป็น 5 คะแนน 4 คะแนน 3 คะแนน 2 คะแนน และ 1 คะแนน ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก ตามประเด็นพิจารณารวม 21 รายการ พบว่า

มีผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบว่าเห็นด้วยระดับมาก 6 รายการ ได้แก่ ในประเด็นข้อ 16. ผู้ต้องขังล้นเรือนจำเป็นอุปสรรค ในการดำเนินการมาตรการต่างๆแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งมีผู้ตอบให้คำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 61.4 ประเด็นรองลงมาข้อ 19.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานช่วยกัน มีผู้ตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 52.3 ข้อ 20.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานนอกกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องด้วย และข้อ 17. ระดับที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขัง ตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 50.0 เท่ากัน ประเด็นข้อ 18.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ เห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 48.9 และ ข้อ 21.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชน ซึ่งมีคำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 40.9

มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก 11 รายการ ได้แก่ ในประเด็นข้อ 3.การดำเนินการได้ ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการกักโทษ มีผู้ตอบเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 59.1 ประเด็นรองลงมาข้อ 5.ประสิทธิภาพของ ขั้นตอนการบริหารจัดการ ในการลดวันต้องโทษ ตอบเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 56.8 ประเด็นข้อ 2.การดำเนินการได้ ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการลดวันต้องโทษ และข้อ 7.ความเหมาะสมถูกต้องของหลักเกณฑ์ในการพิจารณา มาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ เห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 54.5 เท่ากัน ประเด็นข้อ 6.ประสิทธิภาพของ ขั้นตอนการบริหารจัดการ ในการกักโทษ เห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 52.3 ประเด็นข้อ 1.การดำเนินการได้ ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการพักการลงโทษ และข้อ 9.ความเหมาะสมมากน้อยของ ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ ซึ่งมีคำตอบเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 48.9 เท่ากัน ประเด็นข้อ 4.ประสิทธิภาพของ ขั้นตอนการบริหารจัดการ ในการพักการลงโทษ ร้อยละ 45.5 ข้อ 11.ระดับของการช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังของมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ ร้อยละ 40.9 ข้อ 10.ระดับความพึงพอใจของผู้ต้องโทษในการใช้มาตรการ พักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ เห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 37.5 และ ข้อ 12.ผลในการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องโทษของมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ ที่เห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 35.2

มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก และระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 28.4 เท่ากัน 1 รายการ ในข้อ 15.เรื่องมาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ถาวรคือการแก้ไขฟื้นฟูที่ประสบผลสำเร็จ

มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างน้อย 2 รายการ ในข้อ 8. ประเด็นความเหมาะสมมากน้อยของจำนวนเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ ซึ่งมีคำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 42.0 และข้อ 13. ผลในการลดการกระทำผิดซ้ำของมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ เห็นด้วยระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 29.5

และมีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับน้อย 1 รายการ ในข้อ 14. ความคิดว่ามาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ ควรได้รับการตรวจสอบจากศาลอีกครั้งหนึ่งก่อนการปล่อยตัว ที่ส่วนมากตอบเห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 26.1

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก จากค่าเฉลี่ย พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.688 ค่าคะแนนอยู่ในระดับสูง แสดงว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุกนี้ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งหากพิจารณาในรายข้อ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.4.409 ในประเด็นข้อที่ 16. ผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นอุปสรรคในการดำเนินการมาตรการต่างๆแก่ผู้ต้องขัง รองลงมา มีค่าเฉลี่ย 4.273 ในข้อ 19. การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานช่วยกัน และค่าเฉลี่ย 4.250 ในข้อ 20. ประเด็นการลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานนอกกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องด้วย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยมาตรการต่างๆ
ของกลุ่มผู้บัญชาการ /ผู้อำนวยการ /เจ้าพนักงานราชทัณฑ์

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.การดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการพักการลงโทษ	19.3 (17)	48.9 (43)	10.2 (9)	20.5 (18)	1.1 (1)	3.648	1.051
2.การดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการลดวันต้องโทษ	29.3 (21)	54.5 (48)	10.2 (9)	11.4 (10)		3.909	.892
3.การดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการอภัยโทษ	29.5 (26)	59.1 (52)	6.8 (6)	1.1 (1)	3.4 (3)	4.102	.845
4.ประสิทธิภาพของขั้นตอนการบริหารจัดการในการพักการลงโทษ	12.5 (11)	45.5 (40)	19.3 (17)	21.6 (19)	1.1 (1)	3.466	1.005
5.ประสิทธิภาพของขั้นตอนการบริหารจัดการในการลดวันต้องโทษ	15.9 (14)	56.8 (50)	9.1 (8)	18.2 (16)		3.705	.949
6.ประสิทธิภาพของขั้นตอนการบริหารจัดการในการอภัยโทษ	20.5 (18)	52.3 (46)	13.6 (12)	13.6 (12)		3.795	.924

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
7.ความเหมาะสมถูกต้องของหลักเกณฑ์ในการพิจารณา มาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ	23.9 (21)	54.5 (48)	14.8 (13)	6.8 (6)		3.955	.815
8.ความเหมาะสมมากน้อยของจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ	4.5 (4)	19.3 (17)	15.9 (14)	42.0 (37)	18.2 (16)	2.500	1.135
9.ความเหมาะสมมากน้อยของความรู้ความเข้าใจของ เจ้าหน้าที่ในมาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ	14.8 (13)	48.9 (43)	14.8 (13)	21.6 (19)		3.568	.992
10.ระดับความพึงพอใจของผู้ต้องโทษในการใช้มาตรการ พัก การลงโทษ ลดวันต้อง โทษ อภัยโทษ	35.2 (31)	37.5 (33)	15.9 (14)	8.0 (7)	3.4 (3)	3.932	1.070
11.ระดับของการช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังของมาตร การพัก การลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ	29.5 (26)	40.9 (36)	9.1 (8)	18.2 (16)	2.3 (2)	3.773	1.132
12.ผลในการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องโทษของมาตรการพักการ ลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ	10.2 (9)	35.2 (31)	20.5 (18)	21.6 (19)	12.5 (11)	3.091	1.219
13.ผลในการลดการกระทำความผิดซ้ำของมาตรการพักการ ลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ	4.5 (4)	26.1 (23)	26.1 (23)	29.5 (26)	13.6 (12)	2.784	1.119
14.ความคิดว่ามาตรการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัย โทษ ควรได้รับการตรวจ สอบจากศาลอีกครั้งหนึ่งก่อนการ ปล่อยตัว	20.5 (18)	21.6 (19)	21.6 (19)	10.2 (9)	26.1 (23)	3.000	1.486
15.มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังที่ถาวรถือการแก้ไขฟื้นฟูที่ ประสบความสำเร็จ	14.8 (13)	28.4 (25)	13.6 (12)	28.4 (25)	14.8 (13)	3.000	1.330
16.ผู้ต้องขังสิ้นเรือนจำเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ มาตรการต่างๆแก่ผู้ต้องขัง	61.4 (54)	28.4 (25)	3.4 (3)	3.4 (3)	3.4 (3)	4.409	.967
17.ระดับที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการฟื้นฟู แก้ไขผู้ต้องขัง	50.0 (44)	29.5 (26)	13.6 (12)	4.5 (4)	2.3 (2)	4.205	.996
18.ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เป็นการเฉพาะ	48.9 (43)	25.0 (22)	18.2 (16)	4.5 (4)	3.4 (3)	4.114	1.077
19.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจาก หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานช่วยกัน	52.3 (46)	33.0 (29)	8.0 (7)	3.4 (3)	3.4 (3)	4.273	.991
20.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจาก หน่วยงานนอกกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องด้วย	50.0 (44)	30.7 (27)	13.6 (12)	5.7 (5)		4.250	.900
21.การลดปริมาณผู้ต้องขังต้องอาศัยความร่วมมือจาก ภาคเอกชนด้วย	40.9 (36)	30.7 (27)	17.0 (15)	6.8 (6)	4.5 (4)	3.996	1.129
รวม						3.688	.588

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ในส่วนนี้เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งพบว่า มีผู้ตอบร้อยละ 36.4 เห็นว่าควรใช้มาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย การกักบริเวณ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รอลงอาญา รอลงโทษ เพิ่มมากขึ้น รอลงมาร้อยละ 31.8 เห็นว่าการแก้ปัญหามีปริมาณผู้ต้องขัง ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน จะต้องร่วมมือแก้ไขจึงจะประสบผลสำเร็จ ร้อยละ 9.1 ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และช่วยเหลือคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าคุ้มครองผู้กระทำความผิด และร้อยละ 4.5 ต่างๆกัน เห็นว่าควรส่งเสริมการศึกษาของประเทศและความสัมพันธ์ของครอบครัวจะช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้ การแก้ไขฟื้นฟูเป็นนโยบายของกรมอยู่แล้ว เช่น ฝึกวิชาชีพระยะสั้น การพัฒนาจิตใจ แต่เมื่อพ้นโทษไปก็ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเพราะไม่มีทุนและไม่สนใจ นอกจากนี้ยังเห็นว่าการใช้มาตรการพักการลงโทษ การอภัยโทษ ให้เกิดประสิทธิผล การลงโทษผู้ต้องขังควรใช้เฉพาะความผิดร้ายแรงและมีมาตรการที่รัดกุมในการให้ทุนให้โทษแก่ผู้ต้องขัง ควรวางมาตรการทางกฎหมายให้เป็นสากล ผู้อยู่ระหว่างพิจารณาคดียังไม่ต้องเข้าคุกขัง อยู่ในสถานที่จำกัดอิสรภาพ เมื่อคดีถึงที่สุดค่อยเข้าคุกขัง (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย
ในชั้นบังคับโทษจำคุก ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1.ส่งเสริมการศึกษาของประเทศ และความสัมพันธ์ของครอบครัว จะลดปริมาณผู้ต้องขังลงได้	1	4.5
2.ปัญหาปริมาณผู้ต้องขัง ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน จะต้องร่วมมือแก้ไขจึงจะประสบผลสำเร็จ	7	31.8
3.ควรใช้มาตรการพักการลงโทษ การอภัยโทษ ให้เกิดประสิทธิผล	1	4.5
4.การแก้ไขฟื้นฟูเป็นนโยบายของกรมอยู่แล้ว เช่น ฝึกวิชาชีพระยะสั้น การพัฒนาจิตใจ แต่เมื่อพ้นโทษไปก็ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ เพราะไม่มีทุนและไม่สนใจ	1	4.5
5.การลงโทษผู้ต้องขังควรใช้เฉพาะความผิดร้ายแรงและมีมาตรการที่รัดกุมในการให้ทุนให้โทษแก่ผู้ต้องขัง	1	4.5
6.ใช้มาตรการตามกฎหมายที่มีอยู่ เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัย การกักบริเวณ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รอลงอาญา รอลงโทษ เพิ่มมากขึ้น	8	36.4
7.ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และช่วยเหลือคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าคุ้มครองผู้กระทำความผิด	2	9.1
8. วางมาตรการทางกฎหมายให้เป็นสากล ผู้อยู่ระหว่างพิจารณาคดียังไม่ต้องเข้าคุกขัง อยู่ในสถานที่จำกัดอิสรภาพ เมื่อคดีถึงที่สุดค่อยเข้าคุกขัง	1	4.5
รวม	22	100.0

3.กลุ่มผู้ต้องขัง

การวิจัยเรื่อง การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก จากการสำรวจข้อมูลตามแบบสอบถาม สำหรับผู้ต้องขัง จำนวนรวมทั้งสิ้น 88 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ทางสถิติ ดังจะได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ
3. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ในกลุ่มผู้ต้องขัง เกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา โทษจำคุกที่ได้รับ ประเภทเรือนจำ และสถานที่ตั้งเรือนจำ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงผลการศึกษาและความคิดเห็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างเพศชาย มีร้อยละ 81.8 เพศหญิงร้อยละ 18.2

1.2 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.0 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือ ปวช. รองลงมาร้อยละ 33.0 มีการศึกษาระดับปวส. หรือปริญญาตรี ร้อยละ 8.0 การศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า และมีร้อยละ 1.1 ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

1.3 โทษจำคุกที่ได้รับ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 43.2 เป็นผู้ต้องขังที่ได้รับโทษจำคุก 1-5 ปี ร้อยละ 28.4 ได้รับโทษจำคุก 6-10 ปี และร้อยละ 28.4 เท่ากัน ได้รับโทษจำคุกมากกว่า 10 ปี

1.4 ประเภทเรือนจำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 27.3 อยู่เรือนจำอำเภอ ร้อยละ 26.1 อยู่เรือนจำประเภททัณฑสถาน ร้อยละ 20.5 อยู่เรือนจำจังหวัด ร้อยละ 17.0 อยู่เรือนจำกลาง และร้อยละ 9.1 อยู่เรือนจำพิเศษ

1.5 สถานที่ตั้งเรือนจำ พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานอยู่เรือนจำในภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคใต้ ร้อยละ 25.0 เท่ากัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มผู้ต้องขัง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	72	81.8
หญิง	16	18.2
รวม	88	100.0
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	7	8.0
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	51	58.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปวส. หรือปริญญาตรี	29	33.0
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	1	1.1
รวม	88	100.0
<u>โทษจำคุกที่ได้รับ</u>		
1-5 ปี	38	43.2
6-10 ปี	25	28.4
มากกว่า 10 ปี	25	28.4
รวม	88	100.0
<u>ประเภทเรือนจำ</u>		
ทัณฑสถาน	23	26.1
เรือนจำกลาง	15	17.0
เรือนจำจังหวัด	18	20.5
เรือนจำพิเศษ	8	9.1
เรือนจำอำเภอ	24	27.3
รวม	88	100.0
<u>สถานที่ตั้งเรือนจำ</u>		
ภาคกลาง	22	25.0
ภาคตะวันออก	22	25.0
ภาคเหนือ	22	25.0
ภาคใต้	22	25.0
รวม	88	100.0

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ ศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ จากการสอบถามกลุ่มผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมาก เห็นด้วยค่อนข้างมาก ไม่แน่ใจ เห็นด้วยค่อนข้างน้อย และเห็นด้วยน้อย ซึ่งให้ค่าระดับคะแนนเป็น 5 คะแนน 4 คะแนน 3 คะแนน 2 คะแนน และ 1 คะแนน ตามลำดับ

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ ตามประเด็นพิจารณารวม 15 รายการ ผลพบว่า

มีผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบว่าเห็นด้วยระดับมาก 6 รายการ ได้แก่ ในประเด็นข้อ 12.การให้ความสนใจในการอภัยโทษ ซึ่งมีผู้ตอบให้คำตอบเห็นด้วยระดับมากร้อยละ 71.6 ประเด็นรองลงมาในข้อ 14. การมีความคิดว่าช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุกช่วยให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษโดยไม่ต้องทำผิดอีก มีผู้ตอบเห็นด้วยระดับมากร้อยละ 61.4 ข้อ 13.การมีความคิดว่าเมื่อ

ได้โอกาสพ้นจากการจำคุกแล้วจะไม่กระทำความผิดอีก ตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 59.1 ข้อ 15. การมีความคิดว่ากิจกรรมในระหว่างต้องโทษต่างๆ เช่น การฝึกงาน การทำงาน การเรียนหนังสือ กิจกรรมศาสนา ฯลฯ ช่วยพัฒนาผู้ต้องขัง เห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 52.3 และประเด็นข้อ 11.การให้ความสนใจในการลดวันต้องโทษ และข้อ 10.การให้ความสนใจในการพักการลงโทษ ที่มีคำตอบเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 50.0 เท่ากัน

มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก 5 รายการ ได้แก่ ในประเด็นข้อ 6.ความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการอภัยโทษ ซึ่งมีผู้ตอบให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 35.2 ประเด็นรองลงมาได้แก่ข้อ 3.การมีความรู้ความเข้าใจในการอภัยโทษ ตอบเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 34.1 ข้อ 5.ความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการลดวันต้องโทษ เห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 31.8 ข้อ 9.การได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการอภัยโทษ เห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้อยละ 29.5

มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบเห็นด้วยระดับค่อนข้างมาก และระดับค่อนข้างน้อย ร้อยละ 27.3 เท่ากัน 1 รายการ ในข้อ 8. การได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการลดวันต้องโทษ

มีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากให้คำตอบไม่แน่ใจ 3 รายการ ในข้อ 7.การได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการพักการลงโทษ ซึ่งตอบไม่แน่ใจ ร้อยละ 37.5 รองลงมาได้แก่ข้อ 2.ประเด็นการมีความรู้ความเข้าใจในการลดวันต้องโทษ ตอบไม่แน่ใจ ร้อยละ 34.1 และข้อ 1.การมีความรู้ความเข้าใจในการพักการลงโทษ ที่ส่วนมากให้คำตอบไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.0

และมีประเด็นที่ผู้ตอบส่วนมากเห็นด้วยระดับค่อนข้างน้อยอยู่ 1 รายการ ในข้อ 4.ความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพักการลงโทษ

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นจากผู้ต้องขัง เกี่ยวกับ การพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ จากค่าเฉลี่ย พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.705 ค่าคะแนนอยู่ในระดับสูง แสดงว่าผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับเกี่ยวกับ การพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ นี้ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งหากพิจารณาในรายข้อ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.614 ในประเด็นข้อที่ 12.เรื่องการให้ความสนใจในการอภัยโทษ รองลงมาคือค่าเฉลี่ย 4.455 ในข้อ 14.การมีความคิดว่าช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุก ช่วยทำให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตภายหลังการพ้นโทษโดยไม่ต้องทำผิดอีก และค่าเฉลี่ย 4.273 ในข้อ 11.การให้ความสนใจในการลดวันต้องโทษ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ ของกลุ่มกลุ่มผู้ต้องขัง

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{x}$	SD.
	มาก	ค่อนข้างมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างน้อย	น้อย		
1.การมีความรู้ความเข้าใจในการพักการลงโทษ	10.2 (9)	31.8 (28)	33.0 (29)	20.5 (18)	4.5 (4)	3.227	1.036

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD.
	มาก			ค่อนข้างน้อย	น้อย		
2.การมีความรู้ความเข้าใจในการลดวันต้องโทษ	9.1 (8)	31.8 (28)	34.1 (30)	20.5 (18)	4.5 (4)	3.205	1.019
3.การมีความรู้ความเข้าใจในการรอภัยโทษ	22.7 (20)	34.1 (30)	23.9 (21)	13.6 (12)	5.7 (5)	3.545	1.154
4.ความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการพักการลงโทษ	14.8 (13)	27.3 (24)	21.6 (19)	29.5 (26)	6.8 (6)	3.136	1.196
5.ความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการลดวันต้องโทษ	13.6 (12)	31.8 (28)	22.7 (20)	27.3 (24)	4.5 (4)	3.227	1.132
6.ความพึงพอใจในหลักเกณฑ์ที่กำหนดในการรอภัยโทษ	20.5 (18)	35.2 (31)	11.4 (10)	22.7 (20)	10.2 (9)	3.330	1.311
7.การได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการพักการลงโทษ	13.6 (12)	27.3 (24)	37.5 (33)	8.0 (7)	13.6 (12)	3.193	1.192
8.การได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการลดวันต้องโทษ	14.8 (13)	27.3 (24)	27.3 (24)	18.2 (16)	12.5 (11)	3.136	1.243
9.การได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องการรอภัยโทษ	25.0 (22)	29.5 (26)	26.1 (23)	17.0 (15)	2.3 (2)	3.580	1.111
10.การให้ความสนใจในการพักการลงโทษ	50.0 (44)	23.9 (21)	11.4 (10)	12.5 (11)	2.3 (2)	4.068	1.153
11.การให้ความสนใจในการลดวันต้องโทษ	50.0 (44)	36.4 (32)	5.7 (5)	6.8 (6)	1.1 (1)	4.273	.931
12.การให้ความสนใจในการรอภัยโทษ	71.6 (63)	21.6 (19)	3.4 (3)	3.4 (3)		4.614	.718
13.การมีความคิดว่าเมื่อได้โอกาสพ้นออกจาก การจำคุกแล้วจะไม่กระทำความผิดอีก	59.1 (52)	23.9 (21)	10.2 (9)	4.5 (4)	2.3 (2)	4.330	.991
14.การมีความคิดว่าช่วงเวลาที่ถูกลงโทษจำคุก ช่วยให้มีโอกาสในการดำรงชีวิตภายหลังการ พ้นโทษโดยไม่ต้องทำผิดอีก	61.4 (54)	27.3 (24)	8.0 (7)	2.3 (2)	1.1 (1)	4.455	.829
15.การมีความคิดว่ากิจกรรมในระหว่าง ต้องโทษต่างๆ เช่น การฝึกงาน การทำงาน การ เรียนหนังสือ กิจกรรมศาสนา ฯลฯ ช่วยพัฒนา ผู้ต้องขัง	52.3 (46)	31.8 (28)	6.8 (6)	8.0 (7)	1.1 (1)	4.261	.977
รวม						3.705	.589

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ พบว่ามีผู้ตอบร้อยละ 19.0 เห็นว่าน่าจะมีการให้อภัยโทษทุกปี และมีวันลดเพิ่มขึ้น รองลงมาร้อยละ 14.3 เห็นว่าการปฏิบัติงานประสานงานล่าช้า ข้อมูลข่าวสารไม่เป็นปัจจุบัน ร้อยละ 9.5 เท่าๆกัน อยากให้มีสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง อยากให้มีการฝึกวิชาชีพมากกว่านี้ ควรใช้วิธีปล่อยตัวชั่วคราวสำหรับผู้ต้องหาที่มีไข้ไทยเด็ดขาด และหลักเกณฑ์การพักการลงโทษควรเปิดกว้างกว่าเดิม อยากให้มีสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง อยากให้มีการฝึกวิชาชีพมากกว่านี้ อยากให้มีความโปร่งใสชัดเจนในการพิจารณาการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ และควรชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับวันรับโทษ พักโทษ หลักเกณฑ์และวิธีการในการได้รับอภัยโทษแก่ผู้ต้องขังมากกว่านี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ ในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1.อยากให้มีสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง	2	9.5
2.การปฏิบัติงานประสานงานล่าช้า ข้อมูลข่าวสารไม่เป็นปัจจุบัน	3	14.3
3.อยากให้ให้สิทธิผู้ต้องโทษครั้งแรกในการพักโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ มากกว่าที่เป็นอยู่	1	4.8
4.อยากให้มีการฝึกวิชาชีพมากกว่านี้	2	9.5
5.ให้มีความโปร่งใสชัดเจนในการพิจารณาการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และอภัยโทษ	2	9.5
6.น่าจะมีการให้อภัยโทษทุกปี และมีวันลดเพิ่มขึ้น	4	19.0
7.ควรชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับการรับวันรับโทษ พักโทษ หลัก เกณฑ์ และวิธีการในการได้รับอภัยโทษ แก่ผู้ต้องขังมากกว่านี้	2	9.5
8.อยากให้คดียาบ้าได้รับโอกาสพักการลงโทษไม่ต่างกับคดียาไอซ์	1	4.8
9.อยากให้ทำพักโทษเร็วๆ	1	4.8
10.ใช้วิธีปล่อยตัวชั่วคราว สำหรับผู้ต้องหาที่มีไข้ไทยเด็ดขาด และหลักเกณฑ์การพักการลงโทษ ควรเปิดกว้างกว่าเดิม	2	9.5
11.อยากให้ปรับเกณฑ์ในการพักโทษโดยให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ทำประโยชน์ และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนิสัยได้	1	4.8
รวม	21	100.0

ภาคผนวก 2

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

สถานที่ทำงาน คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

ตำแหน่งวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ตำแหน่งบริหาร

: รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
:
กรรมการ ในคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้าน
กระบวนการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

ประสบการณ์สอน

- 1.กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ประกันภัย
- 2.กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ตัวแทนนายหน้า
- 3.กฎหมายว่าด้วยทางด้านพิพาทการธุรกิจ และอนุญาโตตุลาการ
- 4.กฎหมายบังคับโทษ
- 5.ระเบียบวิธีวิจัยทางกฎหมาย
- 6.กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 7.บันทึกสัมมนากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- 8.ทฤษฎีและหลักกฎหมายอาญา

ผลงานวิชาการ

วิจัย

1. การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับ พุทธทศวรรษมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2545
2. การบังคับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย พุทธทศวรรษมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2546
3. ประสิทธิภาพของศาลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย พุทธทศวรรษมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2547
4. “โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 กับผลกระทบด้านกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด” สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ปปส.)
- 5.การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา พุทธทศวรรษมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2552
- 6.การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นบังคับโทษจำคุก พุทธทศวรรษมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2555
- 7.มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในประเทศไทย พุทธทศวรรษ 50 ธนาคารแห่งประเทศไทย ในทุนพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย,2555

วิจัยกลุ่ม ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร เป็นหัวหน้าโครงการ

- 1.ความเหลื่อมล้ำของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสังคมเมืองและสังคมชนบทพุทธทศวรรษมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2546
2. สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา พุทธทศวรรษมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พ.ศ. 2548
- 3.โครงการติดตามประเมินผลและพัฒนารูปแบบและแนวทางมาตรการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล พุทธทศวรรษงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2549
- 4.โครงการติดตามประเมินผลและพัฒนารูปแบบและแนวทางมาตรการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล (ครั้งที่ 2) ประจำปีงบประมาณ 2550 ได้รับทุนจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
- 5.โครงการ “อำนาจรัฐในการควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายลักษณะพิเศษ” ได้รับทุนจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
- 6.โครงการจัดระเบียบสังคมพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พุทธทศวรรษสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ปปส.)

7. โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการได้สวนมูลฝอยในคดีอาญา ได้รับทุนจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (2552)

8. โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเพื่อความปลอดภัยในมาตรการต่างๆ ได้รับทุนจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (2552)

9. โครงการศึกษาวิจัยเพื่อบูรณาการสถิติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย ได้รับทุนจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

10. โครงการศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและพัฒนารูปแบบแนวทางของกฎหมายบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย ได้รับทุนจาก สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม (2553)

หนังสือ

1. หลักการพื้นฐานในการทำวิทยานิพนธ์ทางกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 3) สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.
2. หลักการพื้นฐานของระเบียบวิธีวิจัยทางกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 2) สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.
3. หลักกฎหมายตัวแทนนายหน้า สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.
4. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย (พิมพ์ครั้งที่ 3) สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
5. หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก (พิมพ์ครั้งที่ 2) สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
6. วิฤตราชทัณฑ์วิฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.
7. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

DRU